అఖిలపక్ష మహాసభ

1928

భారతరాజ్యాంగ సూత్రములను
నిర్ణయించుటకు మహాసభ
వారిచే నియమింపబడిన
సంఘమువారి నివేదిక

అనువాదకుడు:

వెంకటసుబ్బయ్యశాస్త్రి, బి. ఏ.

అఖిలభారత కాంగ్రెస్ సంఘ
కార్యదర్శిచే ప్రకాశితము

ద్వితీయ ముద్రణము

చెన్నపురి:
ఆంధ్రపత్రిక ముద్రాలయమునందు
ముద్రితము

వెల రూ. ౧-౧-౦ మాత్రమే.

అఖిలపక్ష మహాసభ

1928

సంఘమువారి నివేదిక

విషయసూచిక

అఖిలపక్ష మహాసభాధ్యక్షులు లగు

డాక్టర్ ఎమ్. ఏ. అన్సారీగారికి

అధ్యక్షమహాశయా!

బొంబాయిలో 1928 వ సంవత్సరము మే 19 తారీఖున సమావేశమైన అఖిలపక్షమహాసభ భావి భారత దేశ రాజ్యాంగమును నిర్ణయించుటకు మా సంఘమును నియమించెను. తదాజ్ఞానుసారము మేము విచారణ జరిపి వ్రాసిన నివేదికను తమకు సమర్పించుచున్నాము. ఆలస్యమైనందుకు క్షమించవలెను. మా ఆలస్యమునకు కారణము లిదివరకే మనవి చేసి యుంటిని. తాము దయయుంచి నివేదికను సమర్పించుటకు యింక కొంత కాలము గడు వొసంగి యుంటిరి.

చిత్తగించవలెను.

ఆలహాబాదు,
10-8-1928

మోతీలాల్ నెహ్రూ,
అధ్యక్షుడు.

ఉపోద్ఘాతము

భారతదేశములో సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ స్థాపనమునకు తగిన రాజ్యాంగవిధానమును తయారు చేయుటకై మమ్ము నియమించిన అఖిలపక్షమహాసభ వారికి మా నివేదికను సమర్పించుచున్నాము. సభవారిచే మాకొసంగబడిన ఆజ్ఞాపత్రములో 'బాధ్యతాయుతప్రభుత్వ' మను పదమునకు అధినివేశప్రతిపత్తి యని అర్థముచేసి తద్రాజ్యాంగవిధానముల ననుసరించుటకు కారణములు నివేదికలో ప్రథమాధ్యాయమున విపులముగా చర్చింపబడినవి. నివేదికమూలములో 'బాధ్యతాయుతప్రభుత్వము'నకును అధినివేశస్వాతంత్ర్యమునకును మే మేభేదములును కల్పించలేదు. రెండును ఒక్కటియే యని భావించితిమి. మా ఆజ్ఞాపత్రము బాధ్యతాయుతప్రభుత్వము భారతదేశమున కవసరమా లేదా యని చర్చించి సిద్ధాంతము చేయుమని కోరుట లేదు. దీనికి కారణము సభవారి కా యవసరము కలుగకుండుటయే. సభలో పాల్గొనినవారిలో కొందరు సంపూర్ణ

సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము

స్వాతంత్ర్యమును కోరిరి. కాని సంపూర్ణ అధినివేశ స్వాతంత్ర్యమునకు తక్కువ మెవ్వరును కోరినట్లు మాకు తెలియదు. ఆంగ్లసామ్రాజ్యాంతర్గతమగు స్వతంత్రజాతుల తోబాటు భారత దేశముగూడ స్వాతంత్ర్యము బొందవలె నను విషయమున భారతీయులలో భేదాభిప్రాయము లేమియు లేవు. కెనడా, ఆస్ట్రేలియా, దక్షిణాఫ్రికా, ఐరిష్ ఫ్రీస్టేట్ మొదలగు రాజ్యముల స్వాతంత్ర్యమును భారత దేశము బొందుటకు తగియున్నదని దేశములో సన్ని పక్షములవారు, అన్ని జాతులవారు తలంచుచున్నారు. ఇది యెప్పుడో లభించిన చాలునని వారి యుద్దేశ్యము గాదు. తత్క్షణము పొందవలెననియు, కాలవిళంబనమువలన నష్టము వాటిల్లుననియు వారి నిశ్చయము. కావున సంపూర్ణబాధ్యతాయుతప్రభుత్వము నాధారముచేసికొని మేము చేసిన సిఫారసులకు కారణములను సమర్థించుట యనవసరము.

కాని భారత దేశమునకు బాధ్యతాయుతప్రభుత్వ మిప్పుడివ్వ వల్లగాదని కొందరు అధికారులును, అసలే వల్లగాదని మరికొందరును అభ్యంతరముల జెప్పుచున్నారు. వీరివాదములనే అనేకులు అనేకరూపముల చెప్పుచుందురు గావున నీ యుపోద్ఘాతమున బాధ్యతాయుతప్రభుత్వ సిద్ధాంతమును,

అభ్యంతరములు

సూర్యుని మంచువలె, నావరించియున్న కువాదములను కుతంత్రములను పటాపంచలు చేయుటకు గడంగు చున్నాము. ఈ వాదము లేవన:—

(1) బాధ్యతాయుతప్రభుత్వ మనగా అధినివేశ ప్రతిపత్తి కాదు. దానికి కొరబడు రాజ్యాంగవిధానము.

(2) అధినివేశస్వాతంత్ర్యము నిచ్చుటకు ఆంగ్ల పార్లమెంటు కంకణము కట్టుకొనలేదు.

(3) అల్పసంఖ్యాకుల సమస్యలును సాంఘికవిభేద ములును సంపూర్ణ బాధ్యతాయుతప్రభుత్వమున కాటంక ముగా నున్నవి.

(4) మనము భారతదేశమును రక్షించుకొనలేని హీనస్థితియం దున్నాము.

(5) భారతసంస్థానముల సమస్య పరిష్కరింప బడలేదు.

(6) పాశ్చాత్యవర్తకులును, ఆంగ్లేయోన్నతాధి కారులును భారతదేశమునకు స్వాతంత్రము లభించిన తమకు నష్టము కలుగు నని భయభ్రాంతు లగుచున్నారు.

రాజ్యాంగశాస్త్రజ్ఞు లందరు నీ పదమున కర్థము బాగుగా నెరింగియే యున్నారు. దీనిని సూత్రప్రాయముగా

ఆధినివేశ ప్రతిపత్తి యన నేమి?

నిర్వచించుట కొంచెము కష్టము కావచ్చును గాని, అధినివేశస్వాతంత్ర్య మనుభవించు దేశముల రాజ్యాంగ చరిత్రయు, రాజ్యాంగాభివృద్ధియు గమనించినవారికి దీనిస్వరూపము తెలిసియే యున్నది. 1926 సం॥ న జరిగిన సామ్రాజ్యసభలో (Imperial Conference, 1926) ఆంగ్లదేశమునకును అధినివేశరాజ్యములకును సంబంధబాంధవ్యము లీ క్రిందివిధమున నిర్వచింపబడినవి.

"ఇవన్నియు ఆంగ్లసామ్రాజ్యాంతర్గతమగు స్వతంత్రరాజ్యములు. వీనిలో నొకటి తక్కువ యనిగాని, ఒకటి యెక్కువ యనిగాని భేద మేమియు లేదు. అన్నియు సమానములే. స్వదేశీయవ్యవహారములయందువలె, విదేశములతోటి సంబంధమునందుకూడ నివి స్వతంత్రములే. అందరును ఆంగ్లరాజునకుమాత్రము లోబడియుండవలెను. స్వతంత్రజాతులసమూహ మనందగు ఆంగ్లసామ్రాజ్యమున గల ప్రతిదేశము స్వేచ్ఛగలిగి యొకసభ్యత్వస్థానము వహించి యుండును." (కీత్ గారు రచించిన బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ మను గ్రంథమునుండి, రెండవసంపుటము, పుట 1224.)

ఈవాక్యమునకు వ్యాఖ్యానము చేయుచు కీత్ పండితుడు మహత్తర మగు నీభావములను వెలిబుచ్చిన వారి యభిప్రాయములు ప్రశంసార్హము లైనను ఆచరణయందు

మాత్ర మిట్లు జరుగుట లేదని వ్రాసియున్నాఁడు. మేము కూడ ఈవాక్యముయొక్క అభిప్రాయమునే గ్రహించెదము. ఆచరణలో సంభవించు కష్టముల నన్నిటిని స్వతంత్రభారతదేశ మెదుర్కొని, యితర అధినివేశరాజ్యముల వలె పరిష్కరించుకొనగలదని మేము దృఢముగా నమ్ముచున్నాము.

బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ మన నేమి?

అధినివేశరాజ్యము లన్నిటిలోను బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము కలదు. బాధ్యతాయుత మనగా కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు ప్రజాప్రతినిధి శాసనసభలకు బాధ్యులైయుండుట, ప్రతిరాజ్యముయొక్క 'స్వతంత్రత,' 'రాజకీయాధికారము' వ్యక్తమగునది యీమార్గముననే. 'బాధ్యతాయుతప్రభుత్వము'నకు వేరువిధముగా అర్థముచెప్పువారిని మేము చూచియుండలేదు. శాసనసభాధికారమును తిరస్కరించుటగాని, తగ్గించుటగాని నిరంకుశప్రభుత్వములయందు తప్ప తక్కిన రాజ్యములయం దెచ్చటను జరుగుచుండుట లేదు.

ఆగష్టు 1917 ప్రకటన

ఆగష్టు 1917 సంవత్సరమున చేయబడిన ప్రకటన నూతనగా గొని భారతదేశము క్రమక్రమాభివృద్ధినొంది చిట్టచివరకు స్వాతంత్ర్యగమ్యస్థానము చేరవలెనని మన ప్రతిపక్షులు చెప్పుచున్నారు. భారతప్రభుత్వచట్టములో

గూడ చేర్చబడినమాట లివియే యని వారు చెప్పెదరు. భారతజాతీయమహాసభకు చేరిన సభ్యులము యీ సంకు చితభావము నెన్నటికిని ఆమోదించలేదు. రెండవది ఈ భావముల నొప్పుకొనినవారముకూడ 1917-19 సంవత్స రములలో నిట్టి ప్రకటనల గావించిన ఆంగ్లరాజనీతివిశార దులు భారతస్వాతంత్ర్యసిద్ధి కాటంకములు గలుగజేయ వలెనను సంకుచితభావముతో నిట్టిపదములను వెదకి కూర్చిరని నమ్మజాలకుంటిమి. 1924 సంవత్సరము ఫిబ్ర వరి 8-వ తారీఖున భారతప్రభుత్వములో హోంమెంబ రుగా నున్న సర్ మాల్కం హెయిలీగారు బాధ్యతా యుతప్రభుత్వమునకును, సంపూర్ణఅధినివేశప్రభుత్వమున కును భేదము తీయుచు శాసనసభలో నిట్లుపన్యసించెను.

"సంపూర్ణ అధినివేశస్వాతంత్ర్య"మను పదమునకు అర్థము విచారించినచో, బాధ్యతాయుతప్రభుత్వముకన్న నది కొంచెము విశాలమైనదని మీరెఱుంగగలరు. కార్య నిర్వాహకవర్గము శాసనసభలకు సంపూర్ణముగా బాధ్యు లైయుండుటయే గాక, అధినివేశప్రతిపత్తికి ముఖ్యలక్షణ మగు శాసనసభాసర్వాధికారము ఈరాజ్యములయందు పరిస్ఫుట మగుచున్నది. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వములలో శాసనసభల కంత యధికార ముండకపోవచ్చును. సంపూర్ణ అధినివేశస్వాతంత్ర్యము బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము

యొక్క ఫలమై యుండవచ్చును. బాధ్యతాయుతప్రభుత్వము క్రమశః అధినివేశస్వాతంత్ర్యముగా మారును గనుక మొదటిది రెండవదానికి సోపాన మనందగును."

మాల్కం హెయిలీగారి ఈ యుపన్యాసమును ప్రమాణముగా గొని భారత ప్రభుత్వోద్యోగీయులు క్రొత్త వాదనాపద్ధతి నవలంబించిరి. ఆంగ్లరాజనీతిజ్ఞులు కొందరు తమ యుపన్యాసములలో నీభావములనే వ్యక్తపరచిరి. ఆంగ్లదేశమునందలి పత్రికలలో ప్రముఖులు వ్రాసిన వ్యాసములలో నీయభిప్రాయములే ప్రతిధ్వనించెను. భారతదేశమున నుద్యోగముచేసి తమదేశమునకు మరలిన ఉన్నతోద్యోగీయులు వ్రాసిన గ్రంథములలో నీ సంకుచితభావములే ప్రకటింపబడెను. కాని భారతీయులు వీని నొప్పుకొనరైరి. తత్క్షణమే భారతశాసనసభ్యులును యితరప్రజలును ఈ భావములను తీవ్రముగా ఖండించిరి.

అధినివేశ ప్రతిపత్తికిని బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకును భేదము లేదు

అధినివేశ స్వాతంత్ర్యమునకును, బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకును హెయిలీగారు చేసిన యీకృత్రిమ భేదము, 1917-19 సంవత్సరములలో ప్రకటనల గావించిన యాంగ్లేయరాజనీతిజ్ఞులు చేయనెంచినది కాదని చెప్ప సాహసించుచున్నాము. 1927 సంవత్సరము ఆగష్టు 20 తారీఖున తాము చేసిన ప్రకటనయొక్క

అభిప్రాయము సంకుచితశాసనాధికారము గలిగిన బాధ్యతాయుతప్రభుత్వమే యనియు, దానినే భారతీయు లొప్పుకొనవలసినదనియు, వారు భారతదేశమున కేమైన యాహ్వానము నంపిరా? భారతదేశమునకు సంపూర్ణ అధినివేశప్రతిపత్తికన్న తక్కువయగు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమును ప్రసాదించెదమని వారి యుద్దేశ్య మెన్నటికిని నైయుండదు. ఆంగ్లరాజనీతిజ్ఞుల యభిప్రాయ మదియే యని చెప్ప సాహసించుట వారికి బుద్ధిపూర్వకకాపట్యము నారోపించుట తప్ప వేరుకాదు. ఇదియే నిజమగుచో భారతదేశమునకు అధినివేశస్వాతంత్ర్యమును ప్రసాదించెదమను పార్లమెంటుసభవారి రూఢివాక్యములను నమ్మియున్న భారతరాజకీయకక్షులుకూడ పార్లమెంటుసభయందు విశ్వాసమును సంపూర్ణముగా గోల్పోయెదరు. మనరాజుగారు గవర్నరుజనరల్‌గారి కొసంగిన విచారణాపత్రములో (Instrument of inrtructions) 'భారతదేశము యితర అధినివేశరాజ్యములతోబాటు స్వాతంత్ర్యముపొందుటకు' అని యున్న మాటలు తనవాదమును బలపరచుకొనుట కుపయోగించునని హెయిలీ యూహించెనుగాని ఋజువు చేయలేదు. ఆజ్ఞాపత్రములోని మాటలు హెయిలీగారి వాదము నెన్నటికిని బలపరుపజాలవు. పైగా ఆంగ్లరాజనీతిజ్ఞుల మనములయందు బాధ్యతాయుతప్రభు

త్వమునకును అధినివేశస్వాతంత్ర్యమునకును భేద మేమి యులేదను మా వాదమును బలపరుచుచున్నవి. మాల్కొం హెయిలీగారి సంకుచితప్రభుత్వవిధానమునకు భారతదేశ మెన్నటికిని ఒప్పుకొనజాలదు. మన కొసంగబడు ప్రభుత్వ విధానమునందు శాసనసభలకు సంపూర్ణ మగు అధి కారము లుండవలెను.

భారతదేశమునకు సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ మొసంగబడునని పార్లమెంటుసభవారి ప్రకట నను ఉదారబుద్ధితో వ్యాఖ్యానము చేసిన నెంత బాగుండెడిది? అప్పు డిట్టి తగాదాలు రావుగదా! అథవా హెయిలీ గారి వాక్యములే సత్యమైనచో నిట్టి సందిగ్ధ ప్రకటనల గావించిన రాజనీతిజ్ఞుల గౌరవమునకు భంగము కలుగ జేయుటయు, భారతీయులచే నిరాకరింపబడుటయు తప్ప వేరు ఫలిత మేమైన నుండునా? భారతదేశ మెంత యాందోళన చేయగా పార్లమెంటువారీ ప్రకటనగావించిరో ఆలోచించినచో, ఇతర అధినివేశరాజ్యములతో బాటు భారతదేశముకూడ అంతర్జాతీయ సభలో సభ్యత్వమును గలిగి, సంధి పత్రములలో సంతకము చేయ గలిగిన స్వాతంత్రాధికారము గలిగియుండె నను విషయము నాలో చించినచో, ఆంగ్ల పార్లమెంటు భారతదేశమునకు యితర

భారతదేశపు హక్కులు

అధినివేశరాజ్యములతో బాటు సమాన హక్కుల నివ్వ దలచె ననుట కేసం దేహములును నుండబోవు. 1924-వ సంవత్సరమున భారత ప్రభుత్వసభ్యు డగు మాల్కం హెయిలీగారు చేసిన కృత్రిమ విభేదముల వలన భారతీయుల హక్కుల కాటంకము లేమియు రాబోవు. ఇప్పుడు హెయిలీగారి వాదమును పరీక్షింతము. అతడు చెప్పినట్లు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వములలో శాసనసభల యధికారము తగ్గియుండు ననుమాట సత్యమైనచో అధినివేశ స్వాతంత్ర్యము బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వముయొక్క ఫలిత మెట్లగును? శాసనసభాధికారములపై నిరోధములు తొలగిన తరువాత, బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమంత మొందింపబడి, అధినివేశ ప్రభుత్వము స్థాపింపబడుననుట సమంజసముగా నుండును. ఇట్లు చేయుట భారత దేశముతో చర్లాటలాడుట యైయున్నది. ఈప్రయత్నములవలన భారతీయులకును, ఆంగ్లేయులకును జరుగుచున్న తీవ్రవాదోపవాదములు తగ్గుటకుమారుగా హెచ్చి, రెండు దేశములకు వైషమ్యమును వృద్ధిపరచును. మరియు స్వతంత్ర కార్యనిర్వహణశక్తి యలవడనివార మగుటయే గాక, సాంఘిక ఆర్థికవిషయములందు గూడ మన యభివృద్ధి ఆటంకపరుపబడును. సర్ మాల్కమ్ హెయిలీగారి యుపన్యాసమునకు మారుగా, శ్రీ జార్జిసార్వభౌముడు

1919-వ సంవత్సరము డిసెంబరు 23 వ తారీఖున చేసిన ప్రకటనను ప్రమాణముగా మేము చూపుచున్నాము. అందులో శ్రీవారు 1919 సంవత్సరపుసంస్కరణచట్టము 'ఇకముందు సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకుదారి జూపు ననియు,' 'భారత ప్రజలను తమ కార్యములను స్వయముగా నిర్వహించుకొని, తమ శ్రేయమును రక్షించు కొనగలవారినిగా చేయుననియు' నున్నది. 1920 సం॥లో భారతశాసనసభలకు ఎన్నికల విషయమై వ్రాయుచు కీత్ పండితుడు 'భారత దేశము సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును గడించి, ఇతర అధినివేశరాజ్యములతో మాత్రమే గాక ఆంగ్ల దేశముతోడను సమానస్థానమును వహించు రోజులను సూచించుచున్నవి' అని నుడివెను. పూజనీయములును, పవిత్రములును నగు పార్లమెంటు మహాసభవారి వాక్యములను వ్యర్థపదములుగా చేయ నుద్దేశింపబడిన భారతప్రభుత్వసభ్యుని మాటలు పరిగణింపదగినవి కావని మా యభిప్రాయము.

కావున మా సిఫారసులకు ప్రాతిపదికగా నున్న రెండు ప్రధానసూత్రముల నిచ్చట తెలుపుచున్నాము. (1) సంపూర్ణ అధినివేశప్రతిపత్తికి యేమాత్రము తగ్గిన రాజ్యవిధానమున కైనను భారతీయు లొప్పుకొన రని మే మేకీభవించుచున్నాము. (2) భారత దేశములో సత్వ

రముగా స్థాపింపబడు రాజ్యవిధానము యితర అధినివేశ రాజ్యములతో బాటే యుండవలెనుగాని కోరవడరాదు.

ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వము భారతదేశ పరిస్థితుల కే మాత్రమును తగియుండదని చెప్పు అనేక అభ్యంతరములను మే మెరింగియే యున్నాము.

అధినివేశస్వాతంత్ర్యమున కభ్యంతరములు (1) ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వము పనికిరాదా?

ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుట భారతీయుల సాంప్రదాయము కాదనియు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వములేకుండ స్వపరిపాలన యుండవచ్చుననియు కొందరు చెప్పెదరు. ఆంగ్లదేశములో తప్ప తక్కిన పాశ్చాత్యదేశము లన్నిటిలోను ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వము విఫలమైనదనియు, ఇట్టి తరుణమున నీవిధానమును భారతదేశమున ప్రవేశపెట్టుట ప్రమాదకరమనియు వారు చెప్పుటకు వెనుదీయరు. కొంద రిట్లు ప్రలాపించినను నిరంకుశవిధానమును నాశముచేసిన ప్రతి పాశ్చాత్య దేశమును యేదోవిధమగు ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమునే స్థాపించుట చోద్యముగదా? విపరీత రాజ్యాంగవిధానము నవలంబించిన రష్యా, ఇటలీవారి పద్ధతులను మనముకూడ నవలంబించవలెనని వీరుకోరరుగదా! పాశ్చాత్యదేశములు మాత్రమే ప్రజాప్రభుత్వమును స్థాపింపదలచుట లేదు. ప్రాచ్యులలో జపాన్, టర్కీ, పారసీకము ప్రజాప్రతినిధి

ప్రభుత్వములనే యవలంబించినవి. ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వము మన సాంప్రదాయములకు విరుద్ధమని యొప్పుకొన్నచో వేరుమార్గ మేదైనకలదా ?

వీరు కొన్ని విపరీతపద్ధతులను సూచించెదరు. భారతసంస్థానములలోని పద్ధతులమీద భారతదేశమంతయు చిన్నచిన్నఖండములుగా చేసి పరిపాలించవలెనని వారందురు. ఈ విషయమై సర్ వాల్టర్ లారెన్సు అనునతడు యిట్లు వ్రాయుచున్నాడు. 'నవీనభారతరాజ్యాంగనిర్మాతలకు నిశ్చితమగు ప్రాతిపదిక యుండవలెను. భారతీయులకు దురవగాహమై, పక్షపాతవిరహితులును సమర్థులు నగు ఆంగ్లేయాధికారులచే నడుపబడినప్పుడే అంత తృప్తికరముగా నుండని రాజ్యవిధానమును వికారరూపము నొందించి యవలంబించుటకంటె భారతసంస్థానములలోని దేశీయపద్ధతుల నవలంబించుట శ్రేయోదాయకము కదా! (The India that we served. అను గ్రంథమునుండి, పుట 289.) ఇట్టిమాటల యర్థమును గ్రహించుట దుర్లభము. ఆంగ్లభూమిలోని కొన్ని రాష్ట్రములను సంస్థానాధీశుల కొసంగవలె ననిగాని, ప్రభుత్వమున కిష్టు లగువారిలో నుండి కొందరను సంస్థానాధీశ్వరులనుగా చేసి దేశమును పరిపాలించవలె

విపరీతపద్ధతులు

సని గాని, దీనిలో ధ్వనిలేదు కదా! ఇట్లుచేసిన భారతీయుల కోరికలప్రకారము రాజ్యాంగవిధానము తయారుచేయుట వట్టిబూటకమును, పార్లమెంటు మాటలు శుద్ధ అబద్ధములనియు తేలును. భారతదేశములో ఆంగ్ల పరిపాలన యేమాత్రమును లాభకారి కాలేదని భారత చరిత్రకారుడు వ్రాయదగి యుండును. కొన్ని మాసముల క్రిందట ప్రఖ్యాతివహించిన ఆంగ్లటోరీపత్రిక యొకటి భారతప్రభుత్వము మొగల్ చక్రవర్తుల సంతతివారిని ఢిల్లీసామ్రాట్టుగా నియమించవలెనని సూచించెను. ఇట్టి యభిప్రాయములు గణనీయములు కావని వేరుగా చెప్పనవసరము లేదు.

ఆంగ్ల-భారత సహకారము

భారతదేశములో కొంతకాలము రాష్ట్రాధిపత్యము వహించి ఉపకారవేతనముల ననుభవించుచున్న కొందరు, ఆంగ్ల-భారతసహకారమను క్రొత్తపద్ధతి నభిమానముతో జూచుచున్నారు. భారతీయులు యావత్కాలము నూటికి 50 వంతునగాని, అంతకన్న హెచ్చుగాని ఉద్యోగములను ఆంగ్లేయుల కివ్వనొప్పుకొనినచో భారత సమస్యాపరిష్కార మగునని వారి యూహ. మరికొందరు ప్రస్తుత రాజ్యాంగమునకు యీక్రింది సంస్కరణలు చేసిన చాలునని చెప్పుచున్నట్లు మాకు తెలియుచున్నది. ఇవి

యేవన (1) శాసనసభా ప్రతినిధులనుండి కొందరుమంత్రుల నియమించి, అధికారులను మాత్రము రాజుగారు నియమించవలెను. ఈ అధికారులు శాసనసభలకు కాక రాజుగారికి బాధ్యులై యుండవలెను. (2) రాష్ట్రముల లో శాసనసభలు త్వరపడి శాసనములు చేయకుండ రెండవ శాసనసభలను నిర్మించుట. (3) కేంద్రప్రభుత్వ [illegible] మార్పు చేయరాదు. (4) కేంద్రభారత శాసనసభ్యులు యిప్పటివలె ప్రమాదకరము లగు చట్టములు చేయకుండ వారి శాసనాధికారమును కొంత వరకు తగ్గించుట. స్వే:

భారత దేశములో కొందరును, ఆంగ్ల దేశములో కొందరును, యీసంస్కరణలను రాజకీయాభివృద్ధి యని తలచిన తలపవచ్చును. కాని బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము నకును దీనికిని సహస్రాంశము భేదమున్నదని మా యభిప్రాయము.

రాజకీయాధికారము ప్రజలకుసంక్రమించవలెను

భారతదేశమునకు బాధ్యతాయుతప్రభుత్వము, అనగా అధినివేశస్వాతంత్ర్య మిచ్చుట కెన్ని యభ్యంతరము లున్నను ప్రస్తుత సంకరప్రభుత్వమునకును, సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకును మధ్యమార్గ ముండబోదు. విషయ మాలోచించిన కొలది

యిది రాజ్యాంగములో భారతీయులుండుటయా తెల్లవా రుండుటయా యను సమస్యకాదనియు, రాజ్యాంగమే సంపూర్ణముగా మారవలెననియు మాకు దృఢమగుచున్నది. గవర్నరు జనరల్ గారి కార్యనిర్వాహకసభలో సభ్యులందరు భారతీయులే యైనను, రాష్ట్రప్రభుత్వములలోని సభ్యులు కూడ భారతీయులే యైనను తెల్లనిరంకుశవర్గము యొక్క స్థానమున నల్లనిరంకుశవర్గము వచ్చుటయేగాని వేరులాభ ముండబోదు. ఒకరి మనస్సు నొప్పించుటకు మే మిట్లు వ్రాయుటలేదు. అధికారము ఆంగ్లప్రజల హస్తముల నుండి భారతప్రజలకు సంక్రమించవలెనని మా యభిప్రాయమని గమనించదగును.

ప్రస్తుతము ఆంగ్లప్రజలు భారత దేశ ప్రభుత్వము నెట్లు నిర్వహించుచున్నారు? ఆంగ్ల జనసామాన్యమునకు భారత దేశమును గురించి యేమియు తెలియదు. తెలిసికొనుటకు సావకాశముగూడ లేదు. పార్లమెంటు మహాసభకు కొందరు ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుటతో తమ పని పూర్తియైనదని వారు తలతురు. ఈసభ్యులకు గూడ భారత దేశముయొక్క సంగతులేమియు తెలియవు. వారు భారత కార్యదర్శిమీద భారమంతయు మోపి యతడు చేసినదానికి తల యూచుచుందురు. భారత కార్యదర్శి

ఇండియా కార్యదర్శి

యెట్టివాడు? భారతపరిస్థితు లతనికైనను బాగుగా తెలి యునా? అతడును భారతపరిస్థితులను స్వయముగా నెరింగినవాడు కాడు. ఇతరుల సలహానను సరించి చేయ వలసినవాడే. భారతప్రభుత్వముగాని, యతని క్రింది యుద్యోగీయులుగాని, ఇండియాసంఘుసభ్యులుగాని అతనికి సలహా లొసంగుచుందురు. వేయేల భారత దేశ ప్రభుత్వ మంతయు ఇండియా కార్యాలయబృందము మీాద నాధారపడి యున్నది. ఈ బృందము భారత దేశమున కన్నివిధముల నష్టముచేసి, అభివృద్ధి నాటంకపరచు చున్నది. ఇండియా ప్రభుత్వమువారిని కూడ స్వేచ్ఛగా నేపనిని వీరు చేయనివ్వరు. కావున భారత దేశమునకు ముఖ్యావసరము ఈ బృందముయొక్క విచ్ఛేదము. ఇండియా కార్యదర్శి శృంఖలములనుండి భారతప్రభుత్వము విముక్తమైన తరువాత ఆంగ్లఎన్నికదారులనుండి ప్రభు త్వము భారత ఎన్నికదారుల హస్తగతము తప్పక కావ లెను. అనేకవేల మైళ్లదూరమున నుండి, స్వయముగా కార్యభారము వహింపజాలక, పెత్తనము ఇతరులమీాద వదలివేయు ప్రభుత్వము భారత దేశమును పరిపాలించు చున్నది. భారత దేశచరిత్రయందింత దుస్థితి మనకెన్న డును పట్టియుండలేదు. ఏ దేశమందైనను ఈపద్ధతి అనర్థ కారణమే. కాని ఇన్ని భాషలు, ఇన్ని మతములు, ఇన్ని

సాంఘిక రాజకీయ ఆర్థికసమస్యలుగలిగిన భారత దేశమున నిట్టి యనర్థదాయకమును, అస్వాభావికమును నగు రాజ్య విధానమును చిరకాలము మనము భరించుట దుర్ఘటము. ఇన్నివందల సంవత్సరములనుండి యెట్టులో భరించితిమి. ఇప్పుడన్ననో ప్రజలకు గాఢమగు దేశభక్తి గలిగినది. ఆత్మ గౌరవము కాపాడుకొనవలెనను ఇచ్ఛ జనించినది. తమ శక్తిసామర్థ్యములయెడ విశ్వాసము కలిగినది. స్వాతంత్ర్య మును బడయవలెనని గాఢమగు కోర్కె లుదయించినవి. ఇంక నీదుర్భరస్థితిని మనప్రజలు భరింపజాలరు. ఆంగ్లప్రజల నుండి భారతప్రజలకు సర్వాధికారములు సంక్రమించినట్టి బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునే ప్రజ లొప్పుకొనెదరు గాని యింకొకవిధానమును వా రొప్పుకొనరని మేము దృఢ ముగా నమ్ముచున్నాము.

1924 సంవత్సరమున సర్ మాల్కం హెయిలీ గారు గావించిన యుపన్యాసములో భారతస్వాతంత్ర్యము

భారతసంస్థానములు

నాటంకపరచెడి అనేక ప్రశ్నలున్నవి. మన ప్రతిపక్షులు విన్నన్న చెప్పినది వేద మన్నట్టు చిలుకపలుకులవలె వాని నుచ్చరించెదరు. భారత దేశములోని బ్రిటిష్ పరిపాలిత భాగములకుమాత్రమేనా అధినివేశ స్వాతంత్ర్యము, సంస్థా నములకు కూడనా? అని హెయిలీ ప్రశ్నించెను. ఈ

విషయమును సమగ్రముగా నొక యధ్యాయములో చర్చించితిమి. పాఠకులు సావకాశముగా తిలకించెదరుగాక!

అల్పసంఖ్యాకులగు సంఘములవారి గతి యేమని మాల్కం హెయిలీగా రడిగిరి. అతనివలె నీ విషయ

అల్పసంఖ్యాకులు

మునకు మేము అనవసరముగా ప్రాధాన్యము నివ్వదలచ లేదు. ధైర్యముతో పరిష్కరింపవలసినవిషయమని తలచుచున్నాము. సార్వజనిక హక్కులని మేము వ్రాసిన 19 సూత్రములయందును, శాసనసభ్యులసంఖ్య నిర్ణయించుటయందును, బాగుగా నాలోచించి వీరి హక్కులను రక్షించినాము. ఒక్కవిషయము మాత్రము చెప్పవలసి యున్నది. ఒక్క భారత దేశములోనే ఈసమస్య పొడసూపిన దని తలపరాదు. మహాసంగ్రామానంతరము ఇతర దేశములలోగూడ ప్రజ లీసమస్యను పరిష్కరించుకొనవలసిన వారైరి. కాని మెచ్చటను సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యసంపాదన కభ్యంతర మగు కారణముగా దీని నెవ్వరును చెప్పియుండలేదు. ఈవిషయమై మేము కొన్ని సూచనల జేసినాము. కాని అల్పసంఖ్యాకులకును, అధిక సంఖ్యాకులకును, అందరకు సమ్మత మగు వేరొక విధానమును అఖిలపక్ష మహాసభవారు నిర్ణయింప గలిగినచో, మా సిఫారసులను మార్చుకొనుటకు గాని, వదలుకొను

టకుగాని యే యభ్యంతరమును లేదు. ఏ యొడంబడిక నైనను విశాలజాతీయభావముతో నాలోచింపవలయును గాని సంకుచిత సాంఘికదృష్టితో విచారింపరాదు.

మాల్కాం హెయిలీ గారును, అతనివంటి మరి కొందరును ఇంకొక ప్రశ్న వేయుచున్నారు. "భారత

సాంఘిక రాజకీయ పరిస్థితులు

దేశమునకు స్వాతంత్ర్య మియ్య దగిన రాజకీయ సాంఘిక పరిస్థితులు భారతదేశమున ప్రస్తుత మున్నవా? కాలపరిపక్వమై సాంఘిక రాజకీయాభి వృద్ధి కలిగినప్పుడు గదా ప్రజలు స్వాతంత్ర్యమును నిర్వహింపగలిగెదరు" అని వా రనెదరు. సర్ మాల్కాం హెయిలీగారే తన యుపన్యాసమున యీ ప్రశ్నను చర్చించి యొకవిధముగా ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి. వారి వాక్యము లిట్లున్నవి.

'ఈ విషయ మనుల్లంఘనియమైనదని నేను తల చుటలేదు. ఎన్నికదారులలో నధికసంఖ్యాకులు విద్యావంతులైనదాక రాజకీయాభివృద్ధి యాగియుండవలెనని కూడ నేను తలచను. ఆంగ్ల దేశములో మే మిట్లాగియుండ లేదు. కొలదిమందియైనను, విద్యాధికులకు ప్రజాసామాన్యములో గల పలుకుబడి చాలఅధికమని నేను గ్రహించుచున్నాను. కాని దేశములో సాంఘికాభివృద్ధి కంటె రాజకీయాభి

వృద్ధి అత్యధికముగా జరిగినదని మాత్రము నా యభి ప్రాయమై యున్నది.' ఈవిషయమై యాలోచింతము. మన కే జాతీయప్రభుత్వ మున్నయెడల సాంఘికముగా నిట్టి దురవస్థలో నుండియుండము. విదేశీయప్రభుత్వ మగుటచేతను, ఏమిచేసిన నెవరికి కోపమువచ్చునో, దాని వలన తమ కేమి ముప్పువాటిల్లునో యను భీతివలనను, సర్వాంగసుందర మగు భారతసంఘము రాజకీయముగ గూడ బలిష్ఠముగనుండునను కారణమువలనను ప్రస్తుత పరిపాలకులు సంఘసంస్కరణయందు పాల్గొనక మన యధోగతికి కారకు లయిరి. సాంఘికాభివృద్ధి హెచ్చుగా జరుగ నవసరము లేదని మేము చెప్పుటలేదు. చాల అవ సరమే. కాని ప్రస్తుత సాంఘికవ్యవస్థ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వస్థాపనమునకు ఆటంకము కాదనియు, బాధ్యతా యుత ప్రభుత్వము స్థాపింపబడినగాని సాంఘికాభివృద్ధి కలుగనేరదనియు, మావాదము. ప్రభుత్వాధికారము భార తీయుల వశమున నున్నగాని సక్రమసాంఘిక పునర్నిర్మాణ విధాన మమలులో నుంచుటకు వీలులేదని మేము తలచు చున్నాము. ఈ సందర్భమున నొక్కవిషయము చెప్ప వలసియున్నది. భారత దేశమునందలి విద్యాధికులు అనేక సంవత్సరములనుండి సంఘసంస్కరణయం దభిమానము వహించి, అనేక సంస్థలను నెలకొల్పి చాల ప్రశస్తమైన

పనిని చేయగలిగిరి. మన విదేశీయ విమర్శకులీప్రయత్న ములను పరిగణింపక మనలోనున్న చెడుగును మాత్రమే గ్రహించి మంచిని త్రోసివేయుచున్నారు. భావిబాధ్య తాయుత ప్రభుత్వము విద్యావ్యాపకమునుగాని, నిమ్న జాత్యుద్ధరణమునుగాని, గ్రామముల ఆర్థికసాంఘిక పున ర్నిర్మాణమును గాని చేయ పూనుకొనదని మేము నమ్మ జాలము. సంస్కరణప్రభుత్వములో శాసనసభలకు అధి కారములు హెచ్చులేకపోయినను, కోశసమృద్ధి శూన్య మైనను, శాసనసభ్యులు ప్రజల విద్యాభివృద్ధియెడల చాల శ్రద్ధవహించి పనిచేయుచుండుట వ్యక్తమే.

పాశ్చాత్య వాణిజ్యము – ఉద్యోగములు

తరువాత మనము విచారింపవలసిన విషయము పాశ్చాత్యవాణిజ్యమును గురించియైయున్నది. 'భారత దేశ ములో కోట్లకొలది ద్రవ్యము పెట్టుబడి పెట్టి, దానిని అనుక్షణము వృద్ధిచేయ నుద్దేశించుచున్న పాశ్చాత్యవర్తకులు మనము త్వరలో రాజ్యవిధానమును మార్చ నుద్దేశించితిమేమో తెలిసికొనన హక్కుగలిగి యున్నారు.' ఈవిధముననే 'ప్రభుత్వోద్యోగములయందు నూతనముగా ప్రవేశించువారుకూడ అడుగుటకు హక్కు గలిగియున్నారు.' అని మన ప్రభువులు చెప్పెదరు. భారత దేశములో ద్రవ్యము పెట్టుబడిపెట్టినవా రింత కంపము

నొందుటకు కారణ మేమియో మాకు బోధపడుటలేదు. న్యాయసమ్మతముగా వర్తకము చేయువారిని ఆటంకపెట్టుటకు చట్టములు మన మెందుకు చేయుదుము? భారత వాణిజ్యమువలెనే పాశ్చాత్యవాణిజ్యము కూడ గొప్ప వ్యాపారమునకు తప్పని సరియగు ఇబ్బందుల నందవలసి వచ్చెను. ఇకముందుకూడ ఈ యిబ్బందులు తప్పవు. పాశ్చాత్యప్రభుత్వములు గూడ షాహుకార్లకును పని వారికిని వచ్చు తగాదాలను సంపూర్ణముగా నాపుదలను చేయలేకపోయినవి. ఐనను పాశ్చాత్యవాణిజ్యములో నేశాఖకైనను ప్రత్యేక సౌకర్యము లవసరమని వారు తలచుచో, తమ కష్టసుఖములను తెల్పినంత మాత్రముననే భావి భారతరాజ్యాంగమును శాంతియుతముగా పరిష్కరింప నుద్దేశించిన భారతప్రజలు వాని నాలోచించెదరు. సివిల్, మిలిటరీ ఉద్యోగీయుల విషయమున మానివేదికలో నింకొకభాగమున చేసినసూచనలను పాఠకులు పరిశీలించెదరుగాక! భారతస్వాతంత్ర్య సంస్థాపనాసమయమున నీ యుద్యోగీయులకు న్యాయముగా రావలసిన జీతములు పించనులు మొదలగువానికి తగుహామీ యివ్వబడునని తెలియజేసినాము. ఇచ్చట లీసంఘు (Lee Commission) మును గురించి యొకమాట చెప్పవలసి యున్నది. ఈసంఘము భారతీయులు వద్దు వద్దని మొర

పెట్టుచున్ననను ఏర్పాటు చేయబడెను. దాని సిఫారసులను శాసనసభవారొప్పుకొనకపోయినను ప్రభుత్వమువారవ లంబించిరి. ముందు ఉద్యోగీయులను నియమింపవలసిన పద్ధతులు, వారికి జీతములు భత్యములు, ఉపకారవేతనములు మొదలగు విషయములను నూతన రాజకీయపరిస్థితులనుబట్టి సమగ్రముగా పరీక్షించి నిర్ధారణచేయుట యవసరము. భావిబాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమున ఉద్యోగీయులు, ఆంగ్లేయులైనను, భారతీయులైనను, ఇతర అధినివేశములతో బాటు సత్కరింపబడుదురే గాని వేరువిధముగా చూడబడుదురను తలంపునకు సావకాశమేమియు గాన్పించదు.

భారతదేశ సంరక్షణమును గురించి చర్చించి యింతటితో నీయుపోద్ఘాతమును ముగింతుము. మాల్కం

భారతసేన

హెయిలీగారీవిషయమై యిట్లు నుడువుచున్నారు. "సంపూర్ణ అధినివేశ ప్రతిపత్తికి ముఖ్యావసరము ప్రభుత్వమునకు సంపూర్ణముగా లోబడియున్న సేనయని వేరుగా చెప్ప నవసరము లేదు. భారతదేశము స్వతంత్రముగా సేనను నిర్వహించగలదని చెప్పినవారింతవఱకు నెవ్వరును లేరు. ఇక ముందైనను బలీయమైన సేన నిర్మింపబడునని యాశలు గానరావు." ఈవిషయమును గుఱించి కీత్ పండితు డిట్లు నుడువుచున్నాడు. 'దేశీయ సేనాపతులకు

లోబడియున్న భారత సేనను దేశసంరక్షణకు మాత్రమే గాక సరిహద్దురాష్ట్రముల సంరక్షణకుగూడ వినియోగించవచ్చును. కాని యింతవఱకు కలిగిన యభివృద్ధి మిక్కిలి స్వల్పము. దీనికి రెండు కారణములు గలవు. సేనను భారతీయుల కొప్పజెప్పుట ఆంగ్లేయ సర్వసేనాధిపతులు మున్నగు అధికారుల కెంతమాత్రము ఇష్టము లేకపోవు టొకటి. రెండవది భారతీయులకని నిర్ణయింపబడిన యుద్యోగములకు తగిన భారత యువకులు రాకుండుట. గొప్ప ఉద్యోగములలో ప్రవేసించదలచినవారు పుష్కలముగా వేతనములు దొరకెడి ఇండియన్ సివిల్ సర్వీస్‌లో చేరుదురుగాని సేనలో ప్రవేసించరు. మఱియు సేనలో భారతీయులపై గల సవతితల్లిప్రేమ, అనుమానములు సివిల్ ఉద్యోగములలో లేవు. ఏది యెట్లున్నను బలీయమగు సేనాదళములు లేనిది బాధ్యతాయుత స్వపరిపాలన జయప్రదముగా కొనసాగునను మాట కల్ల.'

ఇది సత్యమే కాని తగు సేనాబలము లేనియెడల భారతదేశ మధినివేశస్వాతంత్ర్యమున కర్హము కాదను వాదమును మే మొప్పుకొనము. మొదటిది భారతదేశములో బలీయమగు సేనను క్రొత్తగా సృష్టించ నవసరము లేదు. ఇదివఱకే యున్నది. రెండవది చరిత్రాత్మకముగా నాలోచించినచో మన విమర్శకులు చెప్పునది సత్యము కాదని బోధపడక మానదు.

మా వాదమును బలపఱచుటకు, సర్ శివస్వామి అయ్యర్ గారు భారత శాసనసభలో ఫిబ్రవరి 18, 1924 సంవత్సరమున చేసిన యుపన్యాసము నుల్లేఖించ సాహసించుచున్నాము. శివస్వామిఅయ్యర్ గారు భారత సేనా సమస్యలలో నిధి గావున వారి యభిప్రాయములు చాల మాననీయములై యున్నవి. వా రిట్లుపన్యసించిరి.

'నాకు తెలిసినంతవఱకు అధినివేశ రాజ్యములకు స్వాతంత్ర్య మొసంగబడినప్పుడు, వానిలో నొక్క రాజ్యము కూడ స్వయంరక్షణము చేసికొనగల స్థితియం దుండ లేదు. స్వతంత్రము లభించిన చాల సంవత్సరములవఱకు నవి తమరక్షణమునకు సేనలను భరింపజాలక పోయెను. మనమో, మొదటినుండియు మన సేనలను భరించుచుంటిమి. మన సేనలను మనమే ఆయత్తము చేసికొనుచుంటిమి. మన సేనలను మాత్రమే గాక ఆంగ్ల సేనలనుగూడ నల్ల మాలిన జీతములిచ్చి భరించుచుంటిమి. అధినివేశ స్వాతంత్ర్యరాజ్యములకన్న మన మెక్కుడు బాధ్యతలను వహించుచుంటిమి. సేనలకు జీతము లిచ్చి భరించుట మాత్రమే గాక, సేనానాయకులును, సేనా పరిపాలనయు, భారతీయుల వశమున నున్నగాని మనము సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకు తగమని మాల్కం హెయిలీగా రనుచున్నారు. దీనిలో కొంత సత్యము లేకపోలేదు. ఐనను, అధి

నివేశ స్వాతంత్ర్యరాజ్యముల విషయములో నీ షరతు చెప్పబడియుండలేదు. దేశములో కల్లోలములు జరుగకుండ తగిన కట్టుదిట్టము లుండవలెనని కోరినమాట వాస్తవమే. అది యెప్పుడు? స్వాతంత్ర్య మొసంగిన కొన్ని సంవత్సరములకు. శత్రువు దేశముపై దండెత్తివచ్చినప్పుడు రక్షించుకొను బాధ్యత అప్పటికిని ఇప్పటికిని అధినివేశరాజ్యములపై లేదు. నావికాదళవిషయమై అసలే లేదు.'

ఆంగ్లేయాధికారుల జీతములకును, భత్యములకును ఉపకారవేతనములకును, తగు హామీల నొసంగి సేనను భారతీయుల వశము చేయవలసిన దని సిఫారసు చేసితిమి. భారత శాసనసభలో సేనలపక్షమున నొకబాధ్యతవహించిన మంత్రి యుండినచో సేనకును శాసనసభకును అన్యోన్యత యుండుటయే గాక, పుష్కలముగా ధనసహాయము గూడ జరుగుచుండును. ప్రస్తుతము సేనలకగుఖర్చు శాసనసభవారి వశమున లేదు. దానివిషయమై సభ్యులు చర్చించుటకు కాదుగదా, నోరు మెదలించుటకు గూడ వీలు లేదు. శాసనములో నీవిషయమై 'గవర్నరు జనరలు సెలవొసంగిననే తప్ప సేనలకగు ఖర్చును శాసనసభవారు చర్చించ వీలులేదు.' అని స్పష్టముగా నున్నది. సేనలో హెచ్చుగా భారతీయులను చేర్చుకొనుటకు '8 యూనిట్

సేనవిషయమై సిఫారసులు

స్కీమ్ తప్ప వేరుప్రయత్న మేమియు నిటీవల జరిగియుండ లేదు. ఈపద్ధతిని స్కీన్ కమిటీవారు తీవ్రముగా ఖండించు టచే నిదియు వదలివేయబడినది. భారత యువకులను సాండ్ హారస్టు సేనాకళాశాలకు పంపి తర్బీదై వచ్చిన తరువాత అధికారులనుగా నియమించుపద్ధతివలన నెన్నా ళ్లకు సేన భారతీయుల వశమగునో ఊహించ శక్యము కాదు. సాండ్ హారస్టు కళాశాలకు పంపుటకు ఇప్పటి కంటె హెచ్చుయువకులు దొరకరని మేము నమ్మజాలము. విద్యార్థుల స్వీకరించు పద్ధతి చాల సంకుచితముగా నున్నది. తగుప్రయత్నములు చేసినచో భారత దేశములోనే మనయువకులు మంచి శిక్షను బొందుటకుసావకాశములు కలవు. ఇతరవిషయములందువలె సేనయందును, భారత దేశ మన్యులపై నాధారపడకుండ స్వయం శక్తిమీదనే యాధారపడియుండునట్లు చేయుట బాధ్యతాయుత ప్రభు త్వముయొక్క ప్రథమ కర్తవ్యము. ఈ సూత్రము నను సరించి భారత దేశములో నచ్చటచ్చట కొన్ని శిక్షణ కళాశాలలు స్థాపించవలసినట్లుగా మేము సిఫారసు చేసి తిమి. దేశక్షేమమునకై యెల్లప్పుడును శ్రద్ధవహించి పని చేయుటకు అనేక దేశములలోని పద్ధతుల నాలోచించి 'దేశసంరక్షకసంఘ' మను సంఘము నొకటి స్థాపించవలె ననికూడ వ్రాసితిమి.

ನಿವೇದಿಕ

మొదటి అధ్యాయము

ఈ నివేదికను సమర్పించుచున్న మా సంఘమును బొంబాయిలో 1928 సం॥ము మే 19 తారీఖున సమావేశమైన అఖిలపక్షమహాసభవారి క్రింది తీర్మానానుసారముగా నేర్పాటు గావించిరి.

నెహ్రూ సంఘము

"భారతదేశమునకు తగిన రాజ్యాంగవిధానము యొక్క ప్రధానసూత్రములను బాగుగా నాలోచించి జులై 1 తారీఖులోగా మాకు నివేదించుటకు శ్రీయుత మోతీలాల్ నెహ్రూ (అధ్యక్షుడు), సర్ తేజ్ బహద్దూర్ సప్రూ, సర్ ఆలీ ఇమామ్, శ్రీయుత ప్రధాన్, శ్రీయుత షుఆబ్ ఖురాషీ, శ్రీయుత సుభాష్ చంద్రబోస్, శ్రీయుత మాధవరావ్ ఆనీ, శ్రీయుత ఎమ్. ఆర్. జయకర్, శ్రీయుత ఎన్. ఎమ్. జోషీ, సర్దార్ మంగళసింగు గార్లతో కూడిన సంఘము నొకటి ఏర్పాటుచేయుటకు సభవారు తీర్మానించుచున్నారు; తయారుచేసిన ముసాయిదా దేశములోని ముఖ్యసంస్థాపనలకు ఈ సంఘము

పంపవలెను; మరియు హిందూ మహమ్మదీయ సఖ్యత విషయమై మద్రాస్ కాంగ్రెస్ మహాసభవారు చేసిన తీర్మానమును, హిందూ మహాసభ, ముస్లిమ్‌సమితి సిక్కు-సంఘము, ఢిల్లీ అఖిలపక్ష సమావేశములో పాల్గొనిన యితర రాజకీయసంఘముల తీర్మానములను, యికముందు యీ సంఘమువారికి సూచింపబడు సలహాలను యీ సంఘమువారు సంపూర్ణముగా విచారించవలెను; మరియు ఢిల్లీలో సమావేశమైన అఖిలపక్షసభవారిచే నేర్పాటు చేయబడిన వివిధోపసంఘముల సిఫారసులను తగురీతి నాలోచింపవలెను.

ఈ సంఘమువారు తయారుచేసిన నివేదికను చర్చించుటకు అఖిలపక్ష మహాసభ మరల ఆగస్టు మొదటివారములో సమావేశమగును.

ఈ సంఘమువారి కార్యక్రమమును వివరించుటకు పూర్వము సంఘనియామకమునకు కారణభూతములైన కొన్ని సందర్భములను క్లుప్తముగా దెల్పుట సంభావ్యము.

క్లుప్తచరిత్ర

డిసెంబరు 1926 సం॥న గౌహాతీపట్టణమున జరిగిన భారతజాతీయమహాసభ కడుంగడు విషాదపరిస్థితుల యందు కూడెను. హిందువులకును మహమ్మదీయులకును

గౌహతి
కాంగ్రెస్
మహాసభ

మాననీయు డగు శ్రద్ధానందయోగి యొక కరకుతురకచే పొడిచిచంపబడె ననువార్త సభవారికిని దేశమునకును మితిలేని సంతాపము కలుగజేసెను.

మరియు దేశమం దంతట ప్రబలిన హిందూ మహమ్మదీయ వైషమ్యములు తీక్ష్ణరూపమునుదాల్చి ప్రజల నట్టుడికిన ట్లుడికించెను. ఈ పరిస్థితులయందు సమావేశమైన మహా సభ హిందువులకును మహమ్మదీయులకును పొత్తు గుదు ర్చుటకై యీ క్రిందితీర్మానము చేసెను.

'జాతీయమహాసభా కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు హిందూ మహమ్మదీయనాయకులతో సంప్రతించి ప్రస్తుత విషాదకర వైషమ్యములను మాన్పుటకు తగిన కర్తవ్య ములను సూచించి, 1927 సం॥ము మార్చి 31 తారీఖు లోగా అఖిలభారత కాంగ్రెస్ సంఘమువారికి నివేదికను సమర్పించవలెను.'

ఈ యాజ్ఞలకు బద్ధుడై జాతీయమహాసభాధ్యక్షుడు ను కార్యనిర్వాహకవర్గమువారును చాలమంది హిందూ మహమ్మదీయ నాయకులను, శాసనసభ్యులను కలసికొని సంప్రదించిరి.

1927 సం॥ము మార్చి 20 తారీఖున కొందరు మహమ్మదీయ ప్రముఖులు ఢిల్లీలో సభ గావించి హిందూ

మహామ్మదీయుల పరతులు

సోదరుల యొప్పుదలకై కొన్ని తీర్మానములను గావించుకొనిరి. 'ముస్లిమ్ పరతు'లని ప్రసిద్ధిగాంచిన యీతీర్మానములయందు అన్ని రాష్ట్రీయ శాసనసభలలోను, భారతశాసనసభలోను సంయుక్త నియోజకవర్గములపద్ధతి యీక్రింది పరతులకు లోబడి ఆమోదించబడెను.

(1) సింధు ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా చేయబడవలెను.

(2) పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రము, బెలుచిస్థానము యితరరాష్ట్రములతో బాటు పరిగణింపబడవలెను.

(3) పాంచాలమునందును, వంగదేశమునందును ప్రాతినిధ్యము జనసంఖ్యనుబట్టి యుండవలెను.

(4) భారత శాసనసభ్యుల మొత్తముసంఖ్యలో మహామ్మదీయ ప్రతినిధుల సంఖ్య మూడవ వంతుకు తగ్గి యుండరాదు.

ఈ పరతులు కాంగ్రెస్‌కు పంపబడినతోడనే, కాంగ్రెస్‌కార్యనిర్వాహకవర్గము వారాలోచించి సంయుక్త నియోజకవర్గ సిద్ధాంతమును మహామ్మదీయు లామోదించినందులకు వారిని ప్రశంసించుచు త్వరలో బద్ధసఖ్యత కుదురునని యాశించిరి. హిందూ మహామ్మదీయ నాయ

కులతో సంప్రతించుట కొక ఉపసంఘమునుకూడ వా రేర్పాటు గావించిరి.

జాతీయమహాసభా కార్యనిర్వాహకవర్గము వారు 1927 సంవత్సరము మే 15 నుండి 18 తారీఖు వరకు బొంబాయిలో మరల నొకసభగావించి హిందూ మహమ్మదీయ సఖ్యతను గురించి పెద్దతీర్మానమును జేసిరి. మహమ్మదీయుల షరతులపై నిది యాధారపడి యుండెను, గాని అంతకంటె వివరముగా నుండెను. మరియు కొన్ని ఇతర విషయములుగూడ నీతీర్మానములో చేర్చబడెను.

కాంగ్రెస్ కార్యనిర్వాహకవర్గము

ఆ తారీఖులనే బొంబాయిలోసమావేశమైన అఖిల భారతకాంగ్రెస్‌సంఘము ఆ తీర్మానములనే కొలది మార్పులతో నంగీకరించెను. సింధు రాష్ట్రవిభజన సాంఘిక ప్రాబల్యము మీద నాధారపడక, అన్నిరాష్ట్రములకు వర్తించు విశాలజాతీయభావము మీద నాధారపడవలెనని సభలో నున్న హిందూనాయకుల పక్షమున మార్పు కోరబడెను. తీర్మానములోని పదములను సవరించుటవలన హిందూమహాసభా ప్రతినిధుల యభ్యంతరము తొలగెను. తీర్మాన మేకగ్రీవముగా నంగీకరించబడెను.

అఖిలభారత కాంగ్రెస్ సంఘము

ఈఅఖిలభారతకాంగ్రెస్‌సంఘసభలోనే స్వరాజ్య విధానము నొకదానిని నిర్మించుటకొకసంఘమును స్థాపించవలెనని ప్రప్రథమమున తీర్మాన మామోదింపబడెను, ఆతీర్మాన మిట్లున్నది.

"భారత శాసనసభయందు గల ప్రజానియోజిత సభ్యులతోడను, రాష్ట్రీయశాసనసభ్యులతోడను వివిధ పార్టీ నాయకులతోడను, కలసి సంప్రదించి సార్వజనిక హక్కులపై నాధారపడియుండెడు స్వరాజ్యవిధానమును నిర్ణయించుటకు ఈసభవారు కాంగ్రెస్ కార్యనిర్వాహక వర్గమువారిని కోరుచున్నారు."

1927 సంవత్సరము అక్టోబరులో అ. భా. కాం. సంఘము హిందూమహమ్మదీయ సఖ్యతనుగురించి మరియొక తీర్మానమును గావించెను గాని యిది సాంఘిక మతవిషయములను గురించినదై యుండెను.

మద్రాస్ కాంగ్రెస్ స్వరాజ్య విధానము

చెన్నపట్టణమున జరిగిన కాంగ్రెస్‌మహాసభ హిందూమహమ్మదీయ సమస్యను సమగ్రముగా నాలోచించి, ఈరెండు మతసంఘముల రాజకీయ సాంఘికహక్కులనుగురించియు ఇతర హక్కులనుగురించియు పెద్దతీర్మానము జేసెను. ఆ సంవత్సరమునందే అంతకు

పూర్వము అ. భా. కా. సంఘము నిర్వచించిన సిద్ధాంతమున కనుగుణముగా మద్రాసుకాంగ్రెసు తీర్మానము తయారుచేయబడెను. స్వరాజ్యవిధానమును తయారుచేయు విషయమై మహాసభ యీక్రింది తీర్మానము నామోదించెను.

"దేశములో నన్ని రాజకీయపక్షములవారును ఏకమై స్వరాజ్యవిధానము నొకదానిని నిర్మించవలె నని కోరుచున్న కోర్కెను గమనించియు, కాంగ్రెస్‌వర్కింగ్ కమిటీవారీవిషయమై పంపిన ప్రశ్నాపత్రమునకు వచ్చిన ప్రత్యుత్తరములను,సూచనలను, చిత్తువిధానములను బాగుగా నాలోచించియు, ఈమహాసభవారు కాంగ్రెస్ కార్యనిర్వాహకవర్గమువారి నొకస్వరాజ్యవిధానమును తయారు చేయవలసినదిగా కోరుచున్నారు. ఈ ప్రయత్నములో కార్యనిర్వాహకవర్గమువారు యితరసభ్యులను చేర్చుకొనవచ్చును. దేశములో రాజకీయ, సాంఘిక, వాణిజ్యకార్మిక ప్రతిష్ఠాపనలతో నవశ్యము సంప్రదించవచ్చును. సార్వజనిక హక్కులమీాద నాధారపడియుండు నీస్వరాజ్య విధానమును మార్చిలోగా ఢిల్లీనగరమునగాని, యితర నిర్ణీతస్థలమునందుగాని అఖిలభారత కాంగ్రెస్ సంఘసభ్యులును, పై నుదహరింపబడిన సంస్థలప్రతినిధులును, భారత శాసనసభలలోను, రాష్ట్రీయసభలలోనుగల ప్రజానిమో

జిత సభ్యులును కలసిన సభాముఖమున చర్చించుటకు నివేదించవలెను.

కాంగ్రెస్‌మహాసభవా రీతీర్మానము నామోదించినవెంటనే ఇండియన్ లిబరల్ ఫెడరేషన్ వార్షికసమావేశము బొంబాయినగరమున జరిగినప్పుడు ముస్లిమ్ షరతులకు కారణభూతులగు ప్రముఖులను అభినందించుచు నీక్రింది తీర్మానము ఆమోదించబడెను.

"హిందువులకును మహమ్మదీయులకును కలిగిన తీవ్రవిభేదములను తొలగించి సమరసభావము కలుగజేయుటకు ఆతురతజూపిన మహమ్మదీయప్రముఖుల నీసభవా రభినందించుచున్నారు. మరియు నీ ప్రణాళికలోని షరతులను సమరసభావమున చర్చించి ఒడంబడిక కుదుర్చుటకై త్వరలో నీ సంఘములచే నెన్నుకొనబడిన ప్రతినిధులసభ జరుగవలె నని యీసభవారు సూచించుచున్నారు."

మితవాదు లీతీర్మానమును జేసిన కొలదిరోజులకు ముస్లిమ్ సమితివారు కలకత్తానగరమున సమావేశమై భారతజాతీయమహాసభాకార్యనిర్వాహక వర్గము వారితోడను, యితర ప్రతిష్ఠాపనల ప్రతినిధులతోడను కలసి సంప్రదించి మహమ్మదీయుల హక్కులు సంరక్షింపబడు

విధమున పైనజెప్పిన ఢిల్లీషరతుల ననుసరించి యొక స్వరాజ్యవిధానమును తయారు చేయవలసినదిగా తమ కార్యనిర్వాహకవర్గమువారిని కోరిరి.

ఆహ్వానింపబడిన సంస్థలు

మద్రాస్‌కాంగ్రెస్ తీర్మానానుసారముగా కాంగ్రెస్ కార్యనిర్వాహక వర్గము వారు భారతదేశములోని వివిధ ప్రతిష్ఠాపనల నాహ్వానించుచు లేఖలనంపిరి. వానిలో కొన్నింటి నీక్రింద నిచ్చుచున్నాము.

మితవాదులసభ. (లిబరల్ ఫెడరేషన్)

హిందూమహాసభ.

అఖిలభారత ముస్లిమ్ సమితి.

కేంద్రఖిలాఫత్ సంఘము.

కేంద్రసిక్కు సంఘము.

అఖిలభారత ట్రేడ్‌యూనియన్ కాంగ్రెస్.

బర్మీస్ సంఘము.

హోంరూల్‌లీగ్.

రిపబ్లికన్‌లీగ్.

భారతశాసనసభలో జాతీయవాదుల పక్షము.

భారత శాసనసభలో స్వతంత్ర పక్షము.

భారత సంస్థానప్రజలసంఘము.

భారత సంస్థానప్రజల మహాసభ.

భారత సంస్థాన పీపిల్సు సంఘము.
ఆంగ్లో భారతసంఘము.
కలకత్తా భారతసంఘము.
పార్సీ కేంద్రసంఘము.
జొరాస్ట్రియన్ సంఘము.
పార్సీరాజకీయసభ.
పార్సీ పంచాయతీ.
భారత క్రైస్తవుల అఖిలభారతసభ.
దక్షిణ భారత వాణిజ్యసంఘము.
ద్రావిడమహాజనసభ.
అయోధ్య, ఆగ్రా, బీహార్,
బెంగాల్, మద్రాస్ భూస్వాముల సంఘములు.

దరిమిలాను బొంబాయి సభాసమావేశకాలమున బొంబాయి బ్రాహ్మణేతరపక్షమువారికిని, జాతీయ బ్రాహ్మణేతర పక్షమువారికిని, బొంబాయి కమ్యూనిస్టు పార్టీకిని, బొంబాయి కర్షక కార్మిక పక్షమువారికిని ఆహ్వానము లంపబడెను

ఢిల్లీ అఖిలపక్షమహాసభ

వీనిలో చాలవరకు ఢిల్లీలో 1928 సంవత్సరము ఫిబ్రవరి 12 వ తారీఖున జరిగినసభకు ప్రతినిధుల నంపెను. ఈ సభ ఫిబ్రవరి 22 వ తారీఖువరకు సమావేశమై అనేక విషయములను చర్చించెను.

భారత దేశమున కెట్టి రాజ్యాంగ విధాన మవసర
మను ప్రశ్నను సభవారు ప్రప్రథమమున చర్చించిరి. సభలో
నున్న కొందరు అధినివేశప్రతిపత్తిని స్థాపించుట యోగ్య
మనిరి. మరికొందరు మద్రాస్ కాంగ్రెస్ మహాసభ సంపూర్ణ
స్వాతంత్ర్యతీర్మాన మామోదించినది గనుక దాని నాధా
రము చేసికొని రాజ్యాంగ విధానమును నిర్మింపబూనుట
సమంజసమని తలచిరి. కాని అంతటి యున్నతాశయము
నకు సభలోని అన్నిపక్షములవారును అంగీకరింప జాల
మనిరి. కావున నీరెండు పక్షములవారికి యిష్టమగు విధ
మున నొకమధ్యమార్గము కనిపెట్టుట యవసరమయ్యెను.
డొమినియన్ ప్రతిపత్తికిని సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమునకును
చాల తారతమ్యము లేదు. మొదటిది రాజుగారి
యధికారము నొప్పుకొనును. రెండవది రాజుగారితో
అవసరము లేదనును. కార్యనిర్వాహక వర్గమునందే వీనికి
నిజమయిన భేదము కలదు. ఈకార్యనిర్వాహకవర్గము
యొక్క స్వరూపమునునిర్ణయించకుండ భారత దేశ రాజ్య
విధానముయొక్క సామాన్య సూత్రములను నిర్ణయిం
చుట సభవారికి సమంజసమనితోచెను. కావున సంపూర్ణ
స్వాతంత్ర్యవాదులు తమ ప్రచార కార్యక్రమమును
సాగించునట్లును, అధినివేశ స్వాతంత్ర్యవాదులు తత్సిద్ధికై
ప్రయత్నములు సల్పున ట్లిద్దరు నంగీకరించి 'సంపూర్ణ

బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము' స్థాపించవలెనని తీర్మా నించిరి. సభవారి ప్రథమ తీర్మాన మిట్లున్నది:—

'భారతదేశమునకు నిర్ణయింపబడు ప్రభుత్వము సంపూర్ణ బాధ్యతాయుతప్రభుత్వమై యుండవలెను.'

మరియు ఢిల్లీ అఖిలపక్ష మహాసభవారు రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణమును గురించియు, నియోజక వర్గములను గురించియు, సభ్యత్వస్థానముల ప్రత్యే కించుటనుగురించియు తీర్మానముల

ప్రథమసంఘము

నామోదించిరి. 1928 సం॥ము ఫిబ్రవరి 22 వ తారీఖున మహాసభ యీక్రింది విషయములను గురించి విచారించి నివేదించుట కొరకు సంఘమును నియమించెను. (1) రాజ్యాంగవిధానములో ఒక శాసనసభ చాలునా, రెండు శాసనసభ లుండుట యవసరమా (2) వోటింగు అధి కార మెవ్వరి కుండవలెను (3) సార్వజనికహక్కుల నిర్ధా రణ (4) కార్మికులయొక్కయు, కర్షకులయొక్కయు హ క్కులు (5) భారతసంస్థానములతో సంబంధము.

ఈసంఘముపై కార్యభారమంతయు మోపి మహాసభ తాత్కాలికముగా విరమించెను. ఈసంఘము గూడ నిర్ణీతసమయములోగా వారి నివేదికను మహా సభవారికి సమర్పించెను. దీనిని చర్చించుటకై అఖిల

పక్షమహాసభ ఢిల్లీలో 1928 సం॥ము, మార్చి 8-వ తారీఖున సమావేశమయ్యెను. ఇంతలో ముస్లిమ్‌సమితి యొక్క కార్యనిర్వాహకవర్గముసభ గావించి అఖిలపక్షమహాసభవారి నిర్ణయములను త్రోసిపై చెను. ఇంతటితో తృప్తినొందక వీరు కలకత్తా ముస్లిమ్‌సమితిసభలో గావించిన తీర్మానముల నన్ని సంస్థలును ఆమోదించునట్లు తమ ప్రతినిధులు ప్రచారము చేయవలెననియు, రాజ్యాంగ విధాన నిర్మాణమునకు గడంగుటకు పూర్వము తమకృషి యొక్క ఫలితమును ముస్లిమ్‌సమితి కార్యనిర్వాహక వర్గమునకు నివేదించవలెననియు తీర్మానించిరి.

ముస్లిమ్ సమితియొక్క యీతీర్మానము అఖిల పక్ష మహాసభవారికి ప్రతిబంధకమయ్యెను. ఆ తీర్మానానుసారముగా, వారి యితర సూచనలు సంపూర్ణముగా నొప్పుకొనబడినగాని, మరల సమితి కార్యనిర్వాహకవర్గమువారితో సంప్రదించినగాని సంఘము నివేదిక నాలోచింప వీలు లేదని స్పష్టముగా నుండెను.

ఈపరిస్థితులలో 1928 సంవత్సరము మార్చి 8 వ తారీఖున అఖిలపక్ష మహాసభ సమావేశమయ్యెను. సాంఘిక ప్రాతినిధ్యము విషయమై వివాదము హెచ్చుగా జరిగెను. హిందూ మహాసభవారును ముస్లిమ్ సమితివా

మార్చి 8 తేది
మహాసభ

మును సింధురాష్ట్ర విభజనను గురించియు, అధిక జనసం ఖ్యాకసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటను గురిం చియు నొకతీర్మానమునకు వచ్చుటకు వీలులేకపోయెను. సిక్కులుగూడ రెండవదానికి అనంగీకారము జూపిరి. కావున మార్చి 11 తారీఖున మహాసభ రెండుఉపసంఘ ముల నేర్పాటు గావించెను. మొదటి యుపసంఘము సిం ధురాష్ట్రమును బొంబాయినుండి విభజించినయెడల వచ్చు ఆర్థికచిక్కులను వివరించి వానిని పరిష్కరించుటకు ఉపా యములను జూపుటకును, రెండవది దామాషాపద్ధతిమీద ప్రాతినిధ్య (Proportional Representation) మెంతవ రకు వీలగునో నిర్ణయించుటకును నైయుండెను.

ఫిబ్రవరి 22 తారీఖున నిర్ణయింపబడిన సంఘము వారి నివేదికను మహాసభ యాలోచించుటకు ముస్లీమ్ సమితి తీర్మానము ప్రతిబంధకమయ్యెను. కావున నివేది కనుమాత్రము ప్రచురించి దానియొక్క ప్రతులను సభా ప్రతినిధులకు పంచిపెట్టవలెనని నిర్ణయించి మహాసభ తిరిగి సమావేశమగుటకు 1928 సంవత్సరము మే 19 తారీఖున వాయిదా వేసికొనెను.

ఏప్రియల్ మొదటివారములో హిందూమహాసభ జబల్‌పురమున సమావేశమై ముస్లిమ్‌సమితివారి షరతు లకు విరుద్ధమగు తీర్మానముల నామోదించెను.

బొంబాయి అఖిల పక్షసభ

తీవ్రసాంఘిక వివాదముల తోడను చిక్కుల తోడను దట్టముగా నావరింపబడిన భారతరాజకీయాకాశమున తెన్నుగానని పాంథులకు దారిజూపు విద్యుల్లతయొక్కటైనను లేని యీ విషమసమయమున మే 19 తారీఖున బొంబాయిలో అఖిలపక్షమహాసభ మరల సమావేశమయ్యెను. హిందువులును మహమ్మదీయులును తమ కోర్కెలను రేఖామాత్రమైనను తగ్గించుకొన నిచ్చగించ లేదు. ఈ నిరుత్సాహమునకు తోడు ఢిల్లీలో సింధు విభజనమును గురించియు, దామాషాపద్ధతిని ప్రాతినిధ్యమును గురించియు విచారించుట కేర్పరుపబడిన సంఘములు నివేదికలను పంపలేదు.

ఇట్టి తరుణమున వివిధమతములకును వివిధ పక్షములకును సామరస్యము కుదురుట దుర్ఘటముగా నగుపడి నందున, సాంఘిక సమస్యలను సమగ్రముగా నాలోచించి భారత రాజ్యాంగమున వివిధ మతములవారికి తగిన స్థానమును నిర్ణయించుటకు అన్నిపక్షముల ప్రతినిధులు కలసిన చిన్నసంఘ మొకటి తోడ్పడవచ్చు నని సభవారికి తోచెను. అందువలన యీ నివేదిక ప్రారంభమున నుల్లేఖింపబడిన తీర్మానము అప్పుడు చేయబడెను.

సంఘము బాగుగా పనిచేయవలెననిన నంత పెద్ద దిగా నుండరాదుగదా! కనుక దేశములో నన్ని సంఘముల ప్రతినిధులు దీనిలో నుండుటకు వీలులేక

నెహ్రూసంఘము

పోయెను. ఐనను దేశములోని ముఖ్య పక్షముల నాయకులను దీనిలో చేర్చుటకు ప్రయత్నము జరిగెను. సర్ ఆలీ ఇమామ్, షు ఆబ్ ఖురాషీగారలు మహమ్మదీయాభిప్రాయమును వ్యక్తపరచుటకు నియో గింపబడిరి; ఎమ్. ఆర్. జయకర్, ఎం. ఎస్. ఆనీగారలు హిందువుల యభిప్రాయమును; జి. ఆర్. ప్రధాన్ బ్రాహ్మ ణేతరాభిప్రాయమును; సర్దార్ మంగళసింగు సిక్కు సమి తిని; సర్ తేజబహద్దూర్ సప్రూగారు జాతీయపక్షమును; ఎన్. ఎమ్. జోషీగారు కార్మికపక్షాభిప్రాయమును వ్యక్త పరుచుటకు నియోగింపబడిరి.

సభవారెన్నుకొనిన పదిమంది సభ్యులలో జయ కర్ గారు తాము సభ్యుడుగా నుండుటకు వీలుగాదనిరి. కార్మికుల హక్కులను గురించి యాలోచించినప్పుడు మాత్రము సభలోనుండుటకు తనకు వీలగునని జోషిగా రనిరి. ఇట్లుచెప్పినను వారొక్క సభలోగూడ పాల్గొన జాలకపోయిరి. జబ్బువలన సర్ ఆలీ యిమామ్‌గారు ఒక్క సభకు మాత్రమే రాగలిగినను, మా కా సమయ

మున చాల తోడ్పడెను. అప్పుడప్పుడు మేము వారిని దర్శించి మా సందేహములను బాపుకొనుచుంటిమి. ప్రధాన్‌గారు జూన్ 12 వ తారీఖువరకు జరిగినసభలలో మాత్రము పాల్గొనిరి.

జులై 1 వ తారీఖులోగా నివేదికను తమకు సమర్పించవలసినదని మహాసభవా రాజ్ఞాపించిరి. మేమును

ఆలస్యమునకు కారణములు

సకాలములో విచారణ పూర్తిచేయుటకు మాచేతనైనన్ని ప్రయత్నములనుజేసితిమి. కాని నిర్ణీతకార్యక్రమము ననుసరించుట మిక్కిలి దుర్ఘటమయ్యెను. జూన్ 5 వ తారీఖునుండి విచారణ పూర్తియైనదాక మేము ప్రతి రోజును సమావేశమై చాలకాలము చర్చించితిమి. ఇతర పెద్దలతో సంప్రదించుటగాక 25 సభలను గావించితిమి.

మాసంఘము చిన్నదైనను దానిలో వివిధ రాజకీయ పక్షముల నాయకులును వివిధ మతముల ప్రతినిధులు నుండిరి.

సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమా? అధినివేశ ప్రతిపత్తియా?

దేశములో వివిధ ప్రతిష్ఠాపనలు చేసిన విరుద్ధతీర్మానములను బాగుగా నాలోచించి సమన్వయము చేసి యందరకు నిష్టమగు రాజ్యాంగ విధానమును తయారు చేయవలసినదని మమ్ములను నియమించుచు నిచ్చిన యాజ్ఞాపత్రములో నుండెను. కాని

సంపూర్ణముగా కాకపోయినను కొంతవరకైనను ఒడం
బడిక కుదురుటకు రెండు ప్రబల ప్రతిబంధకము లుండెను.
వీనిలో మొదటిది కాంగ్రెస్‌వారును యితర పక్షముల
వారును చేసిన తీర్మానములు. మద్రాసులో కాంగ్రెస్
మహాసభ సంపూర్ణస్వాతంత్ర్య తీర్మానము నామో
దించెను. ఇతరసభలు అధినివేశ ప్రతిపత్తి కావలెనని
తీర్మానించెను. రెండవ ప్రతిబంధక మేదనగా వివిధ సంఘ
ములవారు దేశక్షేమకరము లగు మార్గముల నాలో
చించక తమతమ సంఘముల ప్రత్యేక హక్కుల కొరకు
ప్రయత్నించుచుండిరి.

సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమును అధినివేశ ప్రతిపత్తియు

వీనిలో మొదటి దానిని మేము ప్రప్రథముననే
పరిష్కరింపవలసినవార మైతిమి. అధినివేశ ప్రతిపత్తియా?
సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమా? యను విష
యమును సభవారు స్పష్టము చేయ
వలసిన యవసరమును తప్పించుకొను
టకై ఢిల్లీ అఖిలపక్షమహాసభలో రెండు
విధముల నర్థము చేయదగిన 'సంపూర్ణ బాధ్యతాయుత
ప్రభుత్వము' అను పదమును వాడిరి. ఈ విషయము
మొదట తేలినగాని చిత్తు రాజ్యాంగవిధానము యొక్క
ప్రాతిపదికనుగూడ నిర్ణయించ వీలులేదని సంఘమువారు
తలచిరి. కొందరు సభ్యులు ఢిల్లీలో నవలంబించిన పద్ధ

తినే యవలంబించుట మేలనిరి. కాని యనేక సంఖ్యాకులు మొదట దీనిని నిర్వచించి తరువాత యితరపనిని ప్రారంభించుట యుక్తమని తలచిరి. ఇన్ని పక్షములవారు, యిన్ని మతములవారు పాల్గొనుచున్న సంఘములో నందరకు యిష్టమైనది అధినివేశ ప్రతిపత్తియే. వేరొక ఆశయము అందరు నొప్పుకొనజాలకపోయిరి. కావునఅఖిలపక్షమహాసభవా రుపయోగించిన 'సంపూర్ణ బాధ్యతాయుతప్రభుత్వముపై నాధారపడిన రాజ్యాంగవిధానము' అను వాక్యమునకు అధినివేశస్వాతంత్ర్య రాజ్యములవంటి రాజ్యవిధానమని సంఘమువారు వ్యాఖ్యానము చేయవలసివచ్చెను. మేమీ గ్రంథములో ప్రతిపాదించిన సూత్రములు అధినివేశ స్వాతంత్ర్యరాజ్యమునకే తగియున్నవి. అయినను వానిలో చాలవరకు సంపూర్ణస్వాతంత్ర్య రాజ్యమునకు గూడ అనుకరించును. మే మొక సంఘముగాకూడి యీ రాజ్యాంగ విధానమును నిర్ణయించుటవలన భారత దేశములో నందరకు వాంఛనీయమైన గరిష్ఠవిధానమునే నిర్ణయించితిమని యూహించవలయునుగాని, మా సంఘములోని కాంగ్రెస్‌వాదులు గాని, కాంగ్రెస్ మహాసభవారుగాని తన గమ్యస్థానమును సంకుచితపరచుకొనిరని యూహింపజనదు. సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమే భారతీయుల యాశయమని నమ్మువారు దానికై ప్రయత్నించుటకు

సంపూర్ణమైన హక్కు గలిగియున్నారు. ఇట్లన్ని పక్షముల వారుకలసిసంప్రదించి నిర్ణయించినసర్వపక్షసమాదరణీయ మైన గరిష్ఠాశయమును భారతీయు లందరు భావిభారత రాజ్యాంగమునకు ప్రాతిపదికగానంగీకరించితద్విధానమున పాల్గొని జయప్రదముగా కొనసాగించెదరని నమ్ముచున్నా ము. దీని నొప్పుకొనుటవలన ప్రత్యేకవ్యక్తులును,సంఘము లును తమ స్వతంత్రాభిప్రాయములను, మహదాశయము లను, సంకుచితపరుచుకొన నవసర మేమాత్రము లేదు.

భారతరాజ్యాంగ పునర్నిర్మాణమునకు సాంఘిక విభేదములు నిజముగా ప్రబల ప్రతిబంధకములు కావు.

సాంఘిక విభేదములు

స్వల్ప విషయములయ్యు నివి మహ త్తరమైన సమస్యలకన్న విస్తారముగా సామాన్య ప్రజల దృష్టి నాకర్షించి రాజకీయాభివృద్ధి కాటంకము లగుచున్నవి. ఇందువలన పరస్పర విరుద్ధములగుతీర్మానములు, సిఫారసులు, లక్షోప లక్షలు మనకంట బడుచున్నవి. అన్నిటిని మనమువున్నించ వలసినదే. కాని మద్రాసు కాంగ్రెసు, ముస్లిమ్ సమితి తీర్మానములు హిందూమహాసభ, సిక్కుసమితి తీర్మాన ములకు విరుద్ధములుగా నున్నప్పుడు వీనిలో మనము వేనిని గ్రహించవలెను; వేనిని త్రోసివేయవలెను? వేనిని కూడ సంపూర్ణముగా గ్రహించుటకు వీలులేదు. ఈ పర

స్పర విరుద్ధములగు ననేక తీర్మానముల నాలోచించి భారతదేశమునకు తగిన రాజ్యాంగ విధానమును తయా రుచేయుమని మహాసభవారు మమ్ము కోరుటవలన మాస్వ బుద్ధిని, విచక్షణాజ్ఞానమును బాగుగా నుపయోగించి, అందరి హక్కులను రక్షించు ప్రణాళికను నిర్ణయించవలసి నట్లు స్పష్టమగుచున్నది. మాశిఫారసు లెంతప్రశస్తము లైనను, ఎంత యాచరణ యోగ్యములైనను దేశములో ముఖ్యపార్టీల యామోదము బడయనిది వ్యర్థము లేకదా! కావున పరిస్థితులను చక్కగా విచారించి అందరకు అను కూలమగు ప్రాతిపదికను నిర్ణయించుటమీద నే రాజ్యాంగ నిర్మాణముయొక్క విజయ మాధారపడి యుండును. ఈ ప్రాతిపదికను నిర్ణయించుటకు సంఘమువారు చాల కృషి సల్పిరి. అనేక హిందూ మహమ్మదీయ నాయకుల సలహా లను పుచ్చుకొనిరి. ఈప్రముఖులు మాయధ్యక్షుని యా హ్వానముపై సభకు దయచేసి యనేక విధములతోడ్పడి యమూల్య దేశోపకార మొనర్చిరి. మాకృషియొక్క ఫలి తము ముందు అధ్యాయములలో పొందుపరచుచున్నాము. దేశములో నన్నిపక్షములు దీని నుదారబుద్ధితో గ్రహించి అన్యోన్య కలహములవలనను, అవిశ్వాసములవలనను అధోగతియందున్న భారతదేశమును పునరుద్ధరించెదరని కోరుచున్నాము.

అధ్యక్షుని యాహ్వానమును శిరసావహించి వచ్చి మాకత్యంతము తోడ్పడిన శ్రీయుత డాక్టరుఅన్సారీ, పండితమదనమోహనమాలవ్యా, మౌలానాఅబ్దుల్ కలమ్అజద్, సి. వై. చింతామణి, మౌల్వీషాఫీదావుద్దీ, డాక్టర్ ఎస్. డి. కిచ్లూ, సచ్చిదానందసింహా, మున్షి ఈశ్వరశరణ్, డాక్టర్ ఎస్. మహమ్మద్, చౌదరీ ఖలీఖుజ్ జమాన్, టి. ఎ. కే. షేర్వానీగార్లకు మావందనము లర్పించుచున్నాము.

వందనములు

కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడగు డాక్టరు అన్సారీగారు మూడుసార్లు మావద్దకు వచ్చి, మాకు చిక్కులు సంభవించినప్పుడెల్ల చాల సాయపడినందులకు ప్రత్యేకముగా మేము వారినభినందించవలసి యున్నది. కాంగ్రెస్‌మహాసభాకార్యదర్శి మేము విచారణ జరిపినంతకాలము మావద్దనేయుండి, కావలసిన వివరములను దెల్పుచుండెను. అనుబంధములో ముద్రింపబడినవివరములను తయారుచేయుటయేగాక సంఘమున కనేకవిధములతోడ్పడి కృతకృత్యులైన జవహర్లాలు గారికి మామనఃపూర్వక వందనము లర్పించుచున్నాము.

రెండవ యధ్యాయము

భారత దేశములో ప్రధానసాంఘికసమస్య హిందూ మహామ్మదీయ సమస్యయే. ఇతరసంఘములును నిటీవల స్వలాభాపేక్షచే ప్రత్యేక హక్కు-

సాంఘికసమస్య

లను, రక్షణములను అడుగుచున్నవి. అల్పసంఖ్యాకులలో పాంచాలము నందలి సిక్కుసంఘము ప్రాముఖ్యత వహించినది. వీరి హక్కులను గమనించకుండజాలము. దక్షిణాపథమున హిందువులలో బ్రాహ్మణులును, బ్రాహ్మణేతరులును తగవులాడుకొనుచుండెదరు. ఇట్టిసమస్య లున్నను మహమ్మదీయులకును, హిందువులకును గలిగిన భేదభావములను పోగొట్టి సఖ్యత కుదుర్చుటయే ప్రధానవిషయము. ఈ రెండుసంఘములు కలసి భారత దేశములో నూటికి 90 వంతు లున్నారు. 1921 సంవత్సరపు జనాభాప్రకారము వివిధసంఘములవారు యీక్రిందివిధమున నుండిరి.

హిందువులు	నూటికి	65.9
మహమ్మదీయులు	,,	24.1

బౌద్ధులు (బర్మాలో)	నూటికి	4.6
కొండజాతులవారు	,,	2.8
క్రైస్తవులు	,,	1.2
సిక్కులు	,,	1.2
జైనులు	,,	0.2
ఇతరులు	,,	0.2
		100.0

అంతకు పూర్వము తీసికొనబడిన జనాభా లెక్కలనుబట్టి చూచిన హిందువులును, జైనులును క్రమముగా తగ్గుచుండగా నితరవర్ణములవారు క్రమముగా హెచ్చుచు వచ్చిరని తెలియగలదు. మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుకాలేదు కాని క్రమముగా నభివృద్ధియగుచువచ్చిరి. 1881 సంవత్సరమునుండి యిప్పటివరకు నీ రెండుసంఘములలో కలిగిన యభివృద్ధి క్రిందిపట్టికవలన తెలిసికొనదగును.

	1881	1891	1901	1911	1921	
హిందువులు	72.0	70.1	68.3	66.9	65.9	—6.5
మహమ్మదీయులు	72.6	22.4	23.2	23.5	24.1	+1.1

భారతదేశముయొక్క మొత్తము జనాభానుబట్టి యీ సంఖ్యలు నిర్ణయింపబడినవి. మహమ్మదీయుల యభి

వృద్ధిని ప్రత్యేకముగా నాలోచించినచో వారు గతదశాబ్ద ములో నూటికి 3.1 చొప్పున వృద్ధియైరని తెలియగలదు. ఈ 10 సంవత్సరములలో హిందువులు కొంచెము తగ్గిరి.

పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రము, పాంచాలము, వంగదేశములలో తప్ప నితర రాష్ట్రము లన్నిటిలోను మహమ్మదీయులు అల్పసంఖ్యాకులై యున్నారు. తక్కువ మహమ్మదీయ జనసంఖ్యగల యీ రాష్ట్రములన్నిటికంటె సంయుక్తరాష్ట్రములలో మహమ్మదీయులు హెచ్చుగా నున్నను, నిచ్చటనైనను నూటికి 15 వంతులకన్న నధికము లేరు. వీరైనను ఆ రాష్ట్రములలోని అన్ని భాగములలోను లేరు. ఉత్తరభాగమున పట్టణములలో నివసించుచున్నారు.

పాంచాలములో మహమ్మదీయులు నూటికి 55.3, వంగదేశములో నూటికి 54.0, సింధులో నూటికి 73.4, కలరు. పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రము, బెలుచిస్థానము లలో చాలమట్టుకు వారే.

క్రొత్తగా భారతదేశమునకు వచ్చి యీ జనాభా లెక్కలను పరిశీలించువారు మహమ్మదీయులు స్వయం రక్షణము చేసికొనగలస్థితియం దున్నారనియు యితరుల సాయముపై వా రాధారపడియుండ నవసరము లేదనియు తలతురు. నిజముకూడ నిదియే. భారతదేశములో నన్ని

సంఘములలోను రక్షణ యవసరము లేనివారు హిందువులును, మహమ్మదీయులును మాత్రమే. నూటికి 10 వంతుననున్న తక్కిన సంఘములకు రక్షణయవసరమా? లేక 90 వంతులున్న హిందువులకును మహమ్మదీయులకును రక్షణ మవసరమా?

కాని సాంఘికవివాదములలో న్యాయాన్యాయ, కార్యాకార్య విచక్షణాజ్ఞానము నశించును గదా! ఈతగాదాలు ప్రస్తుతము మన దేశమున కెట్టి దురవస్థను దెచ్చి పెట్టినవో చూడుడు! ఇతరసంఘములు తమ హక్కులకు భంగము కలుగజేయుదురను దురభిప్రాయముచే ప్రతి సంఘము ప్రత్యేక రక్షణములను కోరుచున్నది. ప్రజల మనములయందు పాదుకొనిన యీదురభిప్రాయములను తొలగించుట కుపాయము లాలోచించుటయే ప్రస్తుత సమస్యయై యున్నది. సర్వాధికారములును తమకే యుండవలెననియు, యితరసంఘములను వెనుకకు ద్రోయవలెనను నుద్దేశ్యముతో ప్రతిసంఘము ఆత్మరక్షణకై గగ్గోలుపెట్టుటయు, ఏసంఘమున కాసంఘము తన బాగును చూచుకొని పరశ్రేయమునకు భంగము కలుగ చేయకూడదను మతమును ఆయాసంఘనాయకులు అవలంబించియుండక పోవుటయు సంతాపకరము. విజ్ఞానస్వాతంత్ర్యముపై నాధారపడు రక్షణములే నిజమగురక్షణములు

గాని, ప్రత్యేకనియోజకవర్గములును, స్థానములను ప్రత్యే కించుటయును, కృత్రిమరక్షణములు. అవి వాంఛనీయము లుకావని మాయభిప్రాయము. ఈపద్ధతులవలన తాత్కాలిక శాంతి యేర్పడినను స్థిరమగుశాంతి కలుగనేరదు.

మహమ్మదీయులు హిందువుల కన్న తక్కువగా నుండుటవలన నధికసంఖ్యాకులు తమ్ము బాధించెదరను అనుమానముచే వారొక వింతమార్గమును సూచించిరి. కొన్ని రాష్ట్రములలో హిందువులు హెచ్చుగనుక మరి కొన్ని రాష్ట్రములలో మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానుండు నట్లు రాష్ట్రవిభజన చేయుట సమంజసమనివా రనిరి. వారి కోర్కెల నిచ్చట మేము విమర్శించము. ప్రస్తుత విపరీత సాంఘిక పరిస్థితులలో నిట్టికోర్కెలు ధర్మముగా నగుపడ వచ్చును. కాని మేము సూచించు పద్ధతులకును వీనికిని నేయంతరమును లేదు. ఇతరులపై యధికారము చేయు టన్నే తగురక్షణమని తలచుచో నింతకంటె ప్రశస్తమైన పద్ధతి యుండబోదు. ఇతర రాష్ట్రములలో హిందువులు అధికసంఖ్యాకులుగా నున్నను, వంగదేశము, పాంచాలము, సింధు, బెలుచిస్థానము, పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు రాష్ట్రములలో తక్కువగా నున్నారు. మొత్తముమీద తాము అధికముగానున్నను నీరాష్ట్రములలో మహమ్మదీయుల వలన నేమికీడు మూడునో యని హిందువులు భయమందు చున్నారు.

ఒకసంఘ మింకొకసంఘముపై నధికారము నెర పుటకు మే మొప్పుకొనజాలము. దీనిని సంపూర్ణముగా నాపుచేయుట సాధ్యము కాకపోవచ్చును. కాని సాధ్యమై నంతవరకు ఒకరివలన నింకొకరికి యిబ్బందులు కలుగ కుండ చేయుటకు మేము ప్రయత్నించుట యవసరము. సంపూర్ణమతస్వాతంత్ర్యమును, విజ్ఞాన స్వాతంత్ర్యమును ప్రతిసంఘమునకు చేకూరెనేని సాంఘికసమస్య పరిష్కార మగుట కేసందియమును లేదు.

పైయుద్దేశ్యములను మనమునం దిడుకొని మేము ఏడవ అధ్యాయమున నిర్వచించిన సార్వజనిక హక్కు-

సంఘసభలు

లలో ప్రతివ్యక్తికిని సంఘమునకును సంపూర్ణమతస్వాతంత్ర్యమును, తమ స్వకీయాభిప్రాయములను ఉద్దేశములను బహిరంగముగా తెలుపుటకు సర్వస్వాతంత్ర్యము నొసగితిమి. పెద్దసంఘ ముల విజ్ఞానాభివృద్ధి నరయుచుండు సంఘసభలుండుట శ్రేయస్కరమా యను సూచన నొకదానినికూడ మేము చర్చించితిమి. అది యేదన, 10 లక్షులజనాభా గల సంఘ ములకు కొన్ని నిర్ణీత ధర్మములను నిర్వర్తించు కొరకు 25 మంది సభ్యులకు హెచ్చుకాకుండ నొకసంఘ ముండ వలెను. దాని కీ క్రిందియధికారము లుండవలెను.

(1) ప్రాథమిక విద్యాబోధను సక్రమ మార్గముల నడుపుట. పాఠశాలలు, అనాథశరణాలయములు, ధర్మ శాలలు, వసతిగృహములు, వితంతుశరణాలయములు మున్నగు సంస్థలను తనిఖీచేయుట.

(2) భాషలను, లిపులను అభివృద్ధి పఱచుట.

ఈ సంస్థలకు ధనసహాయమును, విద్యార్థి వేతనములను ఒసంగవలసినదని ప్రభుత్వమువారి కీసంఘసభలు సిఫారసు చేయవచ్చును. రాష్ట్రీయప్రభుత్వములు గాని, కేంద్రప్రభుత్వము గాని శాసనసభల యంగీకారముపై కావలసిన ధనసహాయము చేయవచ్చును.

ఈయధికారములుగల సంఘసభలు స్థాపింపబడిన యెడల విపరీత సాంఘిక వైషమ్యములు తొలగి సవ్యమైన సాంఘికాభివృద్ధి కలుగునేమో యని మాలో కొందర మభిప్రాయపడితిమి. కాని యితరసభ్యులును, మేము విచారించిన పెద్దలును, ఇట్టి వియెంతమాత్రమును పనికిరావనిరి. వీనివలన ప్రజలకు సాంఘికదురభిమానము యేర్పడు నని యు, జాతీయత కాటంకము గలుగుననియు వారు తలచిరి. కావున నీ సూచనలను నిరాకరించితిమి.

ఇప్పుడు రాజకీయరంగములో సాంఘికసమస్యా పరిష్కారమున కాటంకములుగానున్న నాల్గు విషయము

లను చర్చింతము. ఇవి(1)నియోజకవర్గములు(2) స్థానము లను ప్రత్యేకించుట (3) సింధురాష్ట్రవిభజన(4) పశ్చిమో త్తర సరిహద్దురాష్ట్రములలోను, బెలుచిస్థానములోను ప్రభుత్వస్వరూపము.

ప్రత్యేక నియోజక వర్గములు ప్రమాదకరము లనియు, వానిని రద్దుచేయుట శ్రేయస్కరమనియు నంద రును గ్రహించియే యున్నారు. కాని మహమ్మదీయులలో కొందరు వీనిని చాలలాభకరములని పట్టుకొని ప్రాకు లాడుచున్నారు. మరికొందరు ఇతర శ్రేయములకై వీనిని వదలుకొన నిష్టపడుచున్నారు.

ప్రత్యేక నియోజక వర్గములు హానికర ములు

ప్రత్యేకనియోజకవర్గములు జాతీయాభివృద్ధికి ప్రతిబంధక ములని యందరు గ్రహించినను అల్పసంఖ్య గల సంఘ ముల కివి యింకను హెచ్చుగా హానికరములని యందరు నెరుంగరు. ఇవి అధికసంఖ్యాకులను అల్పసంఖ్యాకులతో నిమిత్తము లేనివారినిగా చేయును. కావున ఎల్లప్పుడు అధికసంఖ్యాకులుఅల్పసంఖ్యాకులకు వ్యతిరేకముగా సమ్మ తుల నిచ్చుచుండుట సంభవించును. మనపక్షమున హెచ్చు జనమున్నారుకదా! ఈ యల్పసంఖ్యాకులు మనల నేమి చేయగలరనుభావము అధికసంఖ్యాకసంఘమున కేర్పడుట వలన నెప్పుడును నీరెండుపక్షములకు సామరస్యము కలుగ

నేరదు. ప్రత్యేక నియోజకవర్గములవలన మనకు కలిగిన యనర్థ మిప్పటికే వ్యక్తమయినది. కాని కీచులాడుకొను చున్న హిందువులకును, మహమ్మదీయులకును మధ్యవర్తు లైన యాంగ్లేయుల సారథ్యమున నీ దుస్థితియొక్క నిజ స్వరూపము పరిస్ఫుటము లగుటలేదు. ప్రత్యేక నియోజక వర్గము లెప్పుడును అధికసంఖ్యాకులకు లాభకరములు. కేవల స్వసాంఘికపక్షపాతులు యీపద్ధతివలన పెంపొందు చున్నారు. కాని వారి గర్జనలకు అధికసంఖ్యాకు లెన్నటికిని బెదరరు. వారికి నష్టమేమియు లేదు. లాభమే. కావున సరసమగు ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వ ముండవలె నన్నచో ప్రత్యేక నియోజకవర్గములు రద్దుచేయబడ వలెను. సంయుక్త నియోజకవర్గములే వాంఛనీయములు.

ఇటీవల సింహళద్వీపమునకు రాజ్యాంగవిధాన మును నిర్ణయించుట కేర్పడిన సంఘ మాద్వీపమునగూడ నిట్టిసూచననే జేసియుండెను.

పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రములోను, బెలుచి స్థానముననుఇతరరాష్ట్రములవంటి ప్రభుత్వ మేర్పాటు జేయవలెనని మా యభిప్రాయము.

పశ్చిమోత్తరపర గణా, బెలుచిస్థానము

భారతదేశమునందలి రాష్ట్రములన్ని యు ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వమున సమా నముగా పాల్గొనవలెనని మా యుద్దేశ్యము. అఖిలపక్ష

సమావేశమువా రిదివరకే దీని నొప్పుకొనిరి. ధర్మ మగు నీకోర్కె నెదిరించువారు హెచ్చుగా లేరని మాకు తెలియుచున్నది.

ఇంక మనము విచారించవలసిన విషయములు రెండుకలవు. ఒకటి బొంబాయిరాజధానినుండి సింధును విభజించుట. రెండవది, శాసనసభలలో స్థానములను ప్రత్యేకించుటను గురించి. ఇవి యొకసంఘమునకు సంబంధించిన విషయములు మాత్రమే కావు. భారతీయులందరకు సంబంధించిన విషయములు. వీనిలో శాసనసభ్యత్వస్థానములను ప్రత్యేకించు విషయమును ముందు అధ్యాయములో చర్చించగలము. ప్రస్తుతము సింధురాష్ట్రవిభజనను సంబంధించిన సాంఘికసమస్యనుగూర్చి వ్రాసెదము.

అనేక కారణములవలన సింధుదేశ సమస్య మన రాజకీయములలో ప్రధానస్థానము నలంకరించుచున్నది.

సింధురాష్ట్రవిభజనకు కారణములు

కొన్నిసంవత్సరముల క్రిందట సింధుదేశమును బొంబాయిరాష్ట్రమునుండి విడదీయవలెనని చెప్పినవారే యిప్పుడాటంకములను చెప్పుచున్నారు. ఇదివర కవసరము లేదనినవా రిప్పుడది తప్పక కావలె ననుచున్నారు. యావద్భారతదేశము ఈ స్వల్పవిషయమై యాందోళన పడుచున్నది. ప్రజాభిప్రాయ మింత శీఘ్రముగను

నాశ్చర్యకరముగను మారుటవలన సాంఘికవైషమ్యములు ప్రజలవిచక్షణాజ్ఞానము నెట్లు వికృతి నొందింపగలవో స్పష్టమగుచున్నది. 1917 సంవత్సరమున భారతజాతీయ మహాసభ సింధును ప్రత్యేక రాష్ట్రముగా నొప్పుకొని నప్పటినుండియు మొన్న మొన్నటివరకు నది సమంజ సము కాదని చెప్పినవారే లేరు. తీవ్రసాంఘికదూషణము, ప్రతిదూషణము, ప్రబలిన యీరోజులలో నీ వాదోప వాదముల ననలే పాటించక సమస్యను సాధ్యమైనంత నిష్పాక్షికబుద్ధితో విచారించుటకు ప్రయత్నించుటయే నవ్యమగుమార్గము. కాని దురదృష్టవశమున ప్రజల మన స్సులలో నీ రాగద్వేషాది విషబీజములు బాగుగా నాటు కొనినవి. వానిని పెకలించుట దుర్ఘటము.

'సాంఘిక' రాష్ట్రములను నిర్మించుట తమ కిష్టము లేదని సింధు హిందువులపక్షమున కొందరు వాదించుచు న్నారు. నిజమే, సింధుమహమ్మదీయులకోర్కెలు సరియైన భాషలో కూర్చబడియుండలేదు. సాంఘికపద్ధతి ననుసరిం చియే వారు తమకు రాష్ట్రముకావలెనని కోరిరి. మరియు ఇతర అనవసరవిషయములతో నీకోర్కె జత చేయబడెను. ఇట్టి తీర్మానము హిందువులకు కోపకారణమగుటలో విప రీత మేమియులేదు. తమవాదమును నిరూపించుపద్ధతిలో లోపము లున్నయెడల వాదములోనే లోపము లున్నవని

యనుట సమంజసమా? 'సాంఘిక' రాష్ట్రమును క్రొత్తగా నిర్మించుట కిది ప్రయత్న మెన్నటికినికాదు. సింధులో మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానున్నారు. దానికి మన మేమి చేయగలము? భారత దేశములో వివిధ రాష్ట్రములయందు జనాభా యిప్పుడున్నట్లుండుట కనేక కారణము లున్నవి. ఇప్పుడు క్రొత్త రాష్ట్రమును నిర్మించినను నిర్మించకపోయి నను సింధు దేశమున మహమ్మదీయులే హెచ్చుగానుండ వలెనుగదా! అధికసంఖ్యాకుల యభిప్రాయమును మన్నిం చకపోతిమా, స్వయంనిర్ణయసూత్రమునకు విరుద్ధముగా ప్రవర్తించినవార మగుటయేగాక అధికసంఖ్యాకుల యభి ప్రాయమునకు వ్యతిరేకముగా ప్రవర్తించి వారి కోపము నకు గురియైనవారముకూడ నగుదుము. భారత దేశము శాంతియుతమగు మార్గముల నభివృద్ధి జెందవలె నని కోరువా రెవ్వరు నిట్టి ఫలితములను కోరరు. సంఘప్రాబల్యమునుబట్టి రాష్ట్రనిర్మాణము చేయకూడదని చెప్పుట, ఒక్కొక్కజాతి కొక్కొక్క దేశ ముండుటవలన అంతర్జాతీయతకు నష్టము వాటిల్లునని చెప్పినట్లుండును. రెంటిలోను కొంచెము సత్యము లేకపోలేదు. కాని అంత ర్జాతీయతయం దెంతయభిమానముగలవాడైనను సంపూర్ణ జాతీయవిజ్ఞానాభివృద్ధికి స్వాతంత్ర్యములేని దే నవ్య మగు అంతర్జాతీయత యేర్పడజాల దని యొప్పుకొనుచునే

యున్నాడు. ఇట్టులే సంపూర్ణసాంఘికవిజ్ఞానస్వాతం త్ర్యము లేనిది సర్వాంగసుందరమగు జాతి నిర్మింపబడదు.

సింధు విభజనమునకు అభ్యంతరములు

బొంబాయి రాష్ట్రమునుండి సింధుదేశమును విడదీయుట కభ్యంతరములు చెప్పువారు మహత్తరమగు జాతీయభావప్రేరితులై యుండలేదనియు, స్వల్ప ఆర్థికలాభములకై పెనగులాడుచున్నారనియు మే మూహించుచున్నాము. నూతన రాష్ట్రమున మహమ్మదీయులు హెచ్చుగా నున్నతోద్యోగములం దుందురు గనుక తమ కనర్థము వాటిల్లునని హిందువుల యభిప్రాయము. ఈభయమున కేమియు నవకాశము లేదు. సింధురాష్ట్రమునందలి హిందువులు సాహసవంతులు. నూతనకార్యాచరణదక్షులు. ఎంత దూర దేశములకైనను నిర్భయముగా వెళ్లి వాణిజ్యాదికమువలన ధనమును గడించి భారతదేశముయొక్క సంపత్తిని పెంపునొందించగలవారు. వారి ధైర్యసాహసములను, కర్మకౌశలమును హరించగల వా రెవ్వరును లేరు. సద్గుణశోభితులగు వారి యభివృద్ధి నాటంకపెట్ట నెవ్వరితరము? ఇదికాక రాష్ట్రీయప్రభుత్వముల యధికారములు పర్యాప్తములు. ముఖ్యశాఖలయందన్నిటియందును సింధుప్రభుత్వము భారతప్రభుత్వమునకు లోబడి ప్రవర్తించవలసి యుండును. ఐనను, రాష్ట్రప్రభు

త్వము తమకు హానికలుగజేయునని యింకను అనుమానములు పూర్తిగా తొలగనిచో కొన్ని ప్రత్యేకరక్షణములనుకోరుట న్యాయముగాని ధర్మమగు రాష్ట్రవిభజనమునకభ్యంతరములను జెప్పుట సమంజసము కాదు.

కావున ప్రత్యేకసంఘముల యభివృద్ధికిగూడ సింధురాష్ట్ర విభజన మవసరమనియే మాయభిప్రాయము. దీనివలన మహమ్మదీయులకు లాభమును హిందువులకునష్టమును లేదు. అట్టివి వచ్చినను ఈస్వల్పలాభనష్టములకై ప్రజలు భారతజాతీయాభివృద్ధి నరికట్టకుండెదరు గాకయని మేము ప్రార్థించుచున్నాము. రాష్ట్రవిభజనము వలన ప్రత్యేకసంఘములకు గలుగు లాభనష్టము లిచ్చట చర్చించితిమి. రాష్ట్రవిభజనమున మన మనుసరించవలసిన ప్రధానసూత్రములను గురించి ముందొకయధ్యాయమున వివరింపగలము మా సంఘసభ్యులగు ఆనీగారు పై యభిప్రాయము లన్నిటితో నేకీభవించకపోయినను సారాంశములతోమాత్ర మేకీభవించుచున్నారు.

మూడవ అధ్యాయము

సాంఘికసమస్య (రెండవభాగము)

ఇప్పుడు ప్రత్యేక సంఘములకు శాసనసభలలో స్థానములను ప్రత్యేకించుటను గురించి విచారింతము. ఈ విషయమున ప్రతిసంఘమును తమయభిప్రాయములే సవ్యమైన వనియు, తమ పట్టే నెగ్గవలెననియు తలచిరిగాని యితరులకు లొంగరైరి. పాంచాలములోను వంగదేశమునందును అధికసంఖ్యాకులగు మహమ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకింపవలెనని మహమ్మదీయులు పట్టుబట్టిరి. హిందూమహాసభయు, సిక్కు సమితియు దీని కేమాత్రము నొప్పకొనరైరి. ఇందువిషయమై మా విచారణసంఘ మనేక సూచనలనుగూర్చి పరీక్షించెను. వానిలో ముఖ్యమైన వాని నీదిగువ నిచ్చుచున్నాము.

స్థానములను ప్రత్యేకించుట

(1) జనాభా ననుసరించి అధికజనసంఖ్యాక సంఘములకును అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకును స్థానములను ప్రత్యేకించుట.

(2) అధికజనసంఖ్యాక సంఘములవారికి కొన్నిస్థాన ములను ప్రత్యేకించి, యితరస్థానములను సభ్యర్థించుటకు గూడ స్వేచ్ఛ నొసంగుట.

(3) దామాషాపద్ధతిమీద నాధారపడిన ప్రాతి నిధ్యము (Proportional representation)

(4) పాంచాలమును, పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు రాష్ట్రమును ఏకరాష్ట్రముగా చేసి, ఈ క్రొత్తరాష్ట్రము లో ప్రత్యేకస్థాననిర్ణయము లేకుండ చేయుట.

(5) స్థానముల నసలే ప్రత్యేకించక వెనుకబడి యున్న సంఘములకు ఆర్థికాభివృద్ధికిని విద్యాభివృద్ధికిని రాజ్యాంగవిధానమునందు తగు రక్షణముల నేర్పాటు చేయుట.

ఈసూచనలను విచారింపకపూర్వము దేశములో ముఖ్యసాంఘిక ప్రతిష్ఠాపనల యభిప్రాయ మేమిదియో విచారించుట లాభకరమనియెంచి, జులై 21 వ తారీఖున మాతో కలసి సంప్రదించుటకు తమతమ పక్షాభిప్రాయ ములను తెలుపగలవారిని పంపవలసినదని కోరుచు హిం దూమహాసభకును, ముస్లిమ్ సమితికిని సిక్కుసంఘము నకును జూన్ 11 వ తారీఖున మేము ఆహ్వానములనంపి తిమి. ఈయాహ్వానములకు ప్రత్యుత్తరము తృప్తికరము

గానుండఁ లేదు. ఆ తారీఖున తమప్రతినిధిని పంపుటకు వీలు లేదని హిందూసభా కార్యదర్శి వ్రాసెను. ముస్లీంసమితి కార్యదర్శి ప్రత్యుత్తరమే వ్రాయలేదు. సిక్కు సంఘము సభ్యుని పంపదలచెను గాని, హిందూమహా సభయును, ముస్లిమ్‌సమితియును సభ్యులను పంపనందున, సిక్కుప్రతి నిధిని రమ్మనియిబ్బంది పెట్టుట యవసరములేదని మాసంఘ సభ్యుడు సర్దార్ మంగళసింగ్ గారు తలచిరి. మేమాహ్వాన ములు పంపినకొందరు పెద్దలుకూడ అసందర్భముల వలన రాజాలకపోయిరి. డాక్టర్ అన్సారీగారుమాత్రము శ్రమ చేసి మావద్దకువచ్చి మాకు సలహా నొసంగిరి.

పైనుదహరింపబడిన 5 సూచనలను మేము రెండు సభలలో చర్చించితిమి. ఆసమయమున డాక్టర్ అన్సారీ గారుకూడ నుండిరి. మొదటిసూచనపై మేమొకసశ్చితా భిప్రాయమునకు రాలేకపోయితిమి. కాని తక్కిన నాల్గు సూచనలను చర్చించి యొక యభిప్రాయమునకు వచ్చి తిమి. వీటిని మొదట చర్చించి తరువాత ప్రధానవిషయ మునకు వత్తుము.

పాంచాలములోను, వంగ దేశమునందును అధిక జన సంఖ్యాకసంఘములకు కొన్ని స్థానములను ప్రత్యేకించి యితర స్థానములకు పోటీ చేయుటకు స్వేచ్ఛ నివ్వవలెనని సూచింపబడెను. కొన్నిస్థానములను ప్రత్యేకించుకొను

కొన్ని స్థానములను ప్రత్యేకించుట

హక్కు దక్షిణదేశమునందు బ్రాహ్మణేతరుల కొసంగ బడెను. ఇప్పటికిని అది అమలులో నున్నది. కాని బ్రాహ్మణేతరులకుగూడ నిది యనవసరమని అనుభవమువలన తేట పడినది. మాకు తెలిసినంతవరకు బ్రాహ్మణేతరులు తమ వోట్లసంఖ్య హెచ్చుగానుండుటవలన నెల్లప్పుడును హెచ్చుస్థానముల నాక్రమించుకొనుచుండిరి గాని, తక్కువ స్థానముల నెప్పుడును ఆక్రమించుకొనలేదు. స్థానములను ప్రత్యేకించవలసిన యవసరము వారికెన్నడును రాలేదు. పాంచాలములోను, వంగదేశము నందును అధికముగా నున్న మహమ్మదీయులు హెచ్చుస్థానముల నాక్రమింప జాలరని యెవ్వరును వాదించలేదు. హిందువులకన్న తమకు హెచ్చుస్థానములు లభించవేమోయని మహమ్మదీయులు భయమందుచున్నారు. ఇట్లు తలచుటకు కారణము లేమియులేవని మాలో చాలమంది యభిప్రాయము. మహమ్మదీయులకు హిందువులకన్న హెచ్చుస్థానములు రాకపోయినను ఎట్టి పరిస్థితులయందైనను కొంచె మించుమించుగా సమానస్థానములు లభించుననుట నిశ్చయము. వారికి నూటికి 45 స్థానములు లభించునని నిశ్చయమున్నదనుకొనుడు. అప్పుడుకొన్ని స్థానములను ప్రత్యేకించవలసిన యవసరముండదు. అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకుగాని, అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకుగాని కొన్ని స్థానములను ప్రత్యే

కించి, యితరస్థానములకు స్వేచ్ఛగా పోటీచేయనిచ్చు సూత్రమునకు మాయభ్యంతర మేమియు లేదు. కాని పాంచాలములోను వంగదేశమునందు నివి యనవసరములనియు, నీపద్ధతివలన హెచ్చులాభము లేదనియు తలచుచున్నాము.

దామాషాపద్ధతిమీద నాధారపడిన ప్రాతినిధ్యము (Proportional Representation)

తరువాతసూచన దామాషాపద్ధతిమీద నాధార పడిన ప్రాతినిధ్యము. ఈపద్ధతినిగురించి యాలోచించి యఖిలపక్షసభవారికి నివేదించవలసిన దని యేర్పాటు గావింపబడిన ఉప సంఘము నివేదిక నంపలేదు. కాని కొందరు తమ ప్రత్యేకసూచనల నంపినారు. సర్దార్ మంగళసింగుగారీ పద్ధతి నభిమానించిరి. ఇతరులుకూడ నిది ప్రశస్తమగు పద్ధతియనియే తలచిరిగాని ప్రస్తుతము మన దేశములో నమలులోనుంచ వీలులేదని యభిప్రాయబడిరి. వివిధసంఘముల భయములను, కోర్కెలను సమన్వయము చేయగల విధాన మిదియొక్కటియేయని మేముగూడ తలచుచున్నాము. దీనిలో ప్రతి అల్పజనసంఖ్యాకసంఘమును ప్రాతినిధ్యము వహింపవచ్చును. పరస్పరవిరుద్ధాభిప్రాయములుగల సంఘములహక్కులు సమన్వయమగుటకుగూడ నిదియొక్కటే మార్గము. ముందు సాంఘికసమస్యా పరిష్కారమున కిదియొక్కటే తారకమని మాయుద్దేశ్యము,

కాని ప్రస్తుత మీపద్ధతి యెంతవర కాచరణయో గ్యమో విచారించవలసియున్నది. ఈమార్గమునం దనేక చిక్కులు కలవనియు, ప్రస్తుతము భారత దేశమునందలి వోటర్లు వాని నర్థముచేసికొనజాలరను విషయమునకు ప్రాధాన్యమొసంగబడుచున్నది. ఎంత వాంఛనీయమయి నను భారతీయు లీవిధానముయొక్క ప్రాముఖ్యతను గ్రహి నించునంతటి విద్యావంతు లగువరకు నీవిధానమును మన దేశమునందు అమలులోపెట్టుటకు వీలులేదని కొందరు వాదించుచున్నారు. ఇది గొప్ప ఆటంకమని మేముకూడ గ్రహించుచున్నాము. కాని యీమాటలలో కొంత అతి శయోక్తి లేకపోలేదు. దామాషాపద్ధతిమీద ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుటకు వోటరుల కెక్కుడు తెలివి తేట లవసరము లేదు. వోట్లు పుచ్చుకొనునట్టి అధికారులకును, వో ట్లను లెక్కపెట్టి ఒకరికి హెచ్చుగావచ్చిన వోట్లను ఇంకొకరికి సర్దు ఉద్యోగీయులకును హెచ్చు తెలివితేట లవసరము. వోట్లను చక్కగా లెక్కపెట్టి ప్రతినిధులను నిర్ణయించగలిగినవారు భారత దేశములో తగినంతమంది యున్నారనుట కేసందియమును లేదు. ఎన్నికకు నిలిచిన వారి గుణాగుణములనుబట్టి ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ సభ్యులను క్రమముగా నిర్ణయించుటకు వోట్లిచ్చువారికి గూడ తెలివితేట లవసరమనుట సత్యమే. కాని ఒక్కదా

మూహా పద్ధతి ప్రాతినిధ్యమునకే యీకష్టము కలదనుట సమంజసముకాదు. చాలమంది పోటీచేసినయెడల, వారిలోనొక్కని నెన్నుకొనుటకుగూడ తెలివితేటలును, విచక్షణాజ్ఞానమును అవసరము లేకదా? ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వము బాగుగా నభివృద్ధినొందిన ఆంగ్లదేశములోనే వోటర్ల విచక్షణాజ్ఞాన మొక్కొక్కప్పుడు సంపూర్ణముగా నశించుచున్నది. వోటర్లు ఉన్నతాదర్శ ప్రబోధితులై వోట్ల నిచ్చుటలేదు. జాతీయశ్రేయమునుమాత్రమే యాలోచించి ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుటలేదు. ఎన్నిక సమయములందు పొడసూపు తాత్కాలికములును, స్వల్పములును, గర్హ్యములు నగు కారణములవలన వోటర్లు వోట్లనిచ్చుట తటస్థించుచున్నది. ఇటీవల ఆంగ్లదేశములో జరిగిన ఎన్నికలయందు పదభ్రష్టుడైన కెయిజరు నురితీయవలయు నను సంకల్పముతోడనో, అప్రధాన మగు నొక కృత్రిమలేఖచే నుద్రేకమునుబొందియో ప్రజలు వోట్లనిచ్చిరి. ఆంగ్లసామ్రాజ్య పరిపాలనాభారమును వహించి, అంతర్జాతీయవ్యవహారములయందు హెచ్చుగా పాల్గొనవలసిన ఆంగ్లపార్లమెంటుమహాసభా ప్రతినిధులనే ఆంగ్లప్రజలింతటి యల్పాశయములతో నెన్నుకొనియుండినప్పుడు సంగతిసందర్భములను గ్రహింపగలిగిన యెవ్వడు ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమునుగాంచి నిరుత్సాహపడడు? ఆంగ్లదేశము

నందలివోటర్ల తెలివి తేటలకంటెభారత దేశములోనివోటర్ల తెలివి తేటలు మొదట మొదట తగ్గుగా నుండును. ఇందువలన దామాషాపద్ధతిమీద ప్రాతినిధ్యము భారత దేశమునకు పనికిరాదనుట సత్యముకాదు. ఈలోపములు ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వమునకు నైసర్గికములుగాని, దామాషాపద్ధతిమీద ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుట కభ్యంతరములు కావు.

వ్రాయుటయు చదువుటయు తెలియని వోటర్లు దామాషాపద్ధతిమీద ప్రతినిధుల నెన్నుకొనునపుడు రహస్యభంగము వాటిల్లునని యొక అభ్యంతరమును కొందరు చెప్పుచున్నారు. ప్రతియభ్యర్థికిని ఒకేరంగు పెట్టెలు మూడుండి, ప్రథమ, ద్వితీయ, తృతీయ సమ్మతులను తెల్పుటకు వానిమీద నేమైన నొకచిహ్నముండిన నీయభ్యంతరము తొలగునని మేము తలచుచున్నాము. కాని యీ లోపము ప్రస్తుతసమయమున సామాన్యముగా జరుగుచున్న ఎన్నికలకుగూడ నున్నది గదా! మాల్టా ద్వీపమునం దధికసంఖ్యాకులు విద్యావిహీనులయినను దామాషాపద్ధతిమీద నాధారపడు ప్రాతినిధ్య మచ్చట నవలంబింపబడి, జయప్రదముగా కొనసాగింపబడినది. ఐనను ఈచిన్నద్వీపమును ముప్పదికోట్ల జనాభా గలిగిన భారత దేశముతో పోల్చుటకు వీలులేదు.

ఈవిధానమును భారతదేశములో ప్రవేశపెట్టి ఆచరణయం దెట్లు కొనసాగునో పరీక్షించుట కేయభ్యంతరములును లేవని మాలో చాలమంది తలచుచున్నాము. దీనియందు లోపము లుండవచ్చును. అవలంబించుటవలన ప్రమాదముకూడ సంభవింపవచ్చును. కాని మే మాలోచించిన పద్ధతిలో నేది లోపరహితముగా నున్నది? ఏది ప్రమాదరహితముగా నున్నది? ప్రతిదానికి ఏవో అభ్యంతరములు చెప్పవచ్చును. వీనిలో కొన్ని మూల సిద్ధాంతములకు భిన్నముగ నున్నవి. కనుక అవలంబించిన వెంటనే కొన్నికష్టములు సంభవింపవచ్చును. ఐనను దామాషా ప్రాతినిధ్యమును ప్రస్తుత పరిస్థితులలో భారత దేశమున ప్రవేశపెట్టుట సమంజసము కాదని మాలో కొందరు తలచుటచేత దాని నవలంబింపవలెనని సిఫారసు చేయుట లేదు.

పంచాలమును, పశ్చిమోత్తర పరగణాను ఏక రాష్ట్రముగా చేయుట

పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రమును పాంచాలముతో కలిపి యీ రాష్ట్రములో ప్రత్యేక స్థానములను లేకుండ జేసిన బాగుండు నని కొందరు సూచించిరి. ఈ సూచనకు మా యభ్యంతరము లేమియు లేవు. కాని యీ రాష్ట్రములలోని వివిధపక్షము లీసూచన నెంతవర కంగీకరించెదరో

తెలియదు. అందరును అంగీకరించిరేని దీనిని సంతో షపూర్వకముగా సిఫారసు చేయుదుము. దీనిలో ప్రత్యేక సిద్ధాంత మేమియు నిమిడీయుండలేదు. ఈరెండు రాష్ట్రి ముల ప్రజలకు నిది యిష్టమా, ఇష్టముకాదా యను ప్రశ్నమీాద మాయంగీకారము ఆధారపడి యుండును. మా సంఘసభ్యు డగు సర్దారు మంగళసింగుగారు దీని నామోదించలేదు. ఇంక కొందరుకూడ ఆమోదించుట లేదని తెలియుచున్నది. కావున నీసూచనపై సిఫారసు చేయకున్నాము.

ఇట్టిదే మరియొక సూచన చేయబడెను. అది యేదన, పాంచాలమును. పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రి మును, బెలుచిస్థానమును, సింధునుకలిపి ఏకరాష్ట్రిముగా చేయవలెను. ఈఏకరాష్ట్రిములో అల్పజనసంఖ్యాకసంఘ మువారు కోరినతప్ప ప్రత్యేకస్థానముల నిర్ణయ ముండ రాదు. ఇట్లు చేసినయెడల భారతదేశముయొక్క ఉత్తర దిక్కును పశ్చిమోత్తరదిక్కును ఆక్రమించుకొనునట్టి బ్రహ్మాండమైన రాష్ట్రి మేర్పడును.

పాంచాలమునందు స్థానములను ప్రత్యేకించుట అసలే పనికిరాదనియు, రాజ్యాంగవిధానమునందే వెనుక

పాంచాలములో స్థానముల ప్రత్యేకించుటపనికిరాదు.

బడియున్నవారికి ప్రత్యేక రక్షణము లియ్యబడవలెననియు మరియొకసూచన చేయబడెను. ఇట్టిదివివిధపక్షములవారికి సమ్మతమగుచో, దీనికంటె మంచి పద్ధతి యుండదు. కాని ప్రస్తుత పరిస్థితులలో నీపద్ధతి పాంచాలు రందరి యంగీకారమును బడయునని నమ్ముటకు వీలు లేదు. ఇంతసరసమైన పద్ధతి నందరు నొప్పుకొనుచో, సాంఘికవిభేదములే యుండియుండవు. మా చిత్తురాజ్యాంగ విధానమున అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములవారి విద్యాభివృద్ధికిని, ఆర్థికాభివృద్ధికిని అనేక సంరక్షణముల నేర్పరిచితిమి. ఐనను ఒకసంఘమునకు మరియొకసంఘముపై గల యనుమానములును, దురభిప్రాయములును, సంపూర్ణముగా తొలగునెడలను, శాసనసభలకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట మొదలగు కృత్రిమ రక్షణములను వివిధసంఘములవారు వదలుకొను నెడలను, మే మేర్పరచిన రక్షణములకును, షరతులకును మరికొన్ని చేర్చి సమగ్రమైనవానినిగా చేయుటకు సంసిద్ధులమై యున్నాము.

జనాభానను సరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుట

అధికజనసంఖ్యాక సంఘములకును, అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకును జనాభానుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుటయను ప్రధానవిషయము నిప్పుడు చర్చింతము.

సాంఘిక నియోజకవర్గములవలె (Communal electorates) వివిధసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యే కించుపద్ధతిగూడ హానికరమని యందరును ఒప్పుకొనియే యున్నారు. ఐనను దేశకాలపరిస్థితుల ననుసరించి, తాత్కాలికసాధనోపాయముగ, సాంఘికనియోజకవర్గములు సంయుక్త నియోజకవర్గములుగా మారునంతవరకు దీని నంగీకరించవలసివచ్చినది. ఈమధ్య కాలములో ఒకసంఘముపై మరియొకసంఘమునకు గల యనుమానములు సంపూర్ణముగా తొలగకపోయినను చాలమట్టుకు తగ్గునని యీపద్ధతి నభిమానించినవారి యభిప్రాయమై యుండెను. లక్నో ఒడంబడిక (లక్నో పాక్టు) కుదుర్చు సమయమునగూడ కొందరిట్లేవాదించిరి. కాని ఈ 12 సంవత్సరముల యనుభవమువలన వారియాసలు అడియాసలైనవని నిర్ధారణమైనది. ఇటీవల మహమ్మదీయులకును హిందువులకును వృద్ధియగుచున్న వైషమ్యమునకు కారణము సాంఘిక నియోజకవర్గము లయినను, కాకపోయినను ఈపద్ధతి హిందువులకును మహమ్మదీయులకును సఖ్యతయును, సద్భావమును పెంపుచేయలేకపోయినదను మాట మాత్రము సత్యము. ఏసంఘమునకైనను అల్పజనసంఖ్యాకసంఘమునకైనను, అధికజనసంఖ్యాక

స్థానములను ప్రత్యేకించుట హానికరము

సంఘమునకైనను స్థానములను ప్రత్యేకించుట సంకుచిత సాంఘికాభిమానములను గౌరవించిన ట్లగును. సాంఘిక నియోజకవర్గమునకును దీనికిని భేద మేమియు నుండదు.

అధికసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించు పద్ధతిని పలువురు తీవ్రముగా ఖండించుచున్నారు.

అధిక సంఖ్యాసలకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట

సిద్ధాంతరూపమున జూచినను, అనుభవమునుబట్టి విచారించినను యిది లోపభూయిష్ఠమని వారు చెప్పెదరు. ఇతర సంఘము లన్నిటికంటె మహమ్మదీయులు కొంచెము హెచ్చుగానున్న పాంచాల వంగ దేశములయందు మాత్రమే ఈసమస్య పొడసూపుచున్నది. ఇతర రాష్ట్రములయందలి అధికసంఖ్యాక జనసంఘములవా రెవ్వరును దీనిని కోరలేదు. కావున పాంచాల వంగ దేశముల విషయము మాత్ర మిచ్చట విచారించిన చాలును.

పాంచాలములోను, వంగదేశమునందును వివిధ మతములవారి జనసంఖ్యనుబట్టి విచారించినచో భారత దేశములోని ఇతర రాష్ట్రము లన్నిటికంటెనీ రెండురాష్ట్రములయందే చక్కని సాంఘికపరిస్థితు లేర్పడియుండవలసినది. ఈరాష్ట్రములలో నొకమతమువా రితరు లందరికంటె హెచ్చుగానున్నను, యితరులుగూడ తమ శ్రేయ

మును బాగుగా రక్షించుకొనగలిగినంత ప్రాబల్యముగలిగి యున్నారు కావున ఒకరి నింకొకరు అణచివేయుటగాని యిబ్బందిపెట్టి యభివృద్ధినొందకుండ చేయుటగాని యసంభవమై యుండవలసినది.

అధిక జనసంఖ్యాక సంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతిని సమర్థించుట యసాధ్యము. అధిక

సిద్ధాంతము

జనసంఖ్యాక సంఘముయొక్క అభివృద్ధికిని, అల్పజనసంఖ్యాక సంఘముయొక్క అభివృద్ధికిని ఇది యాటంకమై జాతీయాభివృద్ధిని కూడ ఆటంకపెట్టుట నిశ్చయము. అధిక జన సంఖ్యాక సంఘమున కెట్టు లిది యనర్థదాయకమో ప్రథమమున వివరింతుము. శాసనముద్వారా వారి యాధిక్యతను ధ్రువపరచుటచేత స్వహస్తములపై నాధారపడు శక్తిని వారు గోల్పోయెదరు. ఈపద్ధతి నవలంబించిన కొలది రోజులకే సంఘము ఆత్మవిశ్వాసమును గోల్పోవును. జాతీయ పునర్నిర్మాణమున కవసరమగు సుగుణసంపత్తి యంతయు నశించును. ప్రజల నిర్మాణసామర్థ్య మదృశ్యమగును. దామాషాపద్ధతిమీద ప్రాతినిధ్య మున్నతప్ప, సాధారణముగా, నధికజనసంఖ్యాక సంఘములు జనసంఖ్యను బట్టి న్యాయతః తమకు రావలసిన స్థానములకంటె హెచ్చు స్థానముల నాక్రమించుకొనుట సంభవించును. ప్రతి

నియోజకవర్గమునందు లేదా హెచ్చు నియోజక వర్గ
ములయందు అధిక జనసంఖ్యాకసంఘమే బలీయముగా
నుండుటవలన స్థానములలో చాలభాగము వారికే
లభించునని విశదము కాగలదు. ఇట్లధికస్థానముల నాక్ర
మించుకొని అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు రాదగిన
కొలది స్థానములనుగూడ వా రూడ్చివేసెదరు. కనుక,
నీపద్ధతి అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు నష్టదాయకము.
ఇందువలన వీరి హక్కులను రక్షించుట యవసర మగు
చున్నది.

అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యే
కించుపద్ధతిగాని, ఇతరపద్ధతులనుబట్టి స్థానములను ప్రత్యే
కించుటగాని నిజమగు ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమునకును
బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకును విరుద్ధము. ప్రజలు
కోరినవాని నెన్నుకొనుటకు గల హక్కును ఈపద్ధతి
యాటంకపరుచునని విశదమగుచునే యున్నది. మరియు
శాసనసభలలోను వెలుపలను స్వాభావిక మగు క్రొత్త
పార్టీలు యేర్పడుటకు గూడ నిది యొక ఆటంకము.
సంకుచిత సాంఘికదృక్పథము నిది వేళ్లు పాతుకొనునట్లు
చేయును. ఈభావము ప్రజలలో వ్యాపించినందుల కంద
రును చింత నొందుచున్నారు. దేశీయుల మనములనుండి
యీ భావమును పారద్రోలుట కందరును యిచ్చగించు

చున్నారు. కాని యిది యెట్లు తొలగును? ఐకమత్యమును గురించి యుపన్యసించుటవలనను శ్రీరంగనీతులు చెప్పుట వలనను పోవునా? ఒకరిపై నొకరికి అనుమానమును భయమును కలిగించెడి విధమున సంఘమును కృత్రిమ ముగా విభజింపక ప్రజలదృష్టిని వారి దైనిక జీవనముల యందు సంభవించెడి కష్టసుఖములకై మరల్చినప్పుడే ప్రత్యేకసంఘదృష్టి నశించి జాతీయతయం దభిమానము గలుగును. కావున ప్రజల కిట్టి నూతనాభిమానము గలి గించి, ఈయభిమానమునకు ప్రతిబంధకములగువాని నన్ని టిని తొలగించుటకు మనము ప్రయత్నించవలెను. అధిక జనసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటయు స్థానములను నిర్ణయించుటయు యిట్టి యాటంకము లను టకు సందేహమేమియు లేదు.

ప్రత్యేకించు పద్ధతులు

అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యే కించు పద్ధతులను పరిశీలించిన-చో నిది ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమునకు మాత్రమేగాక బాధ్య తాయుత ప్రభుత్వముయొక్క ప్రధాన సూత్రములకు గూడ వ్యతిరేకమై యున్నదని తేటపడక మానదు.

మద్రాసు రాజధానిలోను, బొంబాయి రాజ ధాని యందలి కొన్ని భాగముల యందును గల

బ్రాహ్మణేతరసంఘములకు కొన్నిస్థానములను ప్రత్యే కించుపద్ధతి నొకదానిని మాంటెగ్యూ ఛెమ్సుఫర్డుసంస్కరణ ప్రణాళిక యా మోదించినది. మద్రాసు రాజధానిలో

మాంటెగ్యు ఛెమ్సుఫర్డు పద్ధతి

నూటికి 96 వంతులు గల బ్రాహ్మణేతరులు, నూటికి 2½ కంటె హెచ్చుగాలేని బ్రాహ్మణుల బారినుండి రక్షించు కొనుటకై సౌత్ బరో కమిటీవారి సిఫారసుపై తమకు 98 స్థానములలో 28 స్థానములను ప్రత్యేకించునట్లు ప్రభుత్వమువారి నొప్పించిరి. ఈ ప్రత్యేకస్థానములను సంపాదించిన పద్ధతి ఈ క్రింద వివరించుచున్నాము. ఒక్కొక్క సభ్యుని నెన్నుకొనవలసిన రెండు సంపూర్ణ బ్రాహ్మణేతరనియోజకవర్గము లేర్పరుపబడెను. తక్కిన వారిలో 25 నియోజకవర్గములు ముగ్గురుగాని, అంతకు పైగా గాని సభ్యులను ఎన్నుకొనవలసినట్లును, అందులో మద్రాస్‌నగరమున కిద్దరును, తక్కినవానిలో ఒక్కొక్క రును బ్రాహ్మణేతరులై యుండవలె ననియు నిర్ధారణ చేయబడెను. ఈవిషయమైన నిబంధన యిట్లున్నది.—

"వోట్లను లెక్కపెట్టుట పూర్తియైన తరువాత వోట్లను లెక్కించుఉద్యోగియుడు అందరికంటె హెచ్చు వోట్లు వచ్చినవానిని ఎన్నుకొనినట్లుగా ప్రకటించ వలెను. ఒక్కస్థానముగాని హెచ్చుస్థానములుగాని ప్రత్యే

కింపబడినప్పుడు హెచ్చువోట్లు వచ్చిన బ్రాహ్మణేతర అభ్యర్థినిగాని అభ్యర్థులనుగాని ప్రథమమున నెన్నుకొని నట్లు ప్రకటించవలెను."

ఉదాహరణముగా మద్రాస్‌నగరమునందు ప్రస్తుతము జరుగుచున్న పద్ధతిని యోజింపవచ్చును. ఒకనియోజకవర్గములో ఎన్నుకొనవలసిన ఆర్గురు సభ్యులకు ఇద్దరు బ్రాహ్మణేతరులై యుండవలెనని నిర్ధారణ చేయబడినది. మొదటి ఆర్గురిలో బ్రాహ్మణేతర యభ్యర్థి యెవ్వరును లేరనియు, బ్రాహ్మణేతర అభ్యర్థులకు అందరకన్న తక్కువవోట్లు వచ్చినవనియు తలంచెదము. పైచెప్పిననిబంధనప్రకారము మొదట యిద్దరు బ్రాహ్మణేతర అభ్యర్థులు ఎన్నుకొనబడుదురు. తరువాత మొదటి నల్గురును ఎన్నుకొనబడుదురు. బ్రాహ్మణేతరుల విషయమై, ఎన్నికదారుల కోర్కెలు యీవిధముగా తృణీకరింపబడుచున్నవి. బ్రాహ్మణేతరసంఘమునకు జెందిన ఎన్నికదారులు తమ యభ్యర్థులకు ప్రతికూలురై అధికసంఖ్యాకులుగా వోట్ల నిచ్చినను ప్రథమమున నెన్నుకొనబడువారు బ్రాహ్మణేతరులే గదా! ఈ యిద్దరు బ్రాహ్మణేతరు లెవరి ప్రతినిధులు? ఎన్నికదారులలో నధికసంఖ్యాకులు వారి నెన్నుకొనలేదు. బ్రాహ్మణేతరులలో గూడ అధికసంఖ్యాకులు వారి నెన్నుకొనియుండరు. ఒకసిద్ధాం

తముమీాదగాని, సూత్రముమీాదగాని యాధారపడని యొక అస్వాభావిక నిబంధనపై వారు సభ్యత్వమును సంపాదించిరి. అదృష్టవశమున బ్రాహ్మణేతరుల యను మానవములు నట్టి భ్రమ యని తేటపడినది. ఈ నిబంధనను ఒక్కసారియైనను అనుసరించవలసిన యవసరము మద్రాసునందు కలుగలేదు.

తొంబది యెనమండ్రుగురు సభ్యులు గల శాసన సభలో 28 గురు రీప్రకారముగా నెన్నుకొనబడుట హానికరము. ఇదియే హానికరమైయుండగా సభలో నధికసంఖ్యాకు లిట్టి విపరీతపద్ధతిపై నెన్నుకొనబడుటయు, మంత్రులు గూడ వీరినుండియే నియమింపబడుటయు నింకెంత హానికరముగా నుండవలెను? ఇట్టిపద్ధతిపై నాధారపడెడు ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వము శుద్ధ బూటకమని వేరుగా చెప్పవలయునా?

వివిధసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి మఱియొకటి సింధు ఒడంబడిక నభిమానించిన వారిచే

సింధుపాక్టు పద్ధతి

సూచింపబడుచున్నది. ఈపద్ధతి ఒడంబడికపత్రములో 5 వ క్లాజులో నిట్లు వివరింపబడినది.

"ప్రతి నియోజకవర్గమునందును, మహమ్మదీయులకును, మహమ్మదీయేతరులకును ఒక్కటే ఎన్నికదారుల

పట్టిక యుండవలెను. మరియు మహమ్మదీయ, మహమ్మదీయేతరాభ్యర్థుల ఎన్నికలు ఒక్కరోజుననే, ప్రత్యేకముగా, హిందువులును మహమ్మదీయులునుకలసి రెండు ప్రదేశములయందును, ఎన్నికలయందు పాల్గొనుటకు హక్కును సావకాశమును గలుగువిధమున జరుపబడవలెను. ఈపద్ధతివలన నెన్నుకొనబడువారు వోటరులందరిచేతను నెన్నుకొనబడుదురుగాని స్వసంఘమువారిచేమాత్ర మెన్నుకొనబడరు. ఇట్లైనచో సంయుక్తనియోజకవర్గవిధానము బాగుగా పనిచేయగలదు.”

“ఎన్నుకొనబడువారు ఓటరులందరచేతను నెన్నుకొనబడుదురు గాని స్వసంఘముచేమాత్ర మెన్నుకొనబడరు” అను సుగుణమును ఈవిధానము నభిమానించెడివారు దీని కారోపించుచున్నారు. అందరునుకలసి ఎన్నుకొనుటయే నిజమయిన అభిప్రాయమగుచో ప్రత్యేకముగా ఎన్నికల నెందుకు జరుపవలెను? ఒక్కచోటనే హిందువులును, మహమ్మదీయులును వోట్లనిచ్చుటవలన నీఫలితము చేకూరదా? హిందూ మహమ్మదీయాభ్యర్థులకు పోటీ లేకుండజేసి, వారి జనసంఖ్యననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుటయొక్కటే దీని నిజమగు ఉద్దేశ్యమని మాకు తోచుచున్నది. ఎన్నికదారులు స్వబుద్ధి నుపయోగించి యోగ్యు లగువారి నెన్నుకొనుట కిట్టిపోటీ యవసరము.

కాని యీపద్ధతివలన పోటీలేకుండ పోవుటయేగాక హిందు వులు స్వసంఘాభిమానమును వీడి మహమ్మదీయులకు వోట్లనిచ్చుటకును, అట్లే మహమ్మదీయులు హిందువులకు వోట్లనిచ్చుటకును సావకాశము లేమియు లేకుండపోవు చున్నవి.

హిందూమహమ్మదీయాభ్యర్థులకు ప్రత్యేకముగా వోట్లనిచ్చుటకును, అందరకు కలసి యొక పెట్టెలోనే వోట్లనిచ్చుటకును ఫలిత మొక్కటికాదని స్పష్టమగుచు న్నది. ప్రత్యేకఎన్నికలలో, అధికజనసంఖ్యాకసంఘము అల్పజనసంఖ్యాకసంఘమునుండి ఎన్నుకొనబడవలసిన యభ్యర్థులలో తమ ఆజ్ఞానువర్తులగు వారికే వోట్లనన్ని టిని గుప్పించి, ఎన్నుకొనుట కెల్లప్పుడును హెచ్చు సావ కాశము లుండును.

పైన చర్చింపబడిన రెండు పద్ధతులలో నేదియు తృప్తికరముగా నుండదని స్పష్టమయినది. మూడవది ప్రత్యేక సాంఘికనియోజకవర్గముల నేర్పరచుట. ఈ విధా నమును గురించి రెండవ అధ్యాయమున చర్చించితిమి. ఎన్నికసమయములో ఒక సంఘమును మరియొక సంఘ ముపై నాధారపడునట్లుచేసి సాంఘిక సామరస్య మేర్పరు చుటయే ప్రత్యేక సాంఘిక నియోజకవర్గములను రద్దుచే యుటయందలి ముఖ్యాభిప్రాయము. కాని సంయుక్త

నియోజకవర్గమునందు అధికజనసంఖ్యాక సంఘమునకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట సాంఘికసామరస్యమునకు ప్రతిబంధక మగును. ఏలన అధికజనసంఖ్యాకసంఘము యితరసంఘముల సాయములేకయే తమకు నిర్ణయింప బడు స్థానముల నన్నిటిని ఆక్రమించుకొనగలుగును. కొందరు అభ్యర్థులు స్వసంఘమునుండి ఎన్నికకు నిలచిన ప్రతిస్పర్థులను గెలుచుటకు యితరసంఘముల వారి వోట్లను యాచించుటవలన కొంత లాభ ముండకపోదు. కాని సంఘవైషమ్యము ప్రబలిన రోజులలో నీస్వల్పలాభ మును పొందుట కెవ్వరును యిచ్ఛగింపరు.

ఒకవంక బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము స్థాపించ వలసినదని కోరుచు మరియొకవంక అధికజనసంఖ్యాక సంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకింపు మని కోరుట వివే కము కాజాలదు. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వ మనగా కార్య నిర్వాహకవర్గమువారు శాసనసభలకును, శాసనసభలు ఓటర్లకును బాధ్యులగు ప్రభుత్వవిధాన మైయున్నది. కాని శాసనసభలో నధికసంఖ్యాకులకు మాత్రమే బాధ్యులగు కార్యనిర్వాహకసభ్యులు వోటరుల యిష్టానుసారముగా నెన్నుకొనబడినవారుకాక, స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి మీద సభలో జేరినవా రైనయెడల వోటరులకు నిజమైన ప్రాతినిధ్య మెచ్చట నున్నది? అధికసంఖ్యాకసంఘము

నకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటవలన వోటర్ల యిష్టాయిష్ట ములతో నిమిత్తములేకుండ దేశమును పరిపాలించుటకు వారికి చట్టసమ్మత మగు అధికారము గలుగుచున్నది. ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమున కిది వ్యతిరేకము. అల్పజన సంఖ్యాకసంఘముల యభివృద్ధి కిది ప్రబలమైన యాటంకము.

ఈపైయభిప్రాయములు సామాన్యముగా ప్రస్తుత సమయమున ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వములకు వర్తించు సూత్రములమీద నాధారపడియున్నవి. ఈ సూత్రములు ఆచరణయందంత చక్కగా పనిచేయుటలేదని మే మెఱుంగుదుము. ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వమునకే అనేకులు చెప్పు అభ్యంతరములనుగూడ మే మెరిగియేయున్నాము. కాని యీ విషయములను యీ విచారణసంఘమువా రిప్పుడు చర్చించుటకు సావకాశము చాలదు. ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వము బాగుగా నభివృద్ధియైన దేశములలో ననుస రించు పద్ధతుల నొప్పుకొనుటయే ప్రస్తుతము చేయదగిన పని. మేము సిఫారసుచేసినపద్ధతికూడ కొన్నిసమయముల యందు అధికసంఖ్యాకుల పరిపాలనమును స్థాపించుటకు చాలియుండలేదనికూడ మే మెరుంగుదుము. కడచినసారి ఆంగ్లదేశములో జరిగిన ఎన్నికలను ఉదాహరణముగా తీసి

ఎన్నికలయందలి లోపములు

కొనవచ్చును. ఈఎన్నికలలో దాదాపు అందరుసభ్యులును కొలదిమంది ఎన్నికదాగుల సమ్మతులపై మాత్రమే ఎన్ను కొనబడిరి. వోటర్ల సంఖ్యలో తేడా లుండుటవలనను, ఓట్లు అవసరములేని అభ్యర్థులకు చాలవోట్లివ్వబడుట వలనను ఇట్లు జరిగినదని మేము తలచుచున్నాము. ఇట్టి లోపములను సవరించుటకు దామాషాపద్ధతిమీద ప్రాతినిధ్యమే అవలంబనీయము. దీని గుణాగుణములను పైని చర్చించితిమి. కాని మాలోననేకులు ప్రస్తుత మాచరణీయము కాదని దలచుటచే యీపద్ధతి సిఫారసుచేయమానితిమి.

జనసంఖ్య వివరములు

ఇంతవరకు అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకు శాసనసభ్యత్వస్థానములనుప్రత్యేకించుటయొక్క సిద్ధాంతరూపమును చర్చించితిమి. ఇప్పుడు పాంచాలములోను వంగదేశమునందును జనసంఖ్యనుబట్టి యాలోచించినను శాసనసభలలో స్థానములను ప్రత్యేకించుట యనవసరమనియు, అనర్థదాయకమనియు నిరూపించెదము. ఈ గ్రంథమునకు చివర ఒకటి, రెండు అనుబంధములలో నివ్వబడిన జనసంఖ్యావివరములను శ్రీయుత పండిత జవహర్లాల్ నెహ్రూగారు చాలప్రయాసచేసి క్రిందటి జనాభా లెక్కల నుండి తయారుచేసిరి. మహమ్మదీయులు అధికసంఖ్యాకులుగానున్న పాంచాలము, వంగదేశములకు మాత్రమే యీ

వివరము లివ్వబడినవి. ఈవివరములనుబట్టి రెండు రాష్ట్రీము లలో తమకు హెచ్చుస్థానములు రావేమో యని మహమ్మదీయులు పడుచున్న అనుమానములకు కారణము లేవియు లేవనియు, కృత్రిమరక్షణము లేమియు లేకయే స్వతస్సిద్ధమగు తమ అధికజనసంఖ్యకు తగిన స్థానములు చేకూరగలవనియు నిస్సందేహముగా తెలియుచున్నది. మహమ్మదీయులు తగినంతమంది రారేమోయనియు, ఒక వేళ హిందువులకంటె కొంచెము హెచ్చు స్థానములు తమకు లభించినను ఈరెండు రాష్ట్రీములలో విద్యయందును సంపత్తియందును హిందువులకంటె కొరవడియున్న మహమ్మదీయులకు హెచ్చులాభము లేదనియు మహమ్మదీయులు వాదించెదరు. రాష్ట్రీముల మొత్తముమీద జనసంఖ్యనుబట్టి విచారించినచో వారి వాదములో పటుత్వమేమైన యుండునేమో కాని, ప్రతి డివిజన్‌లోను, ప్రతి జిల్లాలోను జనసంఖ్యావివరములనుబట్టి యాలోచించినచో వారివాదము నిస్సారమని తేటపడకమానదు.

స్వతంత్రనియోజకవర్గము లేయుండి స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి లేకపోయినయెడల మహమ్మదీయులకు నష్టము వాటిల్లునను భయమున కేమాత్రమును కారణములు లేవని పాంచాల వంగదేశములయందలి జనాభా వివరములవలన తెలిసికొననగును. ఈ రెండురాష్ట్రీము

లలో మొత్తముమీద జూచినను మహమ్మదీయులే హెచ్చుకాని పరిపాలనా సౌకర్యార్థము విభజింపబడిన జిల్లా డివిజనులవారీగా నాలోచించినచో నీ యాధిక్యత మరింత హెచ్చునని వ్యక్తమగును. ఈ రెండు రాష్ట్రములలో వివిధప్రాంతములయందు ప్రత్యేకసంఘ ప్రాబల్యముండుటచే ఆయాసంఘములకు స్వాభావికముగా కొన్ని స్థానములు గారంటీచేయబడుటవలన కృత్రిమ రక్షణములనవసర మగుచున్నవి.

మొదటపాంచాలము విషయమై యాలోచింతము.

పాంచాలము

ఈరాష్ట్రమునకు ఉత్తరము, పశ్చిమోత్తరదిక్కు నాక్రమించుకొని మహమ్మదీయపరగణా కలదు. ఈపరగణాలో మహమ్మదీయులు చాల బలీయమగు స్థితియందున్నారు. ఈపరగణాలోని యితర సంఘము లేవియు వీరి హక్కులకు భంగము కలుగజేయుట యసంభవము. ఇట్టులే రాష్ట్రమునకు దక్షిణ దిక్కున హిందూపరగణా కలదు. ఈపరగణా మహమ్మదీయ పరగణాకంటె కొంచెము చిన్నది. దీనిలో హిందువులును, సిక్కులును సరిసమానముగా నున్నారు. ఈ రెంటికిని మధ్య ఒకపరగణా కలదు. దీనిలో మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానున్నను చాల అతిశయముగాలేరు. ఈ విభాగములవలన మహమ్మదీయులు తాము మిక్కిలి బలీయ

ముగానున్న భాగమునుండియే నూటికి 47 స్థానముల నాక్రమించుకొనగలరని మా యభిప్రాయము. హిందువులును సిక్కులును కలసి నూటికి 30 స్థానముల నాక్రమించుకొనగలరు. మిగిలిన నూటికి 23 వంతుల స్థానములు, మహమ్మదీయులు హెచ్చుగా నున్నభాగము (సిక్కులు హిందువులు కలసినదానికంటె హెచ్చుజనాభాగలభాగము)నుండిగాని, మహమ్మదీయులు ప్రత్యేకముగా హిందువులకన్నను, సిక్కులకన్నను హెచ్చుగా నున్న జిల్లాలనుండిగాని యెన్నుకొనబడుదురు. ఎన్ని యాటంకములున్నను, రాష్ట్రీయశాసనసభలో హెచ్చు సభ్యత్వములు లభించుటకు వీలగునన్ని స్థానములనైనను మహమ్మదీయులీభాగమునుండి యాక్రమించుకొనజాలరని మేము నమ్మజాలము.

ఈగ్రంథమునకు చివర మొదటి అనుబంధములో ప్రతిజిల్లా జనసంఖ్యను, ఆ జనసంఖ్యనుబట్టి శాసనసభలలో వారికి రాదగిన స్థానముల వివరమును చర్చించితిమి. కొన్నిటినిమాత్ర మిచ్చట సూచించెదము.

బ్రిటిష్‌పరిపాలిత పాంచాలదేశముయొక్కజనాభా (1921 సంవత్సరపు జనాభానుబట్టి) సంఘముల వారిగా నీక్రిందివిధమున నుండెను.

మహమ్మదీయులు 1,14,44,321-55.3%

హిందువులు 65,79,260-31.8%

సిక్కులు 2?,94,207-11.1%

ఇతరులు (హెచ్చుగా క్రైస్తవులు) 3,67,236-1.8%

రాష్ట్రములో 29 జిల్లాలు కలవు. ఈ జిల్లాలను 4 పరగణాలుగా మేము విభజించితిమి.

I-వ విభాగము

మహమ్మదీయులు చాలవిశేషముగానున్న జిల్లాలు 15 నింటిని మహమ్మదీయ పరగణా యని పిలిచెదము. (ఉత్తరము, పశ్చిమోత్తరభాగము) ఈపరగణాయందు ఒక జిల్లాలో మహమ్మదీయులు నూటికి 91 కలరు. 9 జిల్లాలలో మహమ్మదీయులు నూటికి 80 కిని 90 కిని లోపు; రెండు జిల్లాలలో నూటికి 71, లేక కొంచెము హెచ్చు; మూడు జిల్లాలలో నూటికి 63.3; 61.9; 60.7 ప్రకార ముండిరి. చివరమూడుజిల్లాలలో మహమ్మదీయులు ప్రక్కజిల్లాలంత హెచ్చుగా లేకపోయినను, హిందువులు సిక్కులు చేరిన దానికంటె గూడ హెచ్చుజనాభా గలవా రగుటచే వారి నీ పరగణాలో చేర్చితిమి. ఈ మూడుజిల్లాలలో హిందూ మహమ్మదీయ సిక్కుజన మీా క్రింది విధముగా నుండెను. షేక్‌పురాజిల్లాలో మహమ్మదీయులు 63.3% హిందువులు

16.0%, సిక్కులు 15.9%, సెయిల్ కోట్ జిల్లాలో మహమ్మదీయులు 61.9% హిందువులు 19.5%, సిక్కులు 8.0% లయల్ పురజిల్లాలో మహమ్మదీయులు 60.7%, హిందువులు 18.1%, సిక్కులు 16.4%.

ఈ జిల్లా లన్నిటియందును మహమ్మదీయేతరులు ఒక్కమతమునకు గాక హిందూ, సిక్కు, క్రైస్తవాది మతములకు జెందియున్నారని జ్ఞాపక ముంచుకొనవలెను.

ఒకలక్ష జనాభాకు ఒక్కసభ్యుడని తలచినచో ఈమహమ్మదీయ పరగణాలోనే 98 గురుసభ్యులు, అనగా శాసనసభలోని మొత్తము సభ్యులలో నూటికి 47.3 స్థానములు మహమ్మదీయులకు లభించుట నిశ్చయము.

II-వ విభాగము

రెండవ విభాగమునందు హెచ్చుమహమ్మదీయులున్న పరగణా కలదు. దీనిలో లాహోర్, గురుదాస్‌పూర్ జిల్లాలున్నవి. ఈ రెండు జిల్లాలలోను హిందూసిక్కు జనాభాకంటె మహమ్మదీయుల జనసంఖ్య హెచ్చుగానున్నది. లాహోర్‌లో మహమ్మదీయులు 57.3% ఉన్నారు. కాని మొదటి విభాగములో నున్నంత హెచ్చుగా లేరు. ఈ రెండు జిల్లాలలోను శాసనసభ కెన్నుకొనబడవలసిన సభ్యులు 19½ అనగా శాసనసభలోని మొత్తము సభ్యులలో 9.4%.

III-వ విభాగము

ఈవిభాగమున 3 జిల్లాలున్నవి. వీనిలో నేయొక్క సంఘము చాల బలీయముగాలేదు. కాని యిచ్చటకూడ మహమ్మదీయుల సంఘశక్తి ప్రత్యేకముగా హిందూసంఘశక్తి కంటె, సిక్కుల సంఘశక్తికంటె హెచ్చుగానున్నది. ఈ జిల్లాలలో శాసనసభల కెన్నుకొనబడవలసిన సభ్యులు 27½ అనగా శాసనసభలో మొత్తముసభ్యులలో 13.3%.

IV-వ విభాగము

9 జిల్లాలుచేరిన ఈ విభాగమును హిందూ సిక్కు పరగణాయని పిలచెదము. దీనినుండి శాసనసభ కెన్నుకొనబడవలసిన సభ్యులు 61½, అనగా శాసనసభలో మొత్తము సభ్యులలో 29.7%,

ఈ విభాగములయందలి జనసంఖ్యనుబట్టి విచారించినచో మహమ్మదీయపరగణాలో మహమ్మదీయులకు నూటికి 47.3 స్థానములు తప్పవు; రెండవ విభాగములో హిందువులకంటె 9.4 స్థానములను హెచ్చుగా వారాక్రమించుకొనెదరు; మూడవవిభాగములో నూటికి 13.3 స్థానములలో కొన్నిస్థానములైనను వారికి లభింపకపోవు. సగటున శాసనసభలో హిందువులకంటె వారు హెచ్చుస్థానముల నాక్రమించెదరనుట స్పష్టము.

వంగదేశమునందలి జనసంఖ్య వివరముల నాలో చించినచో నీవిషయములే మరింత స్పష్టముగా తెలియ గలవు. రెండవ అనుబంధమున నీవిష యమై మేము ప్రత్యేకముగా సంఖ్యల నిచ్చినాము. ఇచ్చట వానిని సంగ్రహ ముగా చెప్పెదము. వంగదేశపు జనా భా యిట్లున్నది.

వంగదేశములోని జనసంఖ్య వివరములు

మహమ్మదీయులు	2,52,10,802......54.0%
హిందువులు	2,02,03,527......43.3%
ఇతరులు (కొండజాతులు, క్రైస్తవులు)	12,81,207......2.7%
వెరసి బెంగాల్ జనాభా (బ్రిటిష్ పరిపాలనము)	4,66,95,536......100%

ఇచ్చటకూడ పాంచాలమునందువలె వివిధ పర గణాలు గాంచనగును. వాని నిట్లు విభజింపవచ్చును.

1-వ విభాగము

మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగా నున్న పర గణా. ఈ విభాగమున 13 జిల్లా లున్నవి. శాసనసభకు యీభాగమునుండి ఎన్నుకొనబడు సభ్యులసంఖ్య 282, అనగా శాసనసభలోని మొత్తము సభ్యులలో నూటికి 60 వంతులు.

2-వ విభాగము

మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానున్న పరగణా. రెండుజిల్లాలు కలవు. శాసనసభకు ఎన్నుకొనదగిన సభ్యుల సంఖ్య 23. అనగా శాసనసభలోని మొత్తముసభ్యులలో 100 కి 5 వంతులు.

3-వ విభాగము

హిందువులు హెచ్చుగా గాని, హిందువులును మహమ్మదీయులును చెరిసమానముగా నున్న పరగణా. దీనిలో నాలుగుజిల్లాలు కలవు. ఈపరగణానుండి శాసన సభకు పంపదగిన సభ్యులసంఖ్య 42, అనగా శాసనసభ లో మొత్తము సభ్యులలో నూటికి 9 వంతులు.

4-వ విభాగము

హిందువులు చాలహెచ్చుగా నున్న పరగణా. ఈ విభాగమున 9 జిల్లాలు కలవు. దీనినుండి శాసనసభకు పంపదగిన సభ్యులసంఖ్య 118, అనగా నూటికి 25 వం తులు.

పై విభాగములలోని జనసంఖ్య వివరములవలన మహమ్మదీయులు చాలహెచ్చుగానున్న పరగణానుండి మాత్రమే నూటికి 60 కంటెహెచ్చుగా సభ్యులు శాసన సభలలో చేరెదరని వ్యక్తమగుచున్నది. మహమ్మదీ

యులు హెచ్చుగానున్న రెండవ విభాగమున కూడ హిందువులు విస్తారముగా నున్నను, మహమ్మదీయుల కన్న తక్కువగానే యున్నారు. కావున హిందువులకు సభ్యత్వస్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి లేనియెడల సమష్టి నియోజకవర్గపద్ధతివల్ల నష్టపడెదరు.

బెంగాల్ జిల్లా బోర్డు ఎన్నికలు

వంగదేశమున నిటీవల జరిగిన జిల్లాబోర్డు ఎన్నికలలో నీవిషయము అద్భుతముగా ప్రకటితమైనది. ఈ ఎన్నికలకు సంబంధించిన వివరములను నివేదిక కడపట మూడవ అనుబంధము నానిచ్చుచున్నాము. ఈ బోర్డుకు ఎన్నికదారులలో కొందరు హిందువులును, కొందరు మహమ్మదీయులును గలరు. వారందరు కలసి సభ్యుల నెన్నుకొనెదరు. ఈఎన్నికదారుల పట్టికయందు కొంత ఆస్తిగలవారును, ప్రభుత్వమునకు కొంత సిస్తు చెల్లించువారును మాత్రమే యున్నారు. వారివారి జనసంఖ్యలనుబట్టి పట్టిక నిర్ణయింపబడలేదు. ప్రజలందరకు వోటింగు అధికారము న్నయెడల మహమ్మదీయులలో వోటర్లు హెచ్చుగా నుండవలసినది. కాని, హిందువులకంటె మహమ్మదీయులు బీదవారగుటచేతను, ప్రభుత్వమునకు తక్కువసిస్తు నిచ్చువారగుటచేతను పట్టికలో చేర్చబడినవారి సంఖ్య జనాభానుబట్టి నిర్ణయించినదానికంటె చాలతక్కువగా నుండ

వలెను. ఐనను మైమన్‌సింగ్, చిట్టగాంగ్, జస్సోర్ జిల్లా లలో మహమ్మదీయులు అల్పసంఖ్యాకసంఘ మగు హిందూసంఘమునూడ్చి, స్థానముల నన్నింటిని తామే యాక్రమించుకొనిరి. మొదటి రెండుజిల్లాలలో హిందువులు నూటికి 24 వంతు లున్నను, ఒక్క హిందువు డైనను జిల్లాబోర్డు సభ్యుడు కాజాలకపోయెను. హిందువులు నూటికి 38.2 ఉన్న మూడవ జిల్లాయందు ఒక్క సభ్యుడుమాత్రమే యెన్నుకొనబడెను. ఇక మహమ్మదీయులు చాల అల్పసంఖ్యాకులుగానున్న జిల్లాలో ఎన్నిక లెట్లున్నవి? నూటికి 3, 4 కంటె హెచ్చుగాలేని జిల్లాలలోగూడ వారు 1 నుండి 3 సభ్యులవరకు ఎన్నుకొనగలిగిరి. హిందువులును మహమ్మదీయులును చెరిసమానముగా నున్న జిల్లాల విషయము తెలిసికొనదగును. ఇట్టివి కూల్నా, దినజ్‌పూర్ అను రెండుజిల్లాలు కలవు. హిందువులు నూటికి 50 వంతులును, మహమ్మదీయులు నూటికి 49.8 వంతులును గల మొదటిజిల్లాలో హిందువులు 11 స్థానములను, మహమ్మదీయులు 5 స్థానముల నాక్రమింపగలిగిరి. మహమ్మదీయులు నూటికి 49 వంతులును, హిందువులు 44 వంతులును గల రెండవ జిల్లాలో మహమ్మదీయులకు 14 స్థానములును, హిందువులకు 4 స్థానములు లభించెను. ఈరెండు సంఘముల వోటర్ల

బలిమి సరిగా తెలియనిది, కేవలము జనాభా లెక్కల మీద నాధారపడుట అంత క్షేమకరము కాదు. కాని పై జెప్పిన విపరములవలన వంగ దేశమునందలి హిందువులకు యితర సంఘముల నన్నిటినుండి ప్రత్యేకరక్షణ మేమియు నవసర ములేదనియు, తమ హస్తములపై ఆధారపడగల శక్తి వారికి గలదనియు స్పష్టమగుచున్నది. ఈసందర్భములో జెస్సూరు జిల్లాసంగతి చెప్పదగియున్నది. మహమ్మదీయులు తమజిల్లావ్యవహారములలో పాల్గొనక ఉదాసీనతవహించిన రోజులలో హిందువులు జిల్లాబోర్డ్ నాక్రమించుకొని ప్రభుత్వము చేయసాగిరి. కాని మహమ్మదీయులు తమ విధ్యుక్తమును గ్రహించినప్పటినుండియు పరిస్థితులు తారుమారైనవి. స్థానములను హెచ్చుగా వారే యాక్రమించుకొన మొదలిడిరి. సభ్యత్వముల నాక్రమించుటయేగాక మహమ్మదీయాధ్యక్షుని, మహమ్మదీయోపాధ్యక్షుని గూడ నెన్నుకొనగలిగిరి. ఈజిల్లాచరిత్రయం దిట్టి దెన్నడును జరిగియుండలేదు. ఈజిల్లాబోర్డు ఎన్నికలైన తరువాత వంగ దేశమునందలి మహమ్మదీయాభిప్రాయమునందు చాల మార్పుగలిగిన దని మాకు తెలియుచున్నది. సాంఘిక నియోజక వర్గములయందు వారికి గల మక్కువ తొలగి సంయుక్తనియోజకవర్గములయెడ నభిమానము హెచ్చినది. సాంఘిక వైషమ్యమునందలి గ్రహచారమేమో

కాని ప్రజలు నిజపరిస్థితులను గమనించక కండ్లుండియు లేనివారివలె తమ క్షేమమునకు భంగకరమగు మార్గములనే ద్రొక్కెదరు. పాంచాల, వంగ దేశములయందు సాంఘిక నియోజకవర్గములే యుండవలెనని పెద్ద ప్రకటనలను చేసి, గందరగోళము చేయుచున్నవారు చిట్టచివర నిచ్చిన మూడు అనుబంధములను జాగరూకతతో పఠించెదరని కోరుచున్నాము.

పైని వివరింపబడిన సంఖ్యలనుబట్టి యాలోచించినచో పాంచాల వంగ దేశములయందలి మహమ్మదీయుల భయభ్రాంతులు వట్టి మిథ్యయని తేటపడగలదు. ఈ భయమునకు కారణమొకటిగలదు. హిందువులును, సిక్కులును మహమ్మదీయులకన్న ధనవంతులును, విద్యావంతులును నగుటవలన తమనడగద్రొక్కెదరని మహమ్మదీయులు భయమందుచున్నారు. వంగదేశమునందలి జిల్లాబోర్డు ఎన్నికలలో హిందువుల యాధిక్యత యెందుకు పనికివచ్చినది? ఈ విధముగానే శాసనసభల ఎన్నికలలో గూడ మహమ్మదీయులే హెచ్చుస్థానముల నాక్రమించుకొందురనుట నిశ్చయము. వంగదేశమునందు హిందువులకంటె మహమ్మదీయులు విద్యయందును, ధనమునందును వెనుకబడియున్నమాట వాస్తవమే. ఆధునిక ప్రజాసంఘములందు

ఆర్థిక పరిస్థితులు, విద్య

'ధనమూల మిదంజగత్' అనుమాట కూడ వాస్తవమే. ధనము గలవారు శాసనసభలలో స్థానముల నాక్రమించు టకుగూడ లక్ష్యముచేయక, సభలలో నున్నవారిని వశ పరుచుకొన జూచుచుందురు. స్థానములను ప్రత్యేకించుట గాని ప్రత్యేకనియోజకవర్గముల నేర్పరచుటగాని ధనికుల పలుకుబడి నేమాత్రమును తగ్గింపజాలదు. ఎంతవరకు ప్రజలు సంఘమే తమ సర్వస్వమని తలచి సంఘమునకే తమ కృషినిసల్పెదరో, అంతవరకు అసలు సమస్య కట్టె దుట గాన్పించదు. సమస్య నభిముఖము చేసికొనిననే గదా, సమస్యా పరిష్కారమగుట.

కొలదిమంది ధనికులనుండి ద్రవ్యము సామాన్య ప్రజలకు సంక్రమించు పద్ధతులను గురించి యాలోచించి సలహా నిచ్చుటకు మేము నియోగింపబడలేదు. ఇప్పుడు సంఘములకు ప్రత్యేకహక్కులను కోరుచున్న సాంఘిక ప్రతిష్ఠాపనలుగూడ ప్రస్తుత సాంఘికపరిస్థితులను మార్పు చేయవలెనని గోరుటలేదని మే మూహించుచున్నాము. దీని నొప్పుకొనినయెడల విద్యయందును, ధనమునందును కొరవడిన సంఘములకు కొన్ని ప్రత్యేక సౌకర్యములను, రక్షణములను నొసంగుటతప్ప మరేమియు వీలుకాదు.

భారతదేశమునకు స్వరాజ్యము లభించి, దేశీయ సమస్యలయందు విదేశీయుల జోక్యము లేకుండ భారత

స్వతంత్ర భారత దేశమున పార్టీలు

ప్రజలు స్వతంత్రముగా తమ వ్యవహారములను పరిష్కరించుకొను సమయమున భారతప్రజలచిత్తములు జాతీయ శ్రేయమునకు కారణభూతము లగు ప్రధాన విషయము లకై మరలుననుట నిస్సందేహము. స్వతంత్ర భారత వర్షమున శాసనసభలు పరిష్కరింపవలసిన ప్రశ్నలలో సాంఘికసమస్య లెన్నియుండును? అధికముగా నుండునా? లేదు. ఎప్పుడైన నొక్కవిషయము చర్చింపబడవచ్చును. కాని భారతీయు లందరకు వర్తించు విషయములే అధిక ముగా చర్చించబడును. రాబోవు భారత ప్రభుత్వము యొక్క జాతీయదృక్పథమునకు ఫలితముగా శాసన సభ లలోను, వెలుపలను యేర్పడబోవు రాజకీయ కక్షలు యిప్పటివలెగాక నూతన పద్ధతులపై నాధారపడియుండు ను. బహుశా ఆర్థికవ్యవస్థపై నాధారపడునని మేము తల తుము. అప్పుడు హిందువులు మహమ్మదీయుల తోడను, మహమ్మదీయులు సిక్కులతోడను పెనగులాడక, హిందు వులును, మహమ్మదీయులును సిక్కులును కలసిన పార్టీ యొకటి, మరియొకపార్టీకి చెందిన హిందూ సిక్కు ముస ల్మానులతో ప్రతిఘటించెదరు. బాధ్యతాయుత ప్రభు త్వమే లభించవలెను గాని, లభించిన నిట్లు జరుగుట నిశ్చయము.

ఇప్పుడు హిందువుల విషయమును సిక్కులవిష యమును ఆలోచింతము. పాంచాలములోను, వంగదేశ మునందును అధికసంఖ్యాకులగు మహా మ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకిం చక పోవుటకంటె, ప్రత్యేకించుటయే హిందువులకును సిక్కులకును హెచ్చు లాభకరమని తోచును. మేము తెలి యజేసిన వివరములవలన స్థానము లను ప్రత్యేకించు పద్ధతియే లేనట్టి సంయుక్తనియోజక వర్గములవలన పాంచాలములోను వంగదేశమునందును మహామ్మదీయులకు వారి జనసంఖ్య ననుసరించి రాదగిన వానికంటె హెచ్చుస్థానములు లభించునని తేటపడి నది. కావున సంయుక్త నియోజకవర్గములో హిందు వులకును, సిక్కులకును వారి జనసంఖ్యకు న్యాయముగా రాదగిన స్థానములకంటె తక్కువ స్థానములు లభించ వచ్చును. ఇట్లు జరుగుటకు చాల సావకాశములు కలిగిన కలుగవచ్చును. కాని యీ సావకాశము లన్నిటికి ప్రతి క్రియల నరయుచుండుట సాధ్యమా? అన్నిటికన్న మే మొసంగెడి రక్షణములతోకూడిన నియోజకాస్వాతంత్ర్య మే ప్రశస్తమగు పద్ధతియని స్పష్టమగును.

మహామ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట, హిందువులకును సిక్కులకును లాభకరము.

పైని వివరించిన సాధకబాధకముల నన్నిటిని డాక్టర్ అన్సారీగారు రుండగా మేముచేసిన యిష్టాగోష్ఠి సభలో సంపూర్ణముగా చర్చించి, ఏకగ్రీవముగా నీ క్రింది తీర్మానము జేసితిమి.

ఇష్టాగోష్ఠి సభ

"అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకైనను, అధికజన సంఖ్యాక సంఘములకైనను శాసనసభలలో సభ్యత్వము లను ప్రత్యేకించుటకు మేము విముఖులమై యున్నాము. రాజ్యాంగవిధానమున నిట్టి ప్రత్యేకించుట లుండరాదని మేము సిఫారసు చేయుచున్నాము. కాని అఖిలపక్షమహా సభవారు మా సిఫారసు నంగీకరింపజాలక, జనాభా ననుస రించి స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతినే యంగీకరించుచో అధికసంఖ్యాక సంఘమనియు, అల్పసంఖ్యాక సంఘమని యు తారతమ్యములేక సమభావముతో ప్రత్యేకింపవలె నని కోరుచున్నాము. మరియు స్థానములను ప్రత్యేకించు పద్ధతి పది సంవత్సరములు కాగానే, లేదా ఉభయులు సమ్మతించిన నంతకుపూర్వమే రద్దుచేయబడవలెనని యొక ప్రత్యేకనిబంధన యుండవలెను."

సర్దార్ మంగళసింగుగారు పైసిఫారసులో నొక భాగమునకు అసమ్మతి జూపుచు నీ క్రింది వాక్యములను పొందుపరచిరి.

"శాసనసభలో అధికజనసంఖ్యాక సంఘములకు గాని, అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకుగాని స్థానములను ప్రత్యేకించు పద్ధతి యుండరాదని మాసంఘము చేసిన పై తీర్మానములోని మొదటిభాగమును నే నామోదించుచున్నాను. కాని అధికజనసంఖ్యాక సంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించి శాసనపూర్వకముగా వానికి ఆధిక్యతను కల్పించుట, ఎట్టిపరిస్థితులయందును, ఎంత స్వల్ప కాలమునకైనను నే నొప్పుకొనజాలను. స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతిమీాద నే వివిధపక్షములవారికి ఐకమత్యము కుదురుచో, అల్పసంఖ్యాక సంఘములలో ప్రాముఖ్యత వహించిన సిక్కు సంఘముయొక్క హక్కులను గమనించి లక్నో ఒడంబడికలో బీహార్ మొదలగు రాష్ట్రములలోని మహమ్మదీయుల కనువర్తింపజేసిన పద్ధతిని సిక్కులకుగూడ ననువర్తింపజేసి, వారికి జనసంఖ్యనుబట్టి న్యాయతః రాదగిన స్థానములకంటె హెచ్చుస్థానములు వచ్చునట్లు చేయవలెనని నేను సిఫారసు చేయుచున్నాను. మరియు భారతశాసనసభలోగూడ సిక్కులకు ప్రత్యేక ప్రోత్సాహము జూపవలెనని నేను సూచించుచున్నాను."

మా తీర్మానమునందలి మొదటిభాగము ఇష్టాగోష్ఠి సభవారియొక్క అసలు సిఫారసనియు, ఈ సిఫారసును అఖిలపక్షమహాసభవా రొప్పుకొనజాలక, జనాభా

ననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించు పద్ధతినే యొప్పుకొన
గలిగినచో, అట్టి యవసరమునకు రెండవభాగము వర్తించు
ననియు తేటపడగలదు. రెండవభాగము విషయమై మా
సంఘసభ్యులకు ఏకీభావము కుదరకపోవుటమాత్రమేగాక,
మొదటిభాగమున స్థానముల ప్రత్యేకించు పద్ధతియే పనికి
రాదని యభిప్రాయమును సంఘమువారు ఏకగ్రీవముగా
తెలియజేసినారు. తీర్మానమునందలి రెండవభాగము విష
యమై ఆఖిలపక్షమహాసభలోకూడ ఏకీభావము కలుగుట
మిక్కిలి యసంభవము. ఒకవేళ కలిగినను, దానిలో
చేరినవారందరు ఒడంబడికకు కట్టుబడియుండవలసినవారే.
అట్టిసందర్భమున పదిసంవత్సరములకన్న హెచ్చుకాలము
వరకు నీపద్ధతి అమలులో నుండరాదని మాత్రము మా
తీర్మానములోని రెండవభాగము చెప్పుచున్నది. మేము
వేనిని స్పష్టముగా నిరాకరించితిమో అవి మా సలహా
లెంతమాత్రమును కాజాలవు. స్థానములను ప్రత్యేకించుట
మంచిపద్ధతి కాకపోయినను, వివిధపార్టీలును వివిధసంఘ
ములును దానివిషయమై ఒక్క తీర్మానమునకు వచ్చుట
చాలలాభకరమనియే మేము గ్రహించుచున్నాము. మే
మంగీకరింపకపోయినను, ఒడంబడిక కుదురుచో నది అమ
లులో నుండవలసిన కాలమునకు పరిమితి యేర్పరుచుట
తప్ప మేము చేయదగిన దేమియు లేదు. మేము చేసిన

దిదియే. తమ జనాభా ననుసరించి న్యాయతః చేకూరు స్థానములకన్న హెచ్చుస్థానములు వచ్చునట్లు చేయవలె నని మహమ్మదీయులును సిక్కులును కోరు కోర్కెల విషయమై యొక్కమాట చెప్పవలసియున్నది. పైని వివరించిన యభిప్రాయములవలన (తమసంఘ మెంత ప్రాముఖ్యత వహించినదని వారు తలచినను) ఏసంఘమునకును ప్రత్యేకసౌకర్యముల నొసంగుటకు వీలులేదని వేరుగా చెప్ప నవసరము లేదు.

ఇప్పుడు స్వల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటనుగురించి పైని సూచింపబడిన యిష్టాగోష్ఠి సభాతీర్మానమునకు వత్తము.

స్వల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట

పాంచాలమునందును, వంగదేశమునందును తప్ప తక్కిన రాష్ట్రముల యందన్నిటియందును మహమ్మదీయులు స్వల్పసంఖ్యాకులై యున్నారు. భారతదేశము మొత్తముమీద వారు నూటికి 24 వంతులున్నను, కొన్ని రాష్ట్రములలో స్వల్పసంఖ్యాకులుగాను మరికొన్ని రాష్ట్రములలో గణనకు రానంత స్వల్పముగాను ఉన్నారు.

ఇష్టాగోష్ఠిసభలో నీవిషయమై తీర్మాన మామోదింపబడిన తరువాత, నది మహమ్మదీయులకు చాల

మహమ్మదీయుల స్వల్పసంఖ్యాకులకు చోట్ల జనాభానను సరించి స్థానము ప్రత్యేకించుట

యిబ్బంది కలుగజేయు నని మాకు తెలుపబడెను. మా తీర్మానము ననుసరించి, 500 సభ్యులు గలిగిన భారత శాసనసభకు, పాంచాల వంగ దేశములనుండి 30 లేక 40 సభ్యులును, సంయుక్త ప్రాంతములనుండియు బీహారు నుండియు ఒకరిద్దరును ఎన్నుకొనబడుదురనియు, నూటికి 7 వంతులకన్న తక్కువజనాభా గలిగిన యితర రాష్ట్రములనుండి యొకసభ్యుడైనను ఎన్నుకొనబడుటకు వీలు లేదనియు స్పష్టము చేయబడెను. ఇందువలన భారత దేశములో మహమ్మదీయులునూటికి 24 వంతులున్నను భారత శాసనసభలో సభ్యులు మాత్రము నూటికి10వంతులకంటె హెచ్చుగా నుండరని వాదింపబడెను. ఇట్టులే రాష్ట్రీయ శాసనసభలలోకూడ మహమ్మదీయులు అతిస్వల్పసంఖ్యాకులుగా నెన్నుకొనబడుదురని వాదింపబడెను. ఈవాదములో చాల సత్యమున్నదని మే మొప్పుకొంటిమి. మరియు యీవిషయములోనే బలీయమగు హేతువులుండుటవలన కొంత కాలమువరకు దేశమునందలి ఎన్నికపద్ధతి యందు సాంఘికరక్షణమును తప్పనిసరిగా నొప్పుకొనవలసినవారమైతిమి. కావున జులై 7-వ తారీఖున యిష్టాగోష్ఠిసభలో మేము చేసిన తీర్మానము నంతయు సిఫార్సు చేయలే

కున్నాము. పాంచాల వంగ దేశములయందు తప్ప తక్కిన రాష్ట్రము లన్నిటియందును, మహమ్మదీయులు తమకు స్థానములను ప్రత్యేకించవలసినదని కోరినయెడల, వారికి భారతశాసనసభలోను, రాష్ట్రీయశాసనసభలలోను జనాభా ననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి నొప్పుకొనుట స్వల్పసంఖ్యాకులగు మహమ్మదీయులకు కొంతరక్షణము నియ్యక తప్పదని తలచుచున్నాము. సాంఘికప్రాతినిధ్యము మంచిది కాకపోయినను కొంతకాలమువరకు దీని నట్టిపెట్టుట యవసరమని మా యభిప్రాయము. మహమ్మదీయాల్పసంఖ్యాకులకు ఈహక్కు నొసంగుటవలన, అధిక సంఖ్యాకులగు మహమ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటవలన కలుగు నపభ్రంశములనే ప్రవేశపెట్టుటలేదని తెలియుగలదు. స్థానములను ప్రత్యేకించినను, ప్రత్యేకించకపోయినను, స్వల్పజనసంఖ్యాకసంఘములు అధికజన సంఖ్యాకసంఘములకన్న తగ్గుగానే యుందురుగాని వారిపై నధికారము చలాయించుట కెన్నటికిని శక్తివంతులై యుండరు.

లక్నో పాక్టునందును, మాంటెగ్యూ ఛెమ్సుఫర్డు ప్రణాళికయందును, అనేకరాష్ట్రములలో మహమ్మదీయుల జనసంఖ్యప్రకారము వారికి న్యాయముగా రావలసిన స్థానములకన్న హెచ్చుస్థానములు లభించుట మా విధానము

జనాభా కంటె హెచ్చు స్థానములు వల్లగాదు

నవలంబించుటవలన యసంభవము. ప్రత్యేకనియోజకవర్గము లేర్పరచుటవలననే యట్టి ప్రాతినిధ్యము సాధ్యపడును గాని, సంయుక్త నియోజకవర్గములలో సాధ్యపడదు. మహమ్మదీయాల్ప జనసంఖ్యాక సంఘము లకు జనాభానను సరించి న్యాయముగా రాదగిన స్థాన ములకన్న హెచ్చుస్థానములను ప్రత్యేకించుట సాధ్యము కాక పోదు. కాని, అధికజనసంఖ్యాకసంఘములకును యితరసంఘములవారికిని యీపద్ధతివలన అన్యాయము కలుగుటయేగాక, మహమ్మదీయులు జాతీయపద్ధతి ననుస రించి యభివృద్ధి జెందుటకుగూడ నిది హానికరమని మా యభిప్రాయము. వారి జనాభాననుసరించి రాదగిన స్థాన ముల నన్నిటిని వారికి మేము ప్రత్యేకించితిమి. అంతకంటె హెచ్చుస్థానములు కావలెననినచో స్వయంకృషి వలన సంపాదించుకొనవలసియున్నది. వారికి ప్రత్యేకింపబడిన స్థానములకంటె హెచ్చుస్థానములకు పోటీచేయకూడదని మేము వారి కేయాటంకములను కలుగజేయదలచ లేదు. ఇప్పుడు నిర్ణయింపబడిన స్థానములకంటె హెచ్చుస్థానము లను బడయుటకు వారి కెంత సమర్థత యుండినను, అట్టితర స్థానములను వారు బడయుట కెట్టియభ్యంతరములు కలుగ కుండ జేయుటయే మహమ్మదీయ అల్పసంఖ్యాకులకు

స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి నంగీకరించుటలో మాము
ఖ్యోద్దేశమై యున్నది. వారి జనాభానుసరించి రాదగిన
స్థానములకన్న కూడ హెచ్చు స్థానములను ప్రత్యే
కించుటకంటె, పెద్దవైనను సరే, చిన్నవైననుసరే, దేశము
లో నన్నిసంఘములును, రాజకీయాభివృద్ధి నొందుటకు
సావకాశముల నేర్పరచుట ముఖ్యతరమని మా యభిప్రా
యము. ఇట్లొక్కసంఘమునకు స్థానములను ప్రత్యేకిం
చుటవలన నా సంఘమునకు, అన్యసంఘముతో బహిరం
గమగు పోటీ లేశమాత్రమైనను నుండదు. కావున అభి
వృద్ధి యాగిపోవును. మహమ్మదీయాభ్యర్థులు తమకు
పోటీగా నిలిచిన యితర మహమ్మదీయాభ్యర్థుల నోడించు
టకు మహమ్మదీయేతరుల వోట్లను యాచించవలసివచ్చు
ననుట సత్యమే. కాని యీ మార్గమువలన మహమ్మ
దీయులు జాతీయపద్ధతుల ననుసరించి యభివృద్ధి నొందు
టకు సావకాశము లేర్పడవు. దీనివలన ఇద్దరు మహమ్మ
దీయులలో నెవరు సమర్థులు? ఎవరు అసమర్థులు? అను
నదియే తెలియునుగాని, వీరిద్దరికన్న మహమ్మదీయేతరు
లలో నుత్తములున్నారా, లేదా యనువిషయము నిశ్చయ
మగుటకు అవకాశము లేదు.'

తమ జనాభా ననుసరించి రాదగినస్థానములకంటె
హెచ్చుస్థానములను కోరుచు, దానితోబాటు యితరస్థాన

ములకుగూడ పోటీచేయు హక్కుండవలెనని కోరుట మహా
మ్మదీయులకు న్యాయముగా నుండదు. వీనిలో నేపద్ధతి
వారికి హెచ్చులాభకరముగా నుండునో వారు నిర్ణయించు
కొనవలసి యున్నది. రెండుపద్ధతులు గలవు. జనాభాను
సరించి న్యాయముగా రాదగినస్థానముల కంటె హెచ్చు
స్థానములను ప్రత్యేకించుకొని, యితర స్థానములకు పోటీ
చేయుటకు హక్కును వదలుకొనుట మొదటి పద్ధతియై
యున్నది. రెండవది, తమ జనసంఖ్యననుసరించి రాదగిన
స్థానములను మాత్రమే ప్రత్యేకించుకొని, యితరస్థానము
లెన్నటికైనను పోటీచేయుటకు హక్కుగలిగి యుండుట.
ఈ రెండుపద్ధతుల లాభాలాభములను మహామ్మదీయులు
చక్కగా నాలోచించుకొనినట్లైన, రెండవపద్ధతియే తమకు
లాభకరమని వారికి తెలియకపోదు. మే మిదివరకే తెల్పి
నట్లు స్థానములను సంపూర్ణముగా ప్రత్యేకించుకొనుట,
జాతీయైక్యమును కలుగజేయుటయందు సంయుక్త నియో
జక వర్గములకు గల ప్రయోజనమును చాలవరకు
తగ్గించును. మహామ్మదీయాభ్యర్థి యొకడు తనకు పోటీగా
నిలచిన యింకొక మహామ్మదీయుని నోడించుటకు మహా
మ్మదీయేతరుల వోట్లను యాచించుటకు ప్రోత్సాహ
మెంతయున్నను, మహామ్మదీయసంఘమునకు మాత్రము,
యితరసంఘముల సాయమున్నను లేకపోయినను రావల

సిన స్థానము లన్నియు వచ్చుననుట నిశ్చయము. మరియు
సంఘవైషమ్యములు తీవ్రముగా ప్రబలినరోజులలో మహ
మ్మదీయులును, మహమ్మదీయేతరులును, ఒండొరులతో
సంబంధములేక స్వతంత్రముగా, ఎవ్వరును ఒక్కస్థాన
మైనను కోల్పోకుండ, ఎన్నికలు జరుపుకొనవచ్చును.
రెండుసంఘములను పరస్పర మొండొరులపై నాధారపడు
నట్లు చేసినగాని వారి భేదములు తగ్గవు.

సంయుక్తపరగ
ణాలయందలి మహ
మ్మదీయులు

తక్కువ మహమ్మదీయ జనసంఖ్యగల రాష్ట్రము
లన్నిటికంటె హెచ్చు మహమ్మదీయులు గల సంయుక్త
రాష్ట్రములలోని మహమ్మదీయులకు
ప్రస్తుత మవలంబింపబడుచున్న పద్ధతి
కంటె మా పద్ధతియే హెచ్చు లాభ
కారిగా నుండునని మా నిశ్చితాభి
ప్రాయము. సంయుక్త రాష్ట్రములలో అనేక పట్టణ
ములయందు మహమ్మదీయులు అధిక సంఖ్యాకులుగా
నున్నారు. కొన్ని పట్టణములలో అధికముగా లేకపో
యినను బలీయముగను, పలుకుబడిగల స్వల్ప సంఖ్యాక
సంఘములుగా నున్నారు. కొన్ని ఇతర రాష్ట్రముల
యందు వారికి కొద్దిగా స్థానములు తక్కువ వచ్చినను,
దేశము మొత్తముమీద ఎన్నికలవలన నందరకు లాభ
ముండును.

భారతశాసనసభ్యుల మొత్తముసంఖ్యలో మూడవ వంతుకు తగ్గకుండా మహమ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకించవలసిన దని మహమ్మదీయులు కోరుచున్న కోర్కె నొక్క దానిని మాత్రమే యింక విచారించ వలసియున్నది. ఈవిషయము యిష్టాగోష్ఠిసభలో బహిరంగముగా హెచ్చరించబడలేదు. వాదోపవాదములు జరుగలేదు. కాని స్థానములను ప్రత్యేకించుటను గురించి మే మిచ్చుచు వచ్చిన సలహాలవలన నీవిషయ మందరకును స్ఫుటమైనదని తలతుము. మహమ్మదీయాల్ప సంఖ్యాకులకు స్థానములను ప్రత్యేకించ వలసి వచ్చినప్పుడెల్ల మే మనుసరించిన పద్ధతి జనాభా దామాషాను బట్టియే యైయున్నది. భారత దేశములో మహమ్మదీయులు నాల్గవ వంతు కన్న కొంచెము తక్కువగా నున్నారు. కావున భారత శాసన సభలో మహమ్మదీయులసంఖ్య గూడ మొత్తము సభ్యులలో నాల్గవవంతుకన్న హెచ్చుండరాదు. పాంచాలము నందును, వంగదేశమునందును తప్ప తక్కిన రాష్ట్రము లన్నిటియందును రాష్ట్రీయ శాసనసభకును భారత శాసనసభకును తమకు ప్రత్యేకింపబడిన స్థానములతో బాటు యితరస్థానములకుగూడ పోటీ చేయుటకు మహ

భారతశాసనసభ యందు మహమ్మదీయులకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట

మ్మదీయుల కధికారముకలదని జ్ఞాపక ముంచుకొనవలెను. పాంచాల వంగదేశములయందుకూడ రెండు శాసనసభలకు వారి యిష్టమువచ్చినన్ని స్థానములకు నిరభ్యంతరముగా వారు పోటీ చేయవచ్చును. రాష్ట్రీయ శాసనసభల విషయములో ప్రస్తుతము వారికిగల లాభములకు మారుగా యీహక్కు నేర్పరచినాము. భారత శాసనసభలో ప్రస్తుతము మహమ్మదీయుల కేప్రత్యేకాధిక్యతయు లేదు. రాష్ట్రీములనుండి భారతశాసనసభకు పంపబడు సభ్యులు అడ్డగోలుగా పంపబడుచున్నారుగాని యొకపద్ధతి ననుసరించి కాదు. ఇప్పుడు సభలో మహమ్మదీయసభ్యుల సంఖ్య మొత్తముసభ్యులలో మూడవవంతుకంటె తక్కువగానే యున్నది.

ఈనాడు ఆచారణయందున్న పద్ధతినిబట్టి యాలోచించినను మహమ్మదీయుల కోర్కెకు సావకాశ మేమియు లేదు. మూడవవంతుకును నాల్గవవంతుకును గల యంతరములతో వివాదపడుటకంటె స్వేచ్ఛగా మెలంగుట కధికారము గలిగియుండుట లాభకర మని కొంచె మాలోచించిన తెలియగలదు. ఇదివరకు మేము వ్రాసినట్లు, రాష్ట్రీయ శాసనసభలలో మహమ్మదీయాల్పసంఖ్యాకుల కనువర్తింపవలసిన సిద్ధాంతమునకు మేము భిన్నముగా ప్రవర్తింపజాలము. సిద్ధాంత మొప్పుకొనుట

యందు కష్టముమాత్రమేగాక, ఆచరణయందుకూడ కష్టములున్నవి. పాంచాల వంగదేశములయందలి అధిక సంఖ్యాకులగు మహమ్మదీయసభ్యులసంఖ్య తగ్గింపకుండ, తక్కిన రాష్ట్రములయందలి మహమ్మదీయులకు కొన్ని హెచ్చుస్థానముల నొసంగకుండ భారత శాసనసభలో మూడవవంతు స్థానములను వారి కెట్లు సమకూర్చగలము? జనాభానుబట్టి వివిధ రాష్ట్రముల మొత్తముమీద భారత శాసనసభలో నాల్గవవంతుస్థానములే వీరికి లభించవలసియుండగా, మూడవవంతు స్థానములను ప్రత్యేకించునెడల తేడావచ్చు హెచ్చు సభ్యత్వస్థానములను యేపద్ధతి ననుసరించి ఆయారాష్ట్రములకు నిర్ధారణ చేయవలెను. ఈ విషయమును బాగుగా నాలోచించితిమి. కాని భారత శాసనసభలోమూడవవంతుస్థానములను ప్రత్యేకించుటకు సిఫారసు చేయజాలనందుకు చింతిల్లుచున్నాము.

సలహాలు

పైజెప్పిన కారణముల వలన అవసరమైనప్పుడు మహమ్మదీయాల్పజన సంఖ్యాక సంఘములకు భారత శాసనసభలోను, రాష్ట్రీయ శాసనసభలలోను జనాభా దామాషా పద్ధతిమీదనే స్థానములను ప్రత్యేకించవలసిన దని సిఫారసు చేయుచున్నాము. ఈస్థానములుమాత్రమే గాక పదిసంవత్సరములవరకు వారు ఇతరస్థానములనుగూడ అభ్యర్థించ

వచ్చును. పై యభిప్రాయములతోడను, పర్యవసానముల తోడను మా విచారణసంఘ సభ్యు లగు షుయెబ్ కు రేషీ గా రేకీభవించలేదని చెప్పవలసియున్నది. పైనజెప్పిన ఇష్టాగోష్టిసభలో నామోదింపబడిన తీర్మానమునే సంపూర్ణముగా నామోదించవలెనని వారి యభిప్రాయము. మరియు భారత శాసనసభలో మూడవవంతు స్థానములు మహమ్మదీయులకు ప్రత్యేకించవలె నని వారు కోరుచున్నారు.

పశ్చిమోత్తరరాష్ట్రము, పాంచాలము నంవలి మహమ్మదీయేతరులు

మహమ్మదీయేతరాల్పజనసంఖ్యాక సంఘముల విషయమై యాలోచించునప్పుడు, రెండు రాష్ట్రములను గురించి మాత్రమే విచారించవలసి యున్నది. అవి పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రము, బెలూచిస్థానము. ఈ రెండురాష్ట్రములలోను మహమ్మదీయేతరులు కొంచెము హెచ్చు తగ్గుగా మద్రాసు మధ్యపరగణాలలో మహమ్మదీయులున్న స్థితియందే యున్నారు. పాంచాల వంగదేశముల యందు తప్ప తక్కిన రాష్ట్రములయం దన్నిటియందును మహమ్మదీయుల కొసంగిన సౌకర్యములనే వారికిగూడ నొసంగునట్లు మేము సలహానిచ్చుచున్నాము.

ఇతర మహమ్మదీయేతరాల్పజన సంఖ్యాక సంఘములవిషయమై యాలోచించినచో, వీరికిని, వీరితో కలసియుండు అధికజనసంఖ్యాక సంఘములకును, హిందువులకును మహమ్మదీయులకును గలిగిన విషాదకరములగు వైషమ్యములు లేవని తెలియగలదు. వీరి విషయములో స్థానములను ప్రత్యేకించి, ప్రత్యేకరక్షణముల నొసంగుట యవసరములేదు. వాంఛనీయమును కాదు. మహమ్మదీయేతరాల్పసంఖ్యాకులకు ప్రత్యేక పరిస్థితులలో కొంతకాలమువరకు స్థానములను ప్రత్యేకింపవలసి వచ్చినదని వారు గ్రహించవలెను. మహమ్మదీయులైనను రేపోమాపో తమ స్వశక్తిమీదనే యాధారపడవలసియుందురు. ప్రారంభమునుండి స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి లేకుండుటకు వారు నిశ్చయించుకొనగలుగుచో మాకు చాల సంతోషముకలుగును.

ఇతర మహ మ్మదీయేతరాల్ప సంఖ్యాకులు

భారతదేశములో మహమ్మదీయ మహమ్మదీయేతరాల్పజనసంఖ్యాక సంఘముల కేపోలికయు లేదు. భారతదేశముయొక్క మొత్తము జనాభాలో మహమ్మదీయేతరాల్పసంఖ్యాకులు లెక్కకురానంత స్వల్పముగా నున్నారు. బర్మాలో అధికసంఖ్యాకులుగానున్న బౌద్ధులను వదలివేసినచో ఇతరులు నూటికి యీ క్రిందివంతున నున్నారు.

క్రైస్తవులు—	1.2%.
సిక్కులు—	1.0%.
జైనులు—	0.2%.
ఇతరులు (కొండప్రదేశములలో కొండజాతులుగాక)	0.2%.

ఈ సంఖ్యలవలన, జనాభానుబట్టి భారతశాసనసభలో స్థానములను ప్రత్యేకించుకొనుటవలన మహమ్మదీయేతరాల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు హెచ్చులాభము౦డదని తెలియగలదు. రాష్ట్రీయ శాసనసభలయందైనను పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రము, బెలూచిస్థానములలోతప్ప నితరరాష్ట్రములయం దెచ్చటను అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించుటకు సావకాశమేమియు లేదనికూడ వ్యక్తము కాగలదు. ఇట్లు చేయనెంచుటవలన గందరగోళ మగుటతప్ప అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకు నిజమగు లాభమేమియు నుండదు.

పాంచాల వంగదేశములయందు అల్పసంఖ్యాకులుగానున్న హిందువులవిషయము మేమేమియు వ్రాయలేదు. పాంచాలమునందు నూటికి 32 వంతులును, వంగదేశమందు నూటికి 45 వంతులును ఉన్న హిందువులు గణనకు రానంతటి యల్పసంఖ్యాకులని మేమూహించుటకు శక్యముకాకున్నది.

మహమ్మదీయేతరాల్పసంఖ్యాకులలో సిక్కుల విషయమై ప్రత్యేకముగా విచారించదగును. వారు పాంచాలమునందు మాత్రమేగలరు. సంయుక్తరాష్ట్రములయందలి మహమ్మదీయు లేస్థితియందున్నారో, పాంచాలములో హెచ్చు తగ్గుగా నీ రాస్థితియందున్నారు. సంయుక్తరాష్ట్రములలో మహమ్మదీయులు నూటికి 15 వంతులున్నారు. పాంచాలములో సిక్కులు కొంచము తగ్గుగా, అనగా నూటికి 11 వంతులున్నారు. ప్రస్తుత రాజ్యవిధానమున సిక్కులకు ప్రత్యేకనియోజకవర్గములు ఏర్పరుపబడినవి. ఇతర సౌకర్యములుగూడ కొన్ని చూపబడినవి. సిక్కులు ప్రాముఖ్యతవహించిన అల్పజనసంఖ్యాకసంఘమనియు, ఆసంఘ హక్కులను గురించి విచారించకుండజాలమనియు మేము తలచుచుంటిమి. మరియు సిక్కుల యభిప్రాయములను వ్యక్తపరచుచుండిన సర్దార్ మంగళసింగుగారి వాక్యములను గాఢముగా నాలోచించుచుంటిమి. సిక్కులు ప్రస్తుతము తా మనుభవించుచున్న సాంఘికస్వలాభములను దేశక్షేమమునకై విడనాడుటకు నిశ్చయించి, ప్రశంసనీయమగు ఆత్మత్యాగమును ప్రకటించుట చాల సంతోషకరము. శాసనసభాప్రాతినిధ్యమును గురించి దేశములో గత కొలది సంవత్సరములనుండి జరుగుచున్న వాదోపవాద

సిక్కులు

ములలోగూడ సంయుక్తనియోజకవర్గములే యుండవలె ననియు, ఏసంఘమునకును స్థానములను ప్రత్యేకించరా దనియు వారు వాదించుచుండిరి. సిక్కులు పాంచాలములో నే జిల్లాయందును అధికజనసంఖ్యాకసంఘముగా లేరని యు, ఒక్క లూథియానాజిల్లాయందు మాత్రము హిందు వులకన్నను, మహమ్మదీయులకన్నను వారు హెచ్చుగా నున్నారనియు సర్దార్ మంగళసింగుగారు మాకు చెప్పిరి. ఈజిల్లాయందైనను వారు నూటికి 41.5 కన్న హెచ్చు లేరు. ఇతరజిల్లాలన్నిటియందును మహమ్మదీయులును, హిందు వులును, సాధారణముగా యిద్దరును సిక్కులకన్న హె చ్చుగా నున్నారు. సార్వజనికమగు ఎన్నికాధికారముతో సంయుక్తనియోజకవర్గము లేర్పడినయెడల అల్పసంఖ్యాకు లకు గలుగు నష్టములన్నియు పాంచాలములోని సిక్కులు గూడ పొందవలసివచ్చునని స్పష్టముకాగలదు. ఈ పరి స్థితులయందు సంయుక్తరాష్ట్రములలోని మహమ్మదీయు లకు భారత రాష్ట్రీయ శాసనసభలయం దెట్టి ప్రాతి నిధ్యముగలదో, అట్టి ప్రాతినిధ్యమే పాంచాలములోని సిక్కులకును నుండుట యవసర మని తేటపడగలదు. ఐనను పాంచాలమునందు అధికసంఖ్యాకులగు మహ మ్మదీయులతోబాటును, అల్పసంఖ్యాకులగు సిక్కులతో బాటును, బలీయమగు హిందూ అల్పజనసంఖ్యాక సంఘ

ము కూడ ఒకటి కలదను ముఖ్యవిషయమును మనము గమనించవలెను. ఇతరసందర్భము లెట్లున్నను ముఖ్యముగా నిందువలననే ఏసంఘమున కెన్నిస్థానములను ప్రత్యేకించవలెనను ప్రశ్నాపరిష్కారమునకు చేసిన ప్రయత్నములన్నియు విఫలములైనవి. పాంచాలములోని సాంఘికసమస్య అఖిలభారత సమస్యయైనది గావున కేవలము దీనిని స్థానికసమస్యగా తలచుటకు వీలులేదు. చిక్కులేమియు గలుగకుండవలెననిన, జాతీయభావములు దట్టముగా దేశమునందు ప్రతిష్ఠితములు కావలెననిన, పాంచాలదేశమునందు నాటుకొనిన సాంఘిక విషబీజములను పెకలించవలెను. మనసిచ్చి సంపూర్ణముగా నీ విషయమును మాతో చర్చించిన సర్దార్ మంగళసింగుగారికి గూడ మాకు తోచిన యిబ్బందులే తోచినవి. సాంఘికసమస్యాపరిష్కారమున కేయడ్డంకులును గలుగజేయకుండుటయే సిక్కుసమితికి యిష్టమని మేము నమ్ముచున్నాము. చిక్కులు గలుగజేయుటకే వారు తలచుకొనినచో ప్రత్యేకసౌకర్యములనుకోరి, ఒక్కపద్ధతిమీద ప్రాతినిధ్యము నేర్పరచుట కెన్నియేని యిబ్బందులు కలుగజేసియుందురు. వా రట్లుచేయక ప్రతిష్టంభన కలుగకుండవలెనను మహత్తరమగు నుద్దేశ్యముననే ప్రత్యేకసౌకర్యములను సంపూర్ణముగా విసర్జించిరి. వారి చిత్తసంస్కా-

రము ప్రశంసనీయముగదా! దేశక్షేమకరమగు వారి తీర్మానమునకు వారి నభినందించుచున్నాము.

మా సూచనల నంగీకరింపనిచో యిష్టాగోష్ఠిసభలో మేమామోదించిన తీర్మానమునే యవలంబించి, మహమ్మదీయులతో సహా ఏ యల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకు గూడ స్థానములను ప్రత్యేకించకుండుట యొక్కటే అనుసరణీయము.

వేరొకపద్ధతి

ఇట్లుచేయుటవలన మహమ్మదీయులకు చాల అసంతృప్తి కలుగజేయుటయేగాని, మహమ్మదీయేతరుల కేలాభము లేదు. ప్రస్తుతసమయమున సాంఘికనియోజకవర్గముల మూలమున స్థానములను ప్రత్యేకించుకొనుట మాత్రమేగాక, ప్రతిరాష్ట్రమునందును మహమ్మదీయులు ప్రత్యేకసౌకర్యముల ననుభవించుచున్నారు. ఈ సౌకర్యములకు బదులు తమకు ప్రత్యేకించిన స్థానములుగాక యితరస్థానములను గూడ నభ్యర్థించవచ్చునను హక్కు వారికిమే మొసంగుచున్నాము మహమ్మదీయుల విషయమై మాత్రము స్థానములను ప్రత్యేకింప కుండజాలము. మహమ్మదీయేతరాల్పాధికజనసంఖ్యాకసంఘములకెవ్వరికిని దీనివలన నష్టములేదు. అల్పసంఖ్యాకసంఘము లన్నిటికిని స్థానములను ప్రతేకించితిమా అనేకచిక్కులు కలుగును. ఇదివరకే ప్రాముఖ్యతవహించిన క్రైస్తవులు, పార్సీలు,

యూదులు గాక హిందువులలో నేర్పడిన వర్ణములును అం తర్వర్ణములును యీహక్కును కోరుటవలన సంభవించు కష్టముల కంతముండదు.

సాంఘికసమస్య ముఖ్యముగా హిందూమహమ్మ దీయ సమస్యగావున, హిందువులకును మహమ్మదీయు లకును పొడమిన వైషమ్యములను పరిష్కరించుటవలన నే యియ్యది పరిష్కరింపబడగలదు. ఈ సమస్యను పరి ష్కరించు ప్రయత్నమున దేశమున సాంఘికపక్షపాతము ప్రబలునట్లు చేసితిమా, దేశద్రోహము చేసినవార మగు దుము. తమకు నష్టమువాటిల్లునని కలలోనైనను తలం చని సంఘములను, ఉపసంఘములను, సాంఘికవిద్వేష మున కాహుతిజేసినవార మగుదుము.

అధికసంఖ్యాకులగు హిందూసంఘములో నంత ర్భాగమగు బ్రాహ్మణేతరులను గురించియు, నిమ్నజాతు లను గురించియు మాత్రమే విచారించవలసి యున్నది. దక్షిణాపథమునమాత్రమే బ్రాహ్మణులకును బ్రాహ్మణే తరులకును తీవ్రవైషమ్యము గలిగినది. మరెచ్చటను నిట్టి వైషమ్యములేదు. ఈబ్రాహ్మణేతరులు చెన్నరాజధాని యందు అత్యధికసంఖ్యాకులుగాను, బొంబాయి రాజ ధానియందలి భాగములయందు బలీయమగు అల్పసంఖ్యా

కసంఘముగాను ఉన్నారు. ఇటీవల జరిగిన ఎన్నికల వలన శాసనసభలలో వారికి ప్రత్యేకరక్షణ యవసరము లేదని తేటపడినది. బ్రాహ్మణుల రాజకీయప్రాబల్యమును, సాంఘికౌన్నత్యమును బ్రాహ్మణేతరుల యసంతృప్తికి మూలకారణములు. బ్రాహ్మణుల మేధావిశేషమే వారికి యాధిక్యతను గలుగజేసినది. ఇప్పుడు బ్రాహ్మణేతరులు కడుశీఘ్రముగా నభివృద్ధియగుచుండుటచే బ్రాహ్మణులను వెనుకకు ద్రోయుదురేమో యనికూడ తోచుచున్నది.

నిమ్నజాతులు

ఇటీవల 'నిమ్నజాతు'లనియు, అణగద్రొక్కబడిన జాతు'లనియు పిలువబడుచున్న ప్రజలసమస్య ప్రాముఖ్యత వహించినది. మరియు, వీరి ప్రస్తుతదశ భారత రాజకీయాభివృద్ధి కాటంకమని కూడ వాదింపబడుచున్నది. ఇంత సంఖ్యాబాహుళ్యము గల ప్రజలను అణగద్రొక్కుటకు హిందువులే బాధ్యులని మా నిశ్చితాభిప్రాయము. ఐనను ఆంగ్ల ప్రభుత్వము యీ ప్రజలయెడ జూప బ్రయత్నించుచున్న యభిమానమునకు కారణములు కల్మషరహితములగు ప్రేమయు, దాక్షిణ్యమును కావనికూడ మాకు స్పష్టమైనది. ఈ ప్రజలయెడ ప్రేమ ఆంగ్లప్రభుత్వమున కిటీవలనే జనించినది. దేశములో జాతీయోద్యమము ప్రబలినకొలది ప్రభుత్వము

వారికి నిమ్న జాతుల రాజకీయోపయోగముకూడ హెచ్చు చున్నది. 1927 సంవత్సరమునుండియే ప్రభుత్వము వారి విద్యాభివృద్ధిని సూచించు నివేదికలయందు వీరి సంఖ్యలు ప్రత్యేకముగా నీయబడుచున్నవి. వారి కొసంగ బడుచున్న ప్రత్యేకసౌకర్యములుగూడ నా సంవత్సరము నుండియే తెల్పబడుచున్నవి. ప్రభుత్వమువారి యభిమా నమువలన నీప్రజల కింతవరకు చేకూరిన లాభ మేమియు లేదు. శాసనసభలలో కొన్నిస్థానములను ప్రభుత్వము వారు నియోజించుటయు, వారికి ప్రత్యేక పాఠశాలలకు స్వల్పధన మొసంగుటయు తప్ప వేరులాభము కలుగలేదు.

నిమ్నజాత్యుద్ధరణమునకై ప్రభుత్వమువారు చేయ గలిగిన మేలుకంటె భారత ప్రజాసంఘములు చాల హెచ్చుమేలు చేయగలిగినవి. క్రైస్తవమతప్రచారకులు కూడ ఉద్యమమునకు చాల తోడ్పడిరి. 1920 సంవత్స రమునుండి కాంగ్రెస్ మహాసభ నిమ్నజాత్యుద్ధరణమును ప్రధానకర్తవ్యముగా వహించినది. గాంధీమహాత్ముడు తన మహత్తర మగు శక్తిసామర్థ్యములను దీనజనో ద్ధరణకై వినియోగించుచున్నాడు. ఇతర రాజకీయ ప్రతి ష్ఠాపనలును, సాంఘిక ప్రతిష్ఠాపనలును అస్పృశ్యతా నివారణకై తమ యావచ్ఛక్తులను వినియోగించుచుం డుట మాకు చాల సంతసము గలుగజేయుచున్నది. ఇంత

వరకు జరిగిన ప్రయత్నముల ఫలితమునుబట్టిచూడ భారతీయులు చెప్పెడిమాటలు కేవలము శ్రీరంగనీతులు కావనియు, నిమ్నజాత్యుద్ధరణముపట్ల వారికి నిజమైన యభిమానము కలదనియు స్పష్టమగుచున్నది. నిమ్నజాతుల యభివృద్ధి కాటంకముగలుగజేయుటకు సమర్థులగువారింకను కొందరున్నారని మే మెఱుంగుదుము. ఐనను అంటరానితనము నిర్మూలమగుననియే మానిశ్చితాభిప్రాయము.

రాజ్యాంగవిధానముపట్ల మాసూచనలలో, శాసనసభలయందు నిమ్నజాతుల ప్రాతినిధ్యమును గురించి ప్రత్యేక యేర్పాటు లేమియు మేముచేయలేదు. ప్రత్యేక నియోజకవర్గముల మూలకముగాగాని, ప్రభుత్వమువారు నిమ్నజాతులలో కొందరను శాసనసభ్యులుగా నియోజించుటవలనగాని శాసనసభలలో ప్రాతినిధ్యము సాధ్యము కాగలదు. ప్రత్యేకప్రాతినిధ్యము వలనను, స్థానములను నియోజించుటవలనను గలుగు హానిని యింకొకస్థలమున చర్చించియుంటిమి. లోపభూయిష్టమును అనర్థదాయకమును నగు స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతిని, మాచేతనైనయెడల, నీ ప్రజలకుగూడ వర్తింపజేయకుండుటయే మా యుద్దేశ్యము. ప్రభుత్వమువారు సభ్యులను నియోజించుపద్ధతి కసలే మే మొప్పుకొనజాలము. ఈ మార్గమువలన

ప్రస్తుత ప్రభుత్వము ప్రజాభిప్రాయమును వ్యక్తపరుపగల వారిని నియోజించక, అన్ని వేళలయందును తమ యండ నుండువారినే నియోజించుట సంభవించును. ఇంతవరకిట్లే జరుగుచున్నదని యందరకు తెలిసినవిషయమే.

నిమ్నజాతులనువారు భారతదేశమున ప్రత్యేకముగా నుండరాదనియు, ఆర్థికముగను, సాంఘికముగను, వారి నభివృద్ధిపరచి, యితరసంఘములతో సమానముగా చేయవలయుననియు మేము గాఢముగా వాంఛించుచున్నాము. ఇట్లు జరుగవలెననిన వారి యభివృద్ధి కనువగు ప్రత్యేకసౌకర్యముల నొసంగి, అభివృద్ధికాటంకములుగానున్న ప్రతిబంధకముల తొలగించుటొక్కటే ప్రశస్తమగు పద్ధతి. సార్వజనిక హక్కులలో మే మేర్పరచిన కొన్ని నిబంధనలు నిమ్నజాతులు ప్రస్తుతము పడుచున్న యిబ్బందులను చాలవరకు తగ్గించి, యభివృద్ధి నొందుటకు వారి కవకాశములను కలుగజేయును. ప్రజలందరకు వోటింగు అధికారముండవలెనని మేము చేసిన సూచనవలన నిమ్నజాతుల స్థితి దానంతట యదియే యభివృద్ధికాగలదు. మరియు వారి రాజకీయాధికారము గూడ హెచ్చును. వెనుకబడియున్న ప్రజలందరియొక్క విద్యాభివృద్ధికై ప్రభుత్వము వారు ప్రత్యేకముగా జాగరూకత వహించవలెనని గూడ

మేము సలహా నొసంగితిమి. మా సలహాల ప్రకారము నడచుకొనుచో నిమ్న జాతులనువారు త్వరలో నదృశ్యమగుదురనియు, వారిస్థానమున ఆత్మవిశ్వాసపూరితులును అభివృద్ధిని వాంఛించువారును, దేశక్షేమమునకై యితర సంఘములతో బాటు చేతులుగలిపి ప్రయత్నముచేయగల వారును నగు ప్రజలు పెంపొందుచుందురనుటకు మా కేసందియములును లేవు.

నాల్గవయధ్యాయము

రాష్ట్రపునర్నిర్మాణము

సాంఘికసమస్యలను సంతోషపూర్వకముగావదలి, యికమీద రాజ్యాంగనిర్మాణమున కెక్కుడు సన్నిహితములగు సమస్యలను గూర్చి విచారింతము. రాజ్యాంగనిర్మాణములో భాగమయినంతవరకు నీరాష్ట్ర పునర్నిర్మాణసమస్య అన్నిరాష్ట్రములకు సామాన్యముగా వర్తించు కొన్ని సులభసూత్రములచే పరిష్కరింపబడవలసినది. కాని యెంత సులభముగా పరిష్కరింపదగినవైనను, అపసవ్యభావముతో యోచించుటవలన ఈ సమస్యలు యెంత కష్టసాధ్యములైనను అగుచున్నవి. ఒకానొక సమస్యను దాని గుణాగుణములనుబట్టి పరిష్కరింపదగును గాని, ఇతరవిషయములకు జతచేసినచో నెట్లవి పరిష్కారసాధ్యమగును? బొంబాయి రాజధానినుండి సింధును విడదీయుటకు - సంబంధించిన సాంఘికసమస్య నిదివరకే చర్చించి, యెట్లొక స్వల్పవిషయము రాజకీయములలో ముఖ్యతమ మగు ప్రశ్నమైనదో నిరూపించితిమి. ఇప్పుడు

రాష్ట్రవిభజనమువలన ప్రత్యేక సంఘములకు వచ్చు లాభాలాభములను వదలివేసి, సామాన్యముగా భారత దేశములో రాష్ట్రవిభజన మేపద్ధతులమీద నాధారపడి యుండవలెనను విషయమును, దాని గుణాగుణములపైని మాత్రమే విచారింతము.

ప్రస్తుత కాలమున భారత దేశమునందలి రాష్ట్ర నిర్మాణము అవకతవకగా నున్నదని యొప్పుకొననివా రెవ్వరును లేరు. ప్రస్తుత రాష్ట్రనిర్మాణమునకు కారణ మొకసూత్రముగాని సిద్ధాంతముగాని కాదు. కాలకర్మబద్ధములును, భారత దేశములో ఆంగ్లేయాధికార ప్రాబల్య ఫలితములును అగు కారణములే రాష్ట్రవిభజనము నిప్పటియ ట్లుంచుటకు తోడ్పడినవి. దేశముయొక్క నైసర్గికవిభాగముగాని, దేశచరిత్రగాని, ఆర్థిక కారణములుగాని, భాషగాని, రాష్ట్రనిర్మాణమునకు కారణములై యుండలేదు. కేవల పరిపాలనాసౌకర్యమును బట్టి యాలోచించినను ఈ రాష్ట్రములు పనికిరావు. భారత దేశమున రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణ మవసరమనుట స్పష్టము. మాలో కొందరము పెద్దరాష్ట్రములుండిన బాగని తలచుచున్నాము. కొందరము చిన్నరాష్ట్రములుండిన సుకరమని తలచుచున్నాము. కాని పెద్దవైనను చిన్నవైనను

ప్రస్తుత అవకతవక విభాగములు

రాష్ట్రపునర్నిర్మాణము మాత్ర మవసరమనియే అంద రము ఒప్పుకొనుచున్నాము.

రాష్ట్రపునర్విభజనమునం దనుసరించదగు సూత్ర ములేవి? కొంతవరకు దేశముయొక్క నైసర్గికవిభాగ ములు, కొంతవరకు సంపదాభివృద్ధికి రాష్ట్రమునందు గల యవకాశములు, కొంతవరకు రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమున కవసరమగు ఖర్చులను భరింపగలిగియుండుట, అను నీమూడును విచారించదగినవి. కాని యివి యంత ముఖ్య మైనవి కావు. ప్రజలకోర్కెలును, ఏకభాషయు నివి రెండు మాత్రమే ముఖ్యావసరములు. ప్రజల విద్యాభివృద్ధియు, విజ్ఞానాభివృద్ధియు, మాత్రమేగాక యితరవిషయములం దలి యభివృద్ధిగూడ భాషపై నాధారపడియుండునని యందరును నిస్సందేహముగా నొప్పుకొనియే యున్నారు. దేశముయొక్క కార్యక్రమమంతయు అన్యభాషామూల కముగా జరుగుచో, ప్రజల లౌకికవ్యవహారముల కాటం కమును, జాతీయాభివృద్ధికి నిరోధమును కలుగుట తప్పదు. ప్రజల దైనికకార్యక్రమము విదేశభాషామూలకముగా జరుగు దేశములలో ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వము సాధ్యము కాజాలదు. రాజకీయములలో శ్రద్ధవహించి, విశేషముగా

ప్రధానసూత్రములు

పాల్గొనవలెననిన ప్రజాసామాన్యమున కంతకును సంగతి సందర్భములు సులభముగా తెలియుచుండవలెను.

అన్యభాషను ప్రజలందరు నేర్చుకొనుట దుర్ఘటము గనుక ప్రజలందరను ప్రజాపాలనమున పాల్గొనుటయు నసాధ్యమే. కావున జనసామాన్యమునకు అర్థమగుభాష యందు దేశముయొక్క రాజకీయ కార్యకలాపమంతయు జరుపుట యవశ్యకర్తవ్యము. అట్టి వ్యావహారికభాష ఆరాష్ట్రభాషయే మైయుండవలెను.

ప్రజలు ఆంగ్లభాషను వాడుటను మేమెన్నటికిని ఆక్షేపింపము. ప్రస్తుత స్థితిగతులను బట్టి, యిప్పుడున్నట్లే ముందును కొంతకాలము వరకు భారత శాసనసభ యందలి చర్చలు ఆంగ్లభాషామూలకముగా జరుగక తప్పదని మా యభిప్రాయము. ఇతర దేశములయందలి ప్రజల యభిప్రాయములతోడను, ఆశయములతోడను, విజ్ఞానాభివృద్ధితోడను, శాస్త్రాభివృద్ధితోడను సంబంధ ముండవలెననిన యేదో ఒక విదేశభాష ప్రజలకు తెలిసియుండుట కూడ అవసరము. ఆ విదేశభాష ఆంగ్లమే మైయుండినను నుండవచ్చును. ఐనను భారతదేశములో సగముమంది ప్రజలు వాడుచున్న హిందూస్థానీభాషను భారతదేశము

భాష

నం దంతట వ్యాపింపజేయుటకు ప్రయత్నములు సలుప వలెనని మా దృఢాభిప్రాయమై యున్నది. ఇది యంత యు అవసరమే మైనను, దేశీయభాషలు ముఖ్యముగా అభివృద్ధి కావలెను. రాష్ట్రములు కడు శీఘ్రముగా నభి వృద్ధి జెందవలెనని మనము కోరుచో నే రాష్ట్రభాష మూలకముగా నా రాష్ట్రవ్యవహారముల నన్నిటిని జరు పుట తప్ప వేరు కర్తవ్యము లేదు.

రాష్ట్రములోని ప్రజలలోవిద్యవ్యాపించి,స్వభాషా మూలకముగా వ్యవహారమంతయు జరుగవలెననిన నా రాష్ట్రము భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రమై యుంపవలెను. ఒక రాష్ట్రములోనే అనేకభాష లుండిన యెడల, ఎడతెగ కుండ కష్టములు సంభవించుచుండును. బాలురకు విద్య గరపు భాషలును, వ్యవహారములు జరుపు భాషలును రెండుగాని, అంతకన్న నధికముగా గాని యుండును. కావున భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రములుగా దేశమును విభజిం చుటయే అత్యంతము వాంఛనీయము. భాష యనునది ప్రత్యేక జాతీయవిజ్ఞానము మీదను అనాదిసిద్ధము లగు ప్రత్యేక జాతీయసంప్రదాయములమీదను, సారస్వతము మీదను ఆధారపడియుండును. భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర మున నివి యన్నియు రాష్ట్రాభివృద్ధికి తోడ్పడును.

భారతజాతీయమహాసభ భాషా ప్రయుక్తరాష్ట్ర సిద్ధాంతమును 8 సంవత్సరముల క్రిందట నొప్పుకొనెను. అప్పటినుండియు సభాకార్యక్రమమునకు సంబంధించినంత వరకు రాష్ట్రములు భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రములుగనే విభజింపబడినవి.

రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణమున ఆయా ప్రజల యిష్టానిష్టములను గూడ గమనించుట యవసరము. పెద్దదేశ

ప్రజల కోర్కెలు

ములకు స్వయంనిర్ణయాధికార ముండవలెనని కోరువారు, యితర ముఖ్యసిద్ధాంతములకును, సమస్యలకును, విరుద్ధము కాని విధమున ఈ స్వయంనిర్ణయ సూత్రమును చిన్న భాగములకు గూడ నేల వర్తింపజేయవలె నని కోరరాదు. ఒక రాష్ట్రములో నివసించు ప్రజలు తామంద రొక్క జాతికి జెందినవారని తలచి, తమ జాతీయవిజ్ఞానము నభివృద్ధిపరచుకొన నిచ్ఛగించిరేని, రాష్ట్రనిర్మాణమునకదియే ప్రబలకారణము. ఐతిహాసికలోపములుగాని, వైజ్ఞానిక లోపములుగాని రాష్ట్రనిర్మాణమునకు ప్రతిబంధకము లెన్నటికిని కాజాలవు. ప్రజల యిచ్ఛాప్రాబల్యమున కెక్కుడు ప్రాముఖ్యత యొసంగదగునుగాని, వారి యదార్థస్థితిగతుల కెక్కుడు ప్రాముఖ్యత నొసంగరాదు.

కావున రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమున ముఖ్యముగా ననుసరించదగిన సూత్రములు, భాషాప్రయుక్త రాష్ట్ర సిద్ధాంతమనియు, ప్రజల వాంఛితములనియు తేటపడినది. పరిపాలనాసౌకర్య మను మూడవవిషయము గూడ విచారించదగినదే. కానియిదియంతముఖ్యమైనదికాదు. దేశము యొక్క నైసర్గికవిభాగము, సంపదాభివృద్ధి కా రాష్ట్రమున గల యవకాశములు, ప్రత్యేక రాష్ట్రముగా విభజించినయెడల ఖర్చులనన్నిటిని స్వయముగాభరించగలుగు శక్తి, యను నీ మూడు విషయములును పరిపాలనాసౌకర్యమునం దంతర్భాగములుగా నుండును. వీలునుబట్టి అధికారులు పరిపాలనా సౌకర్యము నేర్పరచుకొన వచ్చును. కాని అధికారుల సౌకర్యము సర్వదా ప్రజాభీష్టము ననుసరించవలెను.

భారతదేశముయొక్క పటమును చూచితి మేని ప్రత్యేకభాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములే గాన్పించును. ఒక్క పాంచాలములో పంజాబీభాష తప్ప ఆర్యావర్తము నంతయు నాక్రమించు కొని హిందూస్థానీ విభాగము కలదు.

భాషాప్రయుక్త విభాగములు

తరువాత వంగదేశము, అస్సామ్, ఓఢ్ర, ఆంధ్ర, అరవ, మళయాళ, కన్నడ, మహారాష్ట్ర, ఘూర్జర, సింధు రాష్ట్రములు గాననగును. బంగాళాఖాతమున కానల

బర్మా కలదు. తెనుగుభాష మాట్లాడు ఆంధ్రులును, ఓఢ్ర భాష మాట్లాడు ఉత్కళులును, కన్నడభాష మాట్లాడు కర్నాటకులును, మళయాళము మాట్లాడు కేరళ ప్రజలును, సింధీభాష మాట్లాడు సింధుప్రజలును, హిందీభాష మాట్లాడు మధ్యపరగణాల ప్రజలును తమకు ప్రత్యేక రాష్ట్రము లుండవలెనని చాలకాలము నుండి యాందోళన చేయుచున్నారు. రాష్ట్రవిభజనమునకు బూనుకొను సమయమున వీరి కోర్కెలను చక్కగా నాలోచింప వలసియుండును. వీనిలో చాల రాష్ట్రములను గురించి మా యభిప్రాయము లిచ్చుటకు తగిన వివరములు మాకు తెలియవు. కర్నాటకమునుండియు, సింధునుండియు తప్ప తక్కిన రాష్ట్రములనుండి మాకెట్టి విజ్ఞాపనలును వచ్చి యుండలేదు. ఉత్కళరాష్ట్రమునందలి పరిస్థితులను వివరించు చిన్నగ్రంథమొకటి మాకు చేరినది. కాని ప్రత్యేక విజ్ఞాపనగాని, విన్నపముగాని రానికతమున దానినిగూర్చి విచారింప వీలులేకపోయెను. ఐనను, నూతనరాష్ట్రనిర్మాణమున కగు ఖర్చులను భరింపగలశక్తి గలిగినయెడల, ఓఢ్ర భాష మాట్లాడు భాగముల నన్నిటిని ఏకముచేసి, ఒక రాష్ట్రముగా నిర్మింపవలెనని మా విచారణసంఘసభ్యులు శ్రీయుత సుభాష్ చంద్రబోసుగా రభిప్రాయ పడుచున్నారు. మరియు ఆసామ్, బీహార్, ఒరిస్సారాష్ట్రముల

లోనున్న బెంగాలీ ప్రజలనుగూడ ఏకముచేసి ఒక్కరాష్ట్ర ముగా నిర్మించుట యవసరమని వారు తలచుచున్నారు.

మలయాళభాష మాట్లాడు ప్రజల నేకముచేసి కేరళమును ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా విభజించవలెననికోరుచు కేరళ రాష్ట్రీయ సభవారి తీర్మాన మొకటి మాకు చేరినది. ఈ రాష్ట్ర మును విభజించుటలో ననేక చిక్కులు గానుపించు చున్నవి. తిరువాన్కూర్, కొచ్చినుసంస్థానములలో చాల మంది మళయాళము మాట్లాడుప్రజలు కలరు. ఈ సంస్థాన ములను వదలివేసినయెడల చాల కొద్దిదేశము మాత్రమే మిగులును. ప్రస్తుతస్థితిగతులలో సంస్థానములను వదలి వేయక చేయునదేమికలదు? కావున సంగతిసందర్భము లను బాగుగా విచారించనిదే కేరళరాష్ట్ర నిర్మాణమును గురించి యిదమిత్థమని సలహా నొసంగజాలకున్నాము.

కేరళ

కర్నాటకమును గురించి వివరములను మాకు కర్నాటైక్యసంఘమువారును కర్నాటరాష్ట్రీయకాంగ్రెస్ కమిటీవారును మిక్కిలి సమర్థతతో తయారుచేసి పెట్టిరి. చారిత్రిక, వైజ్ఞా నిక వివరములుమాత్రమేగాక, యెన్నియేని విషయము లందుండెను. మాప్రశ్నల కన్నిటికి తృప్తికరముగా ప్రత్యు

కర్నాటక

త్తరము లోనంగబడెను. ఇప్పుడు చిందరవందరగా నున్న కర్నాటభూమి నైక్యముజేసి, ఒక్క కర్ణాటరాష్ట్రముగా చేయుట కేయభ్యంతరములును నుండజాల వని మాకు ప్రత్యక్షముగా కన్పించుచున్నది.

కర్నాటకములో కొంతభాగము భారత సంస్థానములలో, (హెచ్చుగా మైసూర్ సంస్థానములో) గలదు. మైసూరులోని కర్ణాటక దేశమును బ్రిటిష్ పరిపాలితకర్ణాటకముతో కలుపుట వీలుపడదుగదా! మైసూరు సంస్థానమున కావల విడివిడిగా చెదరియున్న కొన్ని ప్రాంతములను గూడ బ్రిటిష్ కర్నాటకముతో జోడించుట వీలుకాక పోవచ్చును. మైసూరుసంస్థాన మీ రెంటికిని అడ్డము.ఐనను రాష్ట్రనిర్మాణమునకు చాలినంత పెద్ద దేశము మిగులును.

ప్రజలందరును రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమున కనుకూలురు కాకపోయినను అత్యధికసంఖ్యాకులు అనుకూలురుగా నున్నారని మాకు తెలియ వచ్చినది. రాష్ట్రములో హిందూ మహమ్మదీయ వైషమ్యములు లేవు. బ్రాహ్మణబ్రాహ్మణేతర విభేదములున్నను, రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణమున కెక్కుడు ప్రతిబంధకములు గావు. స్వల్పసంఖ్యాకు లగు బ్రాహ్మణు లీకోర్కె నడ్డగించిరి. కాని

వారైనను ఒక్కమాటమీద నిలువలేదు. సరిహద్దు జిల్లాలలోనున్న మహారాష్ట్రులభాషకు ప్రమాదము వచ్చునేమో యని వారిపక్షమున కొందరు భీతినొందిరి. కాని నష్టము వాటిల్లకుండ తగు రక్షణము లేర్పాటు జేయవచ్చును. కర్ణాటకము బీద దేశము కాదు. ప్రత్యేక రాష్ట్ర నిర్మాణమున కవసరమగు ఖర్చులనన్నిటిని భరింపగలదు. బ్రిటిష్ పరిపాలిత కర్ణాటకమున నిప్పుడుకూడ పరిపాలనా వ్యయము లన్నియుపోను సర్కారుఖజానాయందు పుష్కలముగా ధనము మిగులుచున్నది.

ఈ యభిప్రాయములతో మా విచారణ సంఘ సభ్యులగు ఎమ్.ఎస్. అనీగారు సంపూర్ణముగా నేకీభవించకున్నారు. కర్ణాటక ప్రతినిధి సాయమున, నీ విషయమై మేము విచారణజరిపిన సమయమున ఆనీగారు దురదృష్ట వశమున, సభకు రాలేదు. ప్రతిపక్షుల యభ్యంతరములు మే మూహించిన దానికంటె హెచ్చుగా నుండుననియు, మేము విచారణ జరుపుచున్న సంగతి తెలియక పోవుటచే వారందరును సాక్ష్యమిచ్చుటకు రాకపోయియుందురనియు ఆనీగారు తలచుచున్నారు. ఇది మిక్కిలి యసంభవము. కర్నాటక దేశములోని పత్రికలన్నియు నీసమస్యను బాగుగా చర్చించుచుండెను. మరియు, మా సంఘములో

కర్ణాటకప్రాతినిధ్యమున కెక్కుడు ప్రాముఖ్యత యొసంగబడెను. కావున రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమునకు చాలమంది వ్యతిరేకులుగా నున్నయెడల, వారు తమ యభిప్రాయములను మాకు తెలియజేసియుందు రని మేము తలచుచున్నాము.

ఈసమస్య యింతటితో సంపూర్ణముగా పరిష్కరింపజాలము. కాని వివిధప్రాంతములయందలి కన్నడ ప్రజల నేకముచేయవలెనని వాదించువారు నిస్సంశయముగా తమహక్కును ఋజువుచేసికొనినారని మేము తలచుచున్నాము. క్రొత్తరాష్ట్రముయొక్క ఎల్లలను సరిగా నిర్ణయించజాలము. సరిహద్దుజిల్లాలలో రెండు భాషలు వాడుకలో నుండవచ్చును. ఆయా ప్రదేశములలో విచారణ జరుపవలసియుండును. ఆప్రాంతముల సంగతిసందర్భములను బాగుగా నెరింగిన విచారణసంఘమువారే యీ విచారణను సలుపజాలుదురు. ఈవిషయమై మావిచారణసంఘసభ్యులు శ్రీయుత ఆనే, ప్రధాన్‌గారలు అభిప్రాయము నివ్వకున్నారు.

సింధుసమస్య లతితీవ్రవాదోపవాదములకుకారణమై నను కర్ణాటక ప్రతినిధి మాకు వివరముల నన్నిటిని

సింధు

తెలిపిన విధమున సింధునుండి యెవ్వరును మాకు తెలుపకుండుట శోచ

నీయము. సింధురాష్ట్ర విభజనమును కోరువారు కూడ కర్నాటకులు చేసినవిధమున చిత్రపటములను వ్రాసియు, కావలసిన వివరముల నన్నిటిని ఓర్పుతోడను, జాగరూకత తోడను సమకూర్చియు మా యెదుట బెట్టెదరని కోరుచున్నాము. మే మిదివరకు తెలియజేసినట్లు ఢిల్లీలోసమావేశమైన అఖిలపక్షమహాసభవారుసింధురాష్ట్రముయొక్క ఆర్థికపరిస్థితులను యోచించుట కొక ఉపసంఘము నేర్పరచియుండిరి. కాని ప్రత్యేకరాష్ట్రమును కోరువా రెవ్వరు నీసంఘమునకు తగురీతిని తోడ్పడలేదు. ఆసంఘము నివేదిక నింకను సమర్పింపలేదు. త్వరలో నివేదికను సమర్పించునను సూచనలుగూడ కానరావు. ఇప్పటికి మట్టుకు సరియగు వివరముల సహాయమేమియు లేకయే కేవల సిద్ధాంతములపై నాధారపడి రాష్ట్రవిభజనమును సమర్థించెదము.

రాష్ట్రవిభజనమునం దనుసరింపదగిన రెండు ప్రధానసూత్రములను—భాష, ప్రజలకోర్కెలు—మేము ప్రథమముననే నిర్వచించితిమి. వీనినిబట్టి విచారించినచో సింధును ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా విభజించుట కేసందియములును నుండవు. ఈరాష్ట్రములోని ప్రజ లందరొక్క భాషనే మాట్లాడెదరు. మరియు, ప్రజలలో నత్యధిక

సంఖ్యాకులు విభజనను కోరుచున్నారు. ప్రత్యేక రాష్ట్ర మును నిర్మించవలె నని కోరువారి సంఖ్య యింత యని రూఢిగా నిర్ణయించుటకు మాకు ఆధారము లేమియు లేవు. కాని మహమ్మదీయు లందరు, ఒక్క ప్రతికూలు డైనను లేక రాష్ట్రవిభజనము నామోదించుచున్నారు. సింధులో మహమ్మదీయులే నూటికి 74 వంతులున్నారు. ఇతర మతములవారిలో—హిందువులలోను, పారసీకుల లోను — కొందరు రాష్ట్రవిభజనము నభిమానించు చున్నారని మాకు తెలిసినది. కావున ప్రజలలో బహు సంఖ్యాకులు ప్రత్యేకరాష్ట్రము నభిమానించుచున్నా రని మన మంగీకరించవచ్చును. హిందువులలో చాలమంది, దాదాపు అందరు, ప్రత్యేకరాష్ట్రవిభజనమునకు ప్రతికూలు రుగా నున్నారనియు మాకు తెలియును; మరియు, అల్ప జనసంఖ్యాక సంఘములో మూడవవంతు ప్రజలు రాష్ట్ర విభజనము నొప్పుకొనినగాని యారాష్ట్రమును ప్రత్యేకింప రాదని రాష్ట్రనిర్మాణము నభ్యంతర పెట్టువా రొకవింత మార్గమును సూచించుచున్నారు. ఈపద్ధతి యే మాత్ర మును మంచిది కాదని మాకు తోచుచున్నది. స్వయం నిర్ణయసూత్రమునకు మాత్రమేగాక, అధిక సంఖ్యాకుల నిర్ణయమునకుగూడ నిది వ్యతిరిక్తమై విపరీతఫలితముల గలుగజేయును. నూటికి 10 మందిగాని, 15 మందిగాని చేరి,

నూటికి 90 లేక 85 మందియొక్క యభీష్టసిద్ధిని నిరోధించ గలరు. ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమున కిది వ్యతిరేకము.

ఇంకొక్క విషయము విచారింతము. ఇట్టి పరిస్థితులలో అల్పజనసంఖ్యాకసంఘ మెట్టిదిగానుండును? సాధారణముగా రాష్ట్రవిభజనసమస్య హిందూ మహమ్మదీయ సమస్యగాని, సాంఘికసమస్యగానియైయుండదు. రాష్ట్రవిభజనమున కభ్యంతరములు చెప్పు అల్పసంఖ్యాకులు దాని గుణాగుణములనుబట్టి యభ్యంతరములు చెప్పుదురు గాని, సాంఘికకారణములవలన నెన్నటికి యభ్యంతరములను చెప్పరు. ఈఅల్పజనసంఖ్యాక సంఘమునకు జెందినవారిలో నొక్కనినైనను అభిప్రాయము మార్చుకొనువానినిగా మన మెట్లు చేయగలము? కొంతమందిని మార్చగలమని తలతుముగాక! అప్పటికైనను కొందరు ఆక్షేపకులుందురు గాదా? వారిలో మరల మూడవవంతుప్రజలను సుముఖులనుగా చేసికొనవలెనని కొందరు వాదింపవచ్చును.

రాష్ట్రవిభజనములో మనమనుసరించదగిన ప్రధాన సూత్రములు రెండును సింధువిభజన విషయములో పూర్తిగా వర్తించుచున్నవి. మరియు సింధు ప్రాంతము ప్రత్యేక నైసర్గికవిభాగముగూడ నైయున్నది. బొంబాయి రాజధానితో సింధును జతచేయుట అస్వాభావికము.

బొంబాయినుండి రాకపోకలకుగూడ దగ్గఱదాపుకాదు. కావున పరిపాలనాసౌకర్యమున కాలోచించినప్పటికి సింధు ను ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా విభజించుటయే వాంఛనీయము. ఐనను, సింధుదేశముయొక్క సంపత్తిని వృద్ధిచేసికొనుట కవకాశములు లేవనియు, ప్రత్యేకరాష్ట్రమున కవసరమగు ఖర్చు ననలే సింధు భరింపజాలనంత బీదస్థితియందున్న దని యు అభ్యంతరములు చెప్పబడుచున్నవి. ఇంతియకాక సింధురాష్ట్రములో ప్రతిసంవత్సరము వచ్చుచున్న ఖజానా నష్టమును బొంబాయిరాజధానిలోని యితరభాగములు పూడ్చుచున్నవనికూడా వాదించబడుచున్నది. సాధారణ ముగా నొకరాష్ట్రముయొక్క ఖర్చు దాని ఆదాయమునకు మించరాదనియు, కేంద్రప్రభుత్వముయొక్క దయాధర్మ భిక్షముపై రాష్ట్రము లాధారపడరాదనియు మా యభి ప్రాయము. ప్రత్యేకపరిస్థితులలో కేంద్ర ప్రభుత్వము రాష్ట్రాభివృద్ధికై, కొంతకాలమువరకు మాత్రమే సహా యముచేసిన చేయవచ్చును. ఇంక గొన్ని ప్రత్యేకసంద ర్భములయందుగూడ సహాయ మవసరమై యుండును. కాని ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా విభజించవలసినదని కోరుప్రాం తము పరిపాలనాచక్రమును నడుపుటకుగాను యితరుల ద్రవ్యసహాయముపై నాధారపడియుండరాదు. తన పరి

పాలనాభారమునంతయు తానే భరించ నుద్దేశించి, యిట్లు ప్రకటించవలెను.

సింధు దేశపరిపాలనమున కవసరమగు ద్రవ్యమును ప్రస్తుతము బొంబాయిరాజధానిలో యితరభాగములు సమకూర్చుచున్నవని తలంతెము. దీనివలన రాష్ట్ర నిర్మాణము వీలుకాదని యెట్లుదృఢముగా చెప్పవచ్చును? ఖర్చులభారమును తగ్గించుటవలన జమాఖర్చు సరిపో వచ్చును. సాగుబడి కావలసినభూము లధికముచేయుట వలన ప్రభుత్వమునకు పన్నులవలన వచ్చురాబడి హెచ్చు కావచ్చును. మనకు స్వాతంత్ర్యము లభించిన తత్క్షణము యీసమస్యను మనము పరిష్కరించుకొనవలసియుందు ము. దేశముయొక్క అభివృద్ధికై మన మెంతయేని ధన మును వెచ్చింతుము. జాతీయపునర్నిర్మాణమున కవసర మగు శాఖలను మనము బాగుగా పోషించెదము. రాష్ట్రమునందలి యనవసరములగు ఖర్చును తగ్గించి, క్రొత్తపన్నులను విధించి రాబడి హెచ్చించుటవలననే ఇది సాధ్యమగును.

సింధురాష్ట్రమునందు అభివృద్ధి కెన్నియేని యవ కాశములు ప్రత్యక్షముగాగలవు. కరాచీనగరము గొప్ప నౌకాశ్రయమగును. ఇంక సాగుబడి కావలసిన బంజరు

భూమి యెంతయో గలదు. సారమును వృద్ధిచేయవలసిన భూములుకూడ చాలకలవు. కావున కొంతకాలమునకు సింధుసంపత్తి యభివృద్ధియై పరిపాలనాభారమును స్వయముగా నిర్వహించుకొనగల రాష్ట్రమగుట కేసందియమును లేదు.

కేవలము ఆర్థికకారణములవలన స్వయంనిర్ణయసూత్రమును సింధుదేశప్రజలకు నిరాకరించితిమా ప్రజల మనములయం దసంతృప్తి యేర్పడి, సింధురాష్ట్రము యొక్క అభివృద్ధి కాటంకముగలుగును. రాష్ట్రపునర్నిర్మాణమునకు చెప్పు అభ్యంతరములన్నియు ఆర్థికములేగాని యన్యములుకావు. అధికజనుల కోర్కెలను నిరాకరించిన యెడల రాష్ట్రాభివృద్ధికి తోడ్పడవలసిన ప్రజల శక్తి సామర్థ్యములు అవసరముమాలిన యాందోళన యందు వినియోగింపబడి, చవిటియందు నాటినవిత్తులువలె నిష్ఫలమగును. అట్లుకాక సింధురాష్ట్రమును స్వయంపోషకరాష్ట్రముగా చేయవలె నను షరతుపై స్వయంనిర్ణయాధికారమును ప్రజలకొసంగితిమా, కష్టపడి పనిచేసి రాష్ట్రము నభివృద్ధిపరచుకొని, దానిని యితరరాష్ట్రములతో సమానముగా చేయుటకు రాష్ట్రప్రజలకు ప్రోత్సాహము మెండుగా నుండును.

కావున సింధురాష్ట్ర విభజనమునకు కారణములు మిక్కిలి బలీయములని మేము తలచుచున్నాము. ఆర్థిక పరిస్థితులనుగురించి మాకు సంగతిసందర్భములు బాగుగా తెలియని కారణమున దానినిగురించి నిశ్చితాభిప్రాయము నేదియు నొసంగజాలకున్నాము. ఐనను ఆర్థిక కారణములు మేము పైనిచర్చించిన ముఖ్యసూత్రముల నన్నిటిని త్రోసిపుచ్చజాలినంత బలీయముగా నుండు ననుట యసంభవము. కావున నేవియో దాటరాని కష్టము లడ్డువచ్చిన తప్ప సింధురాష్ట్రమును బొంబాయి నుండి విభజింపవలసినదే యని మేము సలహా నిచ్చెదము. అట్టి ప్రతిబంధకములను వేనినిగూడ ప్రస్తుత సమయమున మే మూహింపజాలకున్నాము.

మావిచారణసంఘుసభ్యు లగు శ్రీయుత ఆనే ప్రధాన్‌గారులు మాపైవాదము లన్నిటితోడను ఏకీభవించజాలకపోయి రని చెప్పవలసియున్నది. సింధు భాషా ప్రయుక్తదేశ మనియు, బొంబాయినుండి విడదీయుట యవసరమని యధికసంఖ్యాకులు తలచుచున్నారనియు వా రొప్పుకొందురు. కాని యీవిషయమై తమ యభిప్రాయమును తేల్చి చెప్పుటకు పూర్వము ఆర్థికచిక్కులను గురించియు, పరిపాలనా సౌకర్యాసౌకర్యములను గురించియు పూర్తిగా విచారణ జరుగవలెనని వా రభి

ప్రాయపడుచున్నారు. ఆర్థికసమస్యను విచారించిన మీాద
టనే రాష్ట్రవిభజనమునకు పూనుకొనవలెనని మేము
గూడ తలచుచున్నాము.

ఒకరాష్ట్రమును విభజించి, ప్రత్యేక రాష్ట్రముగా
చేయుటవలన నూతన ఆర్థికపరిస్థితు లేర్పడునని చెప్ప
వలనుపడదు. పరిపాలనా చక్రములోని యంతర్భాగము
లన్నియు క్రొత్తరాష్ట్రమునందు పునరుద్ధరించుటయు
నవసరమై యుండదు. రెండురాష్ట్రములకు ఒక్కన్యాయ
స్థానము చాలును. ఇట్టివే మరికొన్ని రాజ్యాంగములను
యీ రెండురాష్ట్రములకును ఉపయోగపరుపవచ్చును.

ఈ విషయమును ముగించుటకు పూర్వము సింధు
జాతీయసమితి (Sind National League) వారినుండి
మాకు వచ్చిన 'సింధుపాక్టు' అనుపత్రము విషయమై
కొంత చెప్పవలసియున్నది. దానిలో 10 షరతులు కలవు.
ఆపత్రము అనేకవిషయములనుగురించి వివరించుచున్నది.
హిందువులలోను, మహమ్మదీయులలోను పార్సీలలోను
పెద్దలు 31 రు దానిలో సంతకములు చేసినారు. ఈ
పత్రమును ఖండించుచు సింధు ఆరియన్ సమ్మేళనము,
సింధురాష్ట్రీయహిందూసభ, ప్రత్యేకముగా కొందరు
హిందూప్రముఖులు మాకు విన్నపముల నంపినారు.
సింధుపాక్టులో చేరినవారు ప్రజాప్రతినిధులు కారని వారు

తెలియబరచిరి. సింధురాష్ట్ర ప్రతినిధులు వారా వీరా యను ప్రశ్న నిర్ణయించుటకు మాకు సంగతిసందర్భములు తెలియవు. అది కనుగొనుటయు మా కవసరము లేదు. సింధుపాక్టును ప్రజ లేకగ్రీవముగా నిర్ణయించిరని మే మొప్పుకొనవలసిన బాధ్యత లేదనుటకు, సింధుప్రజలలో తగిన ఏకీభావము లేకపోవుటయే ప్రబలకారణము. కొంత మంది బాధ్యత వహించిన పెద్దమనుష్యుల మాటలుగా దానిని జాగరూకతతో విచారించితిమి. సభ్యత్వస్థానము లను ప్రత్యేకించుటను గురించిన షరతు విషయమై యిది వరకే చర్చించి దానికి మా యనంగీకారమును దెల్పితిమి. బొంబాయినుండి సింధునువిభజించవలెనని వారు చెప్పెడి మాటలతో మేమేకీభవించెదము. కాని పిండికొలదిరొట్టె యని వారు చెప్పుమాటలను, ఆర్థికసమస్యా పరిష్కార వాక్యముగా నెన్నటికిని మే మొప్పుకొనజాలము. ఇప్పటి కిట్లుండనిండు. 'సింధుపాక్టు'లోని యితర షరతులను ప్రస్తుతము విచారించ నవసరము లేదు.

ఐదవ అధ్యాయము

భారత సంస్థానములు-విదేశములతో సంబంధము

ఇంక ప్రధానతమము లగు భారతసంస్థాన సమస్యలనుగూర్చి విచారింతము. ఈవిచారణకు గడంగుటకు

భారత ప్రముఖులు సంస్థానముల యెడల శ్రద్ధ వహించుట లేదా?

పూర్వము బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారత దేశము నందలి ప్రజాహితజీవనులు సంస్థానముల సమస్యలలో తగు శ్రద్ధ వహించుట లేదని యనవసరముగా కొందరు మోపు అపనిందలకుబరిహారము చెప్పవలసియున్నది. భారత రాజకీయనాయకులు తమ చర్చలయందును, తాము నిర్ణయించు రాజ్యాంగపద్ధతుల యందును, భారతసంస్థానముల మాటయే తలపెట్టరనియు, బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారత దేశమునకును, సంస్థానములకును, ప్రస్తుతముగాని, యికముందుగాని యుండవలసిన సంబంధముల విషయమై యుదాసీనత వహించుచున్నారనియు, పల్కుట సామాన్యమైనది. ఇది యెంతమాత్రము సత్యముకాదు. రాజకీయసభలయందును, బహిరంగోపన్యాసములయందును, ప్రకటనలయందును, సంస్థా

నముల బాగోగులను గురించియు, సంస్థానములకును బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారత దేశమునకును నుండవలసిన సంబంధ బాంధవ్యములను గురించియు భారత ప్రముఖులు తగు విచారణజరుపుచునచ్చిరని నిస్సంశయముగా చెప్పవచ్చును. సంస్థానముల సమస్యలనుగూర్చియు బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారత దేశముతో నుండదగిన సంబంధములను గూర్చియు భారతశాసనసభలో చర్చ యెప్పుడును జరుగుచుండుట లేదని వీరి పరితాపమైనయెడల దానికి ప్రత్యుత్తరము స్పష్టమే. శాసనసభా నిబంధనము లట్టిచర్చకు సావకాశము నియ్యవు. మరియు నట్టిచర్చ సభవారి యాచారము నకుగూడ విరుద్ధమే. ఇందులకు దేశీయనాయకులు బాధ్యులనుట యెంతమాత్రమును న్యాయము కాదని స్పష్టమగుచున్నది. భారతశాసనసభలో సంస్థానముల విషయమై చర్చ నిషిద్ధమైనను దేశములో పేరెన్నిక గన్న ప్రతిష్ఠాపనలలో నొక్కటిగూడ, సంస్థానముల విషయమై యేదో యభిప్రాయము నిటీవల వ్యక్తపరచకుండ లేదు. దేశీయమహాజనసభయు, మితవాదుల సభయు, హిందూమహాసభయు, మావిచారణసంఘమునకు కారణ భూతమైన అఖిలపక్షమహాసభయు, ఈసమస్యకు చాల ప్రాముఖ్యత నొసంగెను. సంస్థానప్రజలును ప్రబోధితులై తమతమ సంస్థానముల వ్యవహారములలో హెచ్చుగా

పాల్గొనుచున్నారు. సంస్థానప్రజల స్వాతంత్ర్యమును, హక్కులను సంస్థానాధీశ్వరులు గౌరవింపవలెనని వారు కోరుచున్నారు. సంస్థానప్రజాప్రతినిధులసభ లిప్పటికి రెండు జరిగినవి. మద్రాసులో జరిగిన రెండవసభవారిచే నేర్పాటుచేయబడిన ఉపసంఘ మొకటి బ్రిటిష్ ఇండియాకును, సంస్థానములకును వర్తించు నొక రాజ్యాంగవిధానమును నిర్మించి మాయొప్పదలకై దానిని నివేదించియున్నారు. ఆవిధానమును గురించి తరువాత విచారించెదము. ఇటీవల, బ్రిటిష్ పరిపాలిత భారతదేశములోని ప్రజలు, సంస్థానముల విషయమై యనవసరముగా జోక్యము కలుగజేసికొనుచున్నారని కొందరు సంస్థానాధీశ్వరులు కినిసినసంగతి మాకు తెలియును. భారతప్రజలకు సంగతిసందర్భములు తెలియవనియో, రాజకీయేంగితము లేదనియో సంస్థానములయెడల అభిమానము లేదనియో, సంస్థానాధీశులు పల్కుచుందురు. కావున బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశములోని ప్రజలు తమ వ్యవహారములయందు మాత్రమే నిమగ్నులై, సంస్థానప్రజల యోగక్షేమముల నరయజాలని సంకుచితస్వభావము గలవారని వారిపై మోపు నిందను తీవ్రముగా ఖండించవలసియున్నది. మరియు భారతసంస్థానాధీశ్వరులయొక్కయు, సంస్థానప్రజలయొక్కయు బాగోగులను గ్రహించ నిష్టము

లేనివా రను మాటలుగూడ పాటింపదగినవి కావు. మరియు అభిమానము చూపదగినవేళలయం దెల్ల బ్రిటిషు పరిపాలిత భారతప్రజలు మిక్కిలి యుదారస్వభావులై యభిమానమును ప్రకటించియుండిరి. భారతసంస్థానా ధీశ్వరుల హక్కులను కొన్ని వేళలయందు బ్రిటిషుపరిపా లిత భారత దేశప్రజలు విమర్శించవలసివచ్చిన వచ్చుగాక! సంస్థానముల యాంతరంగికసమస్యలనుగూర్చియు,సంస్థాన ములకును స్వాతంత్ర్యమనుభవించగల బ్రిటిషుపరిపాలిత భారత దేశమునకును ముందుండదగిన సంబంధములను గూర్చియు, సంస్థానాధీశ్వరుల దృక్పథమునకు వ్యతిరేకము గా వారు నిర్ణయించవలసివచ్చినవచ్చుగాక! ఇట్లుచేయుట వారికిగల హక్కేగాని యన్యముకాదు. బ్రిటిషు పరి పాలిత భారత దేశము అధినివేశస్వాతంత్ర్యమును బడ యుటకు సంస్థానముల సమస్య ప్రబలయాటంక మను విషయమునకు కొందరు చాల ప్రాముఖ్యత నొసంగుట ఉపద్రవకరము. ఇట్టి విపరీతవాక్యములవలన భారత దేశ ములోని రెండుభాగములకును సామరస్యము కలుగుటకు మారుగా, దురభిప్రాయములు వృద్ధియై, దేశమున కెంత యేని యనర్థము వాటిల్లును.

'భారతీయ భారత దేశ' మనంబరగు సంస్థానము లలో కొన్ని ఐరోపాఖండమునందలి దేశములకంటె

బెద్దవియనియు కొన్ని చిన్నవనియు నొప్పుకొనవలసిన దే. వీనిలో కొన్ని 'అంతరంగిక సర్వాధి కారము' ననుభవించు చున్నవి. కొన్ని 'స్వపరిపాలనము'ను, కొన్ని 'స్వాతంత్ర్యము'ను అనుభవించుచున్నవి. వీని గౌరవములలోను హోదాలలోను తారతమ్యములు కలవు. ఇదంతయు సత్యమేయైనను బ్రిటిషు పరిపాలిత భారతదేశములోని ప్రజలకును సంస్థానప్రజలకును స్పష్టముగా కనబడుచున్న ఐతిహాసిక, మతవిషయిక, సాంఘిక, ఆర్థిక సన్నిహితత్వమును గమనించకుండుట ఉత్తమ రాజనీతికాని వివేకముగాని కాదని చెప్పవలసియున్నది. ఈ రెండుభాగములను కృత్రిమనైసర్గికవిభాగములుగా విభజించుటయు వలనుపడదు. 60, 70 సంవత్సరములక్రిందటి పరిస్థితులకును యిప్పటి పరిస్థితులకును చాల తారతమ్యము కలదు. అప్పుడు ప్రజలయభిప్రాయములును భావములును ఒక దేశమునుండి మరియొక దేశమునకు వ్యాపించుటకు చాలకాలము పట్టెడిది. ఇప్పుడన్నచో అతిశీఘ్రముముగా వ్యాపించును. ఇట్లగుటవలన బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశమునందలి ప్రజల మనములను కలవరపెట్టుచున్న నూతనాశయములును, భావములును, చాలకాలమువరకు అందే స్తంభించియుండును గాని, సంస్థానములలోనికి

వ్యాపించవని తలచుట శుద్ధవెఱ్ఱి. బ్రిటిషుపరిపాలిత భారత దేశమునందలి ప్రజల కేయభీష్టములును, ఆశయ ములునుగలవో ఆయభీష్టములను ఆశయములను గలిగిన సంస్థానప్రజలు ప్రస్తుత స్థితిగతుల నెల్లకాలము ఓరి మితో సహించెదరనుట గూడ అసంభవము. ఇట్లేకా శయ ప్రబోధితులు మాత్రమేగాక ఏకజాతికిని, ఏక మతమునకును జెంది, సన్నిహితసంబంధ బాంధవ్యము లను గలిగిన బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశమునందలి ప్రజలు, మానవకల్పిత సరిహద్దురేఖలయావల నివసించు తమ సోదర సంస్థానప్రజల యండ నిలచి, వారి యిష్టార్థ సిద్ధికై తగుప్రయత్నముల జేయరనికూడ నమ్ముటకు వీలు లేదు. కావున నీసమస్యనుగూర్చి విచారించునపుడు స్వరూప భేదములను పరిగణింపక, ప్రజల యేకాశయములను, అభి ప్రాయములను మాత్రమే పరిగణించతగును. అన్యోన్యా భివృద్ధికిని, రక్షణమునకును నీ రెండు భాగములయందలి ప్రజలు కలసి ప్రయత్నించుటయొక్కటే స్వాభావికమైన మార్గ మని యందరకు స్పష్టము కాకమానదు. దీనికి సంబంధించిన నాలుగుపక్షము లొక్కచోజేరి సంప్రదించి యుండినచో మిక్కిలి సులభముగా ఒడంబడిక కుదిరియుం డెడిది. సంస్థానప్రజల ప్రతినిధులును, సంస్థానాధీశ్వరుల

ప్రతినిధులును బ్రిటిషుప్రభుత్వ ప్రతినిధులును, బ్రిటిషు ప్రజల ప్రతినిధులును కలసి సంప్రదించి యుండినచో నంద రకు అంగీకారమగు విధమున నన్నికష్టములు పరిష్కార మై యుండవలసినది. కాని సమస్యాపరిష్కారమున కవ సరమగు బ్రిటిషుభారత దేశమునందలి ప్రజల యభిప్రాయ మును, సంస్థానప్రజల యభిప్రాయమును గూడ సంస్థా నాధీశ్వరులు పరిగణించకుండిరి. మరియు సంస్థానాధీ శ్వరుల వ్యవహారములను పరిష్కరించుటకై బట్లరు సంఘము నేర్పాటు చేయవలసిన దని కోరిరి. సంతోష పూర్వకముగా నాసంఘము నొప్పుకొనిరి. ఈ సమస్యా పరిష్కారమునందు తోడ్పడదగిన రెండు ప్రధానపార్టీ లను బట్లరుసంఘము పాటించకపోగా, మీదుమిక్కిలి అది పరిష్కరించవలసిన విషయముల పట్టికనుబట్టిచూడ బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశమునకును సంస్థానముల కును నుండదగిన సంబంధములను పరిష్కరించుటకు దానికి అధికారమేలేదని వ్యక్తమగుచున్నది. ఈ బట్లరు సంఘము రహస్యముగా విచారణ జరుపుచున్నది. కాని ఇంతవరకు ప్రకటింపబడిన సంగతులవలన, నీ సంఘము వారు రాజ్యాంగసూత్రముల నండగాగొని, భారతసంస్థా నములను ఐర్లండునందలి అల్‌స్టరువలె చేయ నుద్దేశించు

చున్నారని మా మనస్సులలో ప్రబలమగు అనుమాన ములు గలవు.

ఈగ్రంథమునకు మేము వ్రాసిన ఉపోద్ఘాతము నందు భారతశాసనసభలో 1924 సంవత్సరము ఫిబ్రవరి మాసమున సర్ మాల్కం హెయిలీగారు నిర్వచించిన రాజ్యాంగసూత్రములను గూర్చి తెల్పియుంటిమి. ఇతరులు గూడ నట్టి వ్యాఖ్యానములనే చేయుచువచ్చిరి. కావున వారి వాదములను ఖండించుట కింక బూనుకొనెదము.

ప్రస్తుతసమయమున, భారత సంస్థానములకును, బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునకును గల రాజ్యాంగ

రాజ్యాంగ సంబంధము

సంబంధము కొంచె మస్పష్టముగా నున్నను, అర్థము కానంత క్లిష్టముగా లేదు. కేవలము రాజ్యాంగసూత్రమును బట్టి విచారించినచో, భారతసంస్థానములకు గల సంబంధము ఆంగ్లరాజుతోనేగాని, యితరులతోగాదనికొందరు చెప్పుచున్నారు. సంస్థానములు చేసికొనిన యొడంబడికలు యీస్టుఇండియా సంఘముతో నైనను, ఆంగ్లరాజుతో నైనను, 1858 నుండి ఇండియాప్రభుత్వముతో నైననుసరే యవి యాంగ్లరాజుతో చేసికొనబడినవనియేవారివాదము. ఇప్పుడు దీనిని కొంచెము విమర్శింతము. ఆంగ్ల రాజ్యాంగ

మున 'రాజు' అనుపదమునకు ఒక్క రాజని మాత్రమే కాదు. పార్లమెంటుతో కూడిన రాజను నర్థమున దీనినివాడె దరు. 1858 సంవత్సరమునకు పూర్వము ఆంగ్ల రాజుచే సర్వాధికారములును బడసిన ఈస్టుఇండియా సంఘము వారు భారత దేశమున ప్రభుత్వము నెరవుచుండిరి. 1858 సంవత్సరమునకు తరువాత భారత దేశము యొక్క రాజ్యాంగమునునడుపుటకు పార్లమెంటుసభ వారిచే నియమింపబడిన భారతప్రభుత్వమును, ఇండియా మంత్రియు, నీప్రభుత్వస్థానము నాక్రమించుకొనిరి. 1858 సం.ము నందు జేయబడిన చట్టమునందు 67 వ పరతులో 'పైనిజెప్పబడిన సంఘమువారిచే జేసికొనబడిన ఒడంబడిక లన్నియు రాణీగారియెడల గూడ వర్తించును' అనియున్నది. ప్రస్తుతము అమలులోనున్న చట్టములోని 132 పరతులో 'ఈస్టు ఇండియాసంఘమువారిచే జేసికొనబడిన యొడంబడిక లన్నియు, (ఈచట్టము ప్రారంభమైనప్పుడు అమలులో నున్నంతవరకు) రాజుగారివిషయమై గూడ వర్తించును" అని యున్నది. కాని ఆచరణలో, ఈయొడంబడికల ప్రకారము అమలుజరుపుట, సంధిపత్రములమూలకముగా చేయవలసివచ్చిన పనులను నెరవేర్చుట, ఈసంధిపత్రములకు వ్యాఖ్యానముచేసి అసలు అర్థమును నిరూపించుట మొదలగు కార్యములు భారత కార్యదర్శి అజమాయి

పీని ఇండియా ప్రభుత్వమువారు నెరవేర్చుచున్న సాధారణ కార్యక్రమములోని భాగములై యున్నవి. ప్రస్తుత పరిస్థితులలో నెవ్వడేని సంస్థానాధిపతి యొకడు, ఇండియాప్రభుత్వమును గాని, భారత కార్యదర్శిని గాని యతిక్రమించి, ఏదేని విషయమును రాజుగారికిగాని, రాజుగారి ప్రభుత్వమునకుగాని, స్వయముగా చెప్పకొనుట యసంభవము. ఇంతియకాదు. గ్రంథస్థమగు చట్టములేకయే, ఆచరణయందు చిరకాలమునుండి జరుగుచున్న పద్ధతులవలన భారతప్రభుత్వము కొన్ని యధికారములను సంపాదించుకొనినది. తమ యధికారములను విస్తరింప జేసికొనుటకు 18`0 సంవత్సరపు ఫారిన్ జూరిస్డిక్షన్ ఆక్టును, (Foreign Jurisdiction Act-1890) 1879 సంవత్సరమున చేయబడిన 21 వ చట్టమగు ఇండియన్ ఫారిన్ జూరిస్డిక్షన్ ఆక్టు (Indian foreign Jurisdiction Act-1879) ను, భారతప్రభుత్వమువారు ధారాళముగా నుపయోగించుకొనుచుండిరి.

ఇదిగాక, 1920 సంవత్సరము అక్టోబరు 29 వ తారీఖున చేయబడిన తీర్మానానుసారముగా భారతప్రభుత్వమువారు భారత రాజ్యాంగసంస్కరణనివేదికలోని 309 పేరగ్రాఫును గూడ అమలులోనుంచిరి. ఈ పేరగ్రాఫులో ఒక ముఖ్యసంస్థానాధిపతియొక్క హక్కులను, గౌరవ

ములను, అధికారములను, తాత్కాలికముగాగాని, అసలేగాని తీసివేయవలసి వచ్చినప్పుడును, ఒక సంస్థానాధిపతి గతించిన తరువాత సంస్థానముయొక్క న్యాయశాస్త్ర ప్రకారము పీఠమునకు రాదగిన యువరాజునుగాని, ఇతర వారసునిగాని ఆటంకపెట్టుటకును సంబంధించిన వ్యవహారమును పరిష్కరించుటకును పద్ధతి యొకటి నిర్వచింపబడినది.

రీడింగుప్రభువు_రాజ్యాంగ సంబంధములు

1926 సంవత్సరము మార్చి 27 తారీఖున రీడింగు ప్రభువు ఘనతజెందిన నిజాంవారికి వ్రాసిన లేఖలో సీసంబంధములు క్రిందివిధమున నిర్వచింపబడినవి:—"(1) భారతదేశమునందు ఆంగ్లమహీపాలుని శాసనమే సర్వాధికారముకలది కావున భారతసంస్థానాధీశ్వరు లెవ్వరును సార్వభౌముని ప్రభుత్వముతో సమానప్రతిపత్తిపై రాయబారములను నడుపు అధికారమడుగుటకు వీలులేదు. సంధిపత్రములమీదను, ఒడంబడికలమీదనుమాత్రమే సార్వభౌముని సర్వాధికారమాధారపడియుండలేదు. వీని కన్నిటికిని అతీతమై యది యలరారుచున్నది. రాజకీయ సిద్ధాంతములను నిర్ణయించుటయందును, అన్యరాజులతో సంబంధములను నిర్ణయించుటయందును మాత్రమేగాక, సంస్థానాధిపతులతో జేసికొనిన సంధిపత్రములనన్నిటిని యథావిధిగా గౌరవించుచు భారతదేశమునం

దంతట శాంతియు, సవ్యమగు ప్రభుత్వమును నెలకొల్పు
టగూడ ఆంగ్లప్రభుత్వముయొక్క హక్కును విధియు
నైయున్నది. (౨) భారతసంస్థానముల యాంతరంగికసమ
స్యలలో జోక్యము కలుగజేసికొనుటకు ఆంగ్లప్రభుత్వ
మునకు గల హక్కుగూడ ఆంగ్లసార్వభౌముని సర్వాధి
కారమువలన గలిగిన ఫలితమే యైయున్నది. (౩) తమతమ
రాజ్యములయందు సంస్థానాధిపతు లనుభవించుచున్న వివి
ధాధికారములుగూడ ఈ సర్వాధికారయుత బాధ్యతా
నిర్వహణమునకు లోబడియే యున్నవి."

అతి విస్తారములగు నీయధికారముల నన్నిటిని
ఇటీవల కొందరు భారతసంస్థానాధీశ్వరులపై చలాయిం
చుటకు భారతప్రభుత్వము నిశ్చయించుట తీవ్రమగు విమ
ర్శకు కారణమైనది. మరియు చాలమంది సంస్థానాధీశ్వ
రుల కసంతృప్తి గలుగజేసినది. వేయేల రాజ్యాంగసం
బంధములను వివరించుచు రీడింగుప్రభువు ఘనతవహించిన
నిజాంవారికి వ్రాసిన పైలేఖ అనేకులకు హృదయవేద
నాసంజనకమైనది. ఈలేఖలో కోరబడిన హక్కుల నన్ని
టిని చర్చించుట మాయభిప్రాయము కాదు. కాని ఈ
విస్తారాధికారములుగూడ భారతప్రభుత్వముయొక్క
యుక్తాయుక్తనిర్ణయమున ననుసరించియు, వారిస్వతంత్రప్రమే

యమువలనను, వారి స్వంత అధికారవర్గముద్వారా నున్న భారతప్రభుత్వమువల్లనే చలాయించబడగలవని తెలుపుటకుమాత్రము యీవిషయమును మే మిచట వివరించితిమి.

చిరకాలమునుండి తా మనుభవించుచున్న హక్కనియో, ఆచారమనియో, సర్వాతిశయ మగు ఆంగ్లేయాధికారముయొక్క ఫలితమనియో భారతప్రభుత్వ మీక్రిందిహక్కులు తమకు గలవని చెప్పి వానిని చలాయించుచున్నది. ఆహక్కులు (1) సంస్థానాధిపతులను పీఠములపై నుంచుట (2) సంస్థానాధిపతికి పరిపాలనా యోగ్యమగు వయస్సువచ్చువరకు తామే సంస్థానమును పరిపాలించుట (3) సంస్థానాధిపతులకును వారి జాగీర్దారులకును వచ్చు తగాదాలను పరిష్కారముచేయుట (4) సంస్థానాధిపతి తన రాజ్యమును బాగుగా పరిపాలించనప్పుడు జోక్యము గలుగజేసికొనుట.

ఈ విస్తారములగు హక్కులు భారతప్రభుత్వమునకుండుటవలన సంస్థానాధిపతులకు గలిగిన కష్టనిష్ఠురములను సంస్థానాధిపతులు తొలగించుకొనదలచుచో ప్రజాపరిపాలిత భారతదేశముగూడ వాని నభిమానదృష్టితో చూచుట సాధ్యముకావచ్చును. భారతదేశములో ప్రస్తుత

మధికారము నెరపుచున్న ప్రభుత్వముగాని, ముందేర్పడ బోవు ప్రభుత్వముగాని సంస్థానాధిపతుల వ్యవహారము లలో జోక్యము కలుగజేసికొనగల పరిమితులను నిర్ణ యించుట యసాధ్యముగాని, అనాచరణీయముగాని కాదు. ఈదేశము అధినివేశరాజ్య మైనప్పుడుకూడ భారత ప్రభుత్వము ప్రస్తుత ప్రభుత్వమువలె, రాజుగారికి లోబడిన ప్రభుత్వముగానే యుండుననియు, అధినివేశప్రభుత్వము ప్రస్తుత భారతప్రభుత్వస్థానమును అనాయాసముగా నాక్ర మించుకొనుటకు రాజ్యాంగసంబంధములగు అభ్యంతరము లేమియు నుండవనియు మరువరాదు.

రాజుగారియెడలగాని, వారి సింహాసనమునెడల గాని, వారికుటుంబమునెడలగాని, సంస్థానాధిపతులకు స్వాయముగా గాఢమగు భక్తి శ్రద్ధలును, వినయవిధేయ తలును ఉన్నయెడల, ప్రస్తుత భారతదేశప్రభుత్వము అధినివేశప్రభుత్వముగా మారునప్పు డవి యేమాత్రము ను తగ్గ నవసరములేదు. రాజుగారికిని సంస్థానాధిపతుల కును నుండిన అవినాభావసంబంధమువలన గలిగిన బాధ్య తలను సంస్థానాధీశ్వరులు నిర్వహించుటకును, అధికార ములను రాజుగారు నిర్వహించుటకును, అధినివేశప్రభు త్వమునందుగూడ కావలసినంత సావకాశ ముండును.

ఈవిషయమై ప్రకటింపబడిన యభిప్రాయములలో కడసారిదగు లెస్లీస్కాట్ గారి యభిప్రాయములనుగూర్చి! యింక చర్చింతము. సుప్రసిద్ధ న్యాయవాదియగు సర్ లెస్లీస్కాట్ గారు బట్లరుకమిటీయెదుట తమ పక్షమున వాదించుటకు, సంస్థానాధీశ్వరులచే నియమింపబడిరి. వారు తమ యభిప్రాయములను జులై మాసమున ప్రకటింపబడిన లాక్వార్టర్లీ రివ్యూలో నొక లేఖయందు ప్రకటించిరి. స్కాట్ గారుగొప్పన్యాయశాస్త్రవేత్తయే. సందేహము లేదు. కాని సంస్థానాధీశ్వరుల కత డొసంగు సలహాను, రెండుపక్షముల వాదములను వినిన ఒక న్యాయాధికారిగాని, న్యాయశాస్త్ర ప్రవీణుడుగాని పరీక్షించి యెంతవరకు సమంజసములో నిర్ణయించినగాని గ్రహించుటకు వీలులేదని చెప్ప సాహసించుచున్నాము. మామట్టుకు మేము వారి యభిప్రాయములతో నేమాత్రమును ఏకీభవించజాలము. రాజుగారికిని సంస్థానాధీశ్వరులకును గల సంబంధములు అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్ర విధానమునకుగాని, దేశీయచట్టములకుగాని సంబంధించి యుండలేదని నుడువుచు వారీక్రింది ప్రశ్నల నడుగుచున్నారు. "భారత సంస్థానములకు రాజుగారితో గల సంబంధము యే న్యాయసూత్ర

సర్ లెస్లీ స్కాట్ గారి యభిప్రాయములు

ములపై నాధారపడియున్నది? మార్గదర్శకముగానుండుట కేన్యాయస్థానముయొక్క తీర్పు లేదే! ఈ సంబంధముల వంటి సంబంధములు ప్రపంచమున మరెచ్చటను లేవే! ఇట్టిస్థితిగతులలో న్యాయశాస్త్ర ప్రాథమిక సూత్రములపై మనము ఆధారపడుట తప్ప వేరు కర్తవ్యములేదు. విష యములను బాగుగా నాలోచించి మనము మనమే తీర్మా నించుకొనవలెను. న్యాయవాదులకీవిషయమై కృషిసల్పుట కెంతయేని నూతనావకాశము కలదు." న్యాయవాదుల కెంతయేని నూతనావకాశముగలదని స్కాట్‌గారు నుడు వుట సత్యముకాదని మేము చెప్ప సాహసించుచున్నాము. న్యాయవాదులకు సావకాశములున్నవని తలచినను, ప్రతి విషయమును పరీక్షించి సత్యమా అసత్యమా యని తర్కించు న్యాయవాదుల కన్న నిర్మాణసామర్థ్యము గలిగిన రాజనీతిజ్ఞు లీవిషయమై చేయదగినకృషి హెచ్చు గానున్నదని మేము తలచుచున్నాము. లెస్లీస్కాట్‌గారు వ్రాసినలేఖలో 5 సూత్రములున్నవి. వీనిలోకొన్ని సత్య మని యంగీకరింప వచ్చును. కొన్ని అతివిశాలముగా నున్నవని మా యభిప్రాయము. ఏది యెట్లున్నను లెస్లీ స్కాటుగారు నిర్వచించిన సూత్రములనుండి తీయనెంచిన సారాంశముల ఫలితములు యింతింతని చెప్పరాని ప్రాము ఖ్యము గలిగియున్నవి. లెస్లీస్కాటుగారు మిక్కిలి తెలివి

తేటలతో వాదించుచున్న వాదనపై భారత సంస్థానాధి పతులాధారపడనిశ్చయించిరేని, బ్రిటిషుపరిపాలిత భారత దేశమునందలి ప్రజలయొక్క అధినివేశస్వాతంత్ర్యవాంఛ యెడల, వారు చూపుచుండిన సానుభూతి వట్టి మిథ్య యని బ్రిటిషు పరిపాలిత భారతప్రజలు తలచకుండ జాలరు. మరియు భారత దేశము సమాఖ్య ప్రభుత్వ ముగా (Federal Govt) నుండవలెననియు, దానిలో సంస్థానములుకూడ చేరవలెననియువారుచెప్పుమాటలలో గూడ సత్యములేదనియు, అది యెప్పుడో మరల కృత యుగమువచ్చినప్పుడు సంభవించగల యాశయ మనియు మన మూహించవలసియున్నది. లెస్లీస్కాట్‌గారు నిర్వ చించిన ప్రథమసూత్రమిట్లున్నది. (1) "సంస్థానాధిపతుల కునుఆంగ్లరాజుకును గల ప్రధాన సంబంధము ఉభయుల యొప్పుదలయే. ఆంగ్లదేశ మీసంబంధమును నిస్సంశయ ముగా నొప్పుకొని యున్నది." ఇది సత్యమని యూహించ వచ్చును. సంధిపత్రములవలనను, ఒడంబడికలవలనను కట్టుబడిన రెండుదేశముల విషయములో చెప్పదగిన మాటలకన్న యెక్కువ యిం దేమియు లేదు.

స్కాట్‌గారు నిర్వచించిన రెండవసూత్రము 'ఆ యొడంబడికలుసంస్థానాధిపతులుస్వయముగారాజుగారితో చేసికొనినవిగాని, ఈస్టుఇండియాసంఘముతో గాని, బ్రిటి

షుఇండియా ప్రభుత్వముతోగాని చేసికొనినవిగావు.' అనియై యున్నది. ఐతిహాసికముగ జూచినను, న్యాయశాస్త్ర సమ్మతముగా నాలోచించినను, ఈసూత్రమునుసమర్థించ వీలులేదని మేము తలంచుచున్నాము. అసలు న్యాయ శాస్త్రసమ్మత మగు సిద్ధాంత మెట్లున్నను, ఆచరణ యందుమాత్రము సంస్థానాధిపతులు భారత ప్రభుత్వము తోడనే సంబంధము కలిగియుండిరనియు, దాని నిర్ణయ ములకును తీర్మానములకును కట్టుబడి యుండిరనియు స్పష్టమగుచున్నది. భారతప్రభుత్వము జోక్యము కలుగ జేసికొనుచున్నను వారు సహించి యూరకుండిరి. సంస్థా నాధీశ్వరులు సరాసరి రాజుగారితో గాని, రాజుగారి ప్రభుత్వముతోగాని రాయబారముల నెప్పుడును చేసి యుండలేదు. రాజుగారికిని సంస్థానాధీశ్వరునికినిగలస్వకీయ సంబంధమువల్ల, న్యాయముగా యిదివర కేర్పడిన సంబం ధముగాని, ఆ సంబంధమునకు ఆచరణయం దేర్పడు భావముగాని మారజాలదని మా యుద్దేశ్యము.

'ఈసంబంధము న్యాయశాస్త్ర సమ్మతమే గాని, తద్వ్యతిరేక మెంతమాత్రమును కాదు. పరస్పరమగు హక్కులమీదను బాధ్యతలమీదను ఆధారపడియుండు నదేగాని, నిర్హేతుక మెన్నటికిని కాదు.' ఇది స్కాటు గారి మూడవసూత్రము. ఆచరణలో న్యాయశాస్త్ర

సమ్మతమగు సంబంధముల నన్నిటిని అతిక్రమించి భారత ప్రభుత్వము 'నిరంకుశము'గా ప్రవర్తించుచుండుట సంస్థానాధీశ్వరుల కెంతయేని పీడాకరముగా నున్నదని మేము తలచియుండవలసినది. ఇట్టి నిరంకుశమార్గమును ద్రొక్కినందులకు భారతప్రభుత్వమునెడల తమ యసమ్మతిని సంస్థానాధీశ్వరులు తెల్పియుండినయెడల అర్థము చేసికొనుటకు వీలుగానుండెడిది. కాని పైరీతిగా నిర్వచింపబడియున్న సూత్రముయొక్క ప్రాముఖ్యత ప్రస్తుతమాచరణయం దున్న స్థితిగతులకు సంబంధించి యుండకపోవుటయు, ముం దెప్పుడో బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునందు కలుగనున్న మార్పులకు సంబంధించియుండుటయు, విపరీతముకదా!

'ఈ యొడంబడికలను చేసికొనునప్పుడు సంస్థానాధీశ్వరులు ఆంగ్లరాజునెడలను ఆంగ్లప్రజలయెడలను మాత్రమే విశ్వాసము నుంచిరి. కావున ఆంగ్లరాజు మూడవవారి కెవ్వరికిని ఈయధికారముల నొసంగరా' దనునది స్కాట్ గారిచే నిర్వచింపబడిన సూత్రములలో నాల్గవదై యున్నది. వారి లేఖలోని మాట లిట్లున్నవి. 'బ్రిటిషు ప్రభుత్వము భారతదేశములో సర్వాధికారము గలదగుట వలన సంస్థానముల నన్నిటిని రక్షింప బూనుకొనినది. కావున ఆవిధిని నిర్వర్తించుటకు చాలినంత సేనాబలము

తోడను, నావికాదళముతోడను భారత దేశములో నుండుటకు నిశ్చయించినది. ఈ సేనలనుగాని, నావికాదళము నుగాని మరియొక ప్రభుత్వమున కిచ్చుటకు వీలులేదు. ఫ్రాంసు, జపానువంటి పరరాజ్యములకుగాని, కెనడా, ఆస్ట్రేలియావంటి అధినివేశ రాజ్యములకుగాని, బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశమునకుగాని, యీ యధికారములను సంక్రమింపజేయుటకు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకు అధికారము లేదు.'

ఇంక నైదవసూత్రమును గురించి విచారింతము. ఇది నాల్గవసూత్రమునందు ప్రతిపాదితమయిన యర్థము యొక్క సారాంశమేగాని యన్యముకాదు. అది యిట్లున్నది. 'రాజుగారు సాధారణముగా తన క్రిందియధికారులను నియమించుకొనవచ్చును. కాని తన క్షేమమునకును విధ్యుక్తమునకును సంఘర్షణకలుగునప్పుడు అధికారి తన ధర్మమును సరిగా నిర్వర్తింపజాలడు. సుంకములు, రైళ్లు, రేవులు, ఉప్పుపండించు అధికారము మున్నగువానియందెల్ల బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశముయొక్క లాభమునకును సంస్థానముల లాభమునకును ఎప్పుడైనను సంఘర్షణ కలుగవచ్చును. అట్టిసమయములయందు సంస్థానముయొక్క హక్కులను రక్షించుట రాజుగారి ధర్మమైయున్నది. ఒకానొక సంస్థానముయొక్క వార

సుడు పిన్నవాడై పరిపాలనాభారము తమమీాద నున్న
ప్పుడు ఆంగ్లరాజుగారి బాధ్యత మరింత హెచ్చుగా
నుండును. ఆంగ్లరాజుగారి విధ్యుక్తమునకును, ఆయన క్రింది
యధికారియొక్క స్వలాభమునకును సంఘర్షణ వచ్చిన
నెట్లెన్నటికైన నొప్పుకొనవచ్చునా?' ఈమాటలే సత్యము
లైనచో బ్రిటిషు పరిపాలిత భారతదేశము యిప్పటికిని,
ఎప్పటికిని అధినివేశస్వాతంత్ర్యము బడయకుండ ఆటంక
ములు కల్పించుటయగును. ఏలయన, సంస్థానాధిపతులకును
ఆంగ్లరాజుకునుగల సంబంధములు ఆవ్యక్తులకే ప్రత్యేక
ముగా సంబంధించినచో భారతదేశమును బ్రిటిషు పరిపా
లిత భారతదేశమనియు, భారతసంస్థానములనియు, ఎల్ల
కాలమును విభజింపక తప్పదు. భారతసంస్థానములయెడల
తమ విధ్యుక్తమును నిర్వర్తించుటకు, ఆంగ్లప్రజలెల్లకా
లము సేనలను, నావికాదళమును, మనదేశములో
నుంచక తప్పదు. ఈవాదములో నిపుణత్వముతప్ప ఇంకే
మియు లేదని చెప్ప సాహసించుచున్నాము. వాదము సరి
యైన ఉపమానము మీాద నాధారపడి యుండలేదని చెప్ప
వలసియున్నది. ఆ ఉపమానమును ప్రయోగించుటయందు
గూడ స్థితిగతుల పరిజ్ఞానము బొత్తుగా లేకున్నది. సంస్థా
నాధిపతులకును రాజుగారికిని గల సంబంధములు యిద్దరు
సామాన్యవ్యక్తులకు గల సంబంధమువలెనే యున్నవని

తలచుటకు కారణమేదియు లేదు. తనలేఖలో నింతకు ముందు సంస్థానాధిపతులు కొన్నియధికారములను ఆంగ్ల రాజుగారి పరముచేసినను ప్రభుచిహ్నములను గలిగియు న్నారని లెస్లీస్కాటుగారు చెప్పియుండిరి. పర్యాప్తము లగు అధికారములను గలిగినట్టి రాజులవలెనే, యింకొక రాజుతో (ఆరాజు ఈస్టుఇండియా సంఘమైననుసరే, లేదా పార్లమెంటు సలహాతో రాజ్యమేలుచున్న ఆంగ్ల రాజైనను సరే,) సంస్థానాధీశ్వరులు వ్యవహారము నడిపి యుందురని తలచవలెను.

మరియు ఇద్దరు వ్యక్తులు తమలో తాము చేసి కొనిన యొడంబడికలన్నియు వారిచేతనే స్వయముగా నిర్వహింపబడవలెనుగాని, మూడవవానిచే నిర్వహింపబడ జాలనివిగా నుండునని చెప్పుట సమంజసముగా నుండదు. ఒడంబడిక చేసికొనినవారిలో నొకరికి యింకొకరిపై విశేష మైన నమ్మకము గలదని చెప్పుటయు సత్యముకాదు. అప్పటి స్థితిగతులనుబట్టి యీ యొడంబడికలని పిలువబడు వానిని సంస్థానాధీశ్వరులు తప్పనిసరిగా చేసికొనవలసిన వారైరి. బ్రిటిషుపరిపాలకుల స్థానమున మరెవ్వరుండి నను, యీయొడంబడికలుగాని, లేదా యిట్టియొడంబడికలు గాని చేసికొనబడియుండెడివి. లెస్లీస్కాటుగారి వాదము ఇండియా ప్రభుత్వమువారి చిరకాలానుగతాచారమును

సరకుగొనక, న్యాయశాస్త్రసమ్మతమగు యీ సంబంధము లను నిర్ణయించుటకు ప్రాతిపదికసూత్రముల నాశ్రయ ముగాగొని, ఈస్టుఇండియాసంఘ ప్రారంభదశనుండి సంస్థా నాధిపతులతోడను, సంస్థానములతోడను భారతప్రభు త్వమే వ్యవహారము జరుపుచుండెనను నిర్వివాదాంశమును గమనించకున్నది. సంస్థానాధిపతులకు ఆంగ్లప్రజలయెడల గల విశేషసమ్మకమేదో మనకు బోధపడదు: ఆంగ్లరాజు గారినుండి సర్వాధికారములనుబొంది భారత దేశమున పరి పాలనాభారమును నిర్వహించినట్టియు, నిర్వహించుచున్న ట్టియు భారతప్రభుత్వాధికారము సంస్థానాధిపతులకును, సంస్థానములకును సమ్మతమైనట్టును, ముందు స్థాపింపబడు ప్రభుత్వము, అధినివేశరాజ్యములవంటిదైనయెడల తమకు అంగీకారము కానట్టును స్ఫురించుచున్నది. తేటమాట లలో దీనియర్థమేమి? ఇదివరకు పరిపాలన చేసినట్టియు ఇప్పుడు పరిపాలన చేయుచున్నట్టి ప్రభుత్వములు విజాతీ యములు గనుకను, భారత నియోజకవర్గమున కెంతమా త్రమును బాధ్యులుకారుగనుకను సంస్థానాధీశ్వరుల కంగీ కార మయ్యెననియు, యికముందు స్థాపింపబడు ప్రభుత్వ ము సజాతీయము గనుకను తమ స్వదేశస్థులతో గూడు కొనిన నియోజకవర్గమునకు బాధ్యులుగా నుందురు గను కను, సంస్థానాధీశ్వరుల కంగీకారముగా నుండదనియు

స్పష్ట మగుటలేదా? ఇది యిట్లే యని యూహించినను ఏ'యొడంబడిక'యైనను ప్రత్యామ్నాయాధికారిచే నిర్వ హింపబడవచ్చునని యున్నప్పుడు, నిర్ధారణవిషయములో ప్రభువుకు హక్కు లేదనియు, ఒడంబడికదారులలో రెండవ వారికి మాత్రమే హక్కుగలదనియు చెప్పుట కేమి ప్రమాణ మున్నది? ఇంతవరకు, యీ 'ఒడంబడిక' తెల్ల ప్రతినిధులవలన, నల్లసంస్థానాధిపతులకు తృప్తికరముగా నగుపడువిధమున నిర్వహింపబడె నని చూపియుంటిమి. తెల్ల అధికారులే సంస్థానాధీశ్వరులకు తృప్తి గొలుపగలు గుచో స్వదేశీయులగు భారతీయు లాయొడంబడిక నంత తృప్తికరముగా నిర్వహించజాలరని న్యాయశాస్త్రములో నేసూత్రమునం దున్నది? అంతకంటె తృప్తికరముగానే నిర్వహించగల దనుట సత్యము.

ప్రతినిధియొక్క క్షేమమునకును, విధ్యుక్తమునకును సంఘర్షణ కలుగునపుడు ప్రభువు తనకార్యనిర్వహణ భార మును ఆప్రతినిధిమీఁద మోపరాదను వాదము నింకవిచా రింతము. ఈవిషయమునగూడ స్థితిగతులను గమనించక వీరు వాదనకు దిగిరని మనకు స్పష్టమగుచున్నది. రాజుగారిప్రతి నిధి,అనగా ప్రస్తుతప్రభుత్వము, తనశ్రేయమునకును,విధ్యు క్తమునకును సంఘర్షణసంభవించునప్పుడెల్ల మనస్సంకోచ

ములనువీడి తన శ్రేయమునే చూచుకొనుచున్నదనుట ప్రసిద్ధము. తన యధికారి పక్షపాతబుద్ధితో వ్యవహరించుచున్నాడని ప్రభువుగాని తమ కన్యాయము జరుగుచున్నదని సంస్థానాధీశ్వరులుగాని బహిరంగముగా నెన్నడును చెప్పలేదు. ఆతరువాత లెస్లీస్కాట్ గారిట్లు చెప్పుచున్నారు. 'న్యాయసమ్మతము లగు అన్యోన్యసంబంధము స్పష్టమైన తరువాత, (అనగా ఆసంబంధము విషయమై తన యభిప్రాయము వ్యక్తమైనతరువాత అని యర్థము) సంస్థానముల కును బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశమునకును అన్యోన్యత కుదుర్చుటకు తగిన రాజ్యాంగవిధాన మేర్పరుపవచ్చును. న్యాయసమ్మతమగు నేపద్ధతినైనను తా మొప్పుకొనెదమని సంస్థానాధీశ్వరు లిదివరకే తెలియబరచినారు.' దీని యర్థమేమి? సర్ లెస్లీస్కాటుగారు నిర్వచించిన-స్వకీయ సంబంధములు, ఆంగ్లరాజుగారియందును, ఆంగ్లప్రజలయందును సంస్థానాధిపతులకుగల విశేషనమ్మకము, యిందువలన ఆంగ్లప్రభువు సంస్థానాధిపతులను రక్షించుటకై యవసరమగు సేనలతోడను నావికాదళముతోడను భారత దేశమున నెల్లకాలముండుట — అను వీని నన్నింటిని మన మొప్పుకొనినచో సంస్థానాధిపతులు బ్రిటిషుపరిపాలిత భారత దేశ వ్యవహారములలో నేదో ఒక న్యాయమగు పద్ధతిని పాల్గొనదలతురని దీనియర్థము. ఈవాదము సరి

మైనదని యొప్పుకొంటిమా, భారతసంస్థానాధిపతులకును బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునకును అన్యోన్యత కుదుర్చుట కేర్పరుపబడు విధాన మేదిమైనను, భారతదేశమునకు అధినివేశ ప్రతిపత్తి లభించుననుమాట కల్ల. ఈవాదనాపద్ధతి సరిమైనది కాదని నిరూపించితిమి. న్యాయశాస్త్రమునందలి నిపుణత్వము దేశక్షేమమునకు విరుద్ధములగు కార్యమునకు తోడ్పడకుండుగాతయని మనఃపూర్వకముగా కోరుచున్నాము. మరియు సంస్థానాధీశ్వరుల దేశభక్తికిని, రాజనీతికిని తోడు, సంస్థాన ప్రజల దేశభక్తియు, స్వేచ్ఛానురక్తియు, అనవసరమును, అనర్థదాయకమును నగు న్యాయశాస్త్ర సమ్మతములగు సంబంధముల చర్చయందు వినియోగింపబడక, తమకును ముందు స్థాపింపబడబోవు భారతప్రజాస్వామ్యమునకును గల వ్యవహారములను పరిష్కరించుట కొరకు యాచరణయోగ్యమగు విధానమును నిర్మింపబూనుటయందు వినియోగింపబడుట శ్రేయోదాయకమని మనవి చేయు చున్నాము. యిద్దరును అంగీకరించినగాని సంబంధములు తృప్తికరముగ్గానుండజాలవు. సంస్థానములకును బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునకును ఈ అన్యోన్యత కుదురుటకు చాల అవకాశముగలదు. కాని ప్రస్తుతస్థితిగతుల కెంతమాత్రమును సంబధించియుండని వాదనానైపుణిచే న్యాయసమ్మతము

లును, స్వాభావికములును నగు భారతప్రజల యాశయము లెంత మాత్రమును ఆటంక పరుపబడుటకుగాని భంగ పరుపబడుటకుగాని మన యొప్పుకొనమని ముందుగానే తెలుపవలసియున్నది.

సర్ లెస్లీస్కాట్ గారి లేఖలోని యీక్రిందివాక్యములు ప్రత్యేకముగా గమనింపదగియున్నవి.

“భారత సంస్థానాధిపతులకును బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశమునకును సంబంధములవలన కలుగు ఫలితములు భావి భారత రాజకీయములయం దెంతేని ప్రాముఖ్యత వహించుచున్నవి. వీనిని తెలివితేటలతో పరిష్కరించితిమేని బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశ వ్యవహారములను విచారించుటకు పార్లమెంటుమహాసభవా రేర్పాటుగావించిన సైమన్ సంఘముయొక్క కార్యభార నిర్వహణము జయప్రదముగా కొనసాగుట కవి యెంతేని తోడ్పడ గలవు. సామ్రాజ్యశ్రేయము నాలోచించినను నివి ముఖ్యతమములే. ఇప్పుడు భారత సంస్థానాధిపతులయెడల నుత్తమ రాజనీతితో ప్రవర్తించితిమేని, ఆంగ్లసామ్రాజ్యము నెడల భావిభారత దేశమున కుండవలసిన వైఖరి నిర్ణయించుటయందు మన ప్రవర్తన యొక ముఖ్య హేతువుగ నుండును”.

దీనియర్థ మేమి? బ్రిటిషుపరిపాలిత భారత దేశప్రజలు బట్లరుసంఘము నెదుట తమ యభిప్రాయములను చెప్పు కొనుటకు అవకాశమేమియు నియ్యక రహస్యముగా విచారణ జరిపి, బట్లరుసంఘమువారు చేసిన నిర్ణయములు బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత దేశప్రజలగతిని నిర్ధారణ చేయునవియేకదా? ఇదిగాక 'ఎంతేని ప్రాముఖ్యత వహించిన ఈరాజకీయ సంబంధములవలన గలుగు ఫలితములతో' సైమన్ గారికిని, అతని సంఘమునకును నిమిత్తము లేనట్లును, పార్లమెంటుమహాసభ వారిచే న్యాసంగబడిన కార్యనిర్వహణభారమును వారు జయప్రదముగా కొనసాగించవలసిన యెడల బట్లరు సంఘము తెలివితేటలతో చేయు నిర్ణయములమీద నాధారపడి యుండవలెననియు తేటపడుచున్నది. ఇట్లు జరుగునని భారతీయు లెప్పుడో తెలిసికొనిరి. అనేకసభలలో నిది బహిరంగముగా ప్రకటింపబడెను. సైమన్ సంఘము నిర్వహించగల కార్యనిర్వహణ భార మేదియో యిప్పుడు మనము సరిగా గ్రహించగలిగి యున్నాము. ఈసమస్యలను తెలివితేటలతో పరిష్కరించుటకు సర్ లెస్లీస్కాట్ గారు చేయు సూచనయొక్క టే గలదు. అది యతని వాక్యములలోనే 'భారత ప్రభుత్వము తమ బాధ్యతలను నిర్వహించుటకు తగిన సేనాబలముతోడను, నావికాదళముతోడను, భారత దేశమున

నుండవలెను' అనియైయున్నది. సైమన్ సంఘము చేయ
బోవు సిఫారసు లిట్టివని నమ్మకముగా మనకు జోశ్యము
చెప్పినందులకు సర్ లెస్లీస్కాట్ గారిని మనమెంతయో
అభినందించవలసియున్నది. ఈ సంగతి తెలిసియే భారత
దేశములోని ముఖ్యపార్టీలన్నియు సైమన్ సంఘమునెడల
తిరస్కారభావములను వహించినవి. ప్రజలిట్లు చేయుటలో
అధర్మ మేమియు లేదు.

సంస్థానాధిపతులకును రాజుగారికినిగల సంబంధము
లను నిర్వచించు సిద్ధాంతముల నటుంచి యథార్థస్థితిగతు
లను విచారించినచో, సంస్థానప్రభువుల స్వవిషయములో
గాని తమసంస్థానములపక్షమునగాని, సంస్థానాధిపతులకు
గల వ్యవహారము లన్నియు భారతప్రభుత్వమువారితోనే
జరుగుచుండుట యాచారమని మేము చేయుచున్న వాదము
యథార్థమనిస్పష్టముకాకమానదు. భారతప్రభుత్వమువారి
రాజకీయకార్యదర్శికి భారతసంస్థానములపై చాల అధి
కారముగలదని యందరకు తెలిసినవిషయమే. భారత
ప్రభుత్వములో నొకసభ్యుడుగాకుండ, సభ్యునికున్న యధి
కారముల నన్నిటిని అతడు నిర్వహించుచుండును. ఏల
నన రాజకీయశాఖకు ప్రత్యేక సభ్యుడులేడు, గవర్నరు
జనరలే యీ శాఖను స్వయముగా పరిపాలించునని
యూహింపబడుచున్నది. రాజకీయశాఖవారు సంస్థానాధి

పతులకుగాని, సంస్థానములకుగాని వ్యతిరేకముగా నేదైన తీర్పు నియ్యవలసివచ్చిన యెడల, దీనికి సంస్థానాధిపతులు 'కొన్ని షరతులకును, కొన్ని హద్దులకును లోబడి భారత కార్యదర్శికి అపీలు చేయుట' కన్న వేరు గత్యంతరము లేదు. ప్రస్తుత స్థితిగతులలో సంస్థానాధీశ్వరు లిదియొక యమూల్యమగు హక్కని తలచుచున్నారని మాకు తెలి యును. కాని ప్రప్రథమమున భారతదేశములోనే యీ వ్యవహారములను, పరిష్కరించుటకొక తృప్తికరమగుపద్ధతి లేకపోవుటచే నిది యవసరమయి యుండవచ్చునని మేము తలచుచున్నాము. చక్కగా విచారణ జరుగనట్టి వ్యాజ్య ములో, అపీలుచేయుటకు అధికారమున్నను ప్రయో జనముమాలినదని స్పష్టమగుచున్నది. అపీలుచేయుటకు మారుగా భావిభారత రాజ్యాంగవిధానములోనే ఈ వ్యవహారమును తృప్తికరముగా పరిష్కరించుటకు తగిన కట్టుదిట్టములు చేసికొనుట వీలగునని మేము తలచు చున్నాము.

సంస్థానములకును భారత ప్రభుత్వమునకును సంబంధ ముగాని సంఘర్షణగాని వచ్చెడి విషయములు, సుంకములు, మత్తుపదార్థములమీద పన్నులను వేయుట, ఎవరి నేరస్తు లను వారి కొప్పజెప్పుట, రైల్లు, తపాలాకచ్చేరీలు, నౌకా

శయములని అనుభవము వలన తెలియుచున్నది. ఇవి గాక యిద్దరకు సంబధించిన ముఖ్యవిషయము, ఆత్మ రక్షణముగలదు. ఈ విషయములలో సంస్థానాధీశ్వరుల యిబ్బందులని సామాన్యముగా అనుకొనెడి వానివిషయమై యిప్పుడు పరీక్షించుట యవసరములేదు. బాధ్యత వహించిన సంస్థానాధిపతులును, సంస్థానముల మంత్రులును, అప్పుడప్పుడు భారతప్రభుత్వము తమ కన్యాయము చేసినదని గోలపెట్టుట చూచుచునే యున్నాము. ఎంతవరకీ యిబ్బందులను తొలగించుటకు వీలగును? ఎట్లవి బాగుగా తొలగును? అనునవి విచారణవలనను, ఇద్దరు కలసి సంప్రదించుకొనుట వలనను తేలవలసిన విషయములు." కాని ప్రస్తుత భారతప్రభుత్వస్వరూప మిప్పు డున్నట్లే యుండిన యీ సమస్యాపరిష్కారము సాధ్యపడునుగాని మారినయెడల సాధ్యపడదని మే మొప్పుకొన జాలము. వివాదాంశములను పరిష్కరించుటకు ప్రత్యేకమును స్వతంత్రమును అగు విచారణసంఘము నొకదానిని నియమించుటగూడ యవసరమని మేము తలచము.

సంస్థానాధీశ్వరులకును, భారత ప్రభుత్వమునకును వచ్చు వివాదములను పరిష్కరించుటకొక ప్రత్యేక సంఘము నేర్పాటు గావించుటనుగూర్చి యిటీవల కొలది మాసములనుండి రహస్యముగా జరుగుచున్న ఆలోచన

లను గురించి ప్రజల కేమియు తెలియుటలేదు గావున ఈ విషయమై యింతకంటె విపులముగా చర్చించుటకు వీలు కాకున్నది. కాని సంస్థానాధీశ్వరుల న్యాయవాదియగు సర్ లెస్లీస్కాట్‌గారు భారతదేశమునుండి యాంగ్లదేశ మునకు వెళ్లుటకు పూర్వము యీ సందర్భమున చేసిన కొన్ని ప్రకటనలనుండి సారాంశములను గ్రహించ వీలగు చున్నది. గవర్నరు జనరల్‌తో సంప్రదించి వ్యవహారము జరుపునట్టి సంస్థానాధీశ్వరుల ప్రత్యేకసంఘము నింకొక దానిని స్థాపించుటకు ప్రయత్నములు జరుగుచున్నట్లు గ్రహించవచ్చును. ఇట్టిసంఘము నేర్పరచుట యెంతమా త్రమును పనికిరాదని మేము ముందుగా తెలియజేయ వలసియున్నది. అనవసరముగా నింకొక సంఘమును స్థాపిం చుట భారమగును. మరియు సంస్థానాధీశ్వరులు మాత్రమే ఆసంఘమునందు సభ్యులుగానుండుటవలన ఇప్పటి బ్రిటీషు ఇండియా ప్రభుత్వముతోగాని, ముందు స్థాపింపబడ బోవు భారత ప్రజాస్వామ్యముతోగాని సంస్థానములకు వచ్చు వివాదముల నది పరిష్కరింపజాలదు. అనేక అప భ్రంశములకును, యిబ్బందులకును, రాజ్యాంగసంబంధము లగు చిక్కులకును కారణ భూతమైన ద్వంద్వపరిపాలనా విధానమును విస్తరింపజేయుట కిది యొక దుర్మార్గ ప్రయ త్నమని మాకు తోచుచున్నది.

సర్ మాల్కం హెయిలీగారు తమ యుపన్యాసమునం దేదో ఒక విధమగు సమాఖ్యపద్ధతిని (Federation) సూచించియుండిరి. సర్ లెస్లీస్కాట్‌గారి మనస్సులోఁగూడ నిట్టి యభిప్రాయమే యున్నట్లు మాకు నిస్సందేహముగా తెలియుచున్నది. మేముకూడ భారత దేశము సమాఖ్యపద్ధతి ననుసరించి యభివృద్ధినొందుటయే శ్రేయస్కర మని తలంచుచున్నాము. కాని భారత దేశ మిట్టి పద్ధతి ననుసరించవలసినయెడల, సమాఖ్యపద్ధతి యన నేమో సరిగా గ్రహించుటయు, తద్రాజ్యాంగవిధానమున భారత సంస్థానముల కుండవలసిన యోగ్యస్థానమును స్పష్టముగా నిర్వచించుటయు అవసరములు. భారతసంస్థానములు సరియగు సమాఖ్య పద్ధతిలో పాల్గొనుట కిచ్ఛగించుచున్నవా? సర్ లెస్లీస్కాట్‌గారును, సంస్థానాధిపతులును కృషిచేయుచున్న వైఖరిని గమనించినచో ప్రస్తుతము సమాఖ్యపద్ధతియని యందరచే నంగీకరింపబడిన విధానమునందు చేరుటకు వారి కిష్టములేనట్లు స్పష్టము కాగలదు. న్యూటన్ పండితుడు సమాఖ్యవిషయమై ఇట్లనుచున్నాడు;—

'సమాఖ్య యనగా అనేక స్వతంత్ర రాజ్యముల ఎడ తెగని కలయిక. ఈకలయిక మొదట ఆరాజ్యములుచేసి

కొనిన యొడంబడికలపై నాధారపడియుండును. లేదా, ఒకేవిధమైన ప్రభుత్వముగలిగి చరిత్రాత్మకముగా సమాన ప్రతిపత్తిగల రాజ్యముల సంబంధముపై నది యాధార పడియుండును. రెండనది ఆరాజ్యములోని పౌరు లొక సమాఖ్యరాజ్యాంగ విధానము నొప్పుకొనవలెను. సమా ఖ్యప్రభుత్వము దానిలోకలసియున్న రాజ్యములమీదనే గాక వానియందలి పౌరులమీదగూడ అధికారము గలిగియుండును. సమాఖ్యలో చేరియున్న రాజ్యముల యాంతరంగిక స్వాతంత్ర్యము, ఇతరదేశములతో స్వాతం త్రముగా వ్యవహారములు నడపుటకు గల స్వేచ్ఛ, తగ్గి పోవును. ఇతరదేశములతో వ్యవహరించుటకు సామాన్య ముగా సమాఖ్యప్రభుత్వమునకే అధికార ముండును.' భారతసంస్థానములు తమవోట్లవలనను, యితరమార్గముల వలనను భారతశాసనసభాతీర్మానములను, పద్ధతులను మార్పుచేయుటకు మాత్రమే సమాఖ్యలో చేర నిచ్ఛ గించి సంస్థానములకు సంబంధించిన వ్యవహారములలో భారతశాసనసభాతీర్మానములకు బాధ్యులు కాకుండ నుండదలచిన-చో నీప్రభుత్వవిధానము సమాఖ్యయని యెట్లు చెప్పవచ్చును? ఈపద్ధతివలన సంస్థానాధిపతులకు లాభమును బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునకు నష్ట మును కలుగుననని వేరుగా చెప్పవలయునా? సమాఖ్య విధానమునందలి బాగోగుల నన్నిటిని పూర్తిగా తెలిసి

కొని, భారతసంస్థానములు సమాఖ్యలో చేరుచో, వారి సంకల్పమును మనఃపూర్వకముగా నాదరించి వారి హక్కుల నన్నిటిని రక్షించుటకు మాచేతనైన దంతయు చేయగలము. కాని సంస్థానములలో నిప్పుడున్న ప్రభుత్వములు కొంచెమో గొప్పో మారవలసి యుండునని స్పష్టముగా గ్రహించవలెను. అనుభవమువలన సమాఖ్య పద్ధతియే ఉత్తమపద్ధతియని గ్రహించి, సంస్థానములు సమాఖ్యపద్ధతియందు నామకః చేరనిశ్చయించునని మేము నమ్ముచున్నాము. కాని ఈమధ్య కాలములో, సంస్థానాధీశ్వరులకును, బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశమునకును పరిపాలనావిషయమునందును యితర విషయములందును నచ్చు తగాదాలను పరిష్కరించుటకు తగిన విధానము నేర్పరుచుట వీలుకాదని మేము తలంచము. సంస్థానాధిపతులకు సంబంధము రాజుగారితోడనా, భారతప్రభుత్వమువారితోడనా యను నిరుపయోగమగు చర్చకంటె ఒడంబడికలవలన సంపాదింపబడిన హక్కులకు భంగము కలుగకుండ చేయుటయు, వా రనుభవించుచున్నట్టియు, కోరుచున్నట్టియు, స్వాతంత్ర్యమునకు భంగము లేకుండ చేయుటయు ఎక్కువ లాభకరము.

పైయుద్దేశ్యముల ననుసరించి మే మిక్రింది సలహాల నిచ్చినాము. (1) సంస్థానాధిపతులు ఈస్టుఇండియా

సలహాలు

సంఘముతో చేసికొనిన యొడంబడి
కలను ఈస్టుఇండియాసంఘ మంత
మొందిన తరువాత ఈచట్టము ప్రారంభమగువరకు అమ
లులో నున్నయొడంబడిక లన్నిటిని భావిభారత ప్రజా
స్వామ్య మంగీకరించవలెను. (2) ఈ శాసననిర్మాణము
నకు పూర్వము భారతప్రభుత్వము సంస్థానములయెడల
నిర్వర్తించుచుండిన బాధ్యతలనే భావిప్రజాస్వామ్యప్రభు
త్వము నిర్వహించుచుండవలెను. ఇవి దంభోక్తులు కావు.
కేవలాదర్శములును గావు. ఈ షరతులవలన భావిభారత
ప్రభుత్వముపైబడు బాధ్యతల నన్నిటిని మేము బాగుగా
నెరుంగుదుము. సంస్థానములకును బ్రిటిషుపరిపాలితభారత
దేశమునకును సామరస్యమును పెంపొందించు నుద్దేశ్య
ముతోడనే భావిభారత ప్రభుత్వ మీ బాధ్యతలనన్నిటిని
నిర్వహించుననియు, సంస్థానములకు ప్రియతమములగు
హక్కులకును, అభీష్టములకును భంగము వాటిల్లు న
ట్లెన్నటికిని ప్రవర్తింపదనియు మా నమ్మకము. ఇట్టులే
న్యాయస్థానముచే విచారింపదగిన తగాదాలలో యీ
క్రిందిసూచన గావించినాము. 'సంధిపత్రములు, ఒడంబడి
కలు, సన్నదులు మొదలగు పత్రములవిషయమై భారత
ప్రభుత్వమునకును సంస్థానములకును వచ్చు విభేదము
లలో, కార్యనిర్వాహక సభవారి సలహాను బొందిన

గవర్నరుజనరల్ గారు సంస్థానముల యొప్పందలమీద నా విషయమును సుప్రీము కోర్టునందు విచారణ జరిపించ వలెను.' ఇప్పటియట్లు భారతప్రభుత్వము తానొకపార్టీగా నున్నవివాదములో తానే న్యాయాధిపత్యము వహించుట కంటె పక్షపాతరహితమగు ఉన్నతన్యాయస్థాన మొకటి యీ వివాదములను పరిష్కరించదగునని మే మిచ్చిన సలహా ఉత్తమమైనది. ఈ ఉన్నతన్యాయస్థానమునందలి న్యాయమూర్తులు న్యాయశాస్త్రవిశారదులును, ఉత్తము లును, స్వతంత్రులును నైయుందురనియే మేముతలతుము.

న్యాయస్థానముచే పరిష్కరింపరాని, ఆర్థికపరిపా లనాసంబంధము లగు వివాదములను సమావేశములవల నను, సంప్రదింపులవలనను పరిష్కరించుకొనుట సులభ సాధ్యమగును. ముం దేర్పడదగు పరిస్థితు లిప్పుడున్నంత యధమముగా నెన్నటికినియుండవు. వివిధసంస్థానములకును సహేతుకమైన వివాదములు కలిగినను, ఆవివాదములను ఎవ్వరికి నష్టముకాని విధమునను, న్యాయబుద్ధితోడను పరిష్కరించుట కాసంస్థానములు స్వతంత్రముగాప్రయత్న ములు సల్పుచుండును గావున యిప్పటికన్న ముందు పరి స్థితులు చాల బాగుపడగలవు. సంస్థానములును బ్రిటిష్ ఇండియా ప్రజలును ఒండొరులయెడ సద్భావమును గలిగి హితమాచరించుకొనుచుండుటయును స్వార్థమునువీడి దేశ

హితైక తత్పరులగుటయును ఎక్కువ లాభకరములు గాని సంస్థానాధిపతుల యధికారాధారములను గూర్చిన నిరర్థక శాస్త్రీయ చర్చలు లాభకరములు గావు. దేశరక్షణమునం దికముందు భారతప్రభుత్వమును, సంస్థానములును తప్పక యేకముకావలసి వచ్చునని మాకు స్పష్టమగుచున్నది. ఇంతకుముందుండ రీవిషయమై సమానబాధ్యతలను వహించగలిగిరి. ఇద్దరును దేశరక్షణ మొకరి కర్తవ్యముకాదనియు, అందరకును సమానమగు ధర్మమనియు గ్రహించగలిగిరి. ఇదివరకే ఇట్లు జరిగిన నికముందుగూడ నిట్లు జరుగదని నిరాశ జెందవలసిన యవసర మేమున్నది?

ఈయభిప్రాయములను తెలియజేయుటలో, సంస్థానాధిపతుల ప్రతినిధులతో సంప్రదించుభాగ్యము కలుగనందుకు చింతిల్లుచున్నాము. వారితో చర్చించినయెడల కొన్ని సంశయములు తీరియుండెడివి. కాని యిట్లు జరుగలేదు. ఐనను ఇందువిషయమై మాయభిప్రాయములను స్పష్టము చేయవలసియున్నది. సంస్థానములకైనను సరే రాష్ట్రములకైననుసరే యియ్యదగిన స్వాతంత్ర్యమునంతయు నిచ్చి సమాఖ్యలో చేర్చుట యొక్కటే బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమునకు గట్టి పునాదియని మేము తలతుము.

కాని నిరంకుశ మగు కేంద్రప్రభుత్వమే సంస్థానములకును బ్రిటీషు పరిపాలిత భారత దేశమునకును గల బాధ్యతలను చక్కగా నిర్వర్తించగలుగును గాని, యితర ప్రభుత్వ మేదియు నిర్వహించ జాలదను నెపమున, సంస్థానములు సమాఖ్యలో చేరనంతవరకు భారత దేశమునకు బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వముఁగాని, అధినివేశప్రతిపత్తిగాని యొసంగ వీలులేదను వాదమును మే మెన్నటికి నొప్పుకొనము. ఇట్టి వాదనా పద్ధతివలన భారతసంస్థానములు బ్రిటిషు ఇండియా అభివృద్ధియందు సానుభూతిని నోటిమాటతో దెల్పుచు, మనయాశయములను, అభిప్రాయములను క్రియలో వమ్ముజేయుననుట కేసందియమును లేదు. సంస్థానము లిట్టిమార్గము నవలంబించినచో, తమ శ్రేయమును రక్షించుకొనుచు, యితరుల యభివృద్ధి కాటంకము గలుగకుండ జేయు సరసమగు పద్ధతికి మారుగా మన యాశయముల యెడలను అభిప్రాయముల యెడలను, ప్రతికూలముగా ప్రవర్తించినవారగుదురు.

ఈ విషయములను గూర్చి సంప్రదించుటకును, చర్చించుటకును సంస్థానాధీశ్వరులు మాకు నావకాశము గలుగనియ్యకున్నను, సంస్థానప్రజలు అఖిలపక్షసమావేశమువారికి తమ యభిప్రాయమునువిన్నవించుటకుప్రతినిధుల నంపిరి. వారును కడు సమర్థతతో వారి వాదములను

దెల్పిరి. అఖిలపక్షమహాసభవారిచే నియమింపబడిన మొదటియుపసంఘము భారతసంస్థానముల విషయమై యిచ్చిన సలహాలను మైసూర్ ప్రజాప్రతినిధిసభలో సభ్యుడగు హొసకొప్ప కృష్ణారావుగారు తీవ్రముగా ఖండించిరి. వీరు 'స్వరాజ్యవిధానము' నొకదానిని కూడ తయారుచేసిరి. మద్రాసులో సమావేశమైన అఖిభారత సంస్థానప్రజలసభ కృష్ణారావుగారి స్వరాజ్యప్రణాళిక నంగీకరించినది. కృష్ణారావుగారివిమర్శలను వారి స్వరాజ్య విధానమును మేము కడుజాగరూకతతో పరిశీలించి తిమి. కాని పైని చర్చించిన రాజ్యాంగ సంబంధములయం దలి సాధకబాధకములవలన బ్రిటిషుపరిపాలిత భారతదేశ మునకును సంస్థానములకును కలసి యొక్క స్వరాజ్య విధానమును సిఫారసు చేయజాలనందుకు చింతిల్లు చున్నాము.

'భారతసంస్థానములు' అను పదమువలన వాని లోని ప్రభుత్వవిధాన మేదియో తెలియదు. రాజ్యాంగ సంస్కరణ నివేదికా (మాంటేగ్యూఛెమ్సుఫర్డు నివేదిక) నిర్మాతలు సంస్థానముల నిట్లు వర్ణించిరి.

'ఈ సంస్థానములందలి యభివృద్ధి పలుదెరంగు లుగా నున్నది. వీనిలో కొన్ని ఏకచ్ఛత్రాధిపతుల పాల నమున నున్నవి. కొన్ని పాలేగారులయొక్కయు, జాగీర్దా

రులయొక్కయు పరిపాలనమునను న్నవి. కొన్నిటియం దింత
కంటెకొంచెము హెచ్చు అభివృద్ధిగాననగును. మరికొన్ని
సంస్థానములయందు ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వ మిప్పు డిప్పుడే
మొలక లెత్తినది. పురాతనమార్గముల ననుసరించు
చున్నను, ఆధునికప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమును ప్రారంభించి
నను, అన్ని సంస్థానములయందు సంస్థానాధిపతికి స్వయం
నిర్ణయాధికారము గలదు. శాసననిర్మాణమునందును
న్యాయపరిపాలనమునందును అతనికి అధికారము గలదు.

సంస్థానాధీశ్వరునికి గల స్వయం నిర్ణయాధికారము
సంపూర్ణముగా మారనంతవరకు 'భారతసంస్థానము'
అనుపదమున కా 'సంస్థానాధిపుడ'ని యర్థము చెప్పవలెను.
కాని యాసంస్థానములోని ప్రభుత్వవిధానమని చెప్పుటకు
వీలులేదు. సంస్థానప్రభుత్వ ప్రతినిధులగు సంస్థానాధీశుల
యంగీకారములేనిది యీ గొప్పమార్పులను సక్రమమార్గ
మున చేయుటెట్లు? కృష్ణారావుగా రిట్లు వ్రాయుచున్నారు.
'సాంప్రదాయములు, ఆచారములు, అభిమానములు,
గాఢమగు రాజభక్తి, తమ సంస్థానముల వ్యక్తిత్వమును
కాపాడుకొనవలెనను యిచ్ఛ, యనునవి సంస్థానప్రజలకు
సంస్థానాధీశ్వరులయెడ దృఢమగు ప్రేమానుబంధము
గలుగజేసినవి. కావున వారు బ్రిటిషు పరిపాలిత భారత
దేశములో లీనమైపోవుటకు కోరుటలేదు; ఐకమత్యముతో

నుండుటకు మాత్రమే యిచ్ఛగించుచున్నారు.' సాంప్రదాయములు, ఆచారములు, గాఢమగు రాజభక్తి మొదలగు వానివిషయమై వ్రాసియు కృష్ణారావుగారు సంస్థానాధీశ్వరులకోర్కెల నేమాత్రమును మన్నించుట లేదు. సంస్థానములకు రాజుగారితోగాని ఆంగ్లపార్లమెంటు సభతో గాని, భారతకార్యదర్శితోగాని, గవర్నరుజనరల్‌తోగాని గల సంధిపత్రములను ఒడంబడికలను రద్దు చేయవలెనని వారు కోరుచున్నారు. తాము నిర్మించిన రాజ్యాంగవిధానమాచరణలోనికి వచ్చినప్పటినుండియు, ఈ సంధిపత్రము లేవియు నమలులో నుండ నవసరము లేదని వారు నిరాఘాటముగా వ్రాయుచున్నారు. మరియు సంస్థానాధీశ్వరులు తన షరతు లంగీకరించుచో వారి రాజ్యము తగ్గించబడరాదనియు, ఆంతరంగిక స్వాతంత్ర్యమునకు భంగము కలుగరాదనియు, రాజ్యాంగవిధానము మార్చబడరాదనియు, సంస్థానప్రజల ప్రధానహక్కు లన్నియు గారంటీ చేయఁబడవలె ననియు వారు కోరుచున్నారు. ఈ షరతులను సంస్థానాధీశ్వరు లెప్పుడు నొప్పుకొనలేదు. తా నేర్పరచిన షరతులను సంస్థానము లొప్పుకొననియెడల పై జెప్పిన హక్కుల సంరక్షణకు అభయహస్త మొసంగబడదనియు వారు నిర్వచించుచున్నారు. కాని ఈరక్షణములను గాని, వానికి సంబంధించిన షరతులనుగాని సంస్థానాధీశ్వరు

లొప్పుకొనననిదో నేమికావలెనో కృష్ణారావుగారు చెప్పుట లేదు. తన 'షరతులను' సంస్థానములు చెల్లింపనిచో తా నవలంబించు 'అవసరచర్య' యేదో కృష్ణారావుగారు చెప్పలేదు. సంస్థానములయందలి ప్రభుత్వవిధానమును వారిట్లు వివరించుచున్నారు. "సంస్థానముల ప్రభుత్వము వంశపరంపరగా వచ్చు రాజరికముగా నుండవలెను. అనగా సంస్థానాధీశ్వరుని వారసులు పరిపాలకులుగా నుండవలెను. ప్రజానియోజిత శాసనసభయు, ఆసభకు బాధ్యులగు కార్యనిర్వాహకసంఘమును ప్రతి సంస్థానాధిపతికి నుండవలెను." కృష్ణారావుగారు క్రిందివాక్యముతో తమ స్వరాజ్యవిధానమును ముగించుచున్నారు. "ఈ రాజ్యాంగ విధానము ననుసరించి బ్రిటిషు ప్రభుత్వమునకును, భారత ప్రభుత్వమునకును ఒడంబడిక కుదురనిపక్షమున సంపూర్ణ జాతీయస్వాతంత్ర్యము కోరుట కీసమాఖ్యకు సర్వాధికారము లుండవలెను. అనగా రాజకీయ, ఆర్థిక, సాంఘికవిషయము లన్నిటియందును, ఆంగ్లదేశముతోగాని, స్వతంత్ర జాతుల సమూహమనందగు ఆంగ్ల సామ్రాజ్యముతో గాని సంబంధ మేమియు లేక వ్యవహరించుటకు హక్కుండవలెను. మరియు సంపూర్ణసమాఖ్య ప్రజాస్వామ్య పద్ధతి ననుసరించి (Federal Republic) భావిరాజ్యాంగవిధానము నిర్మించుట కధికారము గలిగియుండవలెను." ఈ

పరతులయందలి యన్యోన్య విరుద్ధభావములను దెల్పుట గాని, రాజ్యాంగనిర్మాణసూత్రముల ననుసరించి వీనిని విమర్శించుటగాని యవసరము లేదు. పైనిదెల్పిన కారణములవలన రాజ్యాంగనిర్మాణసూత్రములకు వ్యతిరేకముగా విమర్శించుటకు మే మంగీకరించలేదు.

ఇంతవరకు భారత ప్రభుత్వమునకు సంస్థానములతో నుండవలసిన సంబంధములను వివరించుచుంటిమి.

విదేశరాజ్యములతోడి సంబంధములు

ఇప్పుడు భారతప్రభుత్వమునకు విదేశములతో నుండవలసిన సంబంధములను గూర్చి క్లుప్తముగా చెప్పెదము. కొన్ని అధినివేశరాజ్యములతో పోల్చిచూచినచో ఒకవిధముగా భారత దేశమునందలి స్థితిగతులు విపరీతముగా నున్నవి. భారత దేశమునకు పశ్చిమోత్తర దిక్కునను, ఈశాన్యముననను విశాలమగు సరిహద్దురాష్ట్రములు గలవు. ఈ వైపులనున్న విదేశస్వతంత్ర రాజ్యములతోడను కొంతవరకు స్వాతంత్ర్యమును గడించిన రాజ్యములతోడను భారత దేశము వ్యవహారము చేయవలసియున్నది. భారతప్రభుత్వ విదేశీయశాఖ విదేశీయకార్యదర్శియధికారముక్రింద నున్నది. ఈయుద్యోగీయుడు గవర్నరుజనరల్ గారి యాజ్ఞల ననుసరించి వ్యవహరించుచుండును. అతని కనేకపనులు; పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు

రాష్ట్రముల నతడు పరిపాలించవలసి యున్నది. 'ఏజెన్సీ భూముల'లోని వ్యవహారములను చూడవలసియున్నది. పశ్చిమోత్తర పరగణాయందలి కొండజాతుల నాయకుల తోడను, యితర ప్రదేశములయందలి నాయకులతోడను అతడు వ్యవహారము జరుపవలసి యున్నది. కొన్నివిషయ ములలో నతనికి పరిషియన్ గల్ఫు, ఏడెన్ వరకు అధికా రము కలదు. అతని యధికారమునకు లోబడియున్న కొన్ని విషయములు భారతశాసనసభలో చర్చకు వచ్చు చుండును. అప్పు డతడు భారతప్రభుత్వమువారి పద్ధతు లను సభవారికి వివరించవలసి యుండును. సమర్థించవలసి యుండును. సామ్రాజ్యమున కంతటికి సంబంధించిన గొప్ప విషయములు యిచ్చట నిర్ణయింపబడుట లేదు. అవి యాంగ్ల దేశమున నిర్ణయించ బడుచున్నవి. అనేక రాజ్య ములు కలసి యొక్క ప్రజాస్వామ్యముగా నుండ నొప్పు కొన్నప్పుడు, ఆప్రజాస్వామ్యము విచ్ఛిన్నము కాకుండ నుండవలె ననినచో, అధినివేశముల స్వాతంత్ర్యములకు భంగములేకుండ కొంతవరకైనను విదేశముతోడి సంబం ధములయం దొక్క పద్ధతియుండుట యవసరము. అధి నివేశములకు సంబంధించినంతవరకు యీ పద్ధతి ఒడంబడి కలవలనను, సంప్రదించుటవలనను నిర్ణయించబడుచున్నది గాని నిరంకుశమగు ఆజ్ఞలవలన గాదు. ఆంగ్లేయసామ్రా

జ్యముయొక్క విదేశీయసంబంధములను నిర్ణయించుటకు యిటీవల కెనడా, దక్షిణఆఫ్రికా, ఆస్ట్రేలియాలు కోరు చున్న యధికారములు చాలాహెచ్చినవి. ఇందువలన సామ్రాజ్యక్షేమమునకు భంగము కలుగలేదు. విదేశముల తోడి సంబంధములయందు సామ్రాజ్యమున కుండవల సిన ఏకాభిప్రాయమునకు భంగముకూడ వాటిల్లలేదు.

భారతదేశము నానుకొనియున్న ప్రాచ్యదేశము లకును ప్రభుత్వమునకును గల యన్యోన్యసంబంధములను, బాధ్యతలను భారతప్రభుత్వమే యిప్పుడు నిజముగా నిర్వ హించుచున్నది. అధినివేశప్రతిపత్తిని గడించిన భారత దేశ మీబాధ్యతల నికముందుగూడ నేల నిర్వహింప రాదో మాకు బోధపడుట లేదు.

విదేశీయసంబంధములను గూర్చిన చర్చ కడు సునిశితమైనదనియు, ఈ ప్రశ్నలు శాసనసభలో చర్చింప దగినవిగా నుండవనియు మాకు తెలియును. ఈ విషయమై యితర అధినివేశరాజ్యములయందలి శాసనసభలలో ననుసరించు సరసమగు పద్ధతులను భారతశాసనసభకూడ ననుసరింపదగును.

ఆరవ యధ్యాయము

ఇతర సూచనలు

ఇంక మేము నిర్మించిన రాజ్యాంగవిధానములోని ముఖ్యషరతులను విచారించెదము, ఈషరతులు అధినివేశ రాజ్యముల యందలి రాజ్యాంగవిధానముల ననుసరించి యేర్పరుపబడినవని యిదివరకే చెప్పియుంటిమి.

సార్వజనిక హక్కులు

మే మేర్పరచు రాజ్యాంగవిధానము సార్వజనిక హక్కులపై నాధారపడియుండవలె నని మద్రాసు నందు జరిగిన భారతజాతీయమహాసభా తీర్మానము కోరుచున్నది. ఈవిషయమునకు చాలప్రాముఖ్యత యొసంగబడెను. మరియు మేము పరిశీలించిన రాజ్యాంగవిధానము లన్నిటియందు సార్వజనికహక్కుల నిర్వచనము చేయబడినది. కెనడా, ఆస్ట్రేలియా, దక్షిణఆఫ్రికాదేశముల రాజ్యాంగవిధానమునందు సార్వజనికహక్కుల నిర్వచనము ప్రత్యేకముగా లేదు. కాని సార్వజనికహక్కులనందగిన ప్రాతిపదిక సూత్రములు కొన్ని ఐరిషుఫ్రీస్టేట్ రా

జ్యాంగవిధానమున నున్నవి. ఇందుకు కారణములు స్పష్టమే. సంధికిపూర్వము, ఐర్లండు దేశములోని స్థితిగతులు ప్రస్తుత భారత దేశస్థితిగతులవలెనే యుండెను. తమకులేని హక్కులనుసంపాదించుకొనుట భారతీయులప్రధానకర్తవ్యమని యిప్పుడెంచుచున్నట్లు, ఆసమయమున ఐరిషుప్రజలు గూడ నెంచి వాని నిర్వచనకై ప్రయత్నించిరి. అధినివేశ రాజ్యములయందలి స్థితిగతులు వేరు. ఆంగ్లేయులు వెళ్లి స్థాపించిన వలసరాజ్యములనుండియే అధినివేశరాజ్యము లభివృద్ధి జెందినవి. అధినివేశములయందలి న్యాయశాస్త్రముగూడ మొదట ఆంగ్లదేశమునుండి వెడలినవారిచే గొంపోబడినదని యూహింపబడుచున్నది. ఆంగ్లదేశముతో కలిసియుండుట కిష్టము లేని ఐరిషుప్రజలను ఆంగ్లేయులు బలవంతముగా కలుపుకొనిరి. బలవంతముగా పరిపాలించుచుండిరి. కావున ఐర్లండు దేశము తిరిగి అధినివేశస్వాతంత్ర్యమును బొందుట కాంగ్లదేశముతో సంధిపత్ర మవసరమయ్యెను. భారతదేశమునందలి స్థితిగతు లించుమించుగా నిట్టివేయని మేము తలచుచున్నాము. భారత దేశము ఆంగ్లదేశమునకు లోబడియున్న రాజ్యమే. సందేహము లేదు. ఈ స్థితి మారు టెట్లు? రెండు మార్గము లున్నవి. దౌర్జన్యపద్ధతి యొకటి, ఇద్దరును సమాధానపడి శాంతియుతముగా వ్యవహారములను పరిష్కరించు టొకొకటి. శాంతియుత

ముగా వ్యవహారములను పరిష్కరించుటకుతగిన రాజ్యాంగ
విధాన సూత్రములను నిర్వచించు నిమిత్తమై మేము
నియమింపబడితిమి. ఇట్లు చేయుటలో, ఎట్టిపరిస్థితులలో
గూడ మన ప్రధాన హక్కులకు భిన్నమురానివిధమున
వానిని గారంటీ చేయించుకొనుటయే ప్రథమకర్తవ్యము.
ఈ హక్కులను గారంటీ చేయించుకొనుటకు మనకున్న
కారణములు లేకపోయినను ఐరోపాఖండమునందలి యూధు
నిక రాజ్యాంగవిధానములలో దాదాపుఅన్నిటియందు ప్రజల
కీహక్కులను సమకూర్చుటకు ప్రత్యేకపరతు లున్నవి.

సార్వజనికహక్కుల నిర్వచనకు ముఖ్యకారణ
మింకొకటిగూడ గలదు. మన దేశములో విషాదకరములగు
మత సాంఘికవైషమ్యములు ప్రబలియున్నవి. ఒకరియెడల
నింకొకరికున్న అవిశ్వాసములు అనుమానములు తొలగి,
సామరస్య మేర్పడవలెననిన కొన్ని రక్షణములును,
గారంటీలును అవసర మగుచున్నవి. దేశములో నన్ని
మతములవారును, అన్నిసంఘములవారును తమతమ
హక్కులను సంపూర్ణముగా ననుభవింపవలసినచో,
రాజ్యాంగవిధానమునకు మూలకందము లగు సార్వజనిక
హక్కులలో వీని నిముడ్చుటకన్న ప్రశస్తమగుపద్ధతి మరి
యొకటి లేదు.

మేము నిర్వచించిన సార్వజనికహక్కులను తిల కించినచో నీపై రెండు కారణములను మనమునం దిడుకొంటి మని స్పష్టము కాగలదు.

అఖిలపక్షమహాసభవా రేర్పరచిన మొదటి సంఘమువారు యీవిషయమై జాగరూకతతో విచారించిరి.

కవులుదార్ల భూమి హక్కులు

చాలమట్టుకు వారు నిర్ణయించిన నిబంధనలనే మేముగూడ నొప్పుకొంటిమి. కార్మిక, కర్షక జనముయొక్క హక్కులను స్పష్టముచేయుచు మొదటిసంఘమువారు చేసిన నిబంధన నొకదానిని, సార్వజనిక హక్కులలో ప్రత్యేక సలహాగా మేము పొందుపరచితిమి. కాని 'న్యాయమగు కవులును నిర్ణయించుటకును, కవులుదారులకు భూమిపై స్థిరత్వ మేర్పరచుటకును భారతపార్లమెంటు సభవారు చట్టములు చేయవలెను' అని మొదటిసంఘమువారు చేసిన నిబంధనను మాసలహాలో నిముడ్చలేదు. ఈ నిబంధనను వదలివేయుటలో మాయుద్దేశ్యము భూమిపై కవులుదార్లకు స్థిరమైన హక్కుండ నవసరము లేదని కాదు. వారి హక్కులను స్థిరపరుచుట యవసరమే. కాని ఈనిబంధన నంగీకరించి సార్వజనికహక్కులలో చేర్చినచో రహితులహక్కులను రక్షించుటకు మారుగా నది వారి భావియభివృద్ధి నాటంకపరుచును. భారత దేశములో చాలభాగముల

యందు భూమిని కవులుకిచ్చుపద్ధతులు తృప్తికరముగా లేవు. వానిని సంపూర్ణముగా మార్చి వేయుట యవసరము. కవులుదార్లకు స్థిరత్వమేమియు లేకపోవుటవలన వారి కనేక యిబ్బందులు గలుగుచున్నవి. వారి కేమాత్రము స్థిరత్వ మేర్పరచినను ప్రస్తుతదుర్భరస్థితి చాలమట్టుకు తగ్గి వారి ప్రాణములకు హాయి చిక్కును. కాని తాత్కాలికలాభ మున కాశించినమొదల యికముందు కవులుదారులహక్కులకు తీరనిభంగము కలుగజేసినవార మగుదుము. ఇట్లు చేయుట వివేకము కాదు. ప్రస్తుతస్థితిగతులే అమలులో నున్నంతవరకు కవులుదారులహక్కులను రక్షించుటకు 'ప్రతికార్మికునకు జీవనభృతి సమకూర్చుటకు భారతపార్లమెంటుసభ తగిన చట్టములను చేయవలెను' అని సార్వజనికహక్కులలో మే మేర్పరచిన షరతు చాలును.

రాచబాటలను, బావులను, ప్రజలందరు చేరదగిన స్థలములను ఉపయోగించుకొనుటకు పౌరులందరకు సమానమగు హక్కులుగలవని సార్వజనిక హక్కులలో నొకనిబంధన చేర్చితిమి. ఈవిషయమును గూడ నిర్వచించవలెనా యని కొందరు తలచవచ్చును. కాని దేశములోని విపరీత స్థితిగతులనుబట్టియు, ఆచారవ్యవహారములనుబట్టియు నిట్టి నిబంధ

బాటలు, బావులు మొదలగువాని నుపయోగించుటకు హక్కు

నకు ప్రాముఖ్యత నిచ్చుట వాంఛనీయమని తలచు చున్నాము.

ఇంకకొన్ని నిబంధనలలో కొన్నిమార్పులు చేసితిమి. కలుపవలసినచోట్ల కొన్ని వాక్యములను కలిపితిమి.

పాఠశాలలో వర్ణ భేదము లేదు.

నిర్బంధప్రాథమికవిద్యను బడయుట కందరకు సమానహక్కులు గలవని నిర్వచించు నిబంధనలో జాతివర్ణవివక్షత లుండరాదని యొకవాక్యము కలిపితిమి. అది యిట్లున్నది. 'ప్రభుత్వమువారిచే నిర్వహింపబడు పాఠశాలలయందును, ప్రభుత్వసహాయమును బొందుచున్న పాఠశాలలయందును పిల్లలను చేర్చుకొనుటకు జాతివర్ణవివక్షత లుండరాదు.

* హేబియస్ కార్పస్ పత్రము

హేబియస్ కార్పస్ పత్రమునకుగల హక్కును గూర్చిన నిబంధనలో 'యుద్ధసమయమునగాని, విప్లవసమయమున గాని భారతశాసనసభ సమావేశము కాని రోజులలో, భారత ప్రజాస్వామ్య కార్యనిర్వాహకవర్గము

---

* ప్రభుత్వాధికారు లెవరినైనను చెరసాలలో వేసినచో, చెరసాలలో పెట్టబడినవారి బంధువులు అందుకు కారణములను చెప్పవలసినదని కోరుదురు. ప్రభుత్వమువారు కారణములను వివరించుచు నొకపత్రము నియ్యవలెను. ఆపత్రముపేరు హేబియస్ కార్పస్ పత్రము.

వారు హేబియస్ కార్పస్‌పత్రము నడుపుటకు ప్రజలకుగల హక్కును తాత్కాలికముగా రద్దుపరచి, శాసనసభ సమావేశము కాగానే, సదరు కార్యనిర్వాహకవర్గము వారు తగుచర్యకై ఆవిషయమును శాసనసభవారికి నివేదించవలెను' అను నిబంధనను కలిపితిమి.

సిక్కులపక్షమున సర్దార్ మంగళసింగుగారి కోర్కెననుసరించి సార్వజనికహక్కులలో సిక్కులెల్లప్పుడు కృపాణములను ధరించవచ్చు నని యొప్పుకొనుచు నొకనిబంధన చేసితిమి.

కృపాణములు

భారతదేశమున కంతటికి శాసనములు చేయుటకు 'సెనేట్', 'ప్రజాప్రతినిధిసభ' అను రెండు సభ లుండవలెను. రాష్ట్రములలో మాత్రము ఒక్కసభ యుండిన చాలును.

శాసనసభ

సెనేటుసభలో 200 సభ్యు లుండవలెను. ప్రజాప్రతినిధిసభలో 500 మంది సభ్యులుండవలెను. అవసరమైన యెడల యీ సంఖ్యను జనాభాననుసరించి అన్ని రాష్ట్రములయందును అన్ని సంఘములయందును ఒకేపద్ధతిననుసరించి హెచ్చించుకొనవచ్చును. రాష్ట్రములలో లక్షజనాభా కొకసభ్యుడుండవలెనను నియమ మవసరము కాని కోటికంటె

సభ్యులసంఖ్య

తక్కువజనాభాగల రాష్ట్రములయందు మొత్తముసభ్యుల
సంఖ్య 100 గా నుండవచ్చును.

ప్రజాప్రతినిధిసభకును రాష్ట్రీయశాసనసభల
కును ఎన్నికదారులు సాధ్యమైనంత హెచ్చుగానుండునట్లు
చేయవలెనని మాయుద్దేశ్యము. మాలో

ఎన్నికాధి
కారము

కొందరము మైనారటీ వెళ్లినవా రంద
రకు ఎన్నికాధికార ముండవలెననియభి
ప్రాయపడితిమి. కొందరు ప్రజలందరకు నెన్నికాధికార
మిచ్చుట యాశయముగా నుండదగినను ప్రథమమున
దానిని ప్రవేశపెట్టుటవలన అనేకయిబ్బందులు కలుగునని
తలచిరి. మే మనేకసూచనలనుగూర్చి యాలోచించితిమి.
వానిలో మైనారటీ వెళ్లినవారికందరకు వోటింగు అధి
కార ముండవలెనను సూచనగాక యీక్రింది సూచన
లుండెను.

I మైనారటీ వెళ్లినవారందరకు ఎన్నికాధికార
ముండవలెనుగాని, ఎన్నికలలో పాల్గొనదలచిన వారం
దరిపేర్లను రిజస్టరు చేయించుకొనవలెను.

II ఇప్పుడు ఎన్నికాధికారము కలిగినవారు దేశ
ములో 60 లక్షలు మాత్రమే గలరు. ఈ యధికారమును
6 కోట్లప్రజల కియ్యవలెను. ఏపద్ధతిమీద నింతమందికి మెన్ని

కాధికారము కలుగునో నిర్ణయించుట కొకయుపసంఘము నేర్పాటు జేయవలెను.

III ఈక్రిందివానిలో నేదైనను సరే.

౧. నిర్ణీతమగు శిస్తుగాని, మక్తాగాని, ఇంటి బాడుగగాని ఇంటిపన్ను మొదలగువానిని గాని, యిచ్చెడి వారికి ఎన్నికాధికార ముండవలెను.

ఈక్రిందివానిలో నేదైననుసరే

౨. చదువను వ్రాయను నేర్చిన వారందరకు అధికార ముండవలెను.

3. కాయకష్టముచేసిగాని, మానసికకష్టము చేసిగాని బ్రదుకువారందరకు ఎన్నికాధికార ముండవలెను.

౪. నిరుద్యోగీయులుగా ప్రభుత్వమువారి పుస్తకములలో నమోదుచేయబడిన వారందరకుఅధికార ముండవలెను.

౫. అవిభక్తకుటుంబములలోచేరిన వారందరకు అధికార ముండవలెను.

౬. ఎన్నికదారుల భార్యలకు అధికార ముండవలెను.

పైనుదాహరింపబడిన సూచనలలో మూడవ దాని నవలంబించినయెడల మైనారటీ వెళ్లినవారందరకు ఎన్ని

కాధికారమిచ్చినయెడల నెంతమంది ఎన్నికదారు లేర్పడు దురో అంతమంది ఎన్నికదారులేర్పడుదురు. మాలోకొంద రము రెండవసూచన నభిమానించితిమి. దీని నవలంబించిన యెడల యెన్నికాధికారము 6 కోట్లప్రజలకు గలుగును. కావున ప్రజలందరకు వోటింగుఅధికారమిచ్చుటకిదియొక సోపానముగా నుండును. మైనారటీ వెళ్లినవా రందరకు వోటింగుఅధికారమిచ్చినయెడల 12 కోట్ల ప్రజలకధికార ముండును. మేమనుసరించు రెండవపద్ధతివలన నీ సంఖ్యలో సగముమందికి అధికారము గలిగినను ప్రజలు చాల అభి వృద్ధినొందినవా రగుదురు. కాని యీ సూచన నంగీక రించుటకు కొన్ని యిబ్బందులుగలవు. ప్రస్తుతసమయమున వివిధసంఘములయందలి ఎన్నికదారుల తారతమ్యము వారివారి జనాభాయందలి తారతమ్యముననుసరించియుండ లేదు. పాంచాలమునందలి స్థితిగతులను విచారింతము. హిందూసిక్కుసంఘముల జనాభాకంటె పాంచాలమున మహమ్మదీయులు హెచ్చుగా నున్నారు. కానివారివోట్లు మాత్రము హిందూసిక్కు వోట్లకన్న చాల తక్కువగా నున్నవి. హిందువులు మహమ్మదీయులకంటె సంపన్ను లగుటయే దీనికికారణము. ఈఅవకతవకల నంత మొందించి జనాభాననుసరించి, వోటర్ల సంఖ్యను నిర్ణయించుట ప్రశ స్తమగు పద్ధతి. మైనారటీవెళ్లిన వారికందరకు ఎన్నికాధి

కార మిచ్చితిమేని వివిధసంఘముల జనసంఖ్యనుబట్టి వారి వోట్లసంఖ్య వానియంతట వినే నిర్ణయింప బడును.

ఇంకేసంకుచితపద్ధతి నవలంబించినను యిట్లుజరుగ నేరదు. అప్పుడు వివిధసంఘములకు వివిధములగుయోగ్య తలను నిర్ణయింపవలసియుండును. వివిధమతసంఘములకు ప్రాతినిధ్య మేర్పరుచు పద్ధతులలోగూడా తేడాలుండును. కొంతమంది కిది కష్టముగానుండును. ఈసాధకబాధకముల నన్నిటిని విచారించి మైనారటీ వెళ్లినవారందరకు ఎన్ని కాధికార ముండవలెనని నిర్ణయించితిమి. సింహళద్వీప రాజ్యాంగమును నిర్ణయించుట కేర్పరుపబడిన సంఘము గూడ దీనినే సిఫారసు చేసిరి. ప్రజలందరకు వోటింగు అధికార ముండవలెనుగాని, 30 సంవత్సరములు దాటిన స్త్రీలకుమాత్రమే ఎన్నికాధికార ముండవలెనని వారు సలహా నిచ్చిరి. దీనికి కారణము 'వోట్లువిపరీతముగాపెరిగి పోకుంత చేయుటయే'అని వారు చెప్పుచున్నారు. వోట్లు పెరిగిపోకుండచేయుట కవసరమేమియు మాకు కనబడుట లేదు. ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వములోవోటర్ల ఎన్నికాధికార ము నిట్లు కృత్రిమముగానియమించుట ప్రజా పరిపాలనకే యనవసరముగానాటంకములు గలుగజేయుట యగును. ప్రజాసామాన్యమందరకు ఎన్నికాధికార మిచ్చినయెడల ఎన్నికలను కొనసాగించుట కష్టసాధ్యమని చెప్పిన చెప్ప

వచ్చును. ఐనను మన మేర్పరుపదలచినది నిజమైన ప్రజా ప్రతినిధి ప్రభుత్వమైనయెడల నెట్టి యిబ్బందులు వచ్చినను యెదుర్కొనవలెను. సింహళద్వీప రాజ్యాంగవిధానమును నిర్ణయించుట కేర్పరుపబడిన సంఘము క్రొత్తప్రభుత్వ విధానము నొకదాని నేర్పరచుటకు సలహా నొసంగిరి. ప్రపంచములో నెచ్చటను దీనికి సామ్యము గానుపించదు. ఇది యెట్టి ప్రభుత్వవిధానమైనను ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వ మని మాత్రము చెప్పుటకు వీలులేదు. భారతదేశమునకు ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వము నేర్పరుచుటయే మాకర్తవ్యము. కావున పురుషులకులేని యాటంకములను స్త్రీలకు కల్పించుట మాయభిప్రాయము కాదు. ·

ప్రస్తుతము పాంచాలమున శిరోమణి గురుద్వార ప్రబంధకకమిటీవారి ఎన్నికలన్నియు సార్వజనికవోటింగు విధానముమీదనే యాధారపడియున్నవి. కొద్దిలో నివి జయప్రదముగానే కొనసాగుచున్నవి. దేశములోనొకభాగమునజరుగుచున్న పద్ధతిని, దేశమునందంతట వ్యాపింపజేయుటకు కార్యనిర్వాహకుల సంఖ్యను హెచ్చించుటతప్పమరేమియు నవసరములేదు. దీనికి ద్రవ్యము హెచ్చుగా వినియోగించవలసియుండును.కష్టపడవలసి యుండును. ఐనను యిదంతయు అనవసర వ్యయమని తలచుటకు కారణ

ములు లేవు. ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వమునకు గట్టిపునాదులు వేయు మహాకార్యమున ద్రవ్యమునకు లోపించుటయు, కష్టములకు వెరచుటయు వివేకము కాదు.

ప్రజాసామాన్యమునకు విద్యలేదనియు, రాజకీయానుభవము శూన్యమనియు కొందరు చెప్పు అభ్యంతరములను మేము పాటించము. ఇప్పుడు కూడ వ్రాయుటయు చదువుటయు నేర్చినవారిసంఖ్య బహుస్వల్పము గానే యున్నది. ఇప్పుడు ఎన్నికలలో పాల్గొనుచున్నవారి విషయమునగూడ నీయభ్యంతరములు వర్తించును. ఎన్నికాధికారమును మన మెంత నియమించినను అత్యధికసంఖ్యాకులగు వోటర్లు విద్యలేనివారే నై యుందురు. కొంతద్రవ్యమును సంపాదించువానికి రాజకీయములలో పాల్గొనుటకు సావకాశమిచ్చి, అంతకంటె కొంచెము తక్కువసంపాదించువాని కియ్యకపోవుట మెట్టిన్యాయము? రాజకీయములలో పాల్గొనుచుండుట వలననే రాజకీయానుభవము గలుగును గాని, కేవలము విద్యనేర్చుకొనుట వలన కలుగదు. ఈ రాజకీయానుభవమును సంపాదించుటకు ప్రతివానికి సమానమగు నవకాశము లుండవలెను. ప్రపంచములో నభివృద్ధియందున్న రాజ్యము లేవియు, ప్రజ లందరును విద్యావంతులైనప్పుడే వారికి ఎన్నికాధి

కార మియ్యవలెనని కనిపెట్టుకొని యుండలేదు. భారత దేశముమాత్ర మెందుకు కనిపెట్టుకొని యుండవలెను?

సెనేట్ సభ్యులు రాష్ట్రీయ శాసనసభలనుండి ఎన్నుకొనబడవలెను. జనాభానుసరించి ప్రతిరాష్ట్రము

సెనేట్ నకు కనీస మిన్ని స్థానము లుండవలె
నని నిర్ణయము చేయవలెను.

అఖిలపక్షసమావేశమువారిచే నియమింపబడిన మొదటిసంఘములోని సభ్యులలో అధికసంఖ్యాకులు సెనేటు సభకు సకుంచిత మగు ఎన్నికపద్ధతిని సూచించిరి. అల్పసంఖ్యాకులు మేమిచ్చిన సలహా నామోదించిరి. ఈసభకుసభ్యుల నెన్నుకొనుటకు రెండుపద్ధతులు గలవు. ప్రజాప్రతినిధి సభవలె ఎన్నికదారులే స్వయముగా తమ సభకు ప్రతినిధుల నెన్నుకొనుట యొకటి. ప్రజాప్రతినిధి సభకు సభ్యుల నెన్నుకొనుపద్ధతిని సంకుచితపరచి కొలదిమంది వోటర్లకు మాత్రమే యధికార మిచ్చుట రెండవది. వీనిలో మొదటిపద్ధతి నవలంబించితిమేని ప్రజాప్రతినిధిసభవంటిసభ మరియొకటి యేర్పడును. ఇది యవసరము లేదు. రెండవ పద్ధతివలన ప్రత్యేకముగా కొందరకు మాత్రమే ఎన్నికాధికార ముండుటవలన ప్రతిష్టంభనములును తగాదాలును కలుగుట కవకాశము లుండును. ప్రత్యేకసంఘప్రతినిధులతో గూడియున్నట్టియు

అభివృద్ధి నాటంకపెట్టెడివారితో నిండియున్నట్టియు సభ యవసరము దు. తమతమ హక్కులను రక్షించుకొనవలె ననియు, అభివృద్ధిని నిరోధించవలెననియు వారు ప్రయత్నించుచుందురు. రాజ్యాంగములో రెండవశాసనసభ యుండుటవలన ప్రయోజనమేమి?వివాదాంశములు చర్చకు వచ్చినప్పుడు ప్రజాప్రతినిధిసభ సావకాశముగాను, నిష్పక్షపాతబుద్ధితోడను విచారించని విషయములను హెచ్చు శాంతముగాను, సమానభావముతోడను పునర్విమర్శించుననియేగదా! సాంఘిక వైషమ్యములు ప్రబలియున్న భారతదేశమున సమభావముతో విమర్శించెడి రెండవ సభ యుండుట యత్యంతావసరమై యున్నది. సెనేటు సభకు గూడ సభ్యులను వోటరులే స్వయముగా నెన్నుకొనునట్లు చేసినయెడల ప్రజాప్రతినిధి సభవంటిదే యింకొకసభ యేర్పడును. లేదా స్వశ్రేయమును మాత్రమే రక్షించుకొనదలచినవారితో గూడిన సభ యేర్పడును.వా రెల్లప్పుడు అభివృద్ధిని నిరోధించుచుందురు. రాష్ట్రీయశాసనసభలే సెనేటుసభకు ప్రతినిధుల నెన్నుకొనవలెనని మేముచేసిన సూచనలో నిట్టి యిబ్బంది లేదు. ఈ నియోజకవర్గమున మిక్కిలి బుద్ధికుశలులగు వారే యుందురని యూహించవలసియున్నది. కనుక, సెనేటుసభలో సభ్యత్వము వహించుటకు తగినవారే

యెన్నుకొనబడుటకు అవకాశము లుండును. ఈపద్ధతి వలన నెన్నుకొనబడువారు, ప్రస్తుత ప్రజాప్రతినిధి ప్రభుత్వ ములలోని ఎన్నికలయందు పాల్గొను అసంఖ్యాకము లగు ఎన్నికదారుల కేకలకును, గందరగోళమునకును విముఖులగువారై యుందు. వారి నియోజకవర్గము విశాలమైనది కాకపోయినను హోదామీదగాని, స్వశ్రే యముమీదగాని, సంఘాధిక్యతమీదగాని యాధారపడి యుండదు. దేశములోని యసంఖ్యాములగు ఎన్నిక దారుల యభిప్రాయమును తెల్పుననిగూడ యూహించ వలసియున్నది. సెనేటుసభకుజరుగు ఎన్నికలు దామాషా పద్ధతి ప్రాతినిధ్యముపై నాధారపడియుండినయెడల, అల్ప జనసంఖ్యాక సంఘములును, ప్రత్యేకరక్షణకు తగియున్న యితరులును ప్రాతినిధ్యము. బొందుటకు హెచ్చుఅవకా శము లుండును. మేమీపద్ధతినే యభిమానించెదము.

ఈ సూచన నంగీకరించినయెడల మరియొకలాభ ము గలదు. భారతశాసనసభలోని సభ్యులు స్వాయముగా వివిధరాష్ట్రములలోని ఎన్నికదారులవలన ఎన్నుకొనబడిన వారైయుందురు. సెనేటుసభలో రాష్ట్రీయదృక్పథ ములు వ్యక్తమగుచుండును. రాష్ట్రీయశాసనసభలకును, భారతశాసనసభకును అన్యోన్యసంబంధము కలుగజేసి

రాజ్యాంగవిధానమును చక్కగా నడుపవలెననిన యీ పద్ధతి యత్యంతము కోరదగినది.

ప్రతిరాష్ట్రమునకు కొన్నిస్థానములు జనాభా ననుసరించి నిర్ణయింపబడవలెననియు, రాష్ట్రమున కుండవలసిన కనీసప్రాతినిధ్యము నిర్ణయింపబడవలెననియు మేము సలహా నిచ్చితిమి. కాని కనీస మెన్నిస్థానము లుండవలెనో మేము నిర్ణయించలేదు. సభ్యత్వస్థానములను సాధారణముగా జనాభా ననుసరించియే నిర్ణయించవలెనని మాయుద్దేశ్యము. కాని ప్రతిరాష్ట్రమునకు జనాభాననుసరించి సభ్యత్వములను నిర్ణయించినయెడల చిన్నరాష్ట్రములకు చాల తక్కువసభ్యు లెన్నుకొనబడెదరు. కావున ఒక్క జనాభానుమాత్రమే అనుసరించి సెనేటుసభకు స్థానములను నిర్ణయించరాదు. అమెరికాయందలి సంయుక్తరాష్ట్రములలో కలసియున్న దేశములన్నియు, జనాభా హెచ్చుతగ్గులను పాటించక సమానముగానే సభ్యులను అమెరికా సెనేట్ సభకు పంపుచున్నవి. మన దేశములోని రాష్ట్రముల జనసంఖ్యలో చాలభేదము లున్నవి. కనుక అమెరికాయందువలె సమానముగా సభ్యులను నిర్ణయించుట యంత వాంఛనీయముకాదు. ఐనను సెనేటుసభలోని వివిధరాష్ట్రముల ప్రాతినిధ్యమునకు విపరీతమైనభేదము లుండరాదు.

ప్రజాప్రతినిధిసభ 5 సంవత్సరముల వరకును, సెనేటుసభ 7 సంవత్సరముల వరకును శాసనాధికారము గలిగియుండవలెనని మేము సూచించితిమి.

కాలనిర్ణయము

అఖిలపక్షసభవారిచే నియమింపబడిన మొదటి సంఘమువారి సలహాలనే చాలమట్టుకు మే మవలంబించితిమి. కాని వానికి కొన్ని కలిపితిమి.

అధికార విభజన

అనేకమార్పులుగూడ చేసితిమి. ఒక్క శాఖలో భారతప్రభుత్వమునకును, రాష్ట్రీయప్రభుత్వమునకును, రెంటికి అధికారము లేకుండ చేసితిమి. రెంటికి అదికారములుండుటవలన విభేదములు గలుగును. కావున రాష్ట్రీయప్రభుత్వాధికారములకును, భారతప్రభుత్వాధికారములకును అన్యోన్యసంఘర్షణ కలుగకుండ శాఖల నేర్పరచితిమి.

శాసనసభలనుగూర్చిన యితర షరతులు అధినివేశ రాజ్యములలోని చట్టముల ననుసరించి నిర్ణయించబడి యున్నవి. ఆర్థికచట్టములను గూర్చి విచారించు అధికారము ప్రజాప్రతినిధిసభకు మాత్రమే యొసంగితిమి.

ప్రధానామాత్యుడును, ఆర్గురికి మించని మంత్రివర్గమును భారతప్రజాస్వామ్యముయొక్క కార్యనిర్వా

కార్యనిర్వాహక వర్గము

హకవర్గముగా నుండవలెనని మేము సలహా నిచ్చితిమి. వివిధసంఘములకు ప్రాతినిధ్య మిచ్చుటకై యీమంత్రుల సంఖ్యను హెచ్చించవలెనని బహుశః కొందరు తలంచ వచ్చును. కాని మే మిట్లు హెచ్చించుట కొప్పుకొనము. రాష్ట్రీయస్వపరిపాలనము నేర్పరచుచున్నాము గాన కేంద్రకార్యనిర్వాహకవర్గమున నేడుగుమంత్రులు చాలు నని మేము తలచుచున్నాము. ఈకార్యనిర్వాహకులందరు సమిష్టిగా శాసనసభకు బాధ్యులుగా నుందురు.

ప్రధానామాత్యుడును, నల్గురు మంత్రులును కలసి రాష్ట్రములయందు కార్యనిర్వాహకులుగా నుందురు.

భారతప్రజాస్వామ్యకార్యనిర్వాహకుల యొక్కయు, రాష్ట్రీయకార్యనిర్వాహకవర్గముయొక్కయు అధికారములు అధినివేశరాజ్యములయందలి కార్యనిర్వాహకవర్గములయొక్క అధికారములను బోలియున్నవి.

న్యాయస్థానము

ప్రస్తుతమున్న ప్రధానన్యాయస్థానములు గాక, సుప్రీమ్‌కోర్టు (Supreme court) నిర్మింపబడవలెనని మేము సలహానిచ్చితిమి. మేము నిర్ణయించిన సందర్భములయందు తప్ప సాధారణముగా భారతదేశమునుండి అపీల్లేవియు రాజుగారి న్యాయస్థానమునకు గొంపోబడరాదు.

ఈ సుప్రీమ్‌కోర్టుకు మే మొసంగిన 'ఒరిజినల్' అధికారములను పాఠకులు గమనింపదగియున్నది. వీనిలో

సుప్రీమ్‌కోర్టు

చాలముఖ్యమైనవానినిమాత్ర మిచ్చుట బేగ్కొనెదము. భారతప్రజాస్వామ్యమునకును సంస్థానములకును సంధిపత్రములు, ఒడంబడికలు, సన్నదులు మొదలగువానియందువచ్చు వివాదములను కక్షిదారులగు సంస్థానముల యొప్పుదలపై కార్యనిర్వాహకవర్గముయొక్క సలహాను బొందిన గవర్నరు జనరల్‌గారు ఈ సుప్రీమ్‌కోర్టుకు పంపవచ్చును.

ఆర్థిక విషయములు

దేశములో వసూలయ్యెడిపన్నులను భారతప్రభుత్వమునకును, రాష్ట్రీయప్రభుత్వములకును విభజించుట, దేశరక్షణము, విద్య మొదలగు ముఖ్యవిషయములకు కావలసిన ద్రవ్యమును నిర్ణయించుట, చాల కష్టతరములైన సమస్యలు. వానిని చాలజాగ్రత్తగా నిర్ణయించవలెను.

ప్రజాస్వామ్యము స్థాపింపగానే యీక్రిందివిషయములను విచారించుట కొరకు విచారణసంఘము నేర్పాటు జేయవలెనని మేము సలహానిచ్చితిమి.

విచారణసంఘము

(1) ప్రజాస్వామ్యమునకును, రాష్ట్రములకును నిర్ణయింపవలసినపన్నుల నెట్లు సమకూర్పవలెను?

(౭) భారతప్రభుత్వమునకును రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములకును ఉండవలసిన ఆర్థికసంబంధము లేవి?

ఈసలహా నిచ్చుటలో మేము దక్షిణఆఫ్రికాయూనియన్ యొక్క రాజ్యాంగవిధానమునందలి 118 సెక్షను మన పరిస్థితులకు తగియున్నదని తలచి యనుసరించితిమి.

ఈవిచారణసంఘముపై మేము మరియొక కర్తవ్యమునుగూడ బెట్టితిమి.

i. అదివేదన సేనకు, నావికాదళమునకు, నైమానికదళమునకు అవసరమైన యుద్యోగీయుల శిక్షణమునకు సంబంధించిన విషయముల నన్నిటిని విచారించుటకును, ఈశిక్షణాకళాశాలల నేర్పరుచుటకును ప్రత్యేక ఉపసంఘము నొక దానిని నేర్పరచుట.

ఉద్యోగీయులశిక్షణ

ii. సామాన్య ప్రాథమికవిద్యను ప్రవేశపెట్టుటను గూర్చియు, వెనుకబడియున్న జాతులకొసంగవలసిన ప్రత్యేక విద్యాసౌకర్యములను గూర్చియు, విచారించి నివేదించుటకు మరియొక ఉపసంఘము నేర్పాటు చేయుట.

ప్రాథమికవిద్య-వెనుక బడి యున్న వారివిద్య

iii. దాని కవసరమనితోచిన ఇతర ఉపసంఘముల నేర్పాటుచేయుట.

ఆయాశాస్త్రములయందు ప్రవీణులగు వారితో కూడిన యీ ఉపసంఘముల సాయములేనిది మేమేర్పరు చుటకు సిఫారసుచేసిన విచారణసంఘము సమగ్రమైన నివేదికను నిర్మించజాలదని మా యభిప్రాయము.

ప్రజాస్వామ్యము స్థాపింపబడిన వెంటనే ప్రభుత్వో ద్యోగములనుగూర్చి విచారించుట కొకసంఘమును నియ మించవలెనని మేము సలహానిచ్చితిమి.

ప్రభుత్వోద్యోగములు

ప్రస్తుత ప్రభుత్వశాఖలన్నియు, ప్రజా స్వామ్యస్థాపనానంతరము సంపూర్ణ మగుమార్పును జెందవలసియున్నవి. క్రొత్తపద్ధతులమీాద నిర్మింపబడవలసియున్నవి. ప్రస్తుత పరిపాలన తలబరువు పరిపాలనయనియు, దేశప్రజలు దుర్భరదారిద్ర్యమననుభ వించుచున్నను ప్రభుత్వోద్యోగీయులు ప్రపంచములో నన్నిదేశములకంటె హెచ్చుగా జీతముల ననుభవించు చున్నారనుట జగద్విదితము. దేశరక్షణమునకు, విద్యాభి వృద్ధికి, పారిశ్రామికాభివృద్ధికి, ఆరోగ్యాభివృద్ధికి ధనము వెచ్చించుట మనప్రధానకర్తవ్యము. కావున సివిల్ ఉద్యో గీయులకును, మిలిటరీ ఉద్యోగీయులకును విపరీతములైన జీతములనిచ్చి భరింపజాలము. ఉద్యోగీయులకొరకు అత్య ధికముగామనము వెచ్చించుచున్న ధనమును దేశాభివృద్ధికై వినియోగించుకొనవలసి యున్నది. మన యుద్యోగీయుల

జీతములు చాల హెచ్చుగానున్నవనియు, వానిని తగ్గించుట యవసరమనియు నోరుగలవారందరు మొఱపెట్టుచుండిరి. మనప్రజలు మొరపెట్టగాపెట్టగా "లీసంఘు" మేర్పాటుగావింపబడెను. భారతీయు లేకగ్రీవముగా సంఘనిర్మాణము నడ్డుపెట్టినను, యీసంఘము నియమింపబడెను. భారతశాసనసభాతీర్మానమునకు వ్యతిరేకముగా లీసంఘమువారి సిఫారసులను ప్రభుత్వమువా రంగీకరించిరి. కావున నూతనరాజ్యాంగవిధానమున నేర్పడు స్థితిగతుల ననుసరించి, ఎవరిని ఉద్యోగములలో నియమించవలెను? ఏపద్ధతుల ననుసరించివారిని నియమించవలెను? వారికెంత జీత మియ్యవలెను? ఎంత అలవెన్సుల నియ్యవలెను? మొదలగు విషయములను సమగ్రముగా పునర్విమర్శించుట యవసరమని మా యుద్దేశ్యము. ఈ విచారణకొరకు ఉద్యోగముల విచారణాసంఘమును(Public service commission) నియమించవలెనని సలహా నిచ్చితిమి. ఈ ఉద్యోగీయులవిషయమై తగుమార్పులు చేసిన తరువాత సదరు విచారణసంఘమున కధికారము లేమియు నుండవు. ఉద్యోగీయుల విషయమై మార్పులు చేసినను, ప్రజాస్వామ్యము స్థాపింపబడునప్పుడు ఉద్యోగములలో నున్న వారికి తగుగారంటీ లేర్పరచితిమి. ఉద్యోగములం దుండ దలచినవారికిని, ఉద్యోగములను వదలుకొని పోవువారికి

గూడ తగు గారంటీలు మే మేర్పరచితిమి. ప్రజాస్వామ్య స్థాపనాసమయమున ఉద్యోగములను వీడిపోవువారికి వర్తించుషరతులు, మూడుసంవత్సరముల వరకు ఉద్యోగీయులకు వర్తించునట్లు చేసితిమి. ఈమూడు సంవత్సరములలోవారెప్పుడు ఉద్యోగములనుమానుకొనిపోదలంచినను, ప్రజాస్వామ్య స్థాపనాసమయమున మానుకొనువారి కొసంగు ఉపకారవేతనములు మున్నగు సౌకర్యముల నన్నిటిని పొందగలరు.

సైనికోద్యోగములు

సేనలోను, నావికాదళములోను, రాయల్ ఇండియన్ మెరైన్‌లోను, (నౌకావ్యాపారదళోద్యోగీయులు) వైమానిక దళములోను నూతన రాజ్యాంగవిధాన ప్రారంభమున ఉద్యోగములలో నున్నవారికి గూడ నిట్టి సౌకర్యములనే యొసంగితిమి.

ఈక్రింది యుద్యోగీయులతో కూడిన దేశరక్షక సంఘము నొకదానిని నిర్మింపవలెనని సలహా నిచ్చితిమి.

దేశరక్షణము

(1) ప్రధానామాత్యుడు
(2) దేశరక్షణమును చేయుమంత్రి
(3) విదేశీయ వ్యవహారములను చూచు మంత్రి

(4) సర్వసేనాధిపతి

(5) వైమానికదళనాయకుడు

(6) నావికాదళాధిపతి

(7) సామాన్యోద్యోగశాఖాప్రధాని

(8-9) ఇద్దరు యోధప్రవీణులు

దేశరక్షణవిషయమున ప్రభుత్వమువారు సామాన్యముగా ననుసరించవలసిన పద్ధతులనుగూర్చి సలహా నిచ్చుటయు, దేశమున కపాయము గలుగకుండ ప్రస్తుత సేనా వ్యయములో నెంత తగ్గించవచ్చునో, వేనిలో తగ్గించవచ్చునో సూచించుటయు, నీసంఘము యొక్క కర్తవ్యములు. ఈసంఘమువారి సిఫారసు మీదనే సాంవత్సరిక వ్యయముగూడ నిర్ణయింపబడవలెను. ఈపద్ధతుల ననుసరించితిమేని సేనలు దేశరక్షణ మొనరించుటకు తగినశక్తి సామర్థ్యములు గలిగియుండుటయే గాక, సేనా పరిపాలనయు చక్కగా జరుగును.

ఇతర సలహాలు వివరముగా నేడవ యధ్యాయమున బొందుపరుపబడినవి.

ఏడవ అధ్యాయము

సలహాలు

శాసనసభయందు ప్రతిపాదించుట కుద్దేశింపబడిన బిల్లురూపమున ఈ రాజ్యాంగవిధానమును వ్రాయుటకు మేము ప్రయత్నించలేదు. ఐనను మా సలహాలు వాని నైజము ననుసరించి సామాన్యపు చిత్తుబిల్లులలోని షరతులను బోలియే యున్నవి. వానిని బిల్లులోని షరతులుగా భావించవలెనని మా యుద్దేశ్యముగాదు. వానిలో నిమిడి యున్న సూత్రములను ప్రతిపాదించు చున్నట్లు మాత్రమే గ్రహింపదగును. రాజ్యాంగసూత్రములను నిర్ణయించుటకు మాత్రమే మమ్ములను అఖిలపక్ష మహాసభ వారు నియమించిరి. ఈసూత్రములను చట్టరూపమున వ్రాయుటయు, సూత్రార్థప్రతిపాదికములగుషరతులనుకలుపుటయు, మేము వదలిపెట్టినవివరములను చేర్చుటయు, చట్టమునువ్రాయుట యందు కుశలులగువారు చేయవలసినపనియైయున్నది. రాజ్యాంగవిధానము నమలులోనుంచుటకు ట్రాన్సుఫరు ఆర్డరులను, (Transfer Orders) కౌన్సిల్ ఆర్డరులను,(Coun-

cil orders) యేర్పాటు చేయుట యుక్తమని మాకు నివేదింపబడిన కొన్ని చిత్తువిధానములు తెల్పుచున్నవి. ఇవి చాల ముఖ్యమేగాని యీ యేర్పాటు లన్నియు యీ రాజ్యాంగ సూత్రములను శాసనముగా వ్రాయు నతడు చేయదగును. కొన్ని విషయములను మేము చాల వివరముగా వ్రాసితిమి. కొన్నిటి నంత వివర ముగా వ్రాయలేదు. ఇది బుద్ధిపూర్వకము కాదు. మేము అధినివేశ రాజ్యముల రాజ్యాంగ విధానములను, డాక్టరు బెసెంట్ గారి కామన్ వెల్తు ఆఫ్ ఇండియా బిల్లును (Common wealth of India Bill), శ్రీ మాన్ విజయరాఘవాచారి, శ్రీమాన్ శ్రీనివాస అయ్యంగారు, శ్రీమాన్ రంగస్వామి అయ్యంగారలు తయారుచేసిన రాజ్యాంగవిధానములను, ఇండిపెండెంటు లేబర్ పార్టీవా రేర్పరచిన సంఘము తయారుచేసిన విధాన మును, భారతప్రభుత్వ శాసనమును, (Government of India Act) పరిశీలించి, వానిలో మనకు తగిన యంశ ముల నీ రాజ్యాంగ విధానమునందు పొందుపరచితిమి. అనేకస్థలములయందు పదములను మార్చుట మాత్రమే యవసరమయ్యెను. కొన్ని సందర్భములయందు ముఖ్య మైనమార్పులు చేయవలసివచ్చెను. అఖిలపక్షసభవా రేర్పచిన మొదటి సంఘమువారు నిర్ణయించిన 'పౌర'

శబ్ద నిర్వచనమును, అవతారికను కూడ మేము వదలివేసి తిమి. మా సలహాల నీక్రింద పొందుపరచుచున్నాము.

భారత దేశము అధినివేశములతో సమానముగా నుండవలెను

(1) ఆంగ్ల సామ్రాజ్యమనం దగు వివిధజాతుల సముదాయమునందు అధినివేశ రాజ్యము లగు కెనడా, (డొమినియన్) ఆస్ట్రేలియా, (కామన్ వెల్తు) న్యూజీలాండు (డొమినియన్) దక్షిణ ఆఫ్రికా (యూనియన్) ఐరిష్ ఫ్రీస్టేటులతో బాటు భారత దేశమునకు సమాన ప్రతిపత్తి యుండవలెను. భారత దేశముయొక్క శాంతి సౌఖ్యములకును, క్రమపద్ధతికిని, సుపరిపాలనమునకును అవసరములగు శాసనములను జేయ నధికారము గలిగిన పార్లమెంటు సభయును, ఆ పార్లమెంటు సభకు బాధ్యులైన కార్యనిర్వాహకవర్గమును ఉండవలెను; మరియు నీ దేశము భారతప్రజాస్వామ్యము (Common wealth of India) అని వ్యవహరింపబడవలెను.

రాజ్యాంగ విధానముయొక్కయు శాసనములయొక్కయు వ్యాప్తి

(2) ఈశాసనమును, ఈశాసనము ననుసరించి ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వమువారిచే జేయబడు యితర శాసనములను, న్యాయస్థానములు, వివిధరాష్ట్ర ప్రజలు, ప్రజాస్వామ్యము నందలి ప్రతిభాగము విధిగా నంగీకరించ

వలెను. బ్రిటిషు ఇండియాకు వర్తించునట్లు భారతశాసన సభవారు చేసిన శాసనములయందును, రాష్ట్రీయశాసన సభా శాసనములయందును, ఆంగ్ల పార్లమెంటు సభా శాసనములయందును ఎట్లు విధింపబడియున్నప్పటికిని అవి యీ శాసనములను బాధించవు. ప్రజాస్వామ్య శాసనములు హిందూదేశ సముద్రభాగములయందు వర్తించును.

పౌరశబ్దనిర్వచనము

(3) ఈ రాజ్యాంగవిధానమునందు ప్రయోగింపబడిన పౌరశబ్దమునకు యీక్రిందవిధముగా నర్థము చెప్పవలెను.

౧. భారతప్రజాస్వామ్యముయొక్క సరిహద్దులలో పుట్టినవాడుగాని, ప్రజాస్వామ్యముయొక్క సరిహద్దులలో పుట్టినట్టి, లేదా అన్యదేశీయుడై ప్రజాస్వామ్య పౌరహక్కుల సంపాదించినట్టి వాని కుమారుడు గాని, ఏ యితరదేశమునందును పౌరసత్వపు హక్కులు లేనివాడైనయెడల పౌరుడుగా పరిగణింపబడును.

౨. తాత్కాలికముగా నమలులో నున్న శాసనము ననుసరించి ప్రజాస్వామ్య పౌరహక్కులను సంపాదించినవాడు పౌరుడుగా పరిగణింపబడును.

వివరము: అన్యదేశములయందలి పౌరులెవ్వరును ఆదేశములయందలి పౌరసత్వపు హక్కులను న్యాయ

శాస్త్రనిర్ణీతపద్ధతిని విసర్జించిన తప్ప భారతప్రజా స్వామ్యముయొక్క పౌరులు కాజాలరు.

సార్వజనికహక్కులు

(4) ౧. ప్రభుత్వమువారి యధికారములన్నియు, మరియు శాసనాధికారము, కార్య నిర్వహణాధికారము, న్యాయాధికారము ప్రజలనుండియేపొందబడినవి. ఈ యధికారములన్నియు నీరాజ్యాంగ విధానమువలనగాని దానిననుసరించిగాని యేర్పరుపబడబోవు ప్రతిష్ఠాపనల మూలకముగా చలాయించబడవలయును.

౨. న్యాయసమ్మతమగు విధమున తప్ప యెవ్వరి స్వేచ్ఛకును భంగము కలుగజేయరాదు. ఇండ్లలోను, ఆస్తులలోను ప్రవేశింపరాదు. ఖామందుయొక్క భూమినిగాని, ఆస్తినిగాని, వశపరచుకొనరాదు, జప్తుచేయరాదు.

3. ప్రజాశాంతికి భంగమును, నీతికి విరుద్ధమును కాని విధమున ఎవరి ఆత్మసాక్షిగా వారు ప్రవర్తించుటకును, ఎవరి కిష్టమువచ్చిన మతమును వా రవలంబించుటకును ప్రతివానికి హక్కుగలదు.

౪. ప్రజాశాంతికి భంగమును, నీతికి విరుద్ధమును కాని విధమున ఎవరి యభిప్రాయమును వారునిర్భయముగా ప్రకటించుటకును, యుద్ధపరికరము లేవియు లేకుండా

శాంతియుతముగా నొక్కచో జేరుటకును, ప్రజాసంఘ ముల నేర్పరుచుటకును ప్రతివానికి హక్కుగలదు.

౫. ప్రజాస్వామ్యము నందలి పౌరుల కందరకు ఉచిత ప్రారంభ విద్యను బడయుటకు హక్కు గలదు. ప్రభుత్వమువారిచే నిర్వహింపబడునట్టి గాని ప్రభుత్వము వారి సాయమును బడయుచున్నట్టి గాని విద్యాలయము లన్నిటిలోను మత వర్ణ వివక్షత లేమియు లేక విద్యార్థులు చేర్చుకొనబడవలెను. ఈ విషయమున అధికార మొసంగబడినవారు తగిన యేర్పాటులుచేయగానే యీ హక్కులు అమలులో పెట్టబడును.

౬. న్యాయశాస్త్రరీత్యా పౌరులందరు సమానులే. అందరకు సమానములగు పౌరసత్వపుహక్కు లుండును.

౭. ఒకపౌరునికిని యింకొకపౌరునికిని భేదములను కల్పించు శిక్షాస్మృతు లేవియు నుండరాదు. శిక్షాస్మృతులను అమలులో నుంచునట్టి విధానముకూడ నందరకు సమానముగానే యుండవలెను.

౮. ఏపనిచేయబడిన సమయమున దానికి న్యాయశాస్త్రరీత్యాశిక్షలేదో, అట్టిపనుల కెవ్వరినిశిక్షించరాదు.

౯. దెబ్బలుకొట్టుటగాని, ఇతర హింసాత్మకమైన దండనములు గాని న్యాయసమ్మతములు గావు.

౧౦. ప్రతిపౌరుడు హేబియస్ కార్పస్ పత్రము నడుగుటకు హక్కుగలిగి యున్నాడు. యుద్ధసమయమున గాని, ప్రజలు తిరుగబడినప్పుడుగాని, భారత శాసనసభ వారి చట్టముద్వారా నిట్టిహక్కు తాత్కాలికముగారద్దుచేయ బడవచ్చును. శాసనసభా సమావేశ మప్పుడు జరుగక పోయినయెడల గవర్నరుజనరలుగారే యీ అధికారమును తాత్కాలికముగా రద్దుచేసి, శాసనసభ సమావేశమైన తరువాత సాధ్యమైనంతత్వరలో నీవిషయమై శాసనసభ వారు తగుచర్య జరుపుటకు నివేదించవలెను.

౧౧. భారతప్రజాస్వామ్యమునకు అభిమాన మత మొక్కటి యుండరాదు. ప్రజాస్వామ్యములో నేరాష్ట్రి మునకు గూడ యిట్టి యభిమాన మత ముండరాదు. ప్రభుత్వమువారు ప్రత్యక్షముగా గాని, పరోక్షముగా గాని, యేమతము ననుసరించెడి వారికికూడ ద్రవ్యసహాయము చేయరాదు. ఒకమతమునందు నమ్మకము గలవారిని ఆద రించుట గాని, యింకొక మతమునందు నమ్మకము గల వారిని నిరాదరించుటగాని ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమునకు పనికిరాదు.

౧౨. ప్రభుత్వసహాయమును బడయుచున్నట్టిగాని ఇతరప్రజాద్రవ్యమువలన నడుపబడుచున్నట్టి గాని పాఠ

శాలలకు వెళ్లు బాలురను, పాఠశాలలోని మతబోధ చేసెడి తరగతులకు వెళ్లవలెనని నిర్బంధించరాదు.

౧౩. జాతిమత వర్ణవిభేదములవలన, ప్రభుత్వోద్యోగములయందు గాని, అధికారముగల పదవులయందు గాని, గౌరవములయందు గాని యెవరి యెడలను పక్షపాతము వహింపరాదు. వారివారి వృత్తులకును, వ్యాపారములకును ఆటంకములు గలిగించరాదు.

౧౪. ప్రభుత్వమువారి రోడ్లమీద నడుచుటకును, బావులలో నీరు త్రాగుటకును, ప్రజలు సమావేశమగు యితరస్థలములయందు ప్రవేశించుటకును పౌరులందరకు సమానహక్కు గలదు.

౧౫. కార్మికుల స్థితిగతులను అభివృద్ధిచేయుటకును, దేశముయొక్క ఆర్థికసంపత్తిని వృద్ధిచేయుటకును, సంఘములను సమితులను స్థాపించుటకు ప్రతివ్యక్తికి, ప్రతివృత్తికిగల హక్కులు గారంటీచేయబడినవి. ఈస్వేచ్ఛను తగ్గించునట్టియు, ఆటంకపెట్టునట్టియు, ఒడంబడికలు, పనులు న్యాయవిరుద్ధములు.

౧౬. నౌకరీసంబంధము లైన కాంట్రాక్టులను విచ్ఛిన్నము చేయుటగాని, విచ్ఛిన్నముచేయుటకు ప్రోత్సహించుటగాని నేరముగా పరిగణింపబడరాదు.

౧౭. పౌరులందరు ఆరోగ్యముగా నుండుటకును, పనిచేయుటకు తగిన దార్ఢ్యముగలవారుగా నుండుటకును, అవసరమగు శాసనములను భారత పార్లమెంటు చేయవలెను. మరియు కార్మికుల కందరకు జీవనభృతిలభించుటకును, గర్భిణుల, ప్రసూతుల రక్షణమునకును, బాలుర యోగక్షేమమునకును, వార్ధక్య, దౌర్బల్య, నిరుద్యోగ ములవలన గలిగిన దారిద్ర్యమును నివారించుటకునుతగిన చట్టములను చేయవలెను.

౧౮. ప్రతిపౌరునకు, ఆయుధముల నుంచుకొనుటకును, ధరించుటకును (ఇందువిషయమై చేయబడు నిబంధనల ననుసరించి) హక్కు గలదు.

౧౯. స్త్రీలకును పురుషులకును పౌరసత్వపు హక్కులు సమానములు.

వివరము: పైన వివరించిన నాల్గవసూత్రమునందు వ్యతిరేకముగా నేమియున్నను, సిక్కులు కృపాణములను ధరించుటకు హక్కుగలిగి యున్నారు.

పార్లమెంటు

(౫) ప్రజాస్వామ్యము యొక్క శాసనాధికారము భారతపార్లమెంటువారికుండును. రాజు,సెనేటుసభ,ప్రజాప్రతినిధిసభ కలసి భారతపార్లమెంటు అని పిలువబడును.

(6) గవర్నరుజనరలు రాజుగారిచే నియమింప
బడును. మరియు, ప్రజాస్వామ్యమునందు రాజుగారిచిత్తము
వచ్చినంతకాలము శ్రీవారు తమపేర చలాయించవలసిన
దని నిర్ణయించిన యధికారములను గవర్నరు జనరల్
చలాయించవచ్చును. కాని యీ యధికారము లన్నియు
నీరాజ్యాంగవిధానమునకు లోబడియుండవలెను.

(7) ౧. గవర్నరుజనరలుజీతము నిమిత్తమై భారత
దేశముయొక్క ఆదాయమునుండి సంవత్సరమునకు......
మొత్తము రాజుగారికి చెల్లించవలెను. భారత పార్ల
మెంటుసభవా రింకొకవిధమున నిర్ణయించు నంతవరకు,
ఈమొత్తము నివేదిక కడపటనున్న షెడ్యూలుననుసరించి
యుండవలెను.

౨. గవర్నరుజనరలుయొక్క ఉద్యోగకాలములో
నీజీతము మార్చబడరాదు.

(8) సెనేటు సభలో రాష్ట్రీయ శాసనసభలచే
నెన్నుకొనబడు సభ్యులు 200 మంది యుందురు. జనాభా
ననుసరించి, యింతకంటె తక్కువసభ్యు లుండరాదని
ప్రతిరాష్ట్రమునకు కొన్ని సభ్యత్వస్థానములనునిర్ణయించ
వలెను. సింగిలు ట్రాన్సుఫర్ బిల్ వోటుతో గూడిన
దామాషాపద్ధతి ప్రాతినిధ్యము ననుసరించిఎన్నికలు జరుగ
వలెను. (హేర్ విధానము)

(9) న్యాయశాస్త్రరీత్యా నిర్ధారణ చేయబడు నియోజక వర్గములచే నెన్నుకొనబడిన సభ్యులు 500 ప్రజాప్రతినిధి సభలో నుందురు. 21 సంవత్సరములు వయస్సుగల స్త్రీపురుషులందరు, శాసనమువలన నిషేధింపబడిన తప్ప ఎన్నికలలో పాల్గొనుట కధికారముగలిగి యుందురు.

అవసరమైన యెడల శాసనసభ అప్పుడప్పుడు యీసభ్యుల సంఖ్యను హెచ్చింపవచ్చును.

(10) ౧. ఒకపర్యాయ మెన్నుకొనబడిన ప్రజాప్రతినిధి సభ ప్రథమ సమావేశము నుండి 5 సంవత్సరములవరకును, సెనేటుసభ 7 సంవత్సరములవరకు అమలులో నుండును.

ఐనను—

(క) ఈరెండు శాసనసభలను గవర్నరు జనరలు గారు గడువుకుపూర్వమే రద్దు చేయవచ్చును.

(చ) విపరీత పరిస్థితులయందు దతని కవసరమని తోచినయెడల యింక కొంతకాలము శాసనాధికార మివ్వవచ్చును.

(ట) ఏశాసనసభ నైనను గవర్నరుజనరలు రద్దు చేసినయెడల, రద్దుచేసి నప్పటినుండి ఆరునెలలకు మించ

కుండ శాసనసభ మరల సమావేశమగు తారీఖు నతఁడు నిర్ణయించవలెను.

౨. ఈరెండుసభలలో నేదానినైనను సమావేశ పరచు స్థలములనుగాని, సమయములను గాని, గవర్నరు జనరలుగారు తనకు ఉచితమని తోచిన విధముగా నిర్ణయింపవచ్చును. తాఖీదువలనగాని, ఇంకొకవిధమునగాని, శాసనసభలను రద్దుచేయుటకు గూడ నతని కధికారము గలదు.

౩. ఈరెండుసభలలో నెద్దానికైనను తత్సభాధ్యక్షుడు వాయిదావేయవచ్చును.

౪. సభలో హాజరైన సభ్యులలో అధ్యక్షుడు తప్ప మిగిలినసభ్యులలో నధికసంఖ్యాకులవోట్లవలననన్ని సమస్యలును పరిష్కరింప బడవలెను. ఇరుపక్షములకు సమానముగా వోట్లు లభించినయెడల అధ్యక్షుడు వోటు నిచ్చిసమస్యను పరిష్కరించవలెను.

౫. శాసనసభలలో సభ్యత్వస్థానములు కొన్ని ఖాళీగా నున్నను, సభల యధికారము లన్నియు చలాయించబడవచ్చును.

(11) ప్రజా ప్రతినిధిసభ కొక యధ్యక్షుడును, సెనేటుసభ కొకయధ్యక్షుడునుందురు. వీ రాయాసభలో

సభ్యులుగానుండి, సభవారిచే నెన్నుకొనబడుదురు. ప్రతి సభకు ఉపాధ్యక్షుడుగూడ ఒక డుండును. అతడును యీ విధముగానే ఎన్నుకొనబడును.

(12) సెనేటు, ప్రజాప్రతినిధిసభ లనుభవించవలసి నట్టియు, చలాయించవలసినట్టియు హక్కులును, ప్రత్యేక సౌకర్యములును, అధికారములును ప్రజాస్వామ్యము యొక్క పార్లమెంటువారిచే నప్పుడప్పుడు నిర్ణయింపబడిన విగా నుండవలెను.

(13) ఈరాజ్యాంగ విధానములోని షరతులకు లోబడి, భారతపార్లమెంటుసభ యీక్రిందివిషయములను గూర్చి శాసనములుచేయుట కధికారము గలిగియుండును.

౧. రాష్ట్రీయశాసనసభల యధికారమునకు లోబడియున్నవని యీశాసనము నిర్వచించిన విషయముల యందు తప్ప తక్కిన యన్నివిషయములయందును, ప్రజా స్వామ్యముయొక్క శాంతిసౌఖ్యములకును, ప్రజల క్రమ పద్ధతికిని పరిపాలనమునకును శాసనముల జేయుట.

౨. భారతదేశములో ప్రజా స్వామ్యాధికారము నందులేని యితరభాగములయందును విదేశములయందును వసించు ప్రజాస్వామ్యపౌరులకును సేవకులకును శాసన ములు చేయుట.

3. రాజుగారి సేనా దళములలో నధికారము వహించినవారికిని, పదాతులకును, వైమానికులకును, ఇతర పరిజనమునకును,—వారెచ్చట నుద్యోగము చేయుచున్నను సరే—శాసనములు చేయుట. సైనిక చట్టమునకును, నైమానిక చట్టమునకును లోబడియుండని వారికే ప్రజా స్వామ్య శాసనములు వర్తించును.

౪. భారత నౌకా వ్యాపారదళములోను, భారత యుద్ధ నౌకాదళములోను గల ఉద్యోగీయులకును, నౌకరులకును శాసనములు చేయుట.

భారతపార్లమెంటు సభవారికి ఏయే విషయముల యందు అధికారముకలదో యింతకంటె స్పష్టముగా వివరించుటకై, ఆయావిషయములను సమగ్రముగా మొదటి షెడ్యూలులో పొందుపరచితిమి. ఈసెక్షనులోని పైషరతులను సంకుచితపరచకుండ (ఈ చట్టములో వ్యతిరేకముగా నేమియున్నను సరే) మొదటి షెడ్యూలులోని విషయము లన్నిటియందు భారతపార్లమెంటుసభకు అధికారముగలదని తెలిసికొనదగదు.

(14) విదేశీయ వ్యవహారములయందు అధినివేశ రాజ్యములకు గల యధికారము లన్నియు భారత పార్లమెంటు సభవారికిగూడ నుండును.

(15) ఈచట్టము ననుసరించి చేయబడు నిబంధ నలలో, సభాకార్యక్రమమును జరుపుటకును, సభలలో గందరగోళము లేకుండ నుంచుటకును, అధ్యక్షుడు, ఉపా ధ్యక్షుడు లేనిసమయమున ప్రజాప్రతినిధి సభకు అధ్య క్షుని నియమించుటకును యేర్పాటులుచేయబడవచ్చును. మరియు సభజరుగుట కవసరమగు సభ్యులను నిర్ణయించు టనుగూర్చియు, ప్రశ్నల నియమ నిషేధములను గూర్చి యు, చర్చను సక్రమముగా జరిపించుటను గూర్చియు నిబంధనలు చేయబడవచ్చును.

(16) ౧. ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వము యొక్క సామాన్య సాంవత్సరిక ఖర్చులకు పన్నును గాని, ద్రవ్య మునుగాని స్వీకరించు చట్టము అట్టి స్వీకారములను గురించి మాత్రమే తెల్పవలెను.

౨. పన్నులను విధించు చట్టములు ఒక్క పన్ను లను వేయుటను గురించి మాత్రమే వివరించవలెను. ఇతర విషయములను గురించి వివరించు షరతు లున్నయెడల వానికి ప్రయోజనమేమియు నుండదు.

3. ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వము యొక్క ఋణ మును గూర్చిగాని, పన్నులను, ద్రవ్యమును, స్వీకరించు టనుగూర్చి గాని, హెచ్చుపన్నును విధించుటను గూర్చి

గాని వివరించు చట్టములు కార్యనిర్వాహకవర్గమునందలి సభ్యునిచే ప్రతిపాదింపబడవలెను. ప్రజాప్రతినిధిసభయందే యిట్టి చట్టము ఉత్పత్తికావలెను.

(17) అర్థికచట్టమనగా యీక్రింది విషయములలో నన్నిటిని గురించిగాని, కొన్నిటినిమాత్రమే గురించి గాని వివరించుచట్టము. అవి యేవన:—

పన్నులను విధించుట, రద్దుచేయుట, ముదరా యిచ్చుట, మార్చుట, ఎక్కువతక్కువలను నియమించుట; ఋణములను తీర్చుటకుగాని యితర ఆర్థికబాధ్యతలను నిర్వహించుటకుగాని, ప్రజలిచ్చు పన్నులో గాని, ద్రవ్యములోగాని కొంతభాగమును వినియోగించుట, వినియోగించుటయందు ఎక్కువ తక్కువలను నియమించుట, అసలే వినియోగించకుండుట; ప్రజా ద్రవ్యమును యితరుల కిచ్చుట, తనకై వినియోగించుట, పుచ్చుకొనుట, భద్రముగా నుంచుట, నాణెములను పోత పోయుట, లెక్కలను తనిఖీచేయుట; ఋణమును పుచ్చుకొనుట, దానిని తీర్చుట; ఈ విషయములలో నంతర్గతమయిన వానినిగాని, ఏదానిలో నంతర్భాగమయిన విషయమును గాని ఆర్థికచట్టము వివరించవచ్చును. ఈ నిర్వచనమునందు పన్నులు అను పదమునకు స్థానికాధికారులు విధించిన

పన్నులని యర్థముకాదు. 'ప్రజా ద్రవ్య'మనగా స్థానిక సంస్థలవలన స్థానికోపయోగములకై సేకరింపబడిన ధనమని కాదు. 'ఋణము' అనగా స్థానికాధికారులు స్థానిక ప్రయోజనములకై పుచ్చుకొనిన ఋణమని కాదు.

(18) ఒకబిల్లు ఆర్థికబిల్లయినది లేనిది ప్రజాప్రతినిధి సభాధ్యక్షుడు నిర్ణయించును.

(19) ప్రజాప్రతినిధి సభలో నామోదింపబడిన ఆర్థికబిల్లు సెనేటుసభకు వారి సలహాలకై పంపబడవలెను. మరియు ఈబిల్లు సెనేటు సభనుండి........ రోజులకు మించకుండా తిరిగి ప్రజాప్రతినిధి సభకు పంపబడవలెను. ప్రజాప్రతినిధిసభవారు సెనేటుసలహాల నొప్పుకొని గాని, నిరాకరించిగాని, కొన్నిటి నొప్పుకొని కొన్నిటి నిరాకరించిగాని, బిల్లు నామోదింపవచ్చును. ఇట్లామోదింపబడిన బిల్లు రెండుసభలయందును ఆమోదింపబడినదిగా తలచబడును.

(20) ౧. ఈచట్టముయొక్క షరతులకు లోబడి, ఒకబిల్లు ఏ శాసనసభలో నైనను ఉత్పత్తి కావచ్చును. ఉత్పత్తియైన సభలో నామోదింపబడిన-చో నది రెండవ శాసనసభలో ప్రతిపాదింపబడవలెను.

౨. ఈచట్టములో నింకొక విధముగా చెప్పినతప్ప సవరణలు లేకుండగాని రెండుసభలును ఒప్పుకొనగలిగిన సవరణలతో మాత్రమే గాని, ఒకబిల్లు రెండు శాసన సభలచే నామోదింపబడిన గాని శాసనముగా చేయబడి నట్లు యెంచబడదు.

౩. ప్రజాప్రతినిధిసభలో నొప్పుకొనబడిన చట్టము ఆరుమాసములలోగా సవరణలు లేకుండ గాని, రెండు సభలు ఒప్పుకొనగలిగిన సవరణలతో గాని, సెనేటు సభలో నొప్పుకొనబడకపోయిన యెడల, రెండుసభల ప్రతినిధులు కలసి సంప్రదించి పరిష్కరింపవలెనని యేసభ లోనైనను తీర్మాన మామోదింపబడినచో, దీనిని పరిష్క రించుటకు రాజప్రతినిధి రెండు సభల సంయుక్తసమా వేశము నేర్పాటు చేయవలెను. రెండుసభల ప్రతినిధులు సమావేశమైన యిట్టి సభలోనున్న సభ్యులు, ప్రజాప్రతినిధి సభవారు అదివరకు సూచించిన బిల్లును, ఆ బిల్లుకు సెనేటుసభలో చేయబడిన సవరణలను, ఆ సవరణలను తిరిగి యీ సభవారు నిరాకరించుట మొదలగువానిని గూర్చి విచారించి వోటు చేయవలెను. ఆ సమావేశ ములో హాజరయిన మొత్తముసభ్యులలో హెచ్చువోట్ల వలన నంగీకరింపబడిన సవరణలు రెండుసభలచే నంగీక రింపబడినట్లు తలచవలెను.

(21) ౧. ఒకబిల్లును రెండు శాసనసభ లామోదించిన తరువాతగాని, లేదా ఆమోదించినట్లు తలచినతరువాతగాని, రాజుగారి సమ్మతిని రాజుగారిపేర తెల్పుటకు బిల్లును గవర్నరుజనరలుగారికి నివేదించవలెను. గవర్నరు జనరలుగారు బిల్లున కంగీకారము తెల్పవచ్చును, తెల్పక పోవచ్చును, లేదా రాజుగారి చిత్తము వచ్చినట్లు చేయుట కాపియుంచవచ్చును.

౨. రాజుగారిపేర గవర్నరుజనరలు, రెండు శాసనసభ లామోదించిన బిల్లున కంగీకారము దెల్పునంత వరకు, బిల్లు చట్టము కాజాలదు. రాజుగారు స్వాయముగా తమ యంగీకారమును దెల్పుట కాపియుంచిన బిల్లుల విషయమై, రాజుగారి ప్రసంగమువలన గాని, శాసనసభలకు సందేశపూర్వకముగాకాని, ప్రకటన పూర్వకముగా గాని తన యంగీకారమును దెల్పునంతవరకు బిల్లు శాసనము కాజాలదు.

రెండుశాసనసభలు ఆమోదించి రాజుగారిపేర యనుమతించుటకు గవర్నరు జనరలుగారికి నివేదించినట్టియు, రాజుగారి యామోదమునకై గవర్నరు జనరలు ఆపియుంచినట్టి బిల్లును, తిరిగి కొన్ని సవరణల నాలోచించవలసినదని సిఫారసు చేయుచు, గవర్నరు జనరలు గారు తిరిగి శాసనసభలకు పంపవచ్చును.

3. గవర్నరుజనరలుగారు సూచించిన సవరణలతో తిరిగి పంపబడిన బిల్లును సభవారు మరలచర్చించి, సవరణలతోగాని, సవరణలు లేకుండగాని తిరిగియామోదింపబడిన బిల్లును, రాజుగారిపేర యనుమతించుటకు రెండవసారి గవర్నరు జనరలుగారికి నివేదింపవచ్చును.

ప్రజాస్వామ్య కార్యనిర్వాహక వర్గము

(22) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క కార్యనిర్వహణాధికారము రాజుగారి యధీనమై యున్నది. మరియు రాజుగారి ప్రతినిధియగు గవర్నరు జనరలుగారు కార్యనిర్వాహకసభయొక్క సలహాతో, (ఈ చట్టమునందలి షరతులకును, ప్రజాస్వామ్యముయొక్క శాసనములకు లోబడి) ఈ యధికారమును చలాయించును.

(23) ౧. పార్లమెంటుసభ యింకొకవిధమున నిర్ణయించువరకు ప్రధానామాత్యుడును, ఆర్గురు మంత్రులతోకూడిన కార్యనిర్వాహక సభయు నుండవలెను.

౨. ప్రధానామాత్యుడు గవర్నరుజనరలుగారిచే నియమింపబడును. ఆర్గురు ప్రధానులు గూడ ప్రధానామాత్యుని సలహా ననుసరించి గవర్నరుజనరలుగారిచే నియమింపబడుదురు.

3. కార్యనిర్వాహక సంఘమువారి యధికారమునకు లోబడియున్న అన్ని విషయములయందును కార్యనిర్వాహక సంఘసభ్యులందరును సమష్టిగా శాసనసభకు బాధ్యులగుదురు.

(24) భారతపార్లమెంటు యింకొకవిధమున నిర్ణయించునంతవరకు, ఇతర భారతప్రభుత్వోద్యోగీయులను నియమించుటకును, తొలగించుటకును,(ఈఅధికారమును గవర్నరుజనరలుగాని ప్రజాస్వామ్య చట్టములు గాని యింకొకరి యధీనముచేసినతప్ప)కార్యనిర్వాహక వర్గము యొక్క సలహాను బొందిన గవర్నరుజనరలుగారికే అధికార ముండును.

(25) సేన, నౌకాదళము, వైమానిక దళముల యొక్క సర్వసేనాధిపత్యము రాజప్రతినిధి యగు గవర్నరు జనరలుగారియందే యుండును.

హైకమిషనర్ - విదేశములలో రాయబారులు

(26) కెనడా మున్నగు దేశములయందున్నట్లే హైకమిషనరును, విదేశములలో భారత దేశ ప్రతినిధులను, నియమించెడి యధికారము ప్రజాస్వామ్యమున కుండవలెను. ఈ యుద్యోగీయులను గవర్నరుజనరలే నియమించవలెను. వారి జీతము, అధికారములు, విధులు, ఉద్యోగ

నియమములు మున్నగువానిని గూడ అతడే నిర్ణయించి నిబంధనలను చేయవలెను.

ఆర్థికపరిశీలనము

(27) ౧. ఆడిటర్ జనరలును గూడ కార్యనిర్వాహకవర్గముయొక్క సలహానుబొందిన గవర్నరు జనరలే నియమించును. అతనిజీతము, అధికారములు, విధులు, ఉద్యోగనియమములు, ఉద్యోగము ఖాళీగానున్నప్పుడును, అతడు సెలవు పుచ్చుకొనినప్పుడును చేయవలసినయేర్పాటులను గూర్చి గవర్నరు జనరలే నిబంధనలు చేయును.

౨. నిబంధనలలో నుదాహరింపబడగల ఆర్థికశాఖాధికారితో సంప్రదించిన తరువాతగాని ప్రభుత్వోద్యోగశాఖలయందుక్రొత్తఉద్యోగములను కల్పించరాదు. ఉద్యోగములను తగ్గించరాదు. ఉద్యోగీయుల జీతములలో మార్పులు చేయరాదు. సదరు ఉద్యోగము రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమునకు లోబడియున్నయెడల రాష్ట్రీయార్థిక శాఖాధికారితోడను, సదరు ఉద్యోగము ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమునకు లోబడియున్నయెడల ప్రజాస్వామ్యార్థిక శాఖాధికారితోడను సంప్రదించవలెను. ఇది కార్యనిర్వాహకవర్గమువారి సలహానొందిన గవర్నరుజనరలు చేయు నిబంధనలకు లోబడి యుండవలెను.

రాష్ట్రీయశాసనసభ

(28) ఒకరాష్ట్రమునందు శాసనములను చేయు నధికారము రాజునకును, రాష్ట్రీయ శాసనసభకును మాత్రమే యుండవలెను.

(29) రాష్ట్రమునకు ఒక గవర్నరుండును. అతడు రాజుగారిచే నియమింపబడి, ఆరాష్ట్రమునందు రాజప్రతినిధిగా నుండును.

(30) రాష్ట్రీయాదాయము నుండి గవర్నరుగారి జీతమునిమిత్తమై రాజుగారికి.........మొత్తము చెల్లింపవలెను. ఈ మొత్తము, ప్రజాస్వామ్య మింకొక విధమున నిర్ణయించువరకు, నివేదికకు అనుబంధముగా చేర్చబడిన షెడ్యూలులో నున్న ట్లుండవలెను.

(31) ౧. ఒక రాష్ట్రమునందలి జనసంఖ్యను బట్టి లక్షమందికి ఒక సభ్యునివంతున రాష్ట్రీయ శాసనసభకు సభ్యుల నెన్నుకొనుచుండవలెను. ఏ రాష్ట్రమునందైనను జనసంఖ్య కోటికి తక్కువగానున్నచో ఆరాష్ట్రీయశాసనసభయందు సభ్యులసంఖ్య 100 మందికి మించకుండనుండవలెను.

౨. న్యాయశాస్త్రరీత్యా నిర్ణయింపబడు ఒక నియోజకవర్గము వలన ప్రతి సభ్యుడు ఎన్నుకొనబడవల

యును. 21 సం.ల ప్రాయముగలవారందరకు స్త్రీపురుష విచక్షణములేక వోటుచేయ రాదని న్యాయ శాస్త్రము నిర్ణయించినతప్ప వోటునిచ్చెడి యధికార ముండవలెను.

(32) i. ప్రతిరాష్ట్రీయసభయు 5 ఏండ్ల వరకు అమలులో నుండును. ఐనను:—

అ. గవర్నరు యీలోగానే దానిని రద్దుచేయ వచ్చును.

ఆ. ప్రత్యేక పరిస్థితులలో నవసరమని యతనికి తోచినయెడల 5 ఏండ్లకంటె హెచ్చుకాలము గూడ శాసనసభను అమలులో నుంచవచ్చును.

ఇ. శాసనసభను రద్దుచేసిన తరువాత, ఆ తేది మొదలు ఆరునెలలకు మించకుండా సభమరలసమావేశ మగున ట్లతడు తారీఖును నిర్ణయించవలెను.

ii. శాసనసభలు యెచట యెపుడు సమావేశ ము కావలసినది, తనకు ఉచితమని తోచినవిధమున గవ ర్నరే నిర్ణయింపవలెను. ప్రకటనల మూలకముగా గాని, మరియొకవిధమునగాని, శాసనసభ యెప్పుడుముగియునో కూడ అతడే నిర్ణయించును.

iii. శాసనసభాసమావేశమును వాయిదావేయు టకు సభాధ్యక్షుని కధికార ముండును.

iv. శాసనసభలో చర్చింపబడు విషయములను సభ్యుల వోట్లనుబట్టియే నిర్ణయించవలెను. అనుకూలురును, ప్రతికూలురును సమానముగా నున్నప్పుడు తప్ప అధ్యక్షుడు వోటుచేయగూడదు. అప్పుడుమాత్ర మతడు వోటునిచ్చి దానిని పరిష్కరించవలెను.

v. శాసనసభలో కొన్ని స్థానములు ఖాళీగా నున్నను సభవారు అధికారమును చలాయించుచునే యుండవచ్చును.

(33) ప్రతిసభకు నొకయధ్యక్షుడుండును. అతడా సభలో సభ్యుడుగానుండి, సభవారిచే నెన్నుకొనబడవలెను. ప్రతిసభకు నొక ఉపాధ్యక్షుడుగూడ నుండును. అతడుగూడ అధ్యక్షునివలెనే ఎన్నుకొనబడును.

(34) ఈ చట్టముయొక్క షరతుల ననుసరించి, ఏరాష్ట్రీయశాసనసభయైనను, ఆరాష్ట్రీముల యందలి శాంతిసౌఖ్యములకును, సక్రమ జీవనమునకును, సుపరిపాలనమునకును శాసనములచేయుట కధికారము గలిగి యుండును. ఈనివేదికకు కడపట రెండవ షెడ్యూలులో నిర్వచింపబడిన విషయము లన్నిటియందును రాష్ట్రీయ శాసనసభలకు శాసనాధికార ముండును.

(35) ఈచట్టము అమలులోనికి రాకముందుగాని వచ్చినతరువాతగాని,ఒక రాష్ట్రమునకు సంబంధించిన యే విషయమునుగూర్చి భారత దేశములో నే యధికారులు జారీచేసిన శాసనమునైనను(ఆ రాష్ట్రమునకు వర్తించునది మాత్రమే)రాష్ట్రీయ శాసనసభ మార్చవచ్చును. లేదా రద్దు చేయవచ్చును.

(36)రాష్ట్రీయాదాయమును, వ్యయమునుగూర్చిన తీర్మానములను గవర్నరుగారి కార్యనిర్వాహక సంఘ సభ్యుడే శాసనసభలో నుపపాదింపవలెను.

(37) రాష్ట్రీయ శాసనసభయందామోదింపబడిన చట్టమును అంగీకరించుటకుగాని, తిరస్కరించుటకు గాని గవర్నరుగారి కధికార ముండును.

(38) గవర్నరు అంగీకరించినచో బిల్లు చట్టము కానేరదు.

(39) గవర్నరు ఒకచట్టము నామోదించినపిమ్మట దానిని గవర్నరు జనరులుకుపంపవలెను. గవర్నరుజనరలు దానికిసమ్మతించి, అట్లు తెల్పనంతవరకు, గవర్నరు ఆసమ్మతిని ప్రకటించనంతవరకు, దానికి ప్రయోజన మేమియు నుండదు.

(40) గవర్నరుజనరలు యేచట్టమునైనను అంగీకరించనిచో, నందులకు కారణముల నతడు వ్రాతమూలకముగా గవర్నరుకు తెలుపవలెను.

(41) గవర్నరుజనరలుగూడ చట్టమునామోదించినను, రాజుగారు దాని కనంగీకారముజూపుట కధికారము గలదు.

(42) ఏచట్టమునకైనను రాజుగా రనంగీకారమును దెల్పినచో, ఆ విషయమును గవర్నరు వెంటనే ప్రకటించవలెను. అప్పటినుండి ఆచట్టము అమలులోనుండదు.

రాష్ట్రీయ కార్యనిర్వాహక వర్గము

(43) రాష్ట్రమునందలి కార్యనిర్వహణాధికారము గవర్నరుగారి యధీనమై యుండును. వారు రాష్ట్రీయ కార్యనిర్వాహకసభ్యులతో నాలోచించి పరిపాలన జేయవలెను.

(44) ప్రతిరాష్ట్రమునకు 5 గురికి మించని కార్యనిర్వాహకసభ యుండును. కార్యనిర్వాహక సభ్యులను గవర్నరు నియమించుచుండును.

(45) కార్యనిర్వాహక సభను నియమించుటలో, గవర్నరు ప్రధానామాత్యుని నియమించి, అతని సలహానను సరించి యితరులను నియమించవలెను.

న్యాయవిచారణ శాఖ

(46) ఒకసుప్రీమ్‌కోర్టుండవలెను. ఈకోర్టుయొక్క అధికారములు భారతపార్లమెంటు నిర్ణయించును. ఈ న్యాయస్థానమునం దొక ప్రధాన న్యాయాధ్యక్షుడును, భారతపార్లమెంటువారు నిర్ణయించునంతమంది యితర న్యాయమూర్తులును ఉందురు.

(47) ప్రజాస్వామ్యము యొక్క న్యాయాధ్యక్షుడును,ప్రజాస్వామ్యస్థాపనానంతరమునిర్ణయింపబడు యితర న్యాయమూర్తులును, గవర్నరుజనరలుగారిచే నియమింపబడుదురు. భారతపార్లమెంటువారు నిర్ణయించిన జీతము వారి కొసంగబడును. ఇట్లు నియమింపబడు వ్యక్తులు తమ ఉద్యోగములయం దుండువరకు, వారిజీతములు తగ్గింపబడవు.

(48) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క న్యాయాధ్యక్షుడుగాని, ఇతర న్యాయమూర్తులుగాని, అక్రమముగా ప్రవర్తించిరనిగాని, తమవిధులను చక్కగా నిర్వర్తించలే దనిగాని, రెండుశాసనసభలును కలసి, ఏకకాలమున విజ్ఞప్తి నంపుకొనినప్పుడే గవర్నరుజనరలు తన కార్యనిర్వాహకవర్గము వారితో నాలోచించి వారిని ఉద్యోగముల నుండి తొలగింపవలెను. అంతవరకు తొలగింపరాదు.

(49) ఈసుప్రీమ్‌కోర్టుకు యీ క్రింది విషయముల యందు 'ఒరిజనలు సైడు' అధికారము లుండును.

౧. 85 సెక్షను క్రింద కార్యనిర్వాహక వర్గము యొక్క సలహాను బొందిన గవర్నరుజనరలు పంపిన అభి యోగములను విచారించుట.

౨. ప్రజాస్వామ్యము పార్టీగా చేరియున్నప్పు డును, ప్రజాస్వామ్యపక్షమున నొకడు వాదిగాగాని ప్రతి వాదిగాగాని చేరినప్పుడును.

3. విదేశ రాయబారులకును యితర ప్రతినిధుల కును సంబంధించిన వ్యాజ్యములయందు.

౪. ఒకరాష్ట్రమునకు మరియొక రాష్ట్రమునకు సంబంధించిన విషయములందు.

౫. రాజ్యాంగ విధానమునందలి యేవిషయమున కైనను వ్యాఖ్యానము చేయుటగాని, రాజ్యాంగవిధానము ననుసరించి యేర్పడు క్లిష్టపరిస్థితులను పరిష్కరించుటగాని.

(50) పార్లమెంటుసభవారు నిషేధించిన విషయ ములను వదలివేసి, వారు చేసిన నిబంధనలకు లోబడి, సుప్రీమ్‌కోర్టువారికి క్రింది న్యాయస్థానములతీర్పులను, డిక్రీ లను, ఆజ్ఞలను విమర్శించుట కధికారము గలదు.

౧. సుప్రీమ్‌కోర్టులో ఒరిజనలుసూట్లు మాత్రమే విచారింపదగిన న్యాయమూర్తియొక్క తీర్పులను విమర్శించుట.

౨. ఏ రాష్ట్రీయోన్నత న్యాయస్థానము నుండి యైనను, ప్రజాస్వామ్యస్థాపనా సమయమున రాజుగారికి అపీలుచేయుటకు నిబంధనల ప్రకారము అవకాశము గల యేన్యాయస్థానమునుండి యైనను, వచ్చు అపీళ్లను విమర్శించుట.

(51) ఇట్టి యభియోగములయం దన్నిటియందును సుప్రీమ్‌కోర్టువారి పరిష్కారమే స్థిరమైనది. ఏ యితర న్యాయస్థానమువలన గాని, న్యాయాధికారివలన గాని సుప్రీమ్‌కోర్టువారి తీర్పులు విమర్శింపబడవు. విమర్శింపబడుటకు వీలుకూడ లేదు.

రాజుగారికి అపీలు

(52) ౧. ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమునకును ఒక రాష్ట్రీయప్రభుత్వమునకును లేదా పెక్కురాష్ట్రీయప్రభుత్వములకును మధ్య తమ ప్రభుత్వాధికార పరిమితులను గూర్చిన యేతగాదాయందైనను, (ఆ తగాదా యెట్లుత్పన్నమైనను సరే) లేదా రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములలో పరస్పరము కలిగెడి తగాదాలయందును సుప్రీమ్‌కోర్టువారు

చెప్పెడి తీర్పులను పునర్విమర్శన చేయుటకై రాజుగారి సమక్షమునకు అపీలుచేయుటకు వీలులేదు. రాజుగారి న్యాయస్థానముననే ఆదావా పరిష్కరింపబడవలె నని సుప్రీమ్‌కోర్టువా రాజ్ఞాపించినచో నట్లు అపీలు చేయ వచ్చును.

౨. అపీలుచేయుటకు ప్రత్యేక కారణములున్న వని సుప్రీమ్‌కోర్టువారు తలచినయెడల వా రట్లాజ్ఞాపించ వచ్చును. అటుతరువాత నింకెవ్వరియాజ్ఞ యవసరము లేకుండ రాజుగారికి అపీలు చేయవచ్చును.

3. ఎట్టి విషయములందు రాజుగారికి అపీలు చేయవచ్చునో, అట్టివిషయములను నియమించుచు భారత పార్లమెంటువారు చట్టములు చేయవచ్చును. కాని సుప్రీమ్ కోర్టునుండి తన న్యాయస్థానమునకు అపీలు చేయున ట్లాజ్ఞాపించుటకు రాజుగారికి గల స్వతస్సిద్ధమగు అధికార మున కీచట్టములు భంగములు కలుగ జేయరాదు.

రాష్ట్రీయోన్నత న్యాయస్థానములు

(53) ఈచట్టములో, ఉన్నత న్యాయస్థానములు అనుపదమునకు బ్రిటిషు యిండియాలో తాత్కాలిక ముగా నేర్పడియున్న న్యాయస్థానములని యర్థము.

(54) ప్రతి ఉన్నత న్యాయస్థానములోను ఒక ప్రధాన న్యాయమూర్తియు, గవర్నరు జనరలుగారు అవసరమని నియమించినంతమంది యితర న్యాయమూర్తులును ఉందురు.

ఐనను:—

౧. అవసరమునుబట్టి యితరులనుగూడ రెండేండ్లకు మించకుండ తాత్కాలిక న్యాయమూర్తులనుగా నియమించుటకు గవర్నరుజనరలుకు అధికారము గలదు. ఇట్లు నియోజింపబడిన న్యాయమూర్తులకు గూడ తక్కిన న్యాయమూర్తులకు గల అధికారము లన్నియు నుండును.

౨. ఏన్యాయస్థానమునందైనను, ప్రధానన్యాయమూర్తి, అవసరన్యాయమూర్తులతోకూడ కలసి, న్యాయమూర్తులసంఖ్య 20 మందికంటె హెచ్చుగా నుండరాదు.

(55) ఉన్నత న్యాయస్థానము నందలి న్యాయమూర్తులు ఏదైన నొక ఉన్నత న్యాయస్థానములో 10 ఏండ్లకు తక్కువకాకుండ అడ్వొకేటుగా పనిచేసినవారై యుండవలెను. ఈచట్టముఅమలులోనికివచ్చినప్పుడుఉద్యోగములలోనున్న న్యాయమూర్తులకుపైనిబంధనవర్తింపదు.

(56) i. ఏ న్యాయమూర్తియైనను సద్వర్తనము కలిగియున్నంత కాలము అధికారము వహించవలెను.

ii. ఏన్యాయమూర్తియైనను తనకుద్యోగము చేయ నిష్టము లేనిచో రాజీనామాను రాష్ట్రీయప్రభుత్వమునకు పంపవచ్చును.

(57) ఉన్నత న్యాయస్థానములయందలి ప్రధాన న్యాయమూర్తినిగాని, యితర న్యాయమూర్తులను గాని అధికారమునుండి తొలగించుటకు గవర్నరు జనరులుకు మాత్రమే అధికారముగలదు. రాష్ట్రీయశాసనసభవారు గవర్నగు జనరలును కోరినప్పుడే అతడటుల తొలగించవలెను.

(58) ౧. న్యాయమూర్తులజీతములు, అలవెన్సులు, సెలవులు, పింఛనులు గవర్నరుజనరలే నిర్ణయించవచ్చును. మార్చవచ్చును. కాని ఆ తేదీకిపూర్వము నియమింపబడిన న్యాయమూర్తి జీతమునకు యీమార్పు వర్తించదు.

౨. ఒకానొకడు న్యాయమూర్తి అధికారమును వహించినది మొదలు, ఈసెక్షను ననుసరించి న్యాయమూర్తికి నియమింపబడిన జీతమును గ్రహించుట కర్హత గలదు.

(59) ౧. ఒక ఉన్నతన్యాయస్థానములో ప్రధాన న్యాయమూర్తి పదవి ఖాళీయైనప్పుడుగాని, న్యాయస్థానమునకు కొంతకాలమువరకు వారురాజాలకపోయినగాని

తాత్కాలికముగా తక్కిన న్యాయమూర్తులలో నొకరిని ఆపదవికి నియమించుటకు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమున కధికార ముండును. గవర్నరుజనరలు మరియొకరిని ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా నియమించి, ఆన్యాయాధికారి యతని పనులలో ప్రవేశించువరకుగాని, అంతకుపూర్వ మాపదవి యందున్న న్యాయమూర్తి మరల వచ్చువరకు గాని, రాష్ట్రీయప్రభుత్వముచే నియమింపబడిన తాత్కాలిక న్యాయమూర్తి అధికారమం దుండును.

౨. ఇతర న్యాయమూర్తుల పదవులలో నేనయిన ఖాళీలు వచ్చినచో, లేదా ఏ న్యాయమూర్తియైనను న్యాయస్థానమునకు రాజాలనిచో, లేక ప్రధాన న్యాయమూర్తిగా నియమింపబడినచో ఉన్నత న్యాయస్థానము నందు న్యాయమూర్తిగా నుండదగిన యోగ్యతగలయొకనిని రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువారు న్యాయమూర్తిగా నియమించవచ్చును. గవర్నరుజనరలు స్థిరముగా మరియొకని నియమించి, యతడు తనపనిలో ప్రవేశించువరకు గాని, న్యాయస్థానమునకు రాజాలని న్యాయమూర్తివచ్చువరకు గాని, రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువారు అవసరన్యాయమూర్తి పదవిని రద్దుచేయువరకుగాని, అతడాపదవియందుండును.

ఉన్నతన్యాయస్థానముల పరిశీలనాధికారము

(60) ప్రతి ఉన్నత న్యాయస్థానము క్రిందికోర్టు యొక్కరికార్డును పరిశీలించి తీర్పుజెప్పు న్యాయస్థానముగా నుండును. మరియు ఒరిజనలుసూట్లు, అపీళ్లు, సముద్రముపై జరుగు నేరములు మున్నగువానిని విచారించుటకు ఉన్నతన్యాయస్థానములకు అధికారముగలదు. న్యాయపరిపాలనకుసంబంధించిన సర్వవిషయములయందును, న్యాయశాఖోద్యోగీయులను నియమించుటయందును ఉన్నత న్యాయస్థానములకు సర్వాధికారము గలదు. ఉన్నత న్యాయస్థానములకు అధికారమొసంగుచట్టముల (లెటర్సుపేటెంటు) ననుసరించి న్యాయస్థానకార్యక్రమమును నిర్వహించుటకు తగిన నిబంధనలను న్యాయస్థానమువారు చేయవచ్చును. ఈలెటర్సుపేటెంటులకు లోబడి ఈచట్టములలోనికివచ్చునప్పుడు న్యాయస్థానములకుగల సర్వాధికారములను వారు చలాయించవచ్చును.

ఉన్నత న్యాయస్థానముల కిట్టి యధికారముల నొసంగుచట్టములు (లెటర్సుపేటెంటులు) క్రొత్తలెటర్సుపేటెంటులవలన మార్చబడవచ్చును.

(61) ఉన్నత న్యాయస్థానములకు అపీళ్లను విచారించుటకు గల యధికారమునకులోబడి, ప్రతి ఉన్నత

న్యాయస్థానమునకు రాష్ట్రమునందున్న యితర న్యాయ స్థానము లన్నిటిపై నధికార ముండును. ఈ క్రింద వివరించిన వానిలో వేనినైనను హైకోర్టువారు చేయవలసిన దని తమకు లోబడియున్న న్యాయస్థానముల నాజ్ఞాపింప వచ్చును.

౧ లెక్కలను పంపవలెనని యాజ్ఞాపించుట.

౨ అభియోగములను ఒకకోర్టునుండి, సమానాధికారముగాని ఎక్కువ అధికారముగాని గల మరియొక కోర్టుకు మార్చుట.

3 క్రిందికోర్టు సామాన్యముగా ననుసరించవలసిన నిబంధనలనుచేయుట. కోర్టువారి కార్యక్రమము జరుగుటకు తగిన నమూనాపత్రములు మున్నగు వానిని నిర్ణయించుట.

౪ న్యాయస్థానముల యందలి యుద్యోగీయులు లెక్కలను వ్రాయుట, ఆదాయవ్యయముల వివరములను సరిగానుంచుట మొదలగునవి బాగుగా నిర్వర్తించుటకు వీలగు లెక్కపుస్తకముల నిర్ణయించుట.

౫ షెరీఫులు, అటార్నీలు, గుమాస్తాలు, అధికారులు మున్నగువారికి ముట్టతగిన రుసుములను నిర్ణయించుట

ఈ నిబంధనలు, నమూనాపత్రములు, లెక్కపుస్తకములు తత్కాలమున నమలులోనున్న చట్టములకు విరుద్ధముగా నుండరాదు. ముందుగా రాష్ట్రీయప్రభుత్వముచే నివి యామోదింపబడి యుండవలెను.

(౬2) ౧ ప్రతి ఉన్నతన్యాయస్థానము, ఆన్యాయస్థాననిబంధనల ననుసరించి తమ యధికారమునకు లోబడి యున్న ఒరిజనల్ సూట్లను, ఆపీళ్లను విచారించుట కొక న్యాయాధిపతిని గాని, కొందరును గాని నియమించుచుండ వచ్చును.

౨. ఒక యభియోగమును విచారించ వలసిన న్యాయమూర్తిని ప్రధానన్యాయమూర్తి నిర్ణయించును. మరియు అత డొక్కడే విచారించవలెనా? లేక యితర న్యాయమూర్తులతో కలసి విచారించవలెనా? తనతో కలసి యెవ్వరు విచారింపవలెను? అను విషయములను గూడ ప్రధానన్యాయమూర్తియే నిర్ణయించును.

(63) ఒక ఉన్నతన్యాయస్థానముయొక్క పరిపాలనకు లోబడియున్న ప్రాంతమునుగాని, స్థలమునుగాని గవర్నరుజనరలు మరియొక ఉన్నతన్యాయస్థానమునకు మార్చవచ్చును. అంతకుపూర్వము ఒక ఉన్నతన్యాయస్థానముయొక్క పరిపాలనకు లోబడియుండని భాగముపైని కోర్టుకు గల సర్వాధికారములనుగాని, కొన్ని

అధికారములను గాని చలాయించుటకు యే ఉన్నత న్యాయస్థానమున కైనను గవర్నరుజనరలు అధికార మొసంగవచ్చును. బ్రిటిష్ పౌరుడై తాత్కాలికముగా భారత దేశమునందు ప్రజాస్వామ్యమునకు వెలుపల నెచ్చట నున్నను, అట్టివానిపై కోర్టువారి యధికారమును చలాయించుటకు యే ఉన్నతన్యాయస్థానమునకయినను గవర్నరుజనరలు అధికార మియ్యవచ్చును.

(64) i గవర్నరు జనరలు, రాష్ట్రముల గవర్నరులు, భారత ప్రభుత్వముయొక్కయు, రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వముయొక్కయు కార్యనిర్వాహక సంఘసభ్యులు, వారివారి యధికారరీత్యా చేసిన పనులకును యిచ్చిన సలహాలకును, యే ఉన్నతన్యాయస్థానమువారు కూడ వారిపై 'ఒరిజినల్ సైడు' అధికారముగాని 'అప్పెలైటు' అధికారముగాని, పునర్విమర్శనాధికారముగాని, (రివిషినల్) చలాయించి చర్యజరుపుటకు అధికారము లేదు.

ii ఉన్నతన్యాయస్థానము నందలి ప్రధానన్యాయమూర్తులకును, యితర న్యాయమూర్తులకును యీ మినహాయింపు వర్తించును.

(65) అవసరమని తోచినయెడల గవర్నరు జనరల్‌గారు లెటర్సుపేటెంటుల మూలకముగా ప్రజాస్వా

మ్యములో నే ప్రాంతమందైనను, (ఆ ప్రాంతము ఇంకొక ఉన్నతస్థానమువారి యధికారమునకు లోబడియున్నను, లోబడ కున్నను) క్రొత్త ఉన్నత న్యాయస్థానమును స్థాపించవచ్చును. ఇట్లు స్థాపించిన యే యున్నతన్యాయ స్థానమునకైనను గవర్నరు జనరలుగారు, ఈ చట్ట మమ లులోనికి వచ్చినప్పుడు ఉన్నతన్యాయస్థానముల కున్న అధికారములను గాని, యియ్యబడగల అధికారములను గాని యియ్యవచ్చును. ఇంకొక ఉన్నతన్యాయస్థానమువారి యధికారమునకు లోబడియున్న ప్రాంతములో నిట్టి న్యాయస్థానము స్థాపింపబడినట్లయిన, గవర్నరు జనరలు లెటర్సు పేటెంటుల ద్వారా ఈ హద్దులను మార్చి, ఈ మార్పులవలన అవసరమైన కట్టుదిట్టముల నన్నిటిని చేయవలెను.

ప్రభుత్వన్యాయవాది (అడ్వొకేట్ జనరల్)

(66) ప్రతిరాష్ట్రమునకు ఒకఅడ్వొకేటుజనరలును రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువారు నియమింపవచ్చును. అడ్వొకేటు జనరలు ఉద్యోగము ఖాళీగానున్నప్పుడును, అతడు సెలవుపుచ్చుకొన్నప్పుడును, ఇతరపనిచూచుటకు నియ మింపబడినప్పుడును రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువారు మరియొక రిని వారిస్థానమున నియమించవచ్చును. గవర్నరుజనరలు స్థిరమైన అడ్వొకేటు జనరలును నియమించి యతడుద్యోగ

ములో ప్రవేశించునంతవరకు, నియమింపబడిన యితర కార్యములను సమాప్తిజేసికొని గాని సెలవునుండి గాని, మరల అసలు అడ్వొకేటుజనరలు ఉద్యోగములో చేరు నంతవరకు, లేదా రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వమువా రాపదవిని రద్దుచేయునంతవరకు, రాష్ట్రీయప్రభుత్వమువారిచే నియ మింపబడిన తాత్కాలికోద్యోగియుడు అడ్వకేటుజనరలు గారి యధికారములను నిర్వహించుచుండవలెను.

ఆస్తి, ఆదాయము, ఖజానా

(67) 1858, 1915, 1919 సంవత్సరముల ప్రభు త్వచట్టముల ప్రకారము రాజుగారి వశముగాని, గవర్నరు జనరలు వశముగాని చేయబడిన ఆస్తియు, ఇట్లు వశము చేయబడిన ఆస్తివలనను, హక్కులవలనను యేర్పడు నట్టియు, చేకూరునట్టియు ఆస్తిపాస్తులను భారతప్రభుత్వ కార్యనిర్వాహకసంఘముతోగూడిన గవర్నరుజనరలుకు సంక్రమించును.

(68) భారతదేశపు ఆదాయములన్నియు కార్య నిర్వాహకసంఘముతో గూడిన గవర్నరు జనరలుగారి యధీనమున నుండును. అతడు ఈచట్టముయొక్క షరతు లకు లోబడి, భారతదేశముకొరకుమాత్రమే యీసొమ్ము నంతయు వ్యయపరుచుచుండవలెను.

(69) ఈ చట్టమునందు వివరింపబడిన 'భారత దేశపు ఆదాయము' అనుపదమునందు బ్రిటిష్ ఇండియా దేశమునందు సమకూరెడు రాష్ట్రీయాదాయము (టెరి టోరియలు రెవెన్యూ) మున్నగుఆదాయములుమాత్రమే గాక ఈదిగువ వివరింపబడిన ఆదాయములుకూడ చేరును.

౧. 1858 సం.లో యిండియా ప్రభుత్వ చట్టము చేయబడియుండనియెడల ఈస్టిండియా కంపెనీవారివలన గాని, వారిపేరటగాని, వసూలుచేయబడదగిన రాష్ట్రీయ సంబంధములగు కప్పములు, మున్నగు వసూళ్లు.

౨. బ్రిటిష్ ఇండియాదేశమునందేన్యాయస్థానము నందైనను విధింపబడిన జరిమానాలు, అపరాధపుపన్నులు మున్నగువానివలనను, అపరాధములు చేసినవారి స్థిర చరాస్తులను వశపరుచుకొనుటకు న్యాయాధిపతులుచేసిన యుత్తరువులవలనను లభింపదగిన మొత్తములన్నియును.

3. బ్రిటిష్ ఇండియాలో వారసులు లేకపోవుట వలన ప్రభుత్వమునకు దఖలుపడవలసిన స్థిర చరాత్మక ములగు సొత్తులన్నియు, బ్రిటిషుఇండియాలోన్యాయమైన హక్కును ఋజువుపరచగలవారు లేకపోవుటవలన దొర తనమువారికి చెందవలసిన అన్నివిధములగు సొత్తులును.

(70) భారతపార్లమెంటువారు 'ఇనుపదారుల, నౌకాశయములనిధి' యని ఒకనిధినేర్పాటు చేయవలెను. ఇనుపదారులు, తపాలాకచ్చేరీలు, నౌకాశయములవలన వసూలు చేయబడిన ధనమును కార్యనిర్వాహక వర్గముతో గూడిన గవర్నరుజనరలుగారు యీ నిధియందు చేర్చుచుండవలెను. పార్లమెంటు సభవారు నిర్ణయించునట్టి పద్ధతిప్రకారము ఆనిధిలోని ద్రవ్యమును యినుపదారులు, తపాలాకచ్చేరీలు నౌకాశయములకు మాత్రమే పార్లమెంటువారు వ్యయపరుచుచుండ వలెను. 'సకలాదాయములనిధి' అనుపేరుగల మరియొకనిధినిగూడావారేర్పరచవలెను. కార్యనిర్వాహకసంఘమువారి సలహా బొందిన గవర్నరుజనరలుగారు వసూలుచేయునట్టి యితరవిధములగు ఆదాయముల నన్నిటిని ఈ నిధిలో జమకట్టుచుండవలెను. ఈ చట్టమునందు విధింపబడిన నిబంధనలకును, మరియు ఈచట్టము ననుసరించి చేయబడునిబంధనలకును లోనై యీనిధిలోని ద్రవ్యమును ప్రజాస్వామ్యము కొరకు పార్లమెంటువారు వినియోగించుచుండ వలెను.

(71) ఈదిగువ నిచ్చినవానికన్నిటికి భారతదేశాదాయమునుండియే ద్రవ్యము వెచ్చించవలెను.

౧. ఈస్టిండియా కంపెనీవారు చేసిన ఋణములు.

౭. 1858, 1915, 1919 సంవత్సరములలో ఇండియా ప్రభుత్వ చట్టములు చేయబడకుండినయెడల ఈస్టిండియా కంపెనీవారు సంధులు, ఒడంబడికలు, కంట్రాక్టులు, విరాళములు, ఋణములకొరకు భారతదేశాదాయము నుండి చెల్లింపవలసిన మొత్తములలో, యీ చట్టము అమలులోనికి వచ్చుసరికి చెల్లింపవలసి యుండిన అన్ని మొత్తములు, ఖర్చులు, వ్యయములు మున్నగునవి.

౮. భారతప్రభుత్వ నిర్వహణార్థము న్యాయసమ్మతముగా చేయబడిన ఖర్చులు, ఋణములు, బాధ్యతలు.

౯. ఈచట్టము ననుసరించి చెల్లింపదగిన యితర మొత్తము లన్నియు (ఈ చట్టములో నింకొక విధముగా నేర్పాటు చేయబడినవి తప్ప)

(72) i. ప్రజాస్వామ్యము స్థాపింపబడిన తరువాత సాధ్యమైనంత త్వరలో నీక్రిందివిషయములనుగూర్చివిచారణచేయుటకు గవర్నరుజనరలు ఒక విచారణసంఘము నేర్పరుపవలెను. ఆ సంఘమునకు ప్రజాస్వామ్యాధికారి యొకడు అధ్యక్షుడుగా నుండును. దానిలో రాష్ట్రమున కొక్క ప్రతినిధి చొప్పునను ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమున ......ప్రతినిధులును ఉండవలెను.

(అ) ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వము, రాష్ట్రీయప్రభుత్వములు చక్కగా పరిపాలన సాగించుటకును, వారి యధీనమున నున్న శాఖలను వృద్ధి నొందించుటకును, వారి వారికి వశపరచవలసిన ఆదాయ వసతులను కల్పించుట.

(ఆ) ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమునకును, రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములకును ఉండవలసిన ఆర్థిక సంబంధములను నిర్ణయించుట.

(ఇ) ఈ సంబంధములను అమలులో నుంచుటకు అవలంబింపదగిన విధానమును నిర్ణయించుట.

ii సేన, నౌకాదళము, విమానదళములలో ఉద్యోగీయులుగా నుండదగినవారిని సిద్ధపరుచుటను గూర్చియు, సైనికవిద్య నేర్పుటకు కావలసిన పాఠశాలలను, కళాశాలలను ఏర్పరుచుటను గూర్చియు సాకల్యముగా పరిశీలించుటకు మీా విచారణసంఘము వారొక ఉపసంఘము నేర్పరుపవలెను.

iii సైనిక శిక్షణమున కవసరమగు పాఠశాలల సంఖ్య, వానిలో ఉపాధ్యాయులుగా నుండదగిన వారి సంఖ్య, వానిస్థాపనకు తగినప్రదేశములు, ఆయా సంస్థల యందు బోధింపబడదగిన విద్యాపరిమితి, వీనికి కావలసిన

ప్రారంభవ్యయము, వార్షికవ్యయములు మున్నగు వానిని గూర్చి ఉపసంఘమువారు విచారణసంఘమువారికి నివేదించవలెను.

iv ప్రజాస్వామ్యమునం దంతట సామాన్యప్రారంభ విద్యను ప్రవేశపెట్టుటను గూర్చియు, వెనుక బడియున్న ప్రజాసంఘముల యభివృద్ధి కొరకు ప్రత్యేక విద్యా సౌకర్యములను కల్పించుటనుగూర్చియు విచారణచేసి నివేదికను పంపుటకు మరియొక ఉపసంఘమునుగూడ విచారణ సంఘమువారు యేర్పాటు చేయవలెను.

v ఇట్టులే యితర విషములనుగూర్చి విచారణ చేసి నివేదికలను పంపుటకును, యితర ఉపసంఘములను నియమించుటకును గూడ ఈ విచారణసంఘమున కధికార ముండవలెను.

vi విచారణ సంఘమువారు ఈ రీతిగా విచారణలను జరిపించి, మొదటిక్లాసులో మేము సలహానిచ్చిన విషయమునుగూర్చి గవర్నరు జనరలుకు నివేదికను పంపవలెను. మరియు 2, 3, 4 క్లాజులలో చెప్పబడిన విషయముల నిమిత్తమై ప్రజాస్వామ్యాదాయము నుండియు, రాష్ట్రీయాదాయములనుండియు నొసంగబడదగిన మొత్తములనుగూర్చికూడ విచారణసంఘమువారు కార్యనిర్వా

హాకవర్గమువారి సలహాను బొందిన గవర్నరు జనరలుకు నివేదించవలెను.

(73) ఈ విచారణసంఘమువారి నివేదికనంతయు, దానిపై తనయభిప్రాయములను, కార్యనిర్వాహకవర్గము వారి సలహా నొందిన గవర్నరుజనరలుగారు భారతపార్లమెంటుసభవా రందువిషయమై తగు శాసనముచేయుటకుగాని యితరచర్య పుచ్చుకొనుటకుగాని భారతపార్లమెంటుసభవారికి పంపవలెను.

(74) ఈ విచారణ పూర్తియగువరకు, 68 క్లాజు ప్రకారము పార్లమెంటువారు చర్యజరుపుట పూర్తియగు వరకు ఆదాయవసతులును, ఆర్థికసంబంధములును యిది వరకున్న రీతినే అమలులో నుండవలెను.

దేశరక్షణ

(75) ఈ క్రిందిసభ్యులతో గూడిన దేశరక్షక సంఘము నొకదానిని కార్యనిర్వాహకవర్గముయొక్క సలహానొందిన గవర్నరుజనరలు నియమింపవలెను.

౧ 1. ప్రధానామాత్యుడు, 2. దేశరక్షకమంత్రి 3. విదేశీయ వ్యవహారములు చూచు మంత్రి, 4. సర్వ సేనాధిపతి, 5. వైమానికదళాధిపతి, 6. నౌకాదళాధిపతి 7. సామాన్యోద్యోగశాఖాప్రధాని (Chief of tne General Staff), మరియిద్దరు నిపుణులును.

౨. ఈ సంఘమునకు ప్రధానామాత్యుడు అధ్య క్షుడుగా నుండును. ఈ సంఘమునకు ఒక కార్యదర్శి యును యితర ఉద్యోగీయులును స్థిరముగా నుండవలెను.

3. దేశరక్షణమును గూర్చియు, దేశరక్షణ పద్ధతులను గూర్చియు ప్రభుత్వమువారికిని, వివిధప్రభుత్వ శాఖలకును ఈసంఘమువారు సలహానిచ్చుచుండవలెను.

౪. ఈ సంఘ మేర్పడినవెంటనే భారత దేశరక్షణ మునకు భంగముకలుగనివిధమున ప్రస్తుత సైనికవ్యయ మును తగ్గించుటను గూర్చి యీ సంఘము వారి సూచన లను కార్యనిర్వాహకవర్గము యొక్క సలహానుబొందిన గవర్నరుజనరలుగారు తీసికొనవలెను.

(76) దేశరక్షణమునకని ప్రత్యేకింప బడవలసిన ఆదాయమును గురించిగాని, ద్రవ్యమును గురించిగాని, గవర్నరుజనరలు చేయు సూచనలు ప్రజాప్రతినిధిసభ వారి యామోదమునకై పంపబడవలెను.

(77) విదేశీయు లెవరయినను భారత దేశముపై భూమార్గమునగాని, సముద్రమార్గమునగాని, ఆకాశ మార్గమునగాని దాడివెడలి వచ్చినను లేక దాడివెడలిరా నున్నారని రూఢివర్తమానము తెలిసినను, ఈ పై నిబంధన లతో సంబంధము లేకయే, దేశరక్షణమున కవసరమైన

వ్యయములను చేయుటకు కార్యనిర్వాహకవర్గముయొక్క సలహాను బొందిన గవర్నరుజనరల్ గారికి అధికారము గలదు. అప్పుడు శాసనసభ జరుగుచున్నచో ఆవిషయమున తా నవలంబించిన మార్గమును గురించి గవర్నరు జనరలు వెంటనే శాసనసభవారికి తెలియజేయవలెను. శాసనసభ అప్పుడు జరుగుచుండని యెడల సాధ్యమైనంత త్వరలో సభను సమావేశపరచి తాను జరిపిన చర్యను గూర్చి సభవారికి నివేదించవలెను.

(78) ఈ రాజ్యాంగవిధానము ననుసరించి స్థాపింపబడిన దేశరక్షక సంఘమువారి సలహాలేనిది సైనిక నౌకా విమానదళములను గూర్చిన యే చట్టములును పార్లమెంటు సభలో నుపపాదింపబడరాదు.

పరిపాలకోద్యోగివర్గము

(79) భారతదేశములో ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వమేర్పడినవెంటనే, ఈ సెక్షనుకుతరువాత రానున్న సెక్షనునందలి నిబంధనలకు లోబడి ప్రస్తుత ప్రజాపరిపాలకోద్యోగీయు లందరును ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వమువారి యుద్యోగీయులే యగుదురు.

(80) ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వస్థాపనకు పూర్వమున్నట్టి యుద్యోగశాఖలలో జరుగవలసిన మార్పులను

గూర్చి విచారణచేసి నివేదిక నంపుటకు ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వ మేర్పడిన వెంటనే గవర్నరు జనరలుగా రొక విచారణసంఘమును నియమింపవలెను.

(81) భారత దేశమునందలి సివిలు సర్వీస్ ఉద్యోగ ముల విభజనను నిర్ణయించుట, ఈ ఉద్యోగముల కెవరిని నియమింపదగునో, యెట్టిపద్ధతుల ననుసరించి నియమింప దగునో నిర్ణయించుట, ఉద్యోగధర్మములు, వారిజీత ములు, బత్తాలు, మొదలగునవి, వారివిధులు సద్వర్త నము మున్నగువానినిగూర్చి నిబంధనలను పార్లమెంటు వారు చేయవచ్చును. మరియు, ఏ విషయములయందు, యెంతవరకు అధికారమిచ్చుట మంచిదో నిర్ణయించి పైనిజెప్పబడిన చట్టముల ననుసరించి నిబంధనలను చేయు టకు గవర్నరు జనరలుకుకాని, రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వము లకుగాని పార్లమెంటువారు అధికారము నొసంగ వచ్చును.

(82) ౧. ప్రజాస్వామ్య స్థాపనానంతరము కార్య నిర్వాహకవర్గమువారి సలహాను బొందిన గవర్నరు జన రలు శాశ్వతమగుప్రభుత్వోద్యోగ నిర్ణయసంఘమును (పబ్లిక్ సర్వీస్ కమిషన్) స్థాపించవలెను. ప్రభుత్వోద్యో గముల కర్హతలను నిర్ణయించుటయందును, ఉద్యోగ

యుల నియమించుట యందును, వారి యుద్యోగధర్మము లను, వారియుద్యోగ విధేయతలను, ఉద్యోగీయులు తమ పదవులను విరమించుటను, వార్ధక్యదోషమువల్ల తమ విధులను నెరవేర్చలేని వారియనర్హతలను నిర్ణయించుట యందును ఆ సంఘమునకు అధికారముండును.

౨. ఈ శాశ్వత ప్రభుత్వోద్యోగ నిర్ణయసంఘ సభ్యులు, నియమింపబడినది మొదలు ఐదేండ్లవరకు అధి కారము గలిగియుందురు.

(83) ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వ మేర్పడిన మూడు సంవత్సరములకులోగా నేయుద్యోగీయుడైనను చాలించు కొనదలచినను, ఉద్యోగమునుండి తొలగింపబడినను ప్రజా స్వామ్యము స్థాపింపబడికుండినచో నాస్థితియందున్న వారి కొసంగబడుపింఛనులు, బత్తాలు, గ్రాట్యుయిటీలు మున్న గువానినిబడయుట కర్హులుగా నుందురు.

సైనికోద్యోగీయులు

(84) ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వ మేర్పడు సమయ మున సేనలోను, నౌకాదళములోను, నౌకావ్యాపారో ద్యోగములలోను, వైమానికదళములోను, ఉద్యోగములు చేయుచున్న భారతీయులకును, ఆంగ్లేయులకును జీత ములు, బత్తాలు, పింఛనులు అదివరకున్నట్లే యుండ

వలెను. లేనిచో వానిని నష్టపడినందులకు పరిహారముగా ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వ మేర్పడకుండిన యెడల ఆ యధికారుల కాస్థితిగతులలో నెట్టి సదుపాయములు చేయబడి యుండెడివో, అట్టి సదుపాయములనే కార్యనిర్వాహక సంఘముయొక్క సలహాను బొందిన గవర్నరుజనరలు గారు వారి కిప్పుడుగూడ చేయవలెను. మరియు, ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వ ప్రారంభసమయమున యెవరి కెంత మొత్తము పింఛనుగా నివ్వబడుచుండెనో ఆ మొత్తములే యటుతరువాతగూడ వారి కీయబడు చుండవలెను.

స్వదేశసంస్థానములు

(85) స్వదేశసంస్థానముల విషయమై యిదివరకు చేసికొనబడిన ఒడంబడికలు మున్నగువాని ననుసరించి భారతప్రభుత్వమువా రేహక్కులను, బాధ్యతలను వహించియున్నారో, అట్టిహక్కులను, బాధ్యతలను ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వమువారు గూడ గలిగియుందురు.

ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వమునకును, ఒక సంస్థానమునకును ఒడంబడికలు, సంధులు, సన్నదులు మున్నగా గలవానిలో వేనినిగూర్చి యయినను భిన్నాభిప్రాయము గలిగినపుడు, కార్యనిర్వాహకవర్గము వారి సలహాను బొందిన గవర్నరుజనరలు, ఆసంస్థానముయొక్క అను

మతి గైకొని ఆ యభియోగమును సుప్రీమ్‌కోర్టు వారి విచారణ కొరకు పంపవచ్చును.

రాష్ట్ర పునర్నిర్మాణము

(౮౫) ఏ రాష్ట్రమునం దయినను అధికసంఖ్యాకులు పునర్విభజనము కోరినచో, ఆర్థికసంబంధములైన చిక్కులు లేనియెడలను, పరిపాలనాసౌకర్యమునకు భంగము కలుగకుండినయెడలను, భాష ననుసరించి రాష్ట్రవిభజనము చేయదగును.

రాజ్యాంగ విధానమును సవరించుట

పార్లమెంటువారు, రాజ్యాంగవిధానము నందలి యేనిబంధనలనయినను, శాసనపూర్వకముగా రద్దుచేయవచ్చును; లేదా మార్పవచ్చును. కాని అట్టి మార్పును రెండు భారతశాసనసభలలోని సభ్యులు కలసి చర్చించి యామోదించవలెను. ఈ చట్టమును* మూడవసారి ప్రతిపాదించినప్పుడు, రెండు శాసనసభ్యుల మొత్తములో 2/3 భాగము ఆమోదించవలెను. రెండు శాసనసభాసభ్యుల సంయుక్తసభలో నిట్లామోదింపబడిన చట్టము, రెండుశాసనసభలలోను ఆమోదింపబడినట్లుతలచవలెను.

---

* ఒకబిల్లును మూడుసార్లు ప్రతిపాదించుట ఆచారము. ఆంగ్లములో వీనిని రీడింగు లందురు. మూడుసార్లు ప్రతిపాదింపబడియామోదింపబడినగాని ఒకబిల్లు శాసనమగుటకు వీలులేదు.

ష రా: సాంఘికవిషయములనుగురించియు, యితర వివాదాంశములను గురించియు మే మొసంగిన సలహాలు.

సాంఘిక ప్రాతినిధ్యము

I. ప్రజా ప్రతినిధి సభకును, రాష్ట్రీయ శాసన సభల కన్నిటికిని సంయుక్త మిశ్రమ నియోజక వర్గములే యుండవలెను.

II. మహమ్మదీయుల సంఖ్య తక్కువగా నున్న రాష్ట్రములలో మహమ్మదీయులకును; పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు రాష్ట్రములయందలి మహమ్మదీయేతరులకును తప్ప మరేసంఘమునకును ప్రజాప్రతినిధిసభలో ప్రత్యేక స్థాననిర్ణయ ముండగూడదు. మహమ్మదీయుల సంఖ్య తక్కువగానున్న ప్రతిరాష్ట్రములోను మహమ్మదీయుల జనాభానుసరించియు, పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రములలోని మహమ్మదీయేతరులకు వారి జనసంఖ్యను బట్టియు, మాత్రమే ప్రత్యేకస్థాన నిర్ణయము జరుగవలెను. ఇటుల ప్రత్యేకస్థాన నిర్ణముము చేయబడిన రాష్ట్రముల యందు, మహమ్మదీయులును, మహమ్మదీయేతరులును ఇతర స్థానములకుగూడ పోటీచేయుటకు హక్కు గలిగి యుందురు.

III. రాష్ట్రములలో

(౧) పాంచాలమునందును, వంగదేశమునందును యే సంఘమునకును స్థానములను ప్రత్యేకింపరాదు.

(౨) ఈరెండు రాష్ట్రములుగాక తక్కిన రాష్ట్రములలో స్వల్పసంఖ్యాకులగు మహమ్మదీయులకు వారి జనాభా ననుసరించి ప్రత్యేకస్థాన నిర్ణయ ముండును. ఇది గాక వారు యితరస్థానములకు పోటీచేయుటకు అధికారము గలిగి యుందురు.

(3) పశ్చిమోత్తరసరిహద్దురాష్ట్రములలోనిమహమ్మదీయేతరులకుగూడ నిట్లే స్థానములను ప్రత్యేకింపవలెను. ఇతరస్థానములకు వారుగూడపోటీచేయవచ్చును.

IV. ఇటుల స్థానములను ప్రత్యేకించు పద్ధతి 10 సంవత్సరములవరకు మాత్రమే అమలులో నుండును.

రాష్ట్రపునర్విభజన—రాష్ట్రముల ప్రతిపత్తి

V. సింధురాష్ట్రమునందలిఆర్థికస్థితిగతులనుగూర్చి అవసరమయిన విచారణ చేయించిన తరువాత సింధురాష్ట్రమును బొంబాయినుండి విడదీసి ప్రత్యేక రాష్ట్రముగా చేయవలెను.

VI. మైసూరుసంస్థానమునకావలచిందరవందరగానున్న కొన్ని ప్రాంతములను తప్ప తక్కిన కర్ణాటభూమి

నంతయు యిదివరకున్న రాష్ట్రమునుండి విడదీసి యొక ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా చేయవలెను.

VII. పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు రాష్ట్రమునకును, ఇటుపైని క్రొత్తగానిర్మింపబడు రాష్ట్రముల కన్నిటికిని గూడ, యిప్పుడు భారతదేశమునందలి రాష్ట్రములం దెట్టి పరిపాలనావిధాన మున్నదో, అట్టి పరిపాలనా విధానమే యుండవలెను.

మోతీలాల్ నెహ్రూ, ఎస్. అలీఇమామ్,
తేజబహదూర్ సప్రూ, ఎమ్. ఎస్. అనీ,
మంగళసింగు,* షుఅబ్ ఖురాషీ,
సుభాష్ చంద్రబోస్, జి. ఆర్. ప్రధాన్.

---

* ఈచిత్తునివేదికను చర్చించిన ఆఖరుసభకుషుఆబ్ ఖురాషీగారు రాజాలకపోయిరి. ఐనను ఈచిత్తువిధానము వారికంపబడెను. మూడవ అధ్యాయములోని విషయమునకు సంబంధించిన సలహాలలో, మహమ్మదీయులకు భారతశాసనసభయందు మూడవవంతు స్థానములు ప్రత్యేకింపబడవలెనని వారు తెలియజేసినారు. మరియు వారిట్లు వ్రాయుచున్నారు. "జులై 7 వ తారీఖున యిష్టాగోష్ఠిసభలో చేయబడిన తీర్మానముతో నేనేకీభవించుచున్నాను. కాని దానిని సమర్థించుటకు తెల్పబడిన వివరములతోడను వాదములతోడను నే నేకీభవించను."

సర్ ఆలీఇమామ్, శ్రీయుత సుభాష్ చంద్రబోసుగారు, జి. ఆర్. ప్రధాన్‌గారుకూడ సంఘమువారుచేసిన ఆఖరుసభకు రాజాలకపోయిరి; ఐనను ఈచిత్తు నివేదికను చదివిన తరువాత దాని నొప్పుకొనినట్లు వారు తెలియజేసిరి.

ఇష్టాగోష్ఠిసభ — తరువాతి వృత్తాంతము

నివేదికయందు ౧౦౮ పుటలో నుల్లేఖింపబడిన ఇష్టాగోష్ఠిసభవారి తీర్మానము 1928 సంవత్సరము జులై 7 వ తారీఖున నామోదింపబడెను. తీర్మానము నొప్పుకొనినట్లు సంతకములు చేసినవారిలో డాక్టర్ ఎమ్. ఏ. అన్సారీగారు, పండితమోతీలాల్ నెహ్రూగారు, పండిత మదనమోహనమాలవ్యాగారు, సర్ ఆలీఇమామ్ గారు, సర్ తేజబహద్దూరు సప్రూగారు, అబ్దుల్‌కలమ్ అజద్ గారు, సచ్చిదానందసింహా గారు, సి. వై. చింతామణి గారు, టి. ఏ. కే. షేర్వానీగారు, మంగళసింగు గారు, మహమ్మద్ షాఫీదావూదీగారు, ఎమ్.ఎస్. ఆనీగారు, ఎస్. డి. కిచ్లూగారు, సుభాష్‌చంద్రబోసుగారు, షు అబ్ ఖురాషీగారు, ఖాలిక్—ఉజ్—జమాన్‌గారు, డి. ఆర్. రంజిత్‌సింగుగారు, సయ్యద్ మహమ్మద్, ఏ.ఎమ్.ఖ్వాజా, జవహర్లాలు నెహ్రూగార లుండిరి. సభలోనున్న మరి కొందరుగూడ నీతీర్మానము నంగీకరించిరి గాని సంతకములు పుచ్చుకొనిన సమయములో వారు సభలో లేక

పోయిరి. తరువాత నెహ్రూకమిటీవారిచే మరల నీ తీర్మానము చర్చించబడెను. ఆసమయమున ఆహ్వానింపబడిన కొందరు పెద్దలుగూడ నుండిరి. కమిటీవారి కార్యక్రమములోని భాగముల నీక్రింద నిచ్చుచున్నాము.

జులై 8 వ తారీఖునాటి కార్యక్రమము

ఉదయము జరిగినసభ, హాజరయిన సంఘసభ్యులు

పండిత మోతీలాలు నెహ్రూగారు, ఎమ్.ఎస్. ఆనీగారు, షుఅబ్ ఖురాషీగారు, సర్దార్ మంగళసింగుగారు, సుభాష్ చంద్రబోసుగారు.

సభకు దయచేయవలసినదని మేము కోరినవారిలో నీక్రిందివా రుండిరి.

డాక్టర్ ఏమ్. ఏ. అన్సారీగారు, మౌలానాఅబ్దులు కలమ్ అజద్ గారు, టి. ఏ. కే. షేర్వానీ గారు, మహమ్మద్ షాఫీదాపూరీగారు, డాక్టర్ ఎస్. డి. కిచ్లూగారు, ఖాలీక్—ఉజ్—జమాన్ గారు, డాక్టర్ సయ్యద్ అహమ్మద్ గారు, జవహర్లాలు నెహ్రూగారు.

మహమ్మదీయాల్పసంఖ్యాకులకు భారత శాసనసభలో స్థానములను ప్రత్యేకించువిషయ మాలోచింపబడెను. నిన్నటి యొడంబడిక ననుసరించి [మొదటి భాగము] అల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకుగూడ స్థానములను ప్రత్యేకించుపద్ధతి యుండరాదని యొక కొందరు

చెప్పిరి. మరికొందరుస్థానములనుప్రత్యేకించుపద్ధతి యసలే లేకపోయినయెడల 500 సభ్యులు గలిగినభారతశాసనసభ లో మహమ్మదీయులు 30, 40 సభ్యులకంటె హెచ్చుగా నెన్నుకొనబడరని వాదించిరి. మహమ్మదీయులు స్వల్ప సంఖ్యాకులుగా నున్న రాష్ట్రములలో గూడ నిట్లే జరుగునని వారు చెప్పిరి. అధికసంఖ్యాకులకు స్థానములను ప్రత్యేకించుట యవసరములేదు గాని, అతిస్వల్ప సంఖ్యాకులకు భారతశాసనసభలోను, రాష్ట్రీయ శాసనసభలలోను స్థానములను ప్రత్యేకించుటవలన నిట్టి యిబ్బంది తొలగునని కొందరు సూచించిరి. ఇట్లు చేసినయెడల నిన్నటియొడంబడికను మార్చవలసివచ్చును. సభవా రప్పటికిమాత్ర మిదమిత్థమని తీర్మానింపలేదు. సాయంత్రము జరుగు సభకు విషయ మాపియుంచబడెను.

జులై 8 వ తారీఖు సాయంత్రము జరిగినసభ

ఎస్. డి. కిచ్లూ, డాక్టరు సయ్యద్ మహమ్మద్ గారలుతప్ప ఉదయము సభలో నున్నవారందరు సభకు దయచేసిరి.

సర్ తేజబహద్దూర్ సప్రూగారుకూడ దయచేసిరి.

ఉదయము సభలో కొంత చర్చించి వదలివేసిన అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకు స్థానములను ప్రత్యేకించు

సమస్యనుగూర్చి మరల చర్చ ప్రారంభమయ్యెను. భారత శాసనసభలో అల్పజనసంఖ్యాకసంఘములకు జనాభా ననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుటకు వీలగునట్లు 7 వ తారీఖున చేయబడిన తీర్మానములోని మొదటిభాగమును మార్చుట కేకగ్రీవముగా నంగీకరింపబడెను.

అనంతరము అత్యల్పజనసంఖ్యాక సంఘములకు రాష్ట్రీయశాసనసభలో ప్రాతినిధ్యమునుగూర్చి సభవారు చర్చించిరి.

భారత శాసనసభలో అల్పసంఖ్యాకులగువారికి జనాభాననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించుటకు జెప్పిన కారణము లన్నియు, రాష్ట్రీయ శాసనసభలకుగూడ వర్తించునని సంఘసభ్యులలో షుఅబ్ ఖురాషీగారు తప్ప తక్కినవా రందరునుతలచిరి. ఈయభిప్రాయమును సంఘ సభ్యులుకాని పెద్దలుగూడ నామోదించిరి. కావున రాష్ట్రీయశాసనసభలలో అత్యల్పజనసంఖ్యగలసంఘములకు వారి జనాభాననుసరించి స్థానములను ప్రత్యేకించి ఇతరస్థానముల కెన్నటికేని యభ్యర్థించు హక్కు నీయ వలసినదని అఖిలపక్ష సమావేశమువారికి నివేదించుటకు తీర్మానింపబడెను.

మొదటి షెడ్యూలు

భారతప్రభుత్వమునకు లోబడియున్న శాఖలు

(1) భారత దేశములో వర్తకవ్యాపారములు. విదేశములతో వాణిజ్యము. మరియు వర్తకవ్యాపారసంబంధమైనట్టియు, ఆర్థికసంబంధమైనట్టియు దేశీయ విదేశీయ ప్రతిష్ఠాపనలను స్థాపించుట.

(2) రాష్ట్రములకును, వానిలో భాగములకును ఈ రాజ్యాంగవిధానమునందు మినహాయించిన పన్నులు భారతప్రభుత్వశాఖలుగా నుండవు. కాని సుంకములు, ఆదాయము, మత్తుపదార్థములమీాదపన్ను, రాబడిపన్ను, సూపర్ టాక్సు, కార్పొరేషనులాభములపన్ను (Corporation profits-tax) నల్లమందు, దానిని పండించుట, వండుట, అమ్ముట, విదేశములకు యెగుమతిచేయునల్లమందుపైపన్ను వేయుట, భారతప్రభుత్వశాఖలుగా నుండును.

(3) పారిశ్రామికాభివృద్ధికిని, వాణిజ్యాభివృద్ధికిని సహాయముచేయుట.

(4) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క ఆస్తిమీద గాని, ఆదాయముమీదగాని, నమ్మకముమీదగాని ఋణము చేయుట; ప్రజాస్వామ్యప్రభుత్వము ప్రజాహితమునకై చేయు ఋణము

(5) నాణెములను పోతపోయుట, నాణెముల చలామణి, నాణెముల విలువను నిర్ణయించుట.

(6) బ్యాంకువ్యాపారము, భీమా, సేవింగ్సుబ్యాంకులు; బ్యాంకులస్థాపన, నోట్లువేయుట, స్టాకుఎక్సుఛేంజి.

(7) మారకపుబిల్లులు, చెక్కులు, హుండీలు, ప్రామిసరీనోట్లు.

(8) సముద్రముమీదను, దేశశ్రేయాభివృద్ధికరములగు నదులమీదను ఓడవర్తకముచేయుట; నౌకాశ్రయములు, పెద్దరేవులు, ఓడలకు దిక్కుతెలియుటకై రేవుననుండు దీపస్తంభములు, ఇతర గురుతులు, తేలికపారు ఓడలు, అడుగుననున్న రాళ్లు మొదలగువానిని తెలిసికొనుటకు తేలవేయు గుర్తులు.

(9) ఇనుపదారులు, భారతదేశమునకంతటికి కావలసిన రాధారులు, సేనల రాకపోకలకు వీలగురోడ్లు.

(10) విమానములు, వానితో సంబంధించిన సర్వ విషయములు.

(11) తపాలకచ్చేరీలు, తంతివార్తలు, దూరశ్రవణ యంత్రములు, తీగలులేకుండా పంపు వాయువార్తలు.

(12) భారతదేశరక్షణము, సైనికదళము, నౌకా దళము, వైమానికదళములతో సంబంధించిన సర్వవిషయ ములు. అవసరపటాలములు, భారతనౌకావ్యాపారము, రాష్ట్రీయప్రభుత్వములు పోషించుచున్న సేన, పోలీసుదళ ములుగాక, దేశములో నిర్మించవలసిన సేనాదళములను, పోలీసుదళములను నిర్మించుట; సేనకును, నౌకలకును అవ సరములగు పరికరములను తయారుచేయుకర్మాగారములు; సైనికులకు, నావికులకు, వైమానికులకు శిక్షణాకళాశాలల నేర్పరచుట.

(13) విదేశములతోడను భారత సంస్థానములతో డను తమవశముననుంచబడిన ఇతర ప్రదేశములతోడను సంబంధములు; మన దేశమును నివాసస్థానముగాచేసికొనిన విదేశీయులతో సంబంధము, పౌరసత్వపు హక్కుల నిచ్చుట ఇతరదేశస్థులతో సంబంధము, పాస్‌పోర్టులు; విదేశయాత్రలు.

(14) దేశాంతరము వెళ్లినవారికొరకును, విదేశ ములనుండి మన దేశమునకువచ్చి కాపురముచేయువారి కొరకును చట్టములుచేయుట.

(15) ఓడలలోవెళ్లువారి ఆరోగ్యపరీక్ష, నావికా చికిత్సాలయముల నేర్పరచుట.

(16) యావద్భారత దేశమునకు సంబంధించిన ఉద్యోగములు, ప్రజాస్వామ్య ఉద్యోగనియామకసంఘము.

(17) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క లెక్కలతనిఖీ.

(18) ప్రజాస్వామ్యము యొక్క సుప్రీమ్‌కోర్టు, ఉన్నతన్యాయస్థానములకు సంబంధించిన శాసనములు చేయుట.

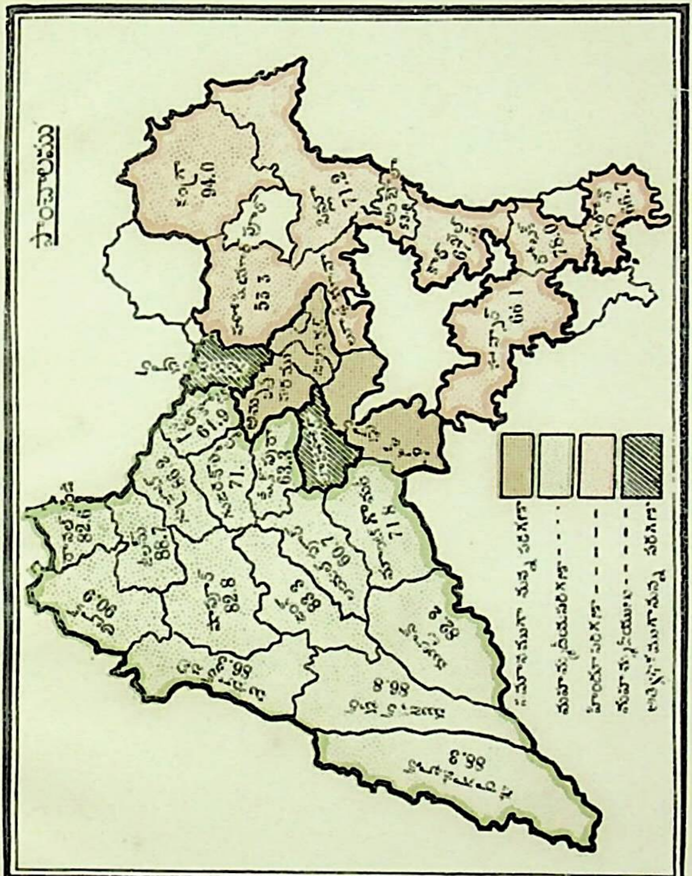
(19) సివిల్ చట్టము, దానిలో నంతర్భాగములగు ప్రతిపత్తి, కాంట్రాక్టు, ఆస్తి, సివిల్ హక్కులు, బాధ్యతలు, సివిల్ ప్రోసీజరు.

(20) శిక్షాస్మృతి, శిక్షాస్మృతుల అమలు, ఎవరి నేరస్థులను వారి కొప్పజెప్పుటకు సంబంధించిన చట్టములు.

(21) దివాలా.

(22) వివాహము, భార్యాభర్త లొండొరుల విడనాడుట, వివాహవిషయములు, తల్లిదండ్రుల కుండవలసిన హక్కులు, పసిపిల్లలసంరక్షణ, వారి హోదా యుక్త వయస్సు.

(23) కాపీరైట్లు, వార్తాపత్రికలు, గ్రంథములు, నూతన వస్తునిర్మాతలకు హక్కులు, సరకులు చేయు

మొత్తము జనాభాలో అత్యధిక సంఖ్యగల సంఘములవారు నూటికి కెన్నివంతు లున్నారో యీ సంఖ్యలు సూచించును. పచ్చరంగు వేసిన మండలములయందు మొత్తము జనాభాలో మహమ్మదీయులు నూటి కెన్నివంతు లున్నారో తెలియజేయబడినది. ఎఱ్ఱరంగు వేసిన మండలములలో హిందువులును సిక్కులును కలిసి నూటి కెన్నివంతులని తెలియజేయబడినది.

వాడు వాటిపై తనకుగల హక్కు తెలియజేయుటకు వేసికొన్న గురుతులు, చిత్రములు, ట్రేడుమార్కులు.

(24) ప్రజాస్వామ్యముకొరకు భూమిని సంపాదించుట.

(25) పత్రములను, దస్తావేజులను రిజిస్టరుచేయుటకు చట్టములను చేయుట.

(26) చావులు, పుటకలు, వివాహములు రిజిస్టరు చేయుట.

(27) జనాభా, లెక్కల వివరములు.

(28) ఆయుధములు, మందుగుండుసామగ్రిపై యధికారము.

(29) ౧ శిలాతైలము, (పెట్రోలియమ్) ప్రేలుడు సామగ్రిపై యధికారము.

౨ విషములపై యధికారము.

(30) తూకపురాళ్లు, కొలతమానము లేర్పరచుట.

(31) మూడుమైళ్లకావల భారతదేశము నానుకొనియున్న సముద్రములో చేపలుపట్టుట.

(32) భారతదేశములో భూమికొలత, భూగర్భ పరిశోధన, జ్యోతిశ్శాస్త్రపరిశోధన, వాతావరణశాస్త్ర పరిశోధన.

(33) పార్లమెంటుసభల ఎన్నికలు.

(34) ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వముయొక్క . రాజధాని పట్టణ నిర్ణయము.

(35) రాష్ట్రీములకును రాష్ట్రీములకును సంబంధించిన విషయములు.

(36) ఫ్యాక్టరీ చట్టనిర్మాణము.

(37) పారిశ్రామికవిషయములు :

౧ కార్మికుల క్షేమము.

౨ ప్రావిడెంటుఫండు.

౩పారిశ్రామిక భీమా, పారిశ్రామికుల ఆరోగ్యము, ప్రమాదములు సంభవించినప్పుడు చేయవలసిన సహాయము.

(38) గనులపై యధికారము.

(39) వైద్యుని కుండవలసిన యోగ్యతలు-విద్యాపరిమితి నిర్ణయించుట.

(40) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క భాండారము, కాగితములు, కలములు మున్నగు వ్రాతసాధనములు.

(41) కేంద్రప్రకటనశాఖ, రహస్యవార్తాగ్రహణ శాఖ.

(42) జంతుశాస్త్రపరిశోధన, వృక్షశాస్త్రపరిశోధన, పురాతనవస్తుశాస్త్ర పరిశోధన.

(43) పరిశోధనకై ప్రతిష్ఠాపనలను నియమించుట, వివిధవ్యాపారములకుగాని, ఉద్యోగములకుగాని ప్రత్యేక శిక్షనొసంగు కళాశాలల స్థాపించుట.

(44) రాష్ట్రాధికారమునకు లోబడని ప్రదేశములను పునర్విభజించుట, మార్పుట దానికిసంబంధించిన చట్టములను ప్రకటించుట.

(45) ప్రజాస్వామ్యముయొక్క ఆస్తి.

(46) అడవులనుగురించి చట్టములుచేయుట.

(47) దస్తావేజుస్టాంపులుగాక తక్కిన స్టాంపుల విషయమై చట్టములనుచేయుట.

రెండవ షెడ్యూలు

రాష్ట్రప్రభుత్వములకు లోబడియున్న శాఖలు

(1) భూమిసిస్తు, మినహాయింపబడిన భూమిసిస్తుతో సహా; భూమిమీదగాని, భూమిమీదవచ్చు ఆదాయము మీదగాని వేయబడగల యితరపన్నులు; నీటితీరువ; సర్వే, సెటిల్ మెంటు, పోరంబోకుభూములను ఆసామీలకిచ్చి వేయుట; ప్రభుత్వమువారి ఎస్టేటులను పరిపాలించుట.

(2) ఎక్సైజు, అనగా కల్లుసారాయి మొదలగు వానిని, నల్లమందుతప్ప తక్కినమత్తుపదార్థములను పండించుట, ఇతర దేశములకు పంపుట, స్వాధీనము, కొనుగోలు, అమ్మకము. ఈ పదార్థములమీదను, నిషేధింపదగిన యిట్టి పదార్థములమీదను ఎక్సైజుపన్నును విధించుట, లైసెన్సుల నిచ్చినందులకు రుసుము వసూలుచేయుట.

(3) సుంకములవంటిస్థానికపన్ను లన్నియు; మరియు భూమి సెస్సు లేక భూమిఖరీదుమీద సెస్సు, ఇండ్లమీద పన్ను; బండ్లమీద, పడవలమీద పన్ను; జంతువులమీద పన్ను, గేటువద్దపుచ్చుకొనే పన్ను, ఒక ప్రదేశమునుండి

యింకొకప్రదేశమునకు సరుకులను పంపునప్పుడు వసూలు చేయు సుంకములు, వ్యాపారము, ఉద్యోగము, వృత్తుల మీద పన్ను, స్వంతమార్కెటులమీదపన్ను, పత్రికా ప్రకటనలమీదపన్ను, వినోదములమీదను, వేడుకల మీదను పన్ను, జూదములపైపన్ను, స్థానికప్రతిష్ఠాపనలు ప్రజలకు చేయు ఉపకారములకుగాను వసూలుచేయు పన్నులు.

(4) ఆయా రాష్ట్రములలో, రాష్ట్రీయప్రభుత్వ ములు సంపాదించు భూములు.

(5) అటవీపరిపాలనము, వేటమృగములరక్షణ.

(6) వ్యవసాయము, వ్యవసాయశాస్త్రమునకు సంబంధించిన పరిశోధనాసంస్థలను నెలకొల్పుట, వస్తుపరీక్ష పొలములను బాగుగాపండించువిధమును ప్రజలకు నిదర్శన పూర్వకముగా బోధించుటకు ప్రభుత్వమువారు స్వయ ముగా పొలములను వ్యవసాయముచేయుట, పురుగుపట్ట కుండ, తెగులు తగలకుండ పైరులను రక్షించుట.

(7) చేపలుపట్టు స్థలములు. (ప్రజాస్వామ్యాధికా రమునకు లోబడియున్నవి తప్ప)

(8) నీటిసప్లై, సాగుబడికై కాల్వలను త్రవ్విం చుట, మురుగునీరుపోవు కాల్వలను త్రవ్వించుట, కాలవ

కట్టలు, నీటిని నిలువచేయుట, నీటినుండి వచ్చు విద్యుచ్ఛక్తి. (రాష్ట్రములకులోబడియున్న వ్యవహారములను, ఒకరాష్ట్రమునకును స్వదేశసంస్థానమునకుగాని, యితర రాజ్యములకుగాని సంబంధించిన విషయములును తప్ప)

(9) రాష్ట్రములోని కట్టడములు, రోడ్లు, వంతెనలు, బల్లకట్లు, భూమిలోను కొండలలోను తొలచిన మార్గములు, పల్లపుభూములలో వేయబడు బరంతులు, కప్పీలమూలకముగా బొగ్గు మొదలగువాని నెత్తు సాధనములు, ట్రాంబడ్లు, ముఖ్యమైన యినుపదారులకు చేర్చు శాఖాయినుపదారులు, నదులు, కాల్వలు మున్నగు ప్రయాణసౌకర్యములు, రాష్ట్రప్రజాసౌకర్యార్థము తలపెట్టు యితరకార్యములు. ఈ క్రిందివిషయములు తప్ప.

౧. భారతప్రభుత్వమునకు లోబడియున్న ఇనుపదారులు, రోడ్లు, కాల్వలు, నదులు మొదలగునవి.

౨. రాష్ట్రముయొక్క సరిహద్దులకు మించిపోయే పనులు.

3. రాష్ట్రములసరిహద్దులలోనేయున్నను, భారతదేశమున కంతటికిని ముఖ్యమని పార్లమెంటుసభ నిర్ణయించిన విషయములు.

(10) పరపతిసంఘములు

(11) ఖనిజసంపత్తిని వృద్ధిచేసికొనుట.

(12) క్షామనివారణ.

(13) భారతదేశములో యాత్రలు జరుపుట.

(14) రాష్ట్రమునందలి స్థానికసంస్థలు, మునిసిపాలిటీలు, గ్రామపంచాయతీలు, అభివృద్ధికై యేర్పరుపబడిన ప్రతిష్ఠాపనలు, పట్టణనిర్మాణ సంఘములు, యిత్యాదిస్థానిక ప్రభుత్వ ప్రతిష్ఠాపనలు. ఈ స్థానిక ప్రతిష్ఠాపనల లెక్కల తనిఖీ.

(5) వైద్యశాఖాపరిపాలన, దానికి సంబంధించిన చికిత్సాలయములను, ఔషధశాలలను, శరణాలయములను, వైద్యవిద్యాబోధనాకళాశాలలను, యేర్పరుచుట.

(16) విద్యాశాఖ, దానికి సంబంధించిన విశ్వవిద్యాలయస్థాపన, శిల్పవిద్యలను నేర్పు పాఠశాలస్థాపన, వృత్తివిద్యను, ప్రోత్సాహము చేయుట, అందుకై పాఠశాలలను స్థాపించు.

(17) ప్రజారోగ్యము, పారిశుద్ధ్యము, మరణ లెక్కలు.

(18) కోర్టు ఆఫ్ వార్డ్సు, అప్పులపాలయిన ఆస్తిని పరిపాలించుట, జప్తుచేయబడిన భూస్థితులు.

(19) భూసారమును అభివృద్ధిచేయుట, వ్యవసాయముకొరకైన ఋణములు.

(20) భూమియొక్క అనుభవము, రహితులును, భూస్వాములును పరస్పరము చేసికొను కవులు కబోలియెత్ సంబంధమైన యేర్పాటులు, శిస్తునిర్ణయచట్టములు.

(21) భారత శాసనసభాశాసనములకు లోబడి, అడ్మినిస్ట్రేటర్, ఆఫిషియల్ ట్రస్టీల నియామకము.

(22) పారిశ్రామికాభివృద్ధి, పారిశ్రామిక పరిశోధన.

(23) పోలీసుశాఖ. రాష్ట్రీయులుభరించు మిలిటరీ పోలీసు, ఆయుధపాణులగు పోలీసులు, రైల్వేపోలీసుదళములు. రైల్వేపోలీసుదళవిషయములో పోలీసు లెంతవరకు అధికారము చేయవచ్చునో, రైల్వేపోలీసులను భరించుటకు రైల్వేవా రెంత ధనము నివ్వవలెనో. నిర్ణయించుచు భారతపార్లమెంటు సభవారు చేయు నిబంధనలకు రాష్ట్రీయ ప్రభుత్వములు లోబడి యుండవలెను.

(24) భోజనసామగ్రిలోను ఇతర వస్తువులలోను కల్తీ.

(25) ౧ బండ్లమీద అధికారము, మోటారు బండ్లవిషయమై, భారతదేశమునం దంతట వర్తించగల

లైసెన్సులయందు రాష్ట్రీయప్రభుత్వములు భారతప్రభుత్వమువారి యధికారమునకు లోబడియుండవలెను.

౨. నాటకప్రదర్శనములను సినిమెటగ్రాఫు ప్రదర్శనములను నియమించుటయం దధికారము.

(26) చెరసాలలు, ఖైదీలు, నేరస్థులకు నీతిబోధన చేయుటకు ఏర్పరచినపాఠశాలలు, దేశద్రిమ్మరితనము.

(27) వెనుకబడియున్నవారి యభివృద్ధి, వారికి నివాసము లేర్పరచుట.

(28) నిధినిక్షేపములు.

(29) రాష్ట్రములో న్యాయపరిపాలన, సివిల్, క్రిమినల్ అధికారముగల న్యాయస్థానముల నిర్మాణము, వానిని భరించుట.

(30) రాష్ట్రీయశాసనసభలకు ఎన్నికలు.

(31) రాష్ట్రమునకు సంబంధించిన శాసనములకు వ్యతిరేకముగా నడుచుకొనినందులకు జరిమానాలు, దండన ఖైదు మొదలగుశిక్షలను విధించుచు చేయు చట్టములు.

(32) భారతప్రభుత్వమువారి యనుమతికి లోబడి రాష్ట్రములు తమ స్వంతహలుకుబడిమీాద ఋణములను చేయుట, రాష్ట్రముయొక్క ఆదాయము, ఆస్తి.

(౩౩) జననములను, మరణములను వివాహము లను రిజిస్టరుచేయుటకు సంబంధించిన చట్టముల నమలు లోనుంచుట.

(34) రాష్ట్రీయ లా రిపోర్టులు.

(35) చిన్న రేవుపట్టణములు.

(36) కలకత్తా ఇంపీరియల్ లైబ్రరీ తప్ప తక్కిన పుస్తక భాండాగారములు, కలకత్తాలోని ఇండియన్ మ్యూజియమ్, ఇంపీరియల్ వార్ మ్యూజియమ్, విక్టోరియామెమోరియల్ తప్ప తక్కిన చిత్రవస్తుప్రదర్శన శాలలు, జంతుప్రదర్శనశాలలు, తోటలు, మరియు సంఘములను రిజస్టరుచేయుట.

(37) బందిలిదొడ్లు, గొడ్లను యితరుల స్థలములకు పోనివ్వకుండ చేయుట.

(38) జంతుచికిత్సాశాఖ, పశుచికిత్సయందు కుశలులగువారి శిక్షణకై తగు యేర్పాటులుచేయుట, పశుగణమును వృద్ధిచేయుట, పశువులకు రోగములు రాకుండ ముందుజాగ్రత్తపుచ్చుకొనుట.

(39) భారతశాసనసభవారి శాసనములకులోబడి ఫ్యాక్టరీలపై నధికారము.

(40) కార్మిక వివాదములను పరిష్కరించుట.

(41) గ్యాస్, విద్యుచ్ఛక్తి.

(42) బాయిలర్లు.

(43) పొగబాధ.

(44) కార్మికులకు యిండ్లు కట్టించుట.

(45) దుర్మరణ విచారణసంఘాధికారుల నియామకము.

(46) రాష్ట్రీయ భాండాగారము, వ్రాతసామగ్రి.

(47) రాష్ట్రీయప్రభుత్వ ముద్రణాలయము.

(48) రాష్ట్రీయోద్యోగములు, రాష్ట్రీయోద్యోగవిచారణసంఘము.

(49) రాష్ట్రీయప్రభుత్వ కార్యస్థానము.

(50) భారతప్రభుత్వమువారి నియామకములకు లోబడి, ఎన్నికలను జరుపుట.

(51) కోర్టుఫీజు మున్నగు రుసుములు, మరణ శాసనములపై రుసుములు, వారసత్వముపైనను, ఆస్తి మీదను పన్నులు.

(52) భారతశాసనసభవారుచేయు శాసనములకు లోనై, సరకులను ఉత్పత్తిచేయుటకును, పంపకముచేయుటకును, అధికారము గలిగియుండుట.

(53) భారతశాసనసభవారు చేయు నిబంధనలకు లోనై, పరిశ్రమలను వృద్ధిచేసికొనుట.

(54) భారతశాసనసభవారుచేయు శాసనములకు లోనై దేవాదాయ ధర్మాదాయములను పరిపాలించుట.

(55) భారతశాసనసభవారి శాసనములకు లోనై జూదములాడుటను పందెములను వేయుటను నియమించుట.

(56) భారతశాసనసభవారి శాసనములకు లోబడి, పశువులయెడల క్రూరత్వమును ఆపివేయుట, అడవులయందలి మృగములను, పక్షులను రక్షించుట.

(57) భారతశాసనసభవారి శాసనములకు లోబడి, రాష్ట్రీయప్రభుత్వములకు దస్తావేజు స్టాంపులమీాద అధికారముండును. కోర్టుఫీజుస్టాంపుల విషయమై గూడ, ఉన్నతన్యాయస్థానముల 'ఒరిజినల్ సైడ్' అధికారములకు లోబడియున్న దావాలలోను, తీర్పులలోను విధింపబడే కోర్టుఫీజు మొత్తములలో, భారతశాసన సభా శాసనములకు లోబడి రాష్ట్రీయప్రభుత్వములకు అధికారములుండును.

(58) భారతశాసనసభవారి శాసనములకు లోబడి, దస్తావేజులు, పత్రములను రిజస్టరుచేయుట.

(59) భారతశాసనసభవారి శాసనములకు లోబడి, తూకపురాళ్లు కొలతమానములను నిర్ణయించుట.

(60) భారతశాసనసభవారి యధికారయునకు లోబడి విషములపైని, యుద్ధపరికరములు, మందుగుండు సామగ్రులపైని; శిలాతైలము, ప్రేలుడుసామగ్రులపైని, యధికారము.

(61) భారతశాసనసభవారి శాసనములకు లోబడి వార్తాపత్రికలపై నధికారము.

(62) భారతశాసనసభవారి యధికారములకు లోబడి, వైద్యవృత్తి నవలంబించుటకును, యితరవృత్తుల నవలంబించుటకును తగిన యోగ్యతలను, విద్యాపరిమితు లను నిర్ణయించుట.

(63) స్థానికసంస్థల లెక్కలను తనిఖీచేయుట.

ఒకటవ అనుబంధము

మతముల ననుసరించి పాంచాలమునందలి

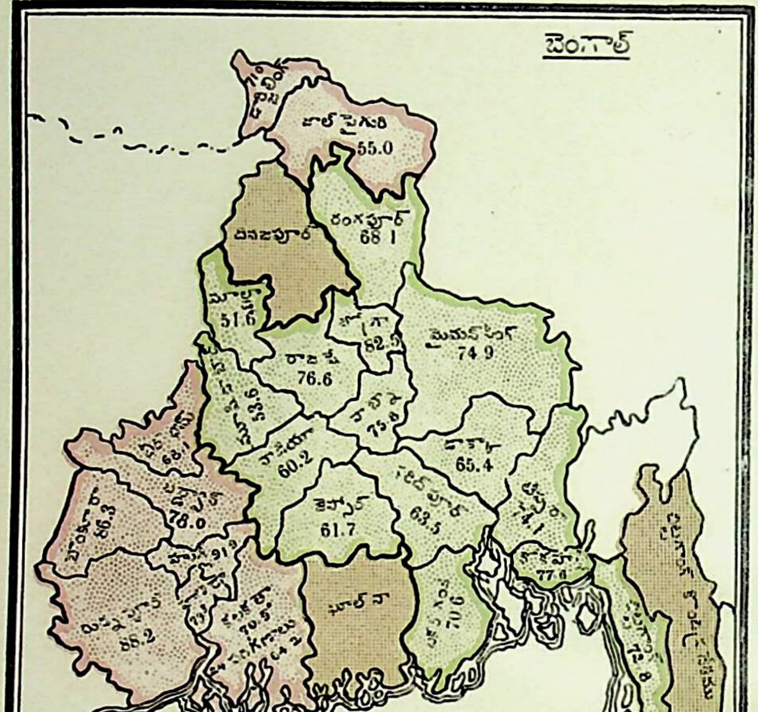
జనాభా వివరములు

ఈ యనుబంధము పాంచాలములోని జనసంఖ్య వివరములను దెల్పును. శాసనసభలో వివిధమతముల వారికి లభింపగల శాసన సభ్యత్వస్థానముల సంఖ్యను గూడ ప్రత్యేకముగా వివరించును.

ఈ యనుబంధము యీ క్రింది యూహాలపై యాధారపడియున్నది.

1. భూవైశాల్యము ననుసరించి జిల్లా కిన్నియని గాని, ఖండమున కిన్ని యని గాని సభ్యుల నెన్నుకొను పద్ధతియుండును. (Territorial representation) సంయుక్త నియోజకవర్గము లుండునుగాని స్థానములను ప్రత్యేకించుట యుండదు.

2. మైనరులు కాని వా రందరకు వోటింగు అధికార ముండును. లేదా వివిధసంఘములయందలి ఎన్నికదారుల సంఖ్య వారివారి జనాభా ననుసరించు ఒకానొక వోటింగుపద్ధతిమీాద నైనను ఆధారపడి యుండును.

మొత్తము జనాభాలో అత్యధికసంఖ్యగల సంఘములవారు నూటి కెన్నిసంతులున్నారో యీసంఖ్యలు సూచించును. పచ్చరంగు వేసిన మండలములయందు మొత్తము జనాభాలో మహమ్మదీయులు నూటి కెన్నిసంతులున్నారో తెలియజేయబడినది. ఎఱ్ఱరంగు వేసిన మండలములలో హిందువులు నూటి కెన్నిసంతులని తెలియజేయబడినది.

ఈ యనుబంధములలోని వివరములు 1921 సంవత్సరపు జనాభా లెక్కలమీద నాధారపడియున్నవి. ఐనను పాంచాలమునందు హిందువుల యభివృద్ధికంటె మహమ్మదీయులలో నభివృద్ధి హెచ్చుగానున్నదని చెప్పవలసియున్నది. మహమ్మదీయులలో నభివృద్ధి హెచ్చుగా నుండుటకు కారణము హిందువులు మహమ్మదీయమతమును స్వీకరించుటవలన గాదనియు మహమ్మదీయులలో విధవావివాహము లుండుటవలనను, బాల్యవివాహములు లేకుండుటవలనను, యిత్యాది సాంఘిక కారణములవలన నని జనభా నివేదిక తెలుపుచున్నది. బాల్యవివాహములవలన హిందువులలో శిశువుల మరణసంఖ్య మహమ్మదీయులలో శిశువుల మరణసంఖ్యకంటె హెచ్చుగా నున్నది. కావున ఈనాడు పాంచాలములోని మహమ్మదీయుల సంఖ్య 1921 సంవత్సరమున నున్న జనాభాకంటె కొంచెము హెచ్చుగా నుండును. రాబోవు జనాభా లెక్క లీ భేదమును స్పష్టముగా ప్రకటింపగలవు. కావున 1921 సంవత్సరపు జనాభా లెక్కల ననుసరించి మేము నిర్ణయించిన సభ్యస్థానములు వారికి నిజముగావచ్చు స్థానములకంటె తక్కువగానే అంచనావేయబడినవి. వారి జనాభా వృద్ధియైనది గనుక వారి కింకను కొన్ని స్థానములు లభించుట నిశ్చయము.

జనాభానివేదికలోని లెక్కల ననుసరించి శాసన సభలోని ప్రాతినిధ్యమును సరిగా నిర్ణయించుట సాధ్యము కాదు. చాలమట్టుకు శాసనసభాప్రాతినిధ్యము నియోజక వర్గముల యేర్పాటుమీద నాధారపడి యుండును. సంయుక్త నియోజకవర్గములలో హిందువుడు హిందువునకే వోటు నిచ్చుననియు, మహమ్మదీయుడు మహమ్మదీయునికే వోటు నిచ్చుననియు నిశ్చయముగా చెప్పజాలము. కోరదగినదికూడ కాదు. మా గుణకారములలో నిట్టివానిని మేము పరిగణింప వీలుకాదు. కేవల సాంఘికపద్ధతులమీదనే ఈ సమస్యను చర్చించుచున్నాము గాన సాంఘికాభిమానముమీదనే యందరు వోట్ల నిచ్చెదరని తలచవలెను. నియోజకవర్గము లేర్పడలేదు గావున ప్రతిజిల్లాకు జనాభా వివరములను, వానినిబట్టి ఆయాజిల్లాలకు లభించు శాసన సభ్యత్వస్థానములను నిర్ణయించవలెను. ఒకజిల్లాగాని, జిల్లాలోనొకభాగముగాని ఒక నియోజక వర్గముగా చేయబడవచ్చును.

పాంచాలములోని జనాభా (సంస్థానములుగాక) 1921 సంవత్సరమున నీ క్రిందవిధముగా నుండెను.

మహమ్మదీయులు	1,14,44,321	...	55.3%
హిందువులు	65,79,260	...	31.8%
సిక్కులు	22,94,207	...	11.1%

ఇతరులు (హెచ్చుగా క్రైస్తవులు)	3,67,236... 1.8%
వెరశి	2,06,86,024... 100%

ఈ పై సంఖ్యలవలన మహమ్మదీయు లితరులందరి కన్నను చాల హెచ్చుగా లేకపోయినను, కొంచెము హెచ్చుగానున్నారని తెలియగలదు. పాంచాలములోని జనసంఖ్య విభాగముల నింకకొంచెము జాగరూకతతో విచారించితిమేని పాంచాలమునందలి మొత్తము జనాభా ననుసరించి వారి కుండదగిన ప్రాబల్యముకంటె హెచ్చు ప్రాబల్యము వారి కున్నదని తేటపడగలదు. ప్రస్తుత సమయమున రాష్ట్రమునకు దక్షిణమున—అంబాలా జలందరు డివిజనులలో హిందువులును సిక్కులును హెచ్చుగా నుండుటయే దీనికికారణము. ఈ రెండు డివిజనులలోను మహమ్మదీయులు అల్పసంఖ్యాకులుగా నున్నారు. కాని యితరస్థలములయందు వారి జనాభా హెచ్చుగానుండుట వలన ఈ లోపమును వారు తీర్చుకొనుచున్నారు.

పాంచాలమును హెచ్చుతగ్గుగా మూడు నైసర్గిక విభాగములుగా విభాగించవచ్చును. 1. మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగానున్న విభాగము 2. ఇద్దరు యించుమించుగా సమానముగానుండి మహమ్మదీయులే కొంచెము హెచ్చుగానున్న భాగము. 3. హిందూసిక్కు విభాగము. ప్రస్తుత డివిజనులను ఈక్రింది పరగణాలక్రింద విభజింపవచ్చును.

I రావల్పిండి, ముల్టాన్ డివిజనులు మహమ్మదీయపరగణాలో చేరును. ఇచ్చట మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగానున్నారు. [రావల్పిండిలో 86.9%, ముల్టాన్లో 76.9%.]

II లాహోర్ డివిజన్. ఇచ్చట హిందువులును మహమ్మదీయులును కొంచెము హెచ్చుతగ్గుగా సమానమేగాని, మహమ్మదీయులే హెచ్చు.

III అంబాలా, జలందరు జిల్లాలు. ఇవి హిందూసిక్కుపరగణాగా విభజింతుము. మహమ్మదీయులిచ్చట స్వల్పసంఖ్యాకులుగా నున్నారు. [అంబాలాలో 26.3%, జలందరులో 32.8%]

ఈసాంఘిక పరగణాల ననుసరించి శాసనసభల్లలో ప్రాతినిధ్యమును కొంచెము హెచ్చుతగ్గుగా నిర్ణయింపవచ్చును. నూరువేల ప్రజల కొక్క సభ్యుడైనచో ఈ క్రిందనిచ్చిన సభ్యత్వస్థానములు వారికి లభించును.

పాంచాలముయొక్క జనాభా	జనాభా వేలలో	శాసనసభ్యుల సంఖ్య	
మొత్తము	20,685	207	
రావలుపిండి డివిజన్	3,461	35	77
ముల్తాన్ డివిజన్	4,218	42	

ii	లాహోర్ డివిజన్	4,997—50	50
iii	అంబాలాడివిజన్	3,827—38	80
	జలందర్ డివిజన్	4,182—42	
			207

మహమ్మదీయులు మహమ్మదీయ పరగణాలలో నన్నిస్థానములను ఆక్రమించుకొందు రనియు, హిందూ సిక్కులు హిందూసిక్కు పరగణాలలో నన్ని స్థానములను ఆక్రమించుకొందురనియు తలచెదము. లాహోర్ డివిజనులో యిద్దరు స్థానములను పంచుకొనవచ్చును. ఇది సంపూర్ణముగా నిట్లు జరుగదు. జరుగకూడదు. ప్రతి డివిజనులో నెన్నుకొనబడువా రందరు ఒక్క సంఘమునకు జెందియుండుట కోరదగినది కాదు. హెచ్చు తగ్గుగా మనము గుణించుచున్నప్పుడు, హిందూసిక్కు పరగణాలో మహమ్మదీయులకు వచ్చు స్థానములును, మహమ్మదీయ పరగణాలో హిందూసిక్కులకు వచ్చు స్థానములును సరిపోవునని తలంచవచ్చును. నిజ మాలోచించిన యెడల మహమ్మదీయులకు హిందూసిక్కు పరగణాలో కొద్దిస్థానములు లభించుట వీలగునేమో కాని, మహమ్మదీయ పరగణాలో హిందూసిక్కులకు చోరవ గలుగుట యసంభవము. రావలుపిండి మూల్టాన్ జిల్లాలలో మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగా నున్నారు. [86.0%,76.9%]

కావున పైసంఖ్యలవలన తేలిన సారాంశమేమి? మహమ్మదీయులకు వారి పరగణాలో 80 స్థానములు తప్పవు. హిందూ సిక్కులకు వారి పరగణాలో 77 స్థానములు వచ్చును. మూడవ పరగణాలో—లాహోర్ డివిజన్—యిద్దరికి స్థానములు లభించును గాని మహమ్మదీయులకే హెచ్చుస్థానములు లభించుటకు సావకాశము లున్నవి. వారు జనాభాలో నూటికి 57.0 చొప్పన నున్నారు. హిందువులు 20.7%, సిక్కులు 16.2% ను ఉన్నారు. క్రైస్తవాదులు 6.1%. క్రైస్తవాదుల విషయమై యిచ్చట నేమియు చెప్పనవసరము లేదు. వారికి మహమ్మదీయులయెడ విరుద్ధభావ మేమియు నుండునని తలచ వీలులేదు. వారిని హిందూసిక్కులతో కలుపుటకు గూడ కారణములులేవు. కావున నీపరగణాలోమహమ్మదీయులు హిందువులకన్న $1\frac{1}{2}$ వంతు లున్నారు. భేదము చాల నున్నదిగాన, ఎన్నికలలో నీభేదము తప్పక కనబడును. జనాభా ననుసరించి న్యాయముగా రాదగిన స్థానముల కంటె మహమ్మదీయులకు సామాన్యముగా హెచ్చుస్థానములు లభించవలెను. కాని జనాభా ననుసరించియే స్థానములు వచ్చునని తలచినను వారికి 29 స్థానములు వచ్చును. వారికి మహమ్మదీయ పరగణాలో రాదగిన స్థానములకు దీనిని కలిపినయెడల వారికి లభించు స్థాన

ములు 106. శాసనసభలో మొత్తము స్థానములసంఖ్య 207 గనుక వారికి యితరసంఘము లన్నిటికంటె హెచ్చు స్థానములు లభించును. అల్పసంఖ్యాకులలో 'ఇతరులు' గూడ చేరియుందురుగనుక, హిందూ-సిక్కులకంటె మహమ్మదీయులకు చాల హెచ్చుస్థానములు లభించును.

హిందువుల శ్రేయమును సిక్కుల శ్రేయమును ఒక్కటే యనియు, అన్నివేళలయందు వారు కలసియే యుందురనియు తలచుటవలన పై ఫలితములు గలిగినవి. ఇట్టియూహ కవకాశమేమియు గానరాదు. అన్నివేళల యందు వారు కలసి వోట్లనిత్తురనుట యసంభవము. వారు కలసి ప్రతినిధుల నెన్నుకొననిచో అధికసంఖ్యాకు లగు మహమ్మదీయులముందు అత్యల్పసంఖ్యాకులగు హిందువుల యొక్కయు, సిక్కుల యొక్కయు దౌర్బల్యము యింకను పరిస్ఫుటముగా గనుపడును.

లాహోర్ డివిజనులోని స్థితిగతులు చాల క్లిష్టముగానుండవచ్చును గనుక ఈసమస్య నింక కొంతవివరముగా నాలోచించెదము. ఈ డివిజనులోని ఆరుజిల్లాలలో మూడు జిల్లాలయందు—సైలుకోట్, గుజరన్వాలా, షేక్ పూరా, మహమ్మదీయు లత్యధిక సంఖ్యాకులుగా నున్నారు. ఈ జిల్లాలలో 'యితరులు' [క్రైస్తవాదులు] గూడ చాలమంది యున్నారు. కనుక, వీరిని హిందూ

సిక్కు జనాభానుండి మినహాయించిన యెడల మహమ్మదీయుల యాధిక్యత మరింత హెచ్చును.

ఈ వివరములను గమనింప దగును.

సెయిల్ కోట్ జిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	61.9%	
హిందువులు	19.5%	$9\frac{1}{2}$
సిక్కులు	8.0%	
ఇతరులు	10.5	

హిందువులును సిక్కులును కలసి 27.5%ఉన్నారు. మహమ్మదీయులు 61.9% ఉన్నారు. కావున మహమ్మదీయులు హిందూ సిక్కు జనాభాకంటె రెండింతలకన్న హెచ్చుగానున్నారు.

గుజరన్‌వాలా జిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	71.0%	
హిందువులు	15.8%	$6\frac{1}{4}$
సిక్కులు	8.2%	
ఇతరులు	5.1%	

ఈ జిల్లాలో హిందువులు సిక్కులు కలసి 24.0% మహమ్మదీయులు 71.1% కావున మహమ్మదీయులు హిందూసిక్కుజనాభాకన్న దాదాపు మూడింతలున్నారు.

షేక్‌పురాజిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	63.3%	
హిందువులు	16.0%	5¼
సిక్కులు	15.9%	
ఇతరులు	4.8%	

ఈజిల్లాలో హిందువులు సిక్కులు కలసి 31.9% మహమ్మదీయులు 63.3%. కావున మహమ్మదీయులు హిందూ సిక్కుజనాభాకన్న రెండింత లున్నారు.

ఈమూడుజిల్లాలలో మహమ్మదీయులతి బలాఢ్యులైయున్నారు. ఈమూడుజిల్లాలు నిజముగా మహమ్మదీయ పరగణాతో కలుపబడవలసినది. ఈజిల్లాలు మూడునుకలసి శాసనసభకు 21 సభ్యులను పంపగలుగును. ఈ సభ్యులను 77 తో కలిపినచో 98 గురుసభ్యులుమహమ్మదీయ పరగణానుండియే పంపబడుదురు.

లాహోర్ డివిజనులో నితరజిల్లాలస్థితి యీక్రింది విధముగా నున్నది.

లాహోర్‌జిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	57.3%	
హిందువులు	21.5%	11
సిక్కులు	15.9%	
ఇతరులు	5.3%	

ఇచ్చట హిందూసిక్కుజనాభా 37.4%. మహమ్మదీయజనాభా 57.3%. ఉత్తరజిల్లాలలో హిందువులకన్న మహమ్మదీయులున్నంత హెచ్చుగా నిచ్చట లేకపోయినను, హెచ్చుగానే యున్నారు. మహమ్మదీయులు హిందూ సిక్కుజనాభాకన్న $1\frac{1}{2}$ వంతులకన్న హెచ్చుగా వున్నారు.

అమృతసరంజిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	45.6%	
హిందువులు	21.6%	9
సిక్కులు	30.9%	
ఇతరులు	1.8%	

ఈజిల్లాలో హిందువులు సిక్కులు కలసి 52.5%. మహమ్మదీయులు 45.6%. కావున హిందూసిక్కులిచ్చట కొంచెము హెచ్చుగా నున్నారు.

గురుదస్ పూర్ జిల్లా		స్థానములు
మహమ్మదీయులు	49.6%	
హిందువులు	26.9%	$8\frac{1}{2}$
సిక్కులు	16.2%	
ఇతరులు	8.2%	

ఇచ్చట మహమ్మదీయులు హిందూసిక్కుజనాభాకంటె హెచ్చుగా నున్నారు. మహమ్మదీయులు 49.6%.

హిందూసిక్కులు 42.2%. కాని హెచ్చుతారతమ్యము లేదు. అమృతసరములోని స్థితిగతు లిచ్చట తారుమారైనవి. ఇచ్చట ఇతరులుగూడ విశేషముగానున్నారు.

కావున నీమూడు జిల్లాలలో మహమ్మదీయులు లాహోర్ జిల్లాలో బలీయముగాను, గురుదస్‌పూర్‌లో సామాన్యముగాను, అమృతరసములో బలహీనస్థితియందును ఉన్నారు. గురుదస్‌పూరుజిల్లాయందైననుమహమ్మదీయులు ప్రత్యేకముగా హిందువులకన్నను, సిక్కులకన్నను హెచ్చుగానున్నారు.

ఈ జిల్లాలలో, తప్పకుండా లాహోర్‌లో మహమ్మదీయులు కొన్నిస్థానములను సంపాదించెదరనుట నిశ్చయము.

కావున లాహోర్ జిల్లానుండి చాలమంది సభ్యులెన్నుకొనబడెదరు. ఈసంఖ్యను మహమ్మదీయ పరగణా ప్రతినిధుల సంఖ్యతో కలిపినయెడల శాసనసభలో వారికి అధిక్యత గలుగును.

ఈ సమస్యను యింకొకవిధమున విచారించవచ్చును. డివిజనులవారిగా నాలోచింపక జిల్లాలవారిగా విచారింపవచ్చును. ఇట్లయినచో ఫలితములు మరింత స్పష్టముగా తెలియగలవు.

పాంచాలములో 29 జిల్లాలు గలవు. వీనిని నాల్గు పరగణాలుగా విభజింపవచ్చును. (1) మహమ్మదీయులు అత్యధిక సంఖ్యాకులుగానున్న భాగము. మహమ్మదీయుల బలిమి యిచ్చట అభేద్యము; (2) రెండవవిభాగమున మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానున్నారు గాని మొదటి విభాగములో నున్నంత హెచ్చుగాలేరు; (3) ఈ విభాగమున నేసంఘమును ఆధిక్యత నహించియుండలేదు; (4) ఈ విభాగములో హిందువులును సిక్కులును మహమ్మదీయులకంటె హెచ్చుగానున్నారు.

1 మహమ్మదీయులు అత్యధికముగానున్న జిల్లాలు.

జిల్లా	నూటికి మహమ్మదీయులసంఖ్య	శాసనసభలో సభ్యులు
(1) గుజ్రాత్	86.2	8
(2) షాపూర్	82.8	7
(3) జీలమ్	88.7	5
(4) రావల్పిండి	82.6	6
(5) అటక్	90.9	5
(6) మియాన్ వలి	86.3	4
(7) మాంట్ జామరి	71.8	7
(8) లయల్పురము	60.7	10
(9) ఝుంకగ్	83.3	6

(10) ముల్టాన్	82.2	9
(11) ముజపర్ ఘర్	86.8	$5\frac{1}{2}$
(12) డేరాగాజీఖాన్	88.3	5
(13) సెయిల్ కోట్	61.9	$9\frac{1}{2}$
(14) గుజరన్ వాలా	71.0	6
(15) షేక్ పురా	63.3	5
		98

II. మహమ్మదీయులు అధికముగా నున్న జిల్లాలు

(1) లాహోర్		సభ్యులు
హిందువులు	21.5	
మహమ్మదీయులు	57.3	11
సిక్కులు	15.9	
ఇతరులు	5.3	

(2) గురుదస్ పూర్		సభ్యులు
హిందువులు	26.0	
మహమ్మదీయులు	49.6	$8\frac{1}{2}$
సిక్కులు	16.2	
ఇతరులు	8.2	
		$19\frac{1}{2}$

III. ఎవరును అధికసలుగాలేని విభాగము

(1) జలంధర్		సభ్యులు
హిందువులు	29.4	
సిక్కులు	25.1	8
మహమ్మదీయులు	44.5	
ఇతరులు	1.0	

(2) ఫీరజ్ పూర్		సభ్యులు
హిందువులు	27.6	
సిక్కులు	27.6	11
మహమ్మదీయులు	43.9	
ఇతరులు	0.9	

(3) అమృతసరము		సభ్యులు
హిందువులు	21.6	
సిక్కులు	30.9	9
మహమ్మదీయులు	45.6	
ఇతరులు	1.8	
		28

ఈమూడుజిల్లాలలోకూడ మహమ్మదీయులు హిందువులకన్నను సిక్కులకన్నను హెచ్చుగా నున్నారు.

IV హిందువులును సిక్కులును చాల హెచ్చుగానున్న పరగణా

(1) హిస్సార్	హిందువులు	66.1	... 7
(2) రోటక్	,,	78.0	... 8
(3) జర్గాన్	,,	66.7	... 8
(4) కార్నల్	,,	67.5	... 8
(5) అంబాలా	,,	53.8	... 7
(6) సిమ్లా	,,	71.2	... ½
(7) కంగ్రా	,,	94.0	... 8
(8) హోషియార్ పూర్	,,	53.3	... 9
(9) లూధియానా	హిందువులు	23.6	6
	సిక్కులు	41.5	
	మహమ్మదీయులు	34.0	
	ఇతరులు	.9	

దీని ప్రకారము మహమ్మదీయులు అత్యధికముగా నున్న 15 జిల్లాలనుండి వారికి లభించు స్థానములు 98

హిందువులకు హిందూపరగణానుండి లభించు స్థానములు 61½

హెచ్చుగామహమ్మదీయులున్న రెండు జిల్లాలనుండి మొత్తము స్థానములు 19½

హిందువులును మహమ్మదీయులును హెచ్చుతగ్గుగా సమానముగానున్నను ప్రత్యేకముగా హిందువులకన్నను సిక్కులకన్నను మహమ్మదీయులు కొంచెము హెచ్చుగానున్న జిల్లాలనుండి 28

వెరసి స్థానములు 207

ఈ మొత్తము 207 సభ్యులలో 104 సభ్యులున్న యెడల హెచ్చుసంఖ్య లభించును.

ఈ పై వివరములవలన తేలిన సారాంశ మీ క్రింద పొందుపరుచుచున్నాము.

1. మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగానున్న పరగణానుండి మహమ్మదీయులు 98 స్థానములు అనగా శాసనసభలోని మొత్తము స్థానములలో 47.3
2. హిందూ సిక్కులు హెచ్చుగానున్న విభాగమునుండి హిందువులకు సిక్కులకు కలసి సభలో మొత్తము స్థానములలో 29.8
3. మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానున్న రెండు జిల్లాలలో సభలో మొత్తముస్థానముల సంఖ్య $19\frac{1}{2}$ అనగా 9.4

4. వివిధ సంఘములవారు హెచ్చు తగ్గుగా సమానముగా నుండి మహమ్మదీయులే ప్రత్యేకముగాహిందువులకన్నను మహమ్మదీయులకన్నను హెచ్చుగానున్న మూడు జిల్లాలు కలసిన విభాగమునుండి సభలో మొత్తము స్థానములలో 28 స్థానములు అనగా 13.5

స్థానములు 100

మూడవవిభాగమునందు మహమ్మదీయులు హెచ్చుగానున్నారు గాన దానినుండి $19\frac{1}{2}$ స్థానములలో పదియైనను మహమ్మదీయులకు లభించును. వారికి తప్పకుండా తమ పరగణానుండి వచ్చెడి 98 స్థానములతో కలిపిన యెడల 108 స్థానములు వారికి లభించును. హెచ్చు సంఖ్యకు రావలసినది 104 గనుక వారికి హెచ్చుసంఖ్య లభించినది. మూడవ విభాగమునందుగూడ వారు సిక్కులకంటె హిందువులకంటె హెచ్చుగాన వారికి కొన్ని స్థానములు లభింపవచ్చును. 28 స్థానములలో 12 స్థానములైనను వారు ఆసింపవచ్చును. వీనిని కలుపుకొనిన 120 స్థానములు వారికి లభించును. అనగా నూటికి 58%. కావున యెంత తక్కువగా అంచనావేసినను వారికి నూటికి 58 స్థానములు లభించును.

పాంచాలము (బ్రిటిష్ పరిపాలితము) జనాభావివరములు

పాంచాలము

మొత్తము జనాభా	2,06, 85, 024...100.%
మహమ్మదీయులు	1,14, 44, 321...55.3%
హిందువులు	65, 79, 260...31.8%
సిక్కులు	22, 94, 207...11.1%
ఇతరులు (ముఖ్యముగా క్రైస్తవులు)	3, 67, 236...1.8%

పాంచాలములోని డివిజనులు (వేలలో జనాభా వివరములు)

అంబాలాడివిజన్	జనాభా	నూటికి	లక్షకొక సభ్యుడు చొప్పున సభ్యులు
మొత్తము	3827	100	
హిందువులు	2556	66.6	
మహమ్మదీయులు	1006	26.3	38
సిక్కులు	158	4.2	
ఇతరులు	106	2.8	
జలంధరుజిల్లా			
మొత్తము	4128	100	
హిందువులు	1893	45.0	
మహమ్మదీయులు	1370	32.8	42
సిక్కులు	880	21.0	
ఇతరులు	40	0.9	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభలలో సభ్యులు
లాహోర్ డివిజన్			
మొత్తము	4497	100	
హిందువులు	1033	20.7	
మహమ్మదీయులు	2849	57.0	50
సిక్కులు	813	16.2	
ఇతరులు	303	6.1	
రావల్పిండి డివిజన్			
మొత్తము	3461	100	
హిందువులు	296	8.5	
మహమ్మదీయులు	2973	86.0	35
సిక్కులు	153	4.4	
ఇతరులు	38	1.1	
ముల్టాన్ డివిజన్			
మొత్తము	4218	100	
హిందువులు	602	14.3	
మహమ్మదీయులు	3246	76.9	42
సిక్కులు	290	6.9	
ఇతరులు	80	1.9	

I. పాంచాలములోని జిల్లాలు

మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగానున్న జిల్లాలు

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభలలో సభ్యులు
(1) గుజ్రాత్			
మొత్తము	824	100	
హిందువులు	59	7.2	
మహమ్మదీయులు	710	86.2	8.2
సిక్కులు	49	6.0	
ఇతరులు	6	0.7	
(2) షాపూర్			
మొత్తము	720	100	
హిందువులు	79	11	
మహమ్మదీయులు	596	82.8	7.2
సిక్కులు	30	4.2	
ఇతరులు	15	2.1	
(3) జీలమ్			
మొత్తము	477	100	
హిందువులు	33	6.9	
మహమ్మదీయులు	423	88.7	4.8
సిక్కులు	19	4.0	
ఇతరులు	2	0.4	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభలలో సభ్యులు
(4) రావల్పిండి			
మొత్తము	569	100	
హిందువులు	55	9.7	
మహమ్మదీయులు	470	82.6	5.7
సిక్కులు	32	5.6	
ఇతరులు	12	2.1	
(5) అటక్			
మొత్తము	512	100	
హిందువులు	25.5	5.0	
మహమ్మదీయులు	465.5	90.9	5.1
సిక్కులు	20	3.9	
ఇతరులు	1	0.2	
(6) మియాన్వలి			
మొత్తము	358	100	
హిందువులు	45	12.6	
మహమ్మదీయులు	309	86.3	3.6
సిక్కులు	3	0.8	
ఇతరులు	1	0.3	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభలలో సభ్యులు
(7) మాంటుగోమరీ			
మొత్తము	714	100	
హిందువులు	92	12.9	
మహమ్మదీయులు	513	71.8	7.1
సిక్కులు	96	13.4	
ఇతరులు	13	1.8	
(8) లయల్‌పూర్			
మొత్తము	980	100	
హిందువులు	177	18.1	
మహమ్మదీయులు	595	60.7	9.8
సిక్కులు	161	16.4	
ఇతరులు	47	4.8	
(9) జంగ్			
మొత్తము	570	100	
హిందువులు	84	14.7	
మహమ్మదీయులు	475	83.3	5.7
సిక్కులు	9	1.6	
ఇతరులు	2	0.4	

జిల్లా	వేలలోని సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
(10) ముల్తాన్			
మొత్తము	890	100	
హిందువులు	129	14.5	
మహమ్మదీయులు	732	82.2	8.9
సిక్కులు	18	2.0	
ఇతరులు	11	1.2	
(11) ముజఫర్ ఘర్			
మొత్తము	568	100	
హిందువులు	66	11.6	
మహమ్మదీయులు	493	86.8	5.7
సిక్కులు	5	0.9	
ఇతరులు	4	0.7	
(12) డేరాగాజీఖాన్ (బిలోక్ పరగణా కలుపుకొని)			
మొత్తము	496	100	
హిందువులు	54	10.9	
మహమ్మదీయులు	438	88.3	5.0
సిక్కులు	1	0.2	
ఇకరులు	3	0.6	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
(13) సైల్ కోట్			
మొత్తము	938	100	
హిందువులు	183	19.5	
మహమ్మదీయులు	581	61.9	9.4
సిక్కులు	75	8.0	
ఇతరులు	99	10.5	
(14) గుజరన్ వాలా			
మొత్తము	623	100	
హిందువులు	98	15.8	
మహమ్మదీయులు	443	71	6.2
సిక్కులు	51	8.2	
ఇతరులు	31	5.1	
(15) షేక్ పూరా			
మొత్తము	523	100	
హిందువులు	84	16.0	
మహమ్మదీయులు	331	63.3	5.2
సిక్కులు	83	15.9	
ఇతరులు	25	4.8	
(15) జిల్లాలు			97.6

II హెచ్చుగా మహమ్మదీయులున్న జిల్లాలు

ఈ పరగణాలలో మహమ్మదీయులు, హిందువులు సిక్కులు కలసిన జనాభాకంటె హెచ్చుగా నున్నారుగాని మొదటి భాగములోనున్నంతమంది లేరు.

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లోసభ్యులు
(1) లాహోర్			
మొత్తము	1131	100	
హిందువులు	243	21.5	
మహమ్మదీయులు	648	57.3	11.3
సిక్కులు	180	15.9	
ఇతరులు	60	5.3	
(2) గురుదస్‌పూర్			
మొత్తము	852	100	
హిందువులు	222	26.0	
మహమ్మదీయులు	423	49.6	8.5
సిక్కులు	137.5	16.2	
ఇతరులు	69.5	8.2	
2 జిల్లాలు			19.8

III ఏసంఘముగూడ హెచ్చుగాలేదుగాని ప్రత్యేకముగా హిందువుల కంటె, సిక్కులకంటె మహమ్మదీయులు హెచ్చుగా నున్న జిల్లాలు

			సభ్యులు
1 జలందర్			
మొత్తము	822.5	100	
హిందువులు	242	29.4	
మహమ్మదీయులు	36ు.5	44.5	8.2
సిక్కులు	206	25.1	
ఇతరులు	8	1.0	
2. ఫిరోజ్‌పూర్			
మొత్తము	1098	100	
హిందువులు	303	27.6	
మహమ్మదీయులు	482	43.9	11
సిక్కులు	303	27.6	
ఇతరులు	10	9	
3. అమృతసరము			
మొత్తము	929	100	
హిందువులు	201	21.6	
మహమ్మదీయులు	424	45.6	9.3
సిక్కులు	287	30.9	
ఇతరులు	17	1.8	
3 జిల్లాలు			**28.5**

IV. హిందువులు సిక్కులు చాల హెచ్చుగానున్న జిల్లాలు

1. హిస్సార్

			సభ్యులు
మొత్తము	817	100	
హిందువులు	540	66.1	
మహమ్మదీయులు	216	26.4	8.2
సిక్కులు	46	5.6	
ఇతరులు	15	1.8	

2. రోటక్

మొత్తము	772	100	
హిందువులు	602	78.0	
మహమ్మదీయులు	125	16.2	7.7
సిక్కులు	1	.1	
ఇతరులు	44	5.7	

3. గూర్గాన్

మొత్తము	682	100	
హిందువులు	455	66.7	
మహమ్మదీయులు	217	31.8	6.8
సిక్కులు	1	.1	
ఇతరులు	9	1.3	

4. కార్నల్			సభ్యులు
మొత్తము	829	109	
హిందువులు	560	67.5	
మహమ్మదీయులు	236	28.5	8.3
సిక్కులు	12	1.4	
ఇతరులు	21	2.6	
5. అంబాలా			
మొత్తము	682	100	
హిందువులు	367	53.8	
మహమ్మదీయులు	206	30.2	6.8
సిక్కులు	98	14.4	
ఇతరులు	11	1.6	
6. సిమ్లా			
మొత్తము	45	100	
హిందువులు	32	71.2	
మహమ్మదీయులు	7	15.5	0.4
సిక్కులు	1	2.2	
ఇతరులు	5	11.1	

			సభ్యులు
7. కంగ్రా			
మొత్తము	766	100	
హిందువులు	722.3	94.0	
మహామ్మదీయులు	38.3	5.0	7.7
సిక్కులు	2	.3	
ఇతరులు	3.4	.7	
8. హోషియార్ పూర్			
మొత్తము	927	100	
హిందువులు	494	53.3	
మహామ్మదీయులు	289	31.2	9.3
సిక్కులు	133	14.3	
ఇతరులు	11	1.2	
9. లూఢియానా			
మొత్తము	568	100	
హిందువులు	134	23.6	
మహామ్మదీయులు	193	34.0	5.7
సిక్కులు	236	41.5	
ఇతరులు	5	.9	
9 జిల్లాలు			60.9

ఈ పైవివరములవలన కృత్రిమముగా స్థానములను ప్రత్యేకించుట యవసరము లేకయే పాంచాలములో $\frac{3}{4}$ వంతులకు స్వతస్సిద్ధమగు రక్షణము గలదని తెలియ గలదు. $\frac{1}{4}$ కంటె తక్కువలో బహిరంగమైన పోటీ యుండును. జనాభా విభజన అధికసంఖ్యాకులగు మహమ్మదీయులకు హెచ్చు లాభకరము.

రెండవ యనుబంధము

మతము ననుసరించి బెంగాల్ జనాభా వివరములు

బెంగాల్ దేశములో బ్రిటిష్‌పరిపాలిత భూమి యొక్క జనాభా, 1921 సంవత్సరము జనాభాననుసరించి 4, 66, 95, 536, ఈజనసంఖ్య మతములవారీగా నీక్రింది విధముగా విభజింపబడెను.

మహమ్మదీయులు	2,52,10,802... 54%
హిందువులు	2,02,03,527...43.3%
ఇతరులు	12,81,207... 27%

ఇతరులలో కొండజాతులవారు, క్రైస్తవులు కలిసి యున్నారు. కొండజాతులవారు కొండప్రదేశములలో హెచ్చుగానున్నారు. జైనులు, బుద్ధులుకూడ యీసంఖ్యలోచేరియున్నారు కాని వీరు చాలమంది లేరు.

కావున మహమ్మదీయులు ఇతరు లందరికంటె నూటికి నాల్గువంతులు హెచ్చుగా నున్నారు. ఈ యాధిక్యత రాష్ట్రమంతటిలోను సమానముగా విభ

జింపబడియుండలేదు. హిందువులు బెంగాలులో ఒకభాగ మునందే — బర్ద్వాన్ జిల్లా, రాజధానిజిల్లాలో చాల హెచ్చుగా నున్నారు. కావున యితరభాగములయందు మహమ్మదీయులు నూటికి నాల్గువంతులకంటె హెచ్చుగా నున్నారు. పాంచాలము వలె వంగదేశమునందు హిందువుల పరగణాయనియు మహమ్మదీయుల పరగణాయనియు ప్రత్యేకవిభాగములు గలవు. మూడుడివిజనులలో మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగానున్నారు. ఒకదానిలో హిందువులు చాల హెచ్చుగానున్నారు. మరియొకదానిలో హిందువులునుమహమ్మదీయులునుసమానముగానేయున్నారు. గాని, నూటికి నాల్గువంతులు హిందువులే హెచ్చు.

మహమ్మదీయ పరగణా

		లక్షు లోకసభ్యుడు చొప్పున శాసనసభలో సభ్యులు
(1) చిట్టగాంగు డివిజన్		60
మహమ్మదీయులు నూటికి	72.6	
హిందువులు ,,	23.8	
(2) డక్కా—డివిజన్		128
మహమ్మదీయులు ,,	69.7	
హిందువులు ,,	29.7	

			సభ్యులు
(3) రాజషాహీడివిజన్			103
మహామ్మదీయులు	,,	69.4	
హిందువులు	,,	33.7	

II హిందువులు చాల హెచ్చుగానున్న పరగణా

(4) బర్ద్వాన్			80
మహామ్మదీయులు	,,	13.4	
హిందువులు	,,	82.4	

హిందువులు కొద్దిగా హెచ్చుగానున్న పరగణా

(5) రాజధాని విజిజన్			95
మహామ్మదీయులు	నూటికి	47.5	
హిందువులు	,,	51.4	

ఈదామాషాప్రకారము బెంగాలులో మొత్తము సభ్యులు 466

మహామ్మదీయపరగణాలో 291 స్థానము లున్నవి. హిందువులు చాల హెచ్చుగ నున్న పరగణాలో 80 స్థానము లున్నవి. హిందువులు కొంచెము హెచ్చుగానున్న పరగణాలో 95 స్థానము లున్నవి. లక్షకొక సభ్యుడు చొప్పున బెంగాల్ మొత్తముమీాద శాసనసభలో 466 సభ్యు లుందురు. దీనిలో 234 స్థానముల నాక్రమించుకొనిన యెడల స్పష్టముగా ఆధిక్యత కలుగును. మహామ్మదీయపర

గణాలోనే 291 స్థానము లున్నవి. అనగా ఆధిక్యత కవసరమైనదానికంటె 57 స్థానములు హెచ్చు. ఐనను రాజధాని డివిజనులో మహమ్మదీయులు నూటికి 47.5 ఉన్నారు. కావున వారి నిచ్చట గమనించకుండజాలము. కొన్నిస్థానములు వారికి తప్పక లభించును. ఈజనాభా సంఖ్య ననుసరించి వారికి లభించు స్థానములకంటె నిజముగా హెచ్చుస్థానములు లభించునని జనాభావిభజనమువలన తెలిసికొనదగును. వారు హిందువులకంటె బీదవారు కావచ్చును. విద్యలో వెనుకబడియుండవచ్చును. కాని వీనివలన వారికి గలుగు నష్టము, మహమ్మదీయ పరగణాలో వారి జనసంఖ్యవలనగలుగు లాభమునుమించి పోజాలదు.

జనాభాలెక్కలను ఎక్కువ వినరముగా జిల్లావారీగా పరీక్షింపదగును. ఈసంఖ్య లీ క్రిందివిదముగా విభజింపవచ్చును.

(అ) మహమ్మదీయులు చాల హెచ్చుగనున్న జిల్లాను

	శాసనసభ్యులసంఖ్య
చిట్టగాంగ్	16
నోకహాల్లీ	15
టిప్పరా	27

	సభ్యులు
మైమెన్ సింగ్	48
బకర్ జంగు	26
ఫరిద్ పూర్	23
డక్కా	31
పాబ్నా	14
బోగ్రా	10
రంగపూర్	25
రాజషే.	15
జెస్సోర్	17
నాడియా	15
	282

(ఆ) చాల హెచ్చుగా మహమ్మదీయులున్న జిల్లాలు

మూర్షిడాబాదు	13
మాల్డా	10
	23

(ఇ) చాల హెచ్చుగా హిందువులున్న జిల్లా

జాలుపైగురి	9

(ఈ) హిందువులు మహమ్మదీయులు సమానముగానున్న జిల్లాలు

	సభ్యులు
కూల్‌నా	14
దినజ్‌పూర్	17
చిట్టగాంగు కొండప్రాంతములు	2
	33

(ఉ) హిందువులు చాల హెచ్చుగానున్న జిల్లాలు

బర్ద్వాన్	14
బీర్‌భమ్	8
బంకూరా	10
మిడ్నపూర్	27
హుగ్లీ	11
హౌరా	10
24 పరగణాలు	26
కలకత్తా	9
డార్జిలింగు	3
	118

జిల్లావారీగా నిచ్చిన పై వివరములవలన డివిజనుల వారిగా నిచ్చిన వివరములవలనవచ్చు ఫలితమే గలుగును.

ఎన్నికలు మతభేదముమీాద నాధారపడునెడల హిందూ పరగణాలలో హిందువులకును, మహమ్మదీయపరగణాలలో మహమ్మదీయులకును కృత్రిమరక్షణలు లేకయే స్వాభావికముగా స్థానములు ప్రత్యేకింపబడును,

మహమ్మదీయ పరగణాలలో చేరిన (అ) (ఆ) లను విభాగములలోనే 305 స్థానములు గలవు. (ఆ) యను విభాగములోని జిల్లాలను వదలివేసినను మహమ్మదీయులకు 282 స్థానములు వచ్చును. ఆధిక్యత గలుగుట కవసరమగు సంఖ్యకంటె నిది చాల హెచ్చు.

మతములవారీగా బెంగాల్ దేశపు జనాభా

(అ) బెంగాల్ డివిజనులు

	జనాభా వేలలో	నూటికి	లక్షకొకసభ్యుడు చొప్పున సభ్యులసంఖ్య
బర్ద్వాన్ డివిజన్			
మొత్తము	8050	100	
హిందువులు	6607	82.1	
మహమ్మదీయులు	1082	13.4	80
ఇతరులు	361	4.5	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
రాజధానిడివిజన్			
మొత్తము	9461	100	
హిందువులు	4864	51.4	
మహమ్మదీయులు	4476	47.5	95
ఇతరులు	120	1.2	
రాజషేడివిజన్			
మొత్తము	10345	100	
హిందువులు	3487	33.71	
మహమ్మదీయులు	6349	61.4	103
ఇతరులు	5(8	4.9	
డక్కాడివిజన్			
మొత్తము	1:837	100	
హిందువులు	3813	29.7	
మహమ్మదీయులు	8946	69.7	128
ఇతరులు	78	.6	
చిట్టగాంగ్ డివిజను			
మొత్తము	6()00	100	
హిందువులు	1433	23.8	
మహమ్మదీయులు	4356	72.6	60
ఇతరులు	212	3.5	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభలలో సభ్యులు
బెంగాల్ మొత్తముమీాద (బ్రిటిష్ దేశము)			
మొత్తము	46695	100	
హిందువులు	20203	43 4	
మహమ్మదీయులు	25211	54.0	467
ఇతరులు	1281	2.7	

(ఆ) బెంగాల్ జిల్లాలు

జిల్లాలు	జనాభా వేలలో	నూటికి	
బర్ద్వాన్ డివిజను			
1. బర్ద్వాన్			
మొత్తము	1439	100	
హిందువులు	1122	78.0	
మహమ్మదీయులు	266	18.5	14
ఇతరులు	50	3.5	
2. బీర్ భమ్			
మొత్తము	848	100	
హిందువులు	577	68.1	
మహమ్మదీయులు	213	25.1	8
ఇతరులు	58	6.8	

			సభ్యులు
3. బాంకూరా			
మొత్తము	1020	100	
హిందువులు	880	86.3	
మహమ్మదీయులు	47	4.6	10
ఇతరులు	93	9.1	
4. మిద్నపూర్			
మొత్తము	2667	100	
హిందువులు	2352	88.2	
మహమ్మదీయులు	181	6.8	27
ఇతరులు	134	5.9	
5. హూగ్లీ			
మొత్తము	1080	100	
మహమ్మదీయులు	885	81.9	11
హిందువులు	173	16.0	
ఇతరులు	22	2.1	
6. హౌరా			
మొత్తము	997	100	
హిందువులు	791	79.3	
మహమ్మదీయులు	202	20.3	10
ఇతరులు	4	.4	

రాజధానిడివిజను

			సభ్యులు
7. 24 పరగణాలు			
మొత్తము	2628	100	
హిందువులు	1687	64.2	
మహమ్మదీయులు	209	34.6	26
ఇతరులు	31	1.1	
8. కలకత్తా			
మొత్తము	908	100	
హిందువులు	643	70.8	
మహమ్మదీయులు	209	23.0	9
ఇతరులు	56	6.2	
9. నాడియా			
మొత్తము	1487	100	
హిందువులు	582	39.1	
మహమ్మదీయులు	895	60.2	15
ఇతరులు	10	.7	
10. మూషిడాబాద్			
మొత్తము	1262	100	
హిందువులు	569	45.1	
మహ్మామదీయులు	676	53.6	13
ఇతరులు	17	1.3	

			సభ్యులు
11. జజస్సోర్			
మొత్తము	1722	100	
హిందువులు	656	38.2	
మహమ్మదీయులు	1063	61.7	17
ఇతరులు	2	.1	
12. కూల్నా			
మొత్తము	1453	100	
హిందువులు	727	50.0	
మహ్మదీయులు	723	49.8	14
ఇతరులు	3	.2	
రాజషేడివిజన్			
13. దినజ్ పూర్			
మొత్తము	1705	100	
హిందువులు	752	44.1	
మహమ్మదీయులు	837	49.1	17
ఇతరులు	116	6.8	
14. రాజషే			
మొత్తము	1489	100	
హిందువులు	318	21.3	
మహ్మమదీయులు	1140	76.6	15
ఇతరులు	31	2.1	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
15. జాల్ పైగురీ			
మొత్తము	936	100	
హిందువులు	515	55.0	
మహామ్మదీయులు	232	24.8	9
ఇతరులు	189	20.2	
16. రంగపూర్			
మొత్తము	2507	100	
హిందువులు	791	31.5	
మహామ్మదీయులు	1706	68.1	25
ఇతరులు	10	.4	
17. బోగ్రా			
మొత్తము	1048	100	
హిందువులు	174	16.6	
మహామ్మదీయులు	865	82.5	10
ఇతరులు	9	.9	
18. డార్జిలింగు			
మొత్తము	283	100	
హిందువులు	201	71.0	
మహామ్మదీయులు	9	3.2	3
ఇతరులు	73	25.8	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
19. పాబ్నా			
మొత్తము	1389	100	
హిందువులు	334	24.1	
మహమ్మదీయులు	1055	75.8	14
ఇతరులు	1	.1	
20. మాల్డా			
మొత్తము	985	100	
హిందువులు	400	40.6	
మహమ్మదీయులు	508	51.6	10
ఇతరులు	77	7.8	
21. డక్కా డివిజన్			
మొత్తము	3125	100	
హిందువులు	1069	34.2	
మహమ్మదీయులు	2043	65.4	31
ఇతరులు	13	.4	
22. ఫరిద్‌పూర్			
మొత్తము	2250	100	
హిందువులు	816	36.3	
మహమ్మదీయులు	1428	63.5	23
ఇతరులు	6	.3	

జిల్లా	వేలలో జన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లో సభ్యులు
23. బకర్ జంగు			
మొత్తము	2623	100	
హిందువులు	754	28.7	
మహమ్మదీయులు	1851	70.6	26
ఇతరులు	18	.7	
24. మైమెన్ సింగు			
మొత్తము	4838	100	
హిందువులు	1174	24.3	
మహమ్మదీయులు	3624	74.9	48
ఇతరులు	40	.8	
చిట్టగాంగువిడివిన్			
25. టిప్పరా			
మొత్తము	2743	100	
హిందువులు	708	25.8	
మహమ్మదీయులు	2033	74.1	27
ఇతరులు	1	.1	
26. నోకహాల్లి			
మొత్తము	1471	100	
హిందువులు	329	22.3	
మహమ్మదీయులు	1142	77.6	15
ఇతరులు	1	1.	

జిల్లా	వేలలోజన సంఖ్య	నూటికి	శాసనసభల లోసభ్యులు
27. చిట్టగాంగ్			
మొత్తము	1611	100	
హిందువులు	364	22.6	
మహమ్మదీయులు	1172	72.8	16
ఇతరులు	74	4.6	
28. చిట్టగాంగ్ కొండప్రదేశములు			
మొత్తము	173	100	
హిందువులు	32	18.5	
మహమ్మదీయులు	7	1.4	2
ఇతరులు	134	77.4	
		మొత్తము	465

మూడవ అనుబంధము

వంగదేశమునందు జిల్లాబోర్డులలోని ఎన్నికసభ్యుల వివరములు

1927—1928

జిల్లాపేరు	మొత్తము స్థానములసంఖ్య	హిందూ సభ్యులసంఖ్య	మహమ్మదీయ సభ్యులసంఖ్య
1. 24 పరగణాలు	20	16(64.2)	4 (34.6)
2. బ్రోగా	15	4(16.6)	11 (82.5)
3. బకర్ జంగు	20	5(ఒక క్రైస్తవుడు) 28.7	15 (70.6)
4. మిడ్నపూర్	22	21(88.2)	1 (6.8)
5. రాజషే	18	7(21.3)	11 (76.6)
6. రంగపూర్	18	7(31.5)	11 (68.1)
7. ఖూల్నా	16	11(50.0)	5 (49.8)
8. హబ్గ్లీ	20	17(81.9)	3 (16.0)

9. డార్జిలింగ్	20	18(మహమ్మదీయేతర) (71.0) ఇతరులు 15.౮	2 (3.2)
10. మైమన్‌సింగ్	22	లేదు (24.3)	22 (74.9)
11. పాబ్నా	16	3(24.1)	13 (75.8)
12. నోకహాలి	16	6(22.3)	10 (77.6)
13. జాల్‌పైగురి	16	14(55.0) ఇతరులు 20.2	2 (24.8)
14. టిప్పర	19	13(25.8) (చంద్‌పూరు సబ్ డివిజనులో ఎన్నికలకు నిలిచి ఓడిపోయిన వారిలో ముగ్గురు నియోజింపబడిరి)	6 (74 1) ఇద్దరు నియోజిత సభ్యులు
15. నాడియా	20	15(39.1	5 (60.1)
16. బర్ద్వాన్	16	14(78.0)	2 (18.5)
17. మూషిడాబాద్	15	7(45.1)	8 (53.6)
18. ఫరిద్‌పూర్	20	8(36.3)	12 (63.5)
19. మాల్డా	15	8(40.6)	7 (15.6)

ఎన్నికలకు నిలిచిన సభ్యులందరు ఓడిపోయిరి. అందరు ప్రభుత్వనియోజితసభ్యులే.

20. హజారా	12	10(79.3)	2 (20.3)
21. బీర్ భమ్	16	15(68.1)	1 (25.1)
22. బాంకూరా	10	9(86 3)	1 (4 6)
23. జస్సోర్	16	1 (38.2)	15 (61.7)
24. డాక్కా	22	16(34 2)	6 (65.4)
25. చిట్టగాంగ్	20	× (22.6)	20 (72.8)
26. దినజ్ పూర్	18	4(44 1)	14 (49.1)

వివరము: (హంసపాదులోనున్న సంఖ్యలు మొత్తము జనాభాలో నూటి కిన్నివంతులని తెలియజేయును.

లక్నో అఖిలపక్ష మహాసభవారి

కార్యక్రమము

ఆగస్టు 28 నుండి 31 తారీఖు వరకు

అఖిలపక్షమహాసభ

లక్ష్మణపురి, 1928 ఆగస్టు 28 నుండి 31 తారీఖు వరకు జరిగిన సభావృత్తాంతము

కార్యక్రమసంగ్రహము

అఖిలపక్ష మహాసభయొక్క నాల్గవసమావేశము లక్ష్మణపురమున కెయిజరీబాగ్‌లో 1928 సం॥ ఆగస్టు 28 తారీఖునుండి 31 తారీఖు వరకు జరిగెను. జాతీయమహాసభా కార్యనిర్వాహకవర్గము గాక యీక్రింది సంస్థలు సభలో పాల్గొనెను.

అఖిలభారత మితవాదులసభ

అఖిలభారత ముస్లిమ్‌సమితి

హిందూమహాసభ

కేంద్ర ఖిలాఫతు సంఘము

కేంద్ర సిక్కు సంఘము

హోంరూల్ సమితి

అఖిలభారత క్రైస్తవమహాసభ

జమైతుల్—ఉలేమా

అఖిలభారత సంస్థానప్రజలసభ

భారతశాసనసభలో కాంగ్రెస్‌వాదులపార్టీ

భారతశాసనసభలో జాతీయవాదులపార్టీ

అయోధ్యా బ్రిటిష్ఇండియన్ సంఘము

కలకత్తా భారతసంఘము

మహారాష్ట్రవాణిజ్యసంఘము

సింధుజాతీయ సమితి

డక్కన్‌సభ

స్వాధీనభారతసంఘము

ఆజ్మీర్, ఆంధ్ర, బీహార్, బెంగాల్, బర్మా,మధ్య పరగణాలు (హిందూస్థానీ) మధ్యపరగణాలు (మరాటీ) ఢిల్లీ, కర్నాటక, కేరళ, పాంచాల, సింధు, సంయుక్త, ఉత్కళరాష్ట్రీయ సంఘములు.

సభకు రాజాలనందుకు చింతించుచు, సభ జయప్రదముగా జరుగుగాక యని చాలమంది ప్రతినిధులు సభవారికి సందేశముల నంపిరి. దేశములో నన్నిప్రాంతములనుండియు సభ జయప్రదముగా జరుగుగాక యని తంతివార్త లంపబడెను.

ఆగస్టు 28 వ తారీఖుమధ్యాహ్నము సభాధ్యక్షు లగు డాక్టర్ అన్సారీగారి యాధిపత్యమున సభప్రారంభ మయ్యెను.

మహమ్మదాబాదు మహారాజాగారు ప్రతినిధుల నాహ్వానించిరి. 1916 సంవత్సరమున చేసికొనబడిన లక్నో ఒడంబడికను గూర్చి సభికులకు జ్ఞాపకము చేసి ఆ సమయమున ప్రకటింపబడిన సఖ్యతయు సద్భావమును ప్రస్తుత సమయమున గూడ ప్రకటింపబడు గాక యని వారు కోరిరి. నెహ్రూసంఘమువారి నివేదికకు దేశములోని పార్టీ లన్నియు సంపూర్ణామోదము దెల్పునని యతడాసించెను.

అనంతరము మహాసభాధ్యక్షులగు డా. అన్సారీగారు ముచ్చటించిరి. నెహ్రూసంఘ సభ్యులను వారు మిక్కిలి ప్రశంసించిరి. మరియు రాజ్యాంగనిర్మాణ మహాకార్యమున నెహ్రూపండితుడును యితరసంఘ సభ్యులును ఎట్లుశ్రద్ధవహించి పాటుబడిరో వారు వివరించిరి. నివేదికా ప్రాధాన్యమును గూర్చి వారీక్రిందివిధముగా నుడివిరి.

'భారత స్వాతంత్ర్యోద్యమము పలువిధములగు మార్పులకు లోనైనది. కాని యీ స్వాతంత్రచరిత్రయందెప్పుడును భారత దేశమున కొక రాజ్యాంగ విధానమును నిర్ణయించుటకు దేశములోనున్న అన్ని రాజకీయపక్షు

ముల ప్రతినిధులును సమావేశమై యుండలేదు. నెహ్రూ
సంఘమొక రాజ్యాంగ విధానమును నిర్మించినది. ఇది
చాల గొప్ప విషయము. ఇటీవల దేశమునందలి పరివర్త
నములను గమనించినచో నీ నివేదికయొక్క ప్రాముఖ్యత
యినుమడించును. కొన్ని సంవత్సరములనుండి దేశములో
విషాదకరములగు వైషమ్యములు ప్రబలిపోయినవి. ఈ
దుస్థితి నంత మొందించుటకు అప్పుడప్పుడు చేయబడిన
ప్రయత్నములు గూడ విఫలములైనవి. భారత రాజకీయా
కాశమును దట్టముగా నావరించియున్న గాఢాంధకార నిచ
యములను ఛేదించుట యసాధ్యమయ్యెను. వివిధ సంఘ
ముల యుద్దేశ్యములలోను ఆదర్శములలోను వ్యక్తమ
యిన తీవ్రభేదములు మనకు మనోవైకల్యమును గలుగజేసి
దిక్కుదోచనివారినిగా జేసెను. మనవైషమ్యముల నాధా
రము చేసికొని భారతదేశములో మన ప్రతిపక్షులును,
సప్తసముద్రముల యావలి ప్రజలును మనలను సవాలు
చేయుచుండిరి. ఈ విషయముల నన్నిటిని విచారించినచో
నెహ్రూనివేదిక మిక్కిలి చరిత్రాత్మకమైనదని వేరుగా
చెప్పనవసరముండదు. సభాసదులారా, మనము నేడు చేయ
బూనుకొనిన మహాకార్యముయొక్క ఫలితములు ఆచంద్ర
తారార్కముగా నుండునవి గాని, శేపో మాపో నశించు

నవిగావు. మన భావి సౌఖ్యమునకుగాని, కష్టములకుగాని కర్తలము మనమేయగుదుము. మన మీనాడుచేయబూను కొనిన దానిఫలితములను మీరు సరిగా గ్రహింతురుగాక!'

మరియు దుస్సహమగు విదేశీయ ప్రభుత్వాధికార మునకులోనై పలువిధములగు కష్టముల నందుటయేగాక, జాతిమత వైషమ్యములచే పీడింపబడిన ౩౦ కోట్ల భారత ప్రజలకు నెహ్రూ నివేదికయే తారకమని వారు నుడివిరి. కాని వారది లోపరహితమని చెప్పలేదు.

వారీక్రింది విన్నపముతో తమ యుపన్యాసమును విరమించిరి.

'భారత దేశమునకు శాంతి సౌఖ్యము లొడగూర్చుటకుగాని, అతిశయించుచున్న కష్టపరంపరలను వృద్ధి చేయుటకుగాని యీనాడు యిచ్చట చేరియున్న ప్రతి నిధులే సమర్థులు. ఈ రెండు పద్ధతులలో నొకదానిని నిర్ణ యించుబాధ్యత మీయందున్నది. ఈనిర్ణయము మీదనే భారత దేశముయొక్క భావిచరిత్ర యాధారపడియుండును. సవ్య మగు మార్గము నవలంబించి ధన్యు లగుదురుగాక!'

పిమ్మట, నివేదికను సభవారికి సమర్పించవలసిన దని సభాధ్యక్షులు పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారిని కోరిరి. పండితు డట్లుచేసెను.

1. ప్రశంసా తీర్మానము

అంతట లజపతిరాయిగారు ఈక్రింది తీర్మానము నుపపాదించిరి.

భారతరాజ్యాంగ సూత్రములను నిర్ణయించుటకు అఖిలపక్ష మహాసభవారిచే నియమింపబడిన సంఘసభ్యులగు పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూ (అధ్యక్షుడు,) సర్ ఆలీఇమామ్, సర్ తేజబహదూర్ సప్రూ, ఆనే, సర్దార్ మంగళసింగ్, షుఅబ్ ఖురాషీ, సుభాష్‌చంద్రబోస్, జి. ప్రధాన్ గారలు చేసిన కృషికి యీ మహాసభవారు కృతజ్ఞతా పూర్వక ప్రశంసను దెల్పుచున్నారు."

ఈ తీర్మానమును మౌలానా అబుల్ కలమ్ అజద్ గారు ఆమోదించిరి. శ్రీయుత పండిత మదనమోహనమాలవ్యా- మౌలానాషౌకతాలీ, డాక్టరు ఆనీబెసంటు, జే. యమ్. సేన్ గుప్తా, మౌల్వీమహమ్మద్ యాకూబ్, శ్రీమతి సరోజినీ దేవి, సి. విజయరాఘవాచారి, జ్ఞాని షేర్ సింగు, రాజా సర్ రాంపాల్‌సింగు, మౌలానా అహమ్మద్ సయ్యద్, సి.వై.చింతామణి, యమ్. చగ్లా, చౌదరీ బీహారీ లాల్, తుఫెయిల్ అహమ్మద్ గారలు తీర్మానమును బలపరుచుచు నుపన్యసించిరి.

ఒక్క హజరత్ మోహానిగారుమాత్రము తీర్మానమున కభ్యంతరము చెప్పిరి. వారు తప్ప తక్కినవారందరును సమ్మతుల నిచ్చుటచే సభవారిచే తీర్మాన మంగీకరింపబడెను.

సంఘమువారిపక్షమున పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూ గారును, సర్ ఆలీ ఇమామ్‌గారును మహాసభవారికి వందనము లర్పించిరి.

2. బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వము

రెండవ తీర్మానమును పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగా రుపపాదించిరి. అది యిట్లున్నది.

"సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమే భారతీయుల గమ్యస్థానముగా నుండదనుచని వచించు రాజకీయ పార్టీల కృషికి ఆటంకము లేమియు కలుగ జేయకుండ ౧. భారతదేశములో స్థాపింపబడబోవు ప్రభుత్వము బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వమై యుండవలెననియు, అనగా సంపూర్ణాధికారము గలిగిన ప్రజానియోజిత శాసనసభలకు బాధ్యత వహించిన ప్రభుత్వముగా నుండవలయుననియు, ౨. అధినివేశ స్వాతంత్ర్యరాజ్యముల యందలి ప్రభుత్వవిధానమున కీ ప్రభుత్వవిధాన మెన్నటికి కొరవడరాదనియు ఈ మహాసభవారు ప్రకటించుచున్నారు."

ఈ తీర్మానమును సర్ సి. పి. రామస్వామిఅయ్యరుగారు బలపరచిరి. ఈ తీర్మానముపై చర్చ ముగియక పూర్వమే సభ ఆనాటికి విరమింపబడెను.

రెండవనాటి కార్యక్రమము—ఆగస్టు 29

పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారితీర్మానముపై చర్చ ప్రారంభమయ్యెను.

పండితజవహర్లాల్ గారు అధినివేశప్రతిపత్తి నాక్షే పించి సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమే భారతీయుల గమ్యస్థానముగా నుండదగునని వచించిరి. సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యవాదులపక్షమున వారీక్రిందిప్రకటన గావించిరి.

"భారతరాజ్యాంగవిధానముసంపూర్ణస్వాతంత్ర్యాదర్శముపై నాధారపడి యుండవలెనని ఈ ప్రకటనలో సంతకములు చేసిన మేము అభిప్రాయపడుచున్నాము. అఖిలపక్ష సమావేశమువారియెదుటనుంచబడిన రాజ్యాంగవిధానము నొప్పుకొనినవారు అధినివేశస్వాతంత్ర్యము నొప్పుకొని తీరవలెనని మాకు తోచుచున్నది. దీని నొప్పుకొనుటకు మేము సంసిద్ధులమై లేము. కావున మేమీతీర్మానము నంగీకరించుటగాని, ఆమోదించుటగాని వలనుపడదు. తీర్మానముయొక్క అవతారిక సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమునకై మా కార్యక్రమమును మేము సాగించుకొనుటకు హక్కునొసంగుచున్నదని యొప్పుకొందుము. కాని తీర్మానముయొక్క రెండవభాగమునందు అధినివేశస్వాతంత్ర్యము సంగీకరించి తీరవలెనని యున్న నియమమును అవతారిక యే విధముగాను తగ్గించుటలేదు.

ఐనను ఈ మహాసభా కార్యక్రమమున కేవిధమైన యాటంకములు కలుగజేయుటకు మేము తలపలేదు.

కాని యీ సమస్యపై మా నిశ్చితాభిప్రాయమును వెలి బుచ్చి, అధినివేశ ప్రతిపత్తి నంగీకరించితీరవలెనను ఈ తీర్మాన భాగముతో మాత్రము మా కేసంబంధమును లేదని ప్రకటింప నిచ్ఛగించుచున్నాము. ఈ తీర్మానము నకు సంబంధించిన చర్చలోగాని, వోటింగులోగాని మేము పాల్గొనము. సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్య కార్యక్రమమును, ప్రచారమును కొనసాగించుటకు మా కుచితమని తోచిన పద్ధతుల నవలంబింతుము."

మౌలానా కిఫాయతుల్లా, మౌల్వీమహమ్మద్ షాఫీ, సుభాష్ చంద్రబోసు, పండితహృదయ నాథకంజ్రూ, డాక్టరు కిచ్లూ, డాక్టరు అహమ్మదుఅలమ్, టి. విశ్వనాథం, సర్దార్ శార్దూలసింగు గారలు చర్చలో పాల్గొనిరి.

తీర్మానములోని రెండవ భాగమును తీసివేయవల సినదని హాజరత్ మోహినీగారు సవరణ ప్రతిపాదించిరి కాని సవరణను ఆమోదించువారైనను లేకపోయిరి.

అసలు తీర్మానమునకు పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారు ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి. తరువాత తీర్మానము వోటుకు పెట్టబడగా నేకగ్రీవముగా జయజయధ్వానము లతో నంగీకరింపబడెను. అంతట సభ ఆనాటికి ముగిసెను

మూడవరోజు—ఆగస్టు 30.

మూడవ తీర్మానము మణిలాల్ కొఠారీగారిచే నుపపాదింపబడెను. భారత సంస్థానములకు సంబంధించిన యీ తీర్మాన మిట్లున్నది.

3. భారత సంస్థానములు

"భారత సంస్థానముల విషయమై సంఘమువారొసంగిన సలహాలను మహాసభవా రంగీకరించుచున్నారు."

ఈ తీర్మానమును పథిక్ గారు ఆమోదించిరి. సర్ తేజబహద్దూర్ సప్రూ, మౌలానా జఫర్ ఆలీఖాన్, పండిత మదనమోహన మాలవ్యాగారలుగూడ తీర్మానమును గూర్చి ముచ్చటించిరి. తీర్మాన మేకగ్రీవముగా నంగీకరింపబడెను.

ఈసమయమున సింధుసమస్యనుగూర్చి సభవారికి ఒడంబడిక కుదిరిన దని అధ్యక్షుడు తెల్పెను. ఈ ప్రకటనను సభికులు మిక్కిలి సంతోషముతో నంగీకరించిరి. ఈ యొడంబడికను తీర్మానరూపమున అధ్యక్షుడే ప్రతిపాదించెను. అది యిట్లున్నది.

4. సింధు సమస్య

"1. (అ) విచారణ జరిపినమీదట నూతనరాష్ట్రనిర్మాణమున కవసరములగు ఖర్చులను సింధురాష్ట్రము భరింపగలుగునని తేలినచో,

(ఆ) అథవా నూతనరాష్ట్రనిర్మాణమున కవసరమగు ఖర్చును సింధుదేశము భరింపజాలదని తేలి విచారణసంఘమువారు రాజకీయ ఆర్థిక సాధక బాధకములతో సూచించు ఒకానొకపద్ధతి కవసరమగు ఖర్చులను సింధుదేశమునందు వసించు అధికసంఖ్యాకు లామోదించుచో, నెహ్రూసంఘమువారి నివేదిక యందు ప్రతిపాదితమైన ప్రభుత్వవిధాన మమలులోనికి వచ్చినతోడనే సింధుదేశమును బొంబాయిరాజధాని నుండి విడదీసి ప్రత్యేకరాష్ట్రముగా చేయవలెను.

2. సింధురాష్ట్రములో నేర్పాటు గావింపబడు ప్రభుత్వనిధానము ఈ రాజ్యాంగవిధానము ననుసరించి యితరరాష్ట్రములలో నేర్పరుపబడు ప్రభుత్వము వంటిదే యై యుండవలెను.

3. మహమ్మదీయులు అల్పసంఖ్యాకులుగా నున్న రాష్ట్రముల యందు భారతశాసనసభలోను, రాష్ట్రీయశాసనసభలలోను నెహ్రూ నివేదికయందు మహమ్మదీయుల కెట్టి ప్రాతినిధ్య మొసంగబడెనో అట్టి ప్రాతినిధ్య మే సింధురాష్ట్రమునందలి మహమ్మదీ యేతరాల్ప సంఖ్యాకుల కొసంగబడవలెను.”

తీర్మాన మేకగ్రీవముగా సంతోషపూర్వకముగా నామోదింపబడెను.

ఐదవతీర్మానము రాష్ట్రపునర్విభజనమును గూర్చి యైయుండెను. ఈ తీర్మానమును పండిత ద్వారక ప్రసాదు మిశ్రాగారు ప్రతిపాదించిరి. మౌల్వీ అబ్దుల్ మజీద్ గారు ఆమోదించిరి.

తీర్మానమునకు చాల సవరణలు ప్రతిపాదింపబడెను. చిట్టచివరకు సవరణలలోని భావమును అసలు

తీర్మానములో నిమిడ్చి సభవారా తీర్మానము నేకగ్రీవ ముగా నంగీకరించిరి. ఆ తీర్మాన మిట్లున్నది.

5. రాష్ట్రపునర్విభజనము

"రాష్ట్రపునర్విభజనమును గూర్చియు, రాష్ట్రముల ప్రతిపత్తిని గూర్చియు నివేదికా నిర్మాతలొసంగిన సలహాలను సభవారు విచారించి ఆమోదింపబడిన రాజ్యాంగవిధానములో నంతర్భాగముగా వానిని చేర్చుకొనుట కంగీకరించుచున్నారు.

మరియు రాష్ట్రవిభజనమును గురించి యొసంగబడిన సలహాలలో ప్రతిపాదింపబడిన సూత్రముల ననుసరించియు, తమ కవసరమని తోచిన ఉపసంఘముయొక్కగాని, ఉపసంఘములయొక్కగాని సహాయము గైకొనియు, చిత్తురాజ్యాంగవిధానమునందు 72 క్లాజులో నేర్పరుపబడిన సంఘము ఈక్రింద నిర్వచింపబడిన కార్యములను నిర్వహింపవలెను.

(అ) కర్నాటకమును, ఆంధ్రదేశమును ప్రత్యేక రాష్ట్రములుగా విభజించుటకు అవసరమగు చర్య గైకొనుట.

(ఆ) వివిధరాష్ట్రములలో చెదరియున్న ఓఢ్రభాష మాట్లాడు భాగములను ఏకము చేసి, వారు నూతనరాష్ట్రనిర్మాణమున కవసరమగు వ్యయమును భరింపగలిగియున్న గాని, భరించ సంసిద్ధులైయున్న గాని, అట్లేకము చేసిన ప్రాంతముల నన్నిటిని ఒక్కరాష్ట్రముగా జేయుటకు చర్య గైకొనుట.

(ఇ) మధ్య పరగణాలు [హిందూస్థానీ] కేరళ, మరియు ప్రత్యేక రాష్ట్రముగా విభజింపబడ నిచ్చగించు యితర భాషా ప్రయుక్తవిభాగముల స్థితిగతులను నివేదించుట.

(ఈ) సంఘమువారు నివేదికయందు ప్రతిపాదించిన సూత్రముల ననుసరించి ఆసామ్ బెంగాల్ దేశములయొక్కయు, బీహారు ఒరిస్సాల యొక్కయు, మధ్యరాష్ట్రములు [హిందూస్థానీ] కేరళ, కర్నాటకముల యొక్కయు సరిహద్దులను తిరిగి నిర్ణయించుట."

అధ్యక్షుడు దీనిని స్వయముగా ప్రతిపాదించెను. తీర్మాన మేకగ్రీవముగా నంగీకరింపబడెను.

అనంతరము నెహ్రూనివేదికలో ప్రతిపాదింపబడిన రాజ్యాంగసూత్రముల నొప్పుకొనుచు లాలాలజపతిరాయిగా రొకతీర్మానము నుపపాదించిరి. శ్రీమాన్ ఎ. రంగస్వామి అయ్యంగారు దాని నామోదించిరి. బిపిన్ చంద్రపాలుగారు బలపరచిరి. చగ్లాగారు రాజ్యాంగవిధానమును సవరించుటను గూర్చి యొక సవరణను ప్రతిపాదించిరి. చగ్లాగారి సవరణ దరిమిలాను మార్చబడి ఆగస్టు 31 తారీఖున సభవారిచే నామోదింపబడెను. నాల్గవనాటి కార్యక్రమమునందు యీ తీర్మానము పొందు పరుపబడినది.

సభ ఆనాటికి ముగిసెను

నాల్గవనాటి కార్యక్రమము—ఆగస్టు 31 తారీఖు

లాలాలజపతిరాయల తీర్మానముపై చర్చ ప్రారంభమయ్యెను. నివేదికలోని సూత్రముల నంగీకరించుటకు మారుగా, ప్రతిజ్ఞాజును చర్చింపవలెనని శ్రీమాన్

విజయరాఘవాచారిగారు చెప్పిరి. శ్రీయుత విశ్వనాథం గారు దానిని ఆమోదించిరి. బిపిన్‌చంద్రపాలుగారు అభ్యంతరము చెప్పిరి.

ఈ సమయమున, పాంచాలదేశప్రతినిధులు సాంఘికసమస్య విషయమై ఏకాభిప్రాయమునకు వచ్చిరను సువార్త సభవారికి దెలియగా లాలాలజపతిరాయల తీర్మానముపై చర్చ అప్పటికి విరమింపబడెను. తరువాత కొంత కాలమునకు లాలాలజపతిరాయిగారి తీర్మానమునకు సవరణలు చేసి సభవారు చర్చించిరి.

పాంచాలమునందలి సాంఘికసమస్య విషయమై ప్రతినిధుల కైకమత్యము కుదిరినదని అధ్యక్షుడు చెప్ప గానే సభవారి కత్యంతానందము గలిగెను. సంతోషపర వశులై వారు పెద్దప్రొద్దు హర్ష సూచకములగు కరతాళ ధ్వనులు గావించిరి. ఈయొడంబడికలో, డా. యస్. డి. కిచ్లూ, మౌలానా జఫర్ ఆలీఖాన్, డా. మహమ్మద్ ఆలమ్, అబ్దుల్ రహమాన్ గాజీ, యమ్. దాద్ గజ్‌నవీ, ఆఫ్‌జల్ హక్, సిరాజ్ దీన్‌పిరాచా, అబ్దుల్‌కాదర్, యస్. హుసమద్దీన్, సర్దార్ శార్దూల్‌సింగ్ కావషర్, లాలా లజపతిరాయలు, లాలాధునిచందు, పండిత హరదత్తశర్మ డాక్టరు సత్యపాల్ లాలా గిరిధర్ లాల్ గారలు సంతకములు చేసిరి.

తారాసింగు గారును, జ్ఞానీ షేర్ సింగు గారును ఒడంబడికను కొన్నిషరతులతో నంగీకరించిరి. ఒడంబడి కయు, తారాసింగు షేర్ సింగుగారల షరతులును యీక్రింద పొందుపరుపబడినవి.

6. పంజాబుఒడంబడిక

"మైనారిటీ వెళ్ళినవారందరకు ఎన్నికాధికార ముండునెడల, నెహ్రూ సంఘ నివేదికలో సిఫారసు చేయబడిన పద్ధతి అమలులోనికి వచ్చినప్పుడు, సాంఘిక ప్రాతినిధ్యమునుగూర్చి తత్సంఘమువారి సిఫా రసులను పాంచాలమునందలి మహమ్మదీయు లంగీకరించెదరు. మరియు పాంచాలములో సంయుక్త నియోజకవర్గములుండవలెననియు, ఏసంఘ మునకును సభ్యత్వస్థానములను ప్రత్యేకించుట యుండరాదనియు వా రొప్పుకొందురు.

ఐనను, నెహ్రూనివేదికా నిర్మాతలు సిఫారసుచేసిన పద్ధతిని పాంచాలమునందు 10 సంవత్సరములబాటు పరీక్షించినమీదట, ఏ సంఘమైనను పునర్విమర్శించవలసినదని కోరినయెడల, సాంఘిక ప్రాతి నిధ్యసమస్య పునర్విమర్శ చేయబడవలెను."

తారాసింగు జ్ఞానసింగుల షరతులు.

(1)పాంచాలములో ఎన్నికపద్ధతి దామాషాపద్ధతి ప్రాతినిధ్యముననుసరించియున్నయెడల ఈక్రిందసంతకములు జేసిన సిక్కులము నెహ్రూసంఘనివేదిక నామోదించెదము.

(2) మైనారిటీ వెళ్లిన వారందరకు ఎన్నికాధికార మొసంగుట ప్రజాపరిపాలనా సూత్రములలో మిక్కిలి యుత్కృష్టసూత్రమని మే మొప్పుకొనుచున్నాము. ఐనను

ప్రస్తుతసమయమున ఆచరణయోగ్యము కాదనియు యింకకొంతకాలము గడచినగాని యీ హక్కును ప్రజల కియ్య వీలులేదనియు తలచుచున్నాము.

(3) మైనారిటీ వెళ్లిన ప్రజలందరకు ఎన్నికాధికారము నిప్పుడే యిచ్చుటకు సభవారు తీర్మానించినయెడల మా పై యభిప్రాయమును నమోదుచేసికొనవలెను.

ఐనను మైనారిటీ వెళ్లినవారందరకు ఎన్నికాధికార మొసంగుట మిక్కిలి ఉత్కృష్ట ప్రజాప్రతినిధిప్రభుత్వ సూత్రములపై నాధారపడియున్నదిగాన దానిని ప్రవేశపెట్ట నిశ్చయించుట మా కపచార మొనర్చుట యని మేము భావించమని స్పష్టముగా తెలియజేయుచున్నాము. ఈ ఎన్నికాధికార మొసంగుటచే ప్రత్యక్షముగా గాని పరోక్షముగా గాని సాంఘికప్రాతినిధ్య సిద్ధాంత మొప్పుకొనబడుట లేదని మే మూహించుచున్నాము. సాంఘిక ప్రాతినిధ్యమును మే మెన్నటికిని అంగీకరింపజాలము.

షౌకతాలీగారి ప్రకటన

పంజాబు ఒడంబడికలో వివరింపబడిన విషయమును గూర్చి కేంద్రఖిలాఫతుసంఘమువారు మొదట చేసికొనిన తీర్మానము నింకను మార్చుకొనలేదని మౌలానా షౌకతాలీగారు తెలియజేసిరి. కేంద్ర ఖిలాఫతుసంఘము వారు ఢిల్లీ ముస్లీమ్ షరతుల నామోదించిరనియు, అప్పటి

కిని సంఘమువా రా యభిప్రాయమునే కలిగియున్నారు కాని మార్చుకొన లేదనియు షౌకతాలీగారనరి. డాక్టరు మహమ్మదు ఆలమ్ అబ్దుల్ కాదరుగారలు షౌకతాలి గారి యభిప్రాయముతో నేకీభవించలేదు. ఈ ప్రకటన జేయుటకు కేంద్రఖిలాఫతు సంఘమువారు షౌకతాలీగారికి అధికారమిచ్చి యుండలేదని వారుచెప్పిరి.మరియు పంజాబు సాంఘిక సమస్యాపరిష్కారమును సంఘమువారు పంజాబు ప్రతినిధులకు వదలివేసిరనియు, ఆ ప్రతినిధులు చేసిన తీర్మానములు సంఘమువారి తీర్మానములుగా భావింపబడవలె ననియు వారు చెప్పిరి.

పిమ్మట అఖిలపక్ష మహాసభవారు పంజాబు ఒడంబడిక యెడల తమ సమ్మతిని సంతోషపూర్వకముగా వెల్లడించిరి.

అనంతరము డాక్టరు ఆనిబిసెంటు, శ్రీమతి సరోజినీ దేవిగారలు ప్రసంగించిరి. ఈ పురాతనమగు తగాదాను పరిష్కరించగలిగినందులకు దేశములోని వివిధపక్షములవారిని వారభినందించిరి. భారతదేశమునందు సాంఘిక పక్షపాతమును, శాఖాపక్షపాతమును,నశించినవనియు భారతస్వాతంత్ర్యము యెడలను, ఐకమత్యము యెడలను, ప్రజలకు గాఢానురక్తి యుదయించినదనియు డాక్టరు ఆనిబిసెంటుగారు చెప్పిరి.

బెంగాల్ దేశమును గురించి నివేదికలో నొసంగబడిన సలహాలను జే. యమ్. సేన్ గుప్తాగారును, అక్రమ్ఖాన్ గారును, హిందూ మహమ్మదీయులపక్షమున నామోదించిరి.

రాజ్యాంగవిధానమును సవరించుటకు చగ్లాగారు చేసిన సూచన విషయమై కొంత చర్చ జరిగెను. తుట్టతుదకు యీ క్రిందితీర్మాన మేకగ్రీవముగా నామోదింపబడెను.

7. రాజ్యాంగవిధానమును సవరించుట

"నెహ్రూసంఘము వా రొసంగిన సలాహాలలో 87 క్లాజును సంఘమువారు మరల నాలోచించి, రాజ్యాంగవిధానమును సవరించు విషయమై భారతశాసనసభలో వివిధాల్పజనసంఖ్యాక సంఘముల హక్కులను శ్రేయములను రక్షించు విధమున దానిని మార్చవలసినదిగా మహాసభవారు నెహ్రూసంఘమువారిని కోరుచున్నారు."

తరువాత మహాసభవారు యీ క్రింది తీర్మానమును ఏకగ్రీవముగా నామోదించిరి.

8. భారత సంస్థాన పౌరులు

"సాధారణముగా భారత ప్రజాస్వామ్యములో వర్తకవ్యాపారములు చేయునట్టియు, ప్రజాస్వామ్యముయొక్క సరిహద్దులలో నివసించునట్టియు భారతసంస్థాన పౌరులు భారత ప్రజాస్వామ్య పౌరహక్కులన్నియు గలిగియుందురు."

అనంతరము భారత ప్రజాస్వామ్యభాష హిందూస్థానీ నై యుండవలెననియు, దానిని హింది లిపిలోగాని,

ఉర్దూ లిపిలోగాని వ్రాయవచ్చుననియు మౌల్వీ షాఫీ దావూదీగారు ప్రతిపాదించిరి.

ఈ ప్రతిపాదననుగూర్చి కొంత చర్చ జరిగెను. అనేక సవరణలు సూచింపబడెను. ఆఖరుకు యీ క్రింది తీర్మానమేకగ్రీవముగా నామోదింపబడెను.

9. భాష

"అఖిలపక్ష సమావేశమువారిచే నియమింపబడిన సంఘము యీ క్రిందివిషయములను గూర్చి విచారించి సభవారికి నివేదిక నంపవలెను.

(1) స్వభాషామూలకముగాను, వారికి అలవాటైన లిపిలోను తమ బాలురు పాఠశాలలయందు విద్యాభ్యాసము చేయుటకు అల్పజన సంఖ్యాకసంఘములకు గల హక్కును రక్షించుట.

(2) భారత ప్రజాసామాన్యభాష హిందూస్థానీగానుండి ఆ భాషను ఉర్దూ లిపిలోగాని హిందీలిపిలోగాని వ్రాయుట; ఆంగ్లముగూడ వాడుటకు స్వేచ్ఛనిచ్చుట.

(3) ప్రతిరాష్ట్రమునందును ఆయా రాష్ట్రభాష రాజభాషగానుండుట. హిందూస్థానీభాషగాని, ఆంగ్లముగాని వాడుటకు స్వేచ్ఛనిచ్చుట."

తరువాత యీ క్రిందిషరతును సార్వజనికి హక్కులకు చేర్చవలసినదని పండిత మదనమోహాన మాలవ్యాగారు ప్రతిపాదించిరి.

10. ఆస్తి

"ప్రజాస్వామ్య స్థాపనాసమయమున న్యాయసమ్మతముగా సంపాదింపబడినట్టియు, భుక్తముగుచున్నట్టియు, స్వంత ఆస్తికి గల హక్కులు యిందుమూలకముగా గారంటీచేయబడినవి."

దీనికి కొందరు అభ్యంతరములను జెప్పిరిగాని కొంత చర్చయైన తరువాత నధికసంఖ్యాకులచే తీర్మాన మామో దింపబడెను.

సభలో నధిక సంఖ్యాకులచే నీక్రింది తీర్మానము గూడ ఆమోదింపబడెను.

11. కవులుదారులకు స్థిరత్వము

సార్వజనిక హక్కులలో 17వ క్లాజునందు 'నిరుద్యోగమువలన గలిగిన దారిద్ర్యమును నివారించుటకు' అను వాక్యము తరువాత ఈ క్రిందిమాటలను కలుపవలెను.

"కవులుదార్లకు సరసమగు కవులును, స్థిరత్వమును యేర్పరు చుటకు భారత పార్లమెంటువారు తగిన చట్టములను చేయవలెను."

సభ వారేకగ్రీవముగా నీక్రిందిసవరణ నామోదించిరి.

12. బెలుచిస్థానము

"280 పుటలో VII సిఫారసులో 'పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు రాష్ట్రమునకును' అను మాటల తరువాత 'బెలుచిస్థానము' అను పదము కలుపవలెను."

అనంతరము నెహ్రూనివేదికయందలి సూత్రముల నంగీకరించవలెనని లాలా లజపతిరాయల తీర్మానము పె

చర్చ మరల ప్రారంభమయ్యెను. తీర్మానమునకు చాల విషయములు చేర్చబడెను. అనేక సవరణలు నిరాకరింప బడెను. తుట్టతుదకు యీ క్రింది తీర్మానము ఒక్క వ్యతిరేక వోటుతో నామోదింపబడెను.

13. సంఘమును మరల నియమించుట

"నెహ్రూసంఘమువారు సమర్పించిన నివేదిక నాలోచించి ఆ నివేదికలోని సూత్రములను మహాసభవా రంగీకరించుచున్నారు.

ఇతరులను గూడ తమసంఘములో కలుపుకొనుటకు అధికార మొసంగుచు మహాసభవారు నెహ్రూసంఘమును మరల నియమించుటకు తీర్మానించుచున్నారు. మరియు, నెహ్రూసంఘమువారిచే అఖిలపక్ష మహాసభవారికి నివేదింపబడి, తత్సభవారిచే నంగీకరింపబడిన రాజ్యాంగ విధానమును చట్టరూపమున వ్రాయుటకు నిపుణుడగు లేఖకుని నియమించుటకు మహాసభవారు నెహ్రూసంఘమున కధికార మొసంగుచున్నారు. చట్టమున కవసరమగు వివరముల నన్నింటిని గల్గి, సమగ్రముగా నున్న రాజ్యాంగవిధానము దేశములోనున్న రాజకీయ, వాణిజ్య, కార్మిక ప్రతిష్ఠాపనల ప్రతినిధులును, అధమపక్షము రెండు సంవత్సరముల క్రిందట స్థాపింపబడిన యితర ప్రతిష్ఠాపనల ప్రతినిధులును చేరియున్న అఖిలపక్షమహాసభా (కన్వెన్షను) ముఖమున చర్చింపబడవలెను. ఈసభలో చేయబడిన యొడంబడికలకును తీర్మానములకును వ్యతిరేకమైన షరతులను చేర్చుటగాని, వ్యతిరేకార్థము నిచ్చు మార్పులను జేయుటగాని వలనుపడదు.

పైని జెప్పబడిన కన్వెన్షను జరుగవలసిన తారీఖును నిర్ణయించి, ఆ సభను జరుపుట కవసరమగు యేర్పాటులనన్నిటిని సంఘమువారు చేయవలెను.

చట్టమును వ్రాయునప్పుడు రెండు షెడ్యూల్లను మరల విచారించి, వానిలో అవసరమని తోచినమార్పులను సంఘమువారు చేయవలెను."

ఈ తీర్మానమునుగూర్చి తారాసింగు, జ్ఞానసింగుగారలు యీక్రింది ప్రకటన గావించిరి.

'పంజాబు ఒడంబడిక' సందర్భమున మేము చేసిన ప్రకటనకు లోబడి యీతీర్మానమును మే మంగీకరించుచున్నాము.

అఖిలభారత క్రైస్తవ మహాసభాపక్షమున ఇ. అహమ్మద్ షాగారు యీ క్రిందిప్రకటనను గావించిరి.

పశ్చిమోత్తర సరిహద్దురాష్ట్రములలో బలీయమగు అల్పజనసంఖ్యాకసంఘమగు హిందువులకును, మహమ్మదీయులు స్వల్పసంఖ్యాకులుగా నున్న యితరరాష్ట్రములన్నిటియందు మహమ్మదీయులకును, శాసనసభాప్రాతినిధ్యమున ప్రత్యేకాభిమానము చూపబడినది గనుకను, * పాంచాలములోని సిక్కులకుగూడ వారి జనాభాదామాషాను ప్రాతినిధ్యమియ్యబడినది గనుకను, భారత దేశమునందలి జనాభాలో మూడవస్థానము నాక్రమించుభారత

* అ. భా. కా. కార్యదర్శి వ్రాసినది: ఈమాట సత్యము గాదు. పాంచాలములోని సిక్కులకు వారి జనాభాదామాషాను ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్య మియ్యబడలేదు.

క్రైస్తవసంఘమునకుగూడ శాసనసభలలో ప్రత్యేకప్రాతి నిధ్య మిచ్చుట సమంజసమును, ధర్మమును అని మనవి చేయుచున్నాము. ఈ ముఖ్యవిషయమును పరిష్కరించు టకై మా వాదమును అఖిలపక్షమహాసభవారికి నివే దించుచున్నాము.

తరువాత అధ్యక్షు డీ క్రింది తీర్మానమును ప్రతి పాదించెను.

14. నివేదిక పూర్తిగా నామోదించుట

"నెహ్రూనివేదికలోని వివిధషరతులు పరస్పరసంబంధముగలిగి యున్నవి గనుక పైతీర్మానములలోని యొడంబడికలన్నియు, నెహ్రూ నివేదిక ఆమోదింపబడినయెడల సంపూర్ణముగా నామోదింపబడవలె నను ఊహవిూద నాధారపడియున్నవని ఈ సభవారు ప్రకటించు చున్నారు. మరియు నెహ్రూనివేదికను సంపూర్ణముగా నామోదించె దముగాని, దానిలో నేదోఒక భాగమును మాత్రమే ఆమోదించమని ఈ అఖిలపక్ష మహాసభలో హాజరయిన అన్ని పక్షములవారము ఒప్పు కొనుచున్నాము.

అన్ని పక్షములవారును సమ్మతించినయెడల యీరాజ్యాంగవిధా నమునం దేమార్పులైనను చేయవచ్చును."

ఈ తీర్మానమును ఒక్క సభ్యుడు మాత్రము అంగీకరించలేదు. తక్కినవారందరును ఆమోదించిరి.

15. ఆఖరుతీర్మానమును అధ్యక్షుం డుపపాదించెను. అది యిట్లున్నది.

"భారతీయుల సందేశమును పాశ్చాత్యప్రజల కొరకుపరవ వలసినదని పాశ్చాత్య దేశములను సందర్శించుటకు వెడలనున్న శ్రీమతి సరోజినీదేవిగారిని అఖిలపక్షమహాసభవారు కోరుచున్నారు. మరియు స్వాతంత్ర్యమును గడించి ప్రపంచశాంతికి కారణభూతులగుటకు భారతీయుల కృతనిశ్చయమును గూడచాటవలసినదని దేవిగారిని ప్రార్థించుచున్నారు."

ముగింపు

పండిత మదనమోహనమాలవ్యాగా రంతట అధ్యక్షునకు వందనము లర్పించిరి. మహమ్మదాబాదు మహారాజాగారు ఆమోదించిన మీదట మహాసభవారు సంతోషపూర్వకముగా తీర్మానము నామోదించిరి. అధ్యక్షు డుచితరీతిని ప్రత్యుత్తర మిచ్చెను.

సభను జయప్రదముగా నిర్వహించుటకు తోడ్పడిన లక్ష్మణపురవాసులను, శాంతిసైనికులను, యితరులను అభినందించుచు పండిత మోతీలాల్ నెహ్రూగారు తీర్మానము నుపపాదించిరి. శ్రీమతి సరోజినీదేవిగారు తీర్మానము నామోదించిరి. కరతాళధ్వనులతో తీర్మాన మంగీకరింపబడెను.

అంతట అధ్యక్షుడు మహాసభను సమాప్తిజేసెను.

ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః